

E. A.

UTREDNING OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

VÅRDEN AV BLINDA

AVGIVNA DEN 10 APRIL 1922

AV

INOM KUNGL. ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2016

STOCKHOLM 1922
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B.

221246

E A

UTREDNING OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

VÅRDEN AV BLINDA

AVGIVNA DEN 10 APRIL 1922

AV

INOM KUNGL. ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1922

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B.

221246

UTREDNING OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

VÅRDEN AV BLINDA

AVGIVNA DEN 10 APRIL 1922

AV

*INOM KUNGL. ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA*

STOCKHOLM 1922
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B.

221246

UTREDNING ÖFR FÖRSÄG

1842

VARDEN ÅR 1842

ÖFR FÖRSÄG

ÖFR FÖRSÄG

ÖFR FÖRSÄG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Departementschefen	VII
Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet	1
A. Redogörelse för blindvårdens utveckling och dess ställning i Sverige och vissa främmande länder	5
Kapitel I. Historik	5
1. Tiden före Haüy	5
2. Undervisningen	6
De tidigaste blindskolorna s. 6. Undervisning utom de speciella blindskolorna s. 7. Blindas sammanförande med andra abnorma s. 7. Uppdelning av lärjunge-materialet s. 8. Statens ställning till undervisningen s. 9. Den intellektuella och musikaliska undervisningen s. 11. Blindskrift, lämbibliotek, tidskrifter s. 13. Teknisk undervisning s. 14. Museer s. 14.	
3. Blindvården i övrigt	14
Skolornas blindvård s. 14. Filantropiska föreningar och donationer s. 16. Blindföreningar s. 16. Statens och kyrkans blindvård s. 17. Olika former för blindvården s. 17.	
Kapitel II. Blindväsendet i vissa främmande länder	19
1. Belgien	19
Statistik s. 19. Undervisning s. 19. Vård s. 19.	
2. Danmark	20
Statistik s. 20. Undervisning s. 20. Vård s. 20.	
3. England	24
Statistik s. 24. The Advisory Committee on the Welfare of the Blind s. 24. Norskt omdöme om Englands blindvård s. 28. National Institute for the Blind s. 28. Krigsblinda s. 29. The Royal Normal College and Music Academy for the Blind s. 30. Blind Persons act s. 30.	
4. Finland	31
Statistik s. 31. Undervisning s. 31. Vård s. 32.	
5. Frankrike	32
Statistik s. 32. Undervisning s. 33. Vård s. 34. Krigsblinda s. 35.	
6. Nederländerna	36
Statistik s. 36. Kommittén av 1916 s. 36. Statsåtgärder s. 39.	
7. Norge	39
Statistik s. 39. Undervisning s. 39. Vård s. 40.	

	Sid.
8. Schweiz	41
Statistik s. 41. Undervisning s. 41. Vård s. 42.	
9. Skottland	43
Statistik s. 43. Undervisning och understödsverksamhet s. 44.	
10. Tyskland	44
Statistik s. 44. Undervisning s. 45. Understödsverksamhet s. 46. Krigsblinda s. 47. Önskemål från de blindas sida s. 49.	
11. Österrike	50
Statistik s. 49. Undervisning s. 50. Krigsblinda s. 50. Understödsverksamhet s. 50.	
Kapitel III. Blindväsendet i Sverige	52
1. Statistik	52
2. Undervisningsväsendet	59
Barn före skolåldern s. 59. Barn i skolåldern, förskolorna s. 60. Institutet s. 61. Hantverksskolan i Kristinehamn s. 62. Kostnaderna för undervisningen s. 63. Ferieresor s. 63. Lärareutbildning s. 63. Tryckning av blindskrifter s. 64. Extra kurser s. 64. Blindskolan i Uppsala s. 65. Drottning Sofias stiftelse s. 66. Utbildningens resultat s. 66.	
3. Understödsverksamheten	67
Understöd från det allmännas sida s. 67. Understöd från enskilda, föreningar, donationer och stiftelser s. 68. Institutets fondmedel s. 68. De blindas förening s. 70. Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blindas s. 72. Föreningen för blindas väl s. 72. De blindas bokfond s. 72. Alderdomshem s. 72. Lokala föreningar och stiftelser s. 72. Modifikationer i postporto och pris å järnvägsbiljetter s. 73. Nyt Tidsskrift for Abnormvæsenet s. 73. Önskemål från de blindas sida s. 73.	
Kapitel IV. Sammanfattning av redogörelsen för blindvården i Sverige och vissa andra länder	75
Statistik s. 75. Undervisning s. 76. Understödsverksamhet s. 78.	
B. Förslag angående undervisning och vård av landets blinda	80
Kapitel V. Om förekommande av blindhet	80
Varig ögoninflammation hos nyfödda s. 80. Sympatisk oftalmi s. 84. Blindhetens ärftlighet s. 85. Ifrågasatta åtgärder till förekommande av blindhet s. 86.	
Kapitel VI. Vården och undervisningen av blinda barn	89
Barn före skolåldern s. 89. Undervisningen i förskolorna s. 89. Undervisningen vid institutet s. 90. Jordbruksundervisning s. 92. Skolor för synsvaga s. 93. Fortsatt undervisning s. 94. Studiestipendier s. 95. Hantverksundervisning s. 97. Musikundervisning s. 98. Undervisning i pianostämning s. 98. Undervisning i maskinskrivning s. 99. Undervisning i stenografi s. 100. Undervisning i massage och sjukgymnastik s. 100. Ackumulering av understöd enligt pensionsförsäkringslagen s. 104.	
Kapitel VII. Undervisning åt vuxna blinda	105
Skolundervisning åt blinda män s. 105. Skolundervisning åt blinda kvinnor s. 109. Undervisning efter skoltiden s. 109. Stipendier s. 110. Tryckning av blindskrifter s. 112.	

	Sid.
Kapitel VIII. Åtgärder till hjälp åt arbetande blinda.....	114
De blindas arbetsförmåga s. 114. De blindas ställning till pensionsförsäkringslagen s. 115. Kommunal pensionstillskott och sjukvårdsbidrag s. 116. Blindhetsersättning s. 117. Kostnader s. 132. Landstingens deltagande i blindvården s. 133. Kostnader s. 138.	
Kapitel IX. Ålderdomshem för blinda.....	144
Organisation s. 144. Kostnader s. 145.	
Kapitel X. Blindvårdens fördelning på statsdepartement	147
Kapitel XI. Enskild verksamhet för de blinda.....	149
Kapitel XII. Sammanfattning av sakkunnigas förslag.....	151

SÄRSKILDA YTTRANDEN.

Av hr Hult	155
Av hr af Jochnick.....	158

BILAGOR.

Bilaga A. Statistiska uppgifter	162
De blindas fördelning på kön, på landsbygd och städer samt på åldersklasser s. 162. De blindas fördelning länsvis s. 163. Blinda, födda 1900—1919 s. 164. Blinda barn i folkskolåldern 1915—20 s. 164. Antalet lärjungar i statens blindskolor för barn s. 165. Blinda med komplicerat lyte s. 165. Av fattigvårdsordförändena 1920 angivna blinda s. 166. Blindkvoten i en del europeiska och amerikanska stater s. 168.	
Bilaga B. P. M. angående grunderna för beräkning av blindhetsersättning samt angående kostnaderna för tillämpande av blindvårds-sakkunnigas förslag.....	168
Bilaga C. Förslag till lag om blindhetsersättning.....	179
Bilaga D. Utkast till instruktion av landstinget för dess blindvårds-nämnd	182

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet.

Den 22 juni 1920 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet ej mindre att tillkalla högst fem sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande vården av blinda än även att uppdraga åt en av de personer, som sålunda tillkallades, att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och åt en annan av de sakkunniga eller åt särskilt utsedd person att bestrida sekreteraregöromålen hos de sakkunniga. På grund härav blevo den 9 juli 1920 såsom sakkunniga tillkallade undertecknade Sahlin, Åstrand och Lundberg, varjämte åt undertecknad Sahlin uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande. Den 19 augusti 1920 uppdrogs åt undertecknad Åstrand att tjänstgöra såsom sekreterare hos de sakkunniga.

Den 22 januari 1921 tillkallade departementschefen undertecknad af Jochnick såsom sakkunnig i vad uppdraget rör blindas pensionering och den 11 april 1921 undertecknad von Koch såvitt uppdraget rör de blindas förhållande till den kommunala hjälpverksamheten och fattigvårdsväsendet.

Jämlikt nådigt brev den 18 november 1921 bemyndigades departementschefen att tillkalla ytterligare tre personer med uppdrag att jämte förenämnda sakkunniga verkställa fortsatt utredning och avgiva förslag i fråga om sättet för bestridande av kostnaderna för vården av blinda och beslöt s. d. att såsom sakkunniga tillkalla jämväl undertecknade Nilsson, Hult och Lindqvist.

Till oss har den 12 december 1921 överlämnats för att tagas under överbägande i samband med fullförande av förut lämnat uppdrag en un-

derdånig skrivelse från blindinstitutets direktion angående viss ändring i staten för institutet och den därmed förenade förskolan. Vårt utlåtande över denna remiss återfinnes i betänkandets kap. VI.

Vi sammanträdde första gången den 30 augusti 1920, varvid vi antogo benämningen Blindvårdssakkunniga. Samtliga sammanträden ha hållits i Stockholm.

För utredning och meningsutbyten rörande särskilda blindvårdsärenden ha i våra överläggningar tidtals deltagit överläraren vid undervisningsanstalten i Stockholm för barnmorskor, prof. Edv. Alin, överläkaren vid Sabbatsbergs' sjukhus ögonavdelning, d:r E. Forsmark, sjukgymnasterna d:r J. Arvedsson och D. Burén, byråcheferna i pensionsstyrelsen E. Stridsberg och H. Elliot, socialattachén i Berlin W. Jansson, reseinspektörerna rektor O. Thurén och ämnesläraren G. Ek, ordföranden i Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blindas fru Julia Burén, verkställande ledamoten i styrelsen för de blindas bokfond C. A. Thulin samt ledamöterna i De blindas förening jur. stud. E. Pettersson, borstbindaren D. Holgersson och maskinskrivaren H. Söderlund.

Vid De blindas förenings årsmöte den 4 juni 1921 anordnade vi en särskild diskussionssammanskomst, vid vilken vi fingo tillfälle att höra föreningsmedlemmarnes mening om flera blindvårdsärenden.

Särskilda skriftliga utlåtanden ha på vår begäran avgivits av hrr Stridsberg, Thurén och Ek.

Genom k. utrikesdepartementet ha vi erhållit upplysningar rörande blindvården i Belgien, Frankrike, Nederländerna och Schweiz. Forstander J. Plesner, inspektör A. F. Wiberg och stabsläkaren G. Norrie ha lämnat meddelanden från Danmark, inspektör V. Forsius från Finland, redaktör P. Rémy från Frankrike, direktör A. H. J. Balzer och d:r W. H. Smit från Nederländerna, forstander P. M. Sydnæs och direktör H. M. Gram från Norge, direktör V. Altherr från Schweiz samt direktörerna O. Picht och K. F. Lembcke från Tyskland.

Då en del åtgärder till förekommande av blindhet synts oss vara av mera brådskande art och då vi förspott, att vissa närstående frågor voro upptagna till behandling inom medicinalstyrelsen, ha vi i underdånig skrivelse av den 16 juni 1921 hemställt, att Kungl. Maj:t ville åt nämnda styrelse

giva i uppdrag att vidtaga åtgärder eller inkomma med förslag till sådana, som kunna vara ägnade att stödja ögonläkekonsten i dess arbete, särskilt i kampen mot ögonblennorrhé, och vad beträffar anskaffande av ökade möjligheter för ögonsjuka att vinna vård av ögonspecialister.

Sedan vi nu avslutat vårt arbete, överlämna vi härmed vårt betänkande. Dess förra del innehåller en redogörelse för blindvårdens utveckling och nuvarande ställning såväl i vårt land som i en del främmande länder, varvid uppgifterna i allmänhet ej sträcka sig längre än till ingången av 1921. Den senare omfattar förslag till de förbättringar i undervisningen och blindvården över huvud, som synas oss önskliga och möjliga, ävensom beräkningar över därmed följande kostnader och förslag till dessas fördelning.

Till betänkandet äro fogade särskilda yttranden av undertecknade Hult och af Jochnick.

Stockholm den 10 april 1922.

MAURITZ SAHLIN.

ADAM HULT.

ADOLF AF JOCHNICK.

G. H. VON KOCH.

AXEL LINDQVIST.

ALRIK LUNDBERG.

JOH. NILSSON.

GUSTAV ÅSTRAND.

Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 22 juni 1920.

I gemensam underdånig skrivelse hava kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blinda, direktionen för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, De blindas förening samt Föreningen för blindas väl hemställt om medgivande att för uppehållande och, i mån av oundgängligt behov, utvidgande av verksamheten bland de blinda, gemensamt erhålla den behållna inkomsten av tolv dragningar i nu pågående pänninglotterier.

Sökandena hava såsom skäl för denna sin framställning huvudsakligen anført: att allmänna medel icke funnes anvisade och icke gärna kunde tänkas bliva i tillräcklig omfattning anvisade för att, så långt ske kunde, för de blinda utfylla det underskott i arbetsförmåga och därmed sammanhängande brist i ekonomisk prestation, som utgjorde den naturliga följden av blindheten. Staten sörjde för närvarande kostnadsfritt för blindundervisning såväl i boklig väg som i ganska stor omfattning i yrken, som lämpade sig för blinda, därvid de från hantverksskolan utgående eleverna kunde få utrustningsbidrag av statsmedel intill 400 kronor. Fattigvård och folkpensionering komme givetvis i förekommande fall de blinda till del jämväl med hänsyn till deras invaliditet. Genom pensionsstyrelsens försorg kunde en del blinda erhålla hjälp till yrkesundervisning eller annat förebyggande av arbetsförmåga. Staten lämnade ock numera ett årligt understöd till De blindas förening med belopp, som för år 1919 utginge med 35,000 kronor och för år 1920 vore bestämt till 50,000 kronor. Men för allt det, som oundgängligen behövdes för att bereda den blinde hjälp till självförsörjning, utan vilken han skulle nedsjunka till en onyttig samhällsmedlem, måste medel på enskild väg finnas eller nyan-skaffas. Avsevärda fonder härför hade hopsamlats genom testamenten och andra donationer, men, såsom framginge av en närmare utredning, intagen i sökandenas skrivelse, svarade de skänkta medlens avkastning icke på långt när mot det mest påtagliga behovet och de på alla håll så oerhört ökade kostnaderna. I riket funnes i runt tal 4,000 blinda. Genom tåta, av donationsmedel bekostade inspektionsresor vore numera dessa blin-

Angående
tillkallande
av sakkun-
niga för ut-
redning rör-
ande värden
av blinda.

das tillstånd och ekonomiska belägenhet samt deras grad av arbetsförmåga noggrant kända. Men denna kännedom, som vore lätt tillgänglig för de på blindfilantropien inriktade institutionerna, bleve icke i tillräcklig mån fruktbarande, så länge tillräckliga medel saknades att i arbetet för egen utkomst stödja varje hjälpbehövande, i avsevärd mån arbetsförblind på det sätt, som beredde honom den bästa utvägen till självförsörjning. Det vore tydligt, att man, för att vinna de ökade medel, som här för erfordrades, icke kunde avvakta ytterligare enskilda donationer, utan måste snabbare och kraftigare medel tillgripas.

Vad sökandena sålunda anfört synes mig vara förtjänt av att noga beaktas. Trots det energiska, uppoffrande och framgångsrika arbete, som från skilda håll nedlägges på att tillgodose de blinda och lätta den tunga börda, som deras lyte pålägger dem, genom att skaffa dem nödig utbildning och bereda dem möjlighet att genom eget arbete förvärva sig sitt uppehälle i de fall, då sådant är möjligt, torde ännu åtskilligt återstå att göra, innan verksamheten för de blinda fått en sådan organisation och blivit så tillgodosedd, att den kan anses motsvara berättigade anspråk. Givet är, att en utvidgad omvårdnad om de blinda kommer att kräva icke oväsentligt större belopp än som för närvarande stå till förfogande. Redan nu anser jag mig böra betona, att det icke kan ifrågasättas, att de ökade medel, som krävas för ändamålet, skola helt lämnas av staten. Den nu föreliggande ansökningen utgår ej heller ifrån att så skall bliva fallet. Däremot synes det mig ingalunda uteslutet, att staten i högre grad än nu sker lämpligen bör bidra till arbetet för främjande av blindsaken. Den fråga, som för närvarande tränger sig fram i förgrunden, synes mig vara att söka åstadkomma en genomtänkt plan för de åtgärder, som lämpligen böra vidtagas för erhållande av en bättre blindvård, och en fullt tillfredsställande organisation av samtliga de krafter, som arbeta på området.

Den verksamhet, som för närvarande bedrives för att bereda de blinda erforderlig undervisning, faller i stort sett helt och hållet på staten och därvid torde även böra förbliva. Några berättigade anmärkningar mot denna undervisnings organisation och tillgodoseende med erforderliga anslag synas, såvitt nu kan bedömas, icke med fog kunna framställas. De medel, som för ändamålet utgå, äro helt naturligt uppförda under åttonde huvudtiteln och sortera följaktligen under ecklesiastikdepartementet. Det synes mig visserligen kunna anföras goda skäl för att de åtgärder — utöver tillgodoseendet av blindundervisningen och vad därmed sammanhänger, vilka anses böra vidtagas från statens sida — böra ankomma på annat departement, nämligen för närvarande på civildepartementet och för

tiden efter den 1 nästkommande juli på det blivande socialdepartementet. Då emellertid samtliga de anslag, som av riksdagen direkt anvisats för omvårdnaden om de blinda, för närvarande finnas uppförda under åttonde huvudtiteln, har jag efter samråd med chefen för civildepartementet ansett mig böra upptaga den nu föreliggande frågan i hela dess vidd.

Vad angår den av de sökande institutionerna gjorda framställningen om beviljande för främjande av blindsaken av ytterligare tolv dragningar i nu pågående pänninglotterier, torde jag få bringa i erinran att, därest hittills tillämpade principer i fråga om beviljande av pänninglotterier alljämt skola följas, endast ett mycket ringa fåtal dragningar återstå oplacerade av dem, som kunna ifrågakomma för tiden före 1922 års utgång. Befogade anmärkningar synas mig också kunna göras mot att grunda omvårdnaden om de blinda till väsentlig grad på lotterimedel, särskilt med tanke på det stadigvarande behovet. Enligt ett av Överståthållareämbetet i ärendet avgivet underdånigt utlåtande lära dessutom en mängd andra samhällsnyttiga institutioner, som icke utan avsevärd skada kunna in-skränka sin verksamhet, befinna sig i ungefär samma ekonomiska läge som de institutioner, vilka verka till förmån för de blinda och skulle måhända genom ett bifall till sökandenas framställning gå miste om all utsikt att på samma väg vinna någon lättnad i sina svårigheter. Planen att genom dragningar i pänninglotteri anskaffa medel till täckande av kostnaderna för blindverksamhetens nödiga tillgodoseende synes alltså knappast kunna realiseras. Ej heller kan man för erhållande av dylika medel helt lita till de osäkra tillgångar, som donationer och enskild hjälpverksamhet ställa till förfogande. Det lär därför såsom ock framgår av den utav sökandena i ärendet förebragta utredningen, vara nödvändigt att å stat och kommun överflytta en del av vad på enskild väg hittills bekostats och utförts till blindväsendets fromma. Härom torde sålunda en allsidig utredning böra förebringas, liksom ock rörande frågan om genomförande av en mera planmässig och omfattande organisation för vården av de blinda.

Beträffande den sålunda erforderliga utredningen, vilken torde böra verkställas genom särskilda sakkunniga, känner jag mig tveksam, huruvida densamma icke lämpligen bör åvägbringas så att säga i två etapper, i det att först genom personer, som tagit verksam del i omvårdnaden om de blinda, åstadkommes en allsidig och ingående utredning rörande det hittillsvarande arbetet till förmån för de blinda samt framläggas de krav på reformer och utvidgning av blindverksamheten, till vilka den verkställda undersökningen anses giva anledning. Givetvis böra i samband därmed verkställas nödiga beräkningar rörande de kostnader, som ett förverkligande av de sålunda ifrågasatta reformerna skulle komma att medföra,

därvid jämväl frågan om sättet för anskaffandet av de för ändamålet erforderliga medlen förberedelsevis må komma under överbägande. Sedan denna utredning blivit verkställd, kan det måhända befinnas lämpligt att, med anlitande jämväl av i sådant avseende särskilt sakkunniga personer, företaga en närmare ingående prövning av frågan, i vilken mån stat och kommun skäligen böra anses skyldiga att träda emellan genom att ikläda sig en del av kostnaderna för blindvården och i vilken mån dessa kostnader såsom hittills böra täckas genom medel, som frivilligt ställas till förfogande.

För närvarande torde det vara tillfyllest att igångsätta allenast den först omförmälda utredningen; och synes densamma lämpligast böra åstadkommas på det sätt, att chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigas att för ändamålet tillkalla högst fem sakkunniga, av vilka tre torde böra deltaga i utredningsarbetet i dess helhet och de två övriga platserna besättas med personer, som var för sig förordnas att under kortare tider bistå vid åstadkommande av olika delar av den ifrågasatta utredningen. Av de sakkunniga torde en få förordnas att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar. Sekreterargöromålen hos de sakkunniga torde få mot ersättning, som Eders Kungl. Maj:t framdeles bestämmer, fullgöras av en av de sakkunniga eller ock av särskild person, åt vilken chefen för ecklesiastikdepartementet lämnar dylikt uppdrag.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag för närvarande, att statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet måtte erhålla nådigt bemyndigande

ej mindre att tillkalla högst fem sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande vården av blinda;

än även att uppdraga åt en av de personer, som sålunda tillkallas, att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och åt en annan av de sakkunniga eller åt särskilt utsedd person att mot ersättning, som Eders Kungl. Maj:t torde förklara sig vilja framdeles bestämma, bestrida sekreterargöromålen hos de sakkunniga.

A. Redogörelse för blindvårdens utveckling och dess ställning i Sverge och vissa främmande länder.

KAPITEL I.

Historik.

I de kristna länderna ha de blinda alltjämt kunnat i samma grad och på samma sätt, som andra behövande, komma i åtnjutande av hjälp och vård t. ex. i kloster, sjukvårdsinrättningar och fattighus, men endast ett enstaka fall av speciell blindvård omtalas från medeltiden, nämligen Ludvig IX:s Hôpital des Quinze-Vingts (1260), som enligt uppgift särskilt var avsett för hemvända krigare, som förlorat sin syn under konungens korståg till Egypten. Anstalten finnes ännu kvar, om än i mycket ändrad form. I stort sett har denna tidigare blindvård bestått allenast däri, att man skyddat den blinde från att frysa och svälta samt i någon mån sökt religiöst påverka honom.

Tiden före
Hatt.

Redan från Nyare tidens början känna vi emellertid fall, som visa, att en och annan började tänka sig, att de blinda kunde vara bildbara. Erasmus Rotterdams föreslår 1528, att man skulle för deras räkning framställa en fördjupad skrift, som den blinde skulle läsa genom att följa den med ett stift, och den spanske pedagogen Luis Vives, som var verksam mest i Nederländerna, yrkar i en skrift om fattigvården (1530), att man skall bereda sysselsättning åt de blinda. Allt flera bli sedan underrättelserna om blinda, som vinna högre intellektuell utbildning. Så Lutz, som 1587 promoverades till fil. mag. i Tübingen, och Saunderson, som 1711 blev professor i matematik i Cambridge. Även i Sverge ha vi haft en sådan märkvärdig man, Jakob von Ackern, som blev blind vid ett halvt års ålder, 1691 satt på Göteborgs gymnasium, 1692 studerade i Leyden och 1694 disputerade under Riddermarck i Lund *De erroribus visus seu*

Källor: A. Mell, *Encyklopedisches Handbuch des Blindenwesens*, Wien 1900; M. Pablasek, *Die Fürsorge für die Blinden*, Wien 1867; Mell und Brandstäter, *Geschichtstafel des Blindenbildungs- und Fürsorge-Wesens*, *Blindenfreund*, 1915—20; J. Moldenhawer, *Udsigt over Blindeopdragelsens Historie*, *Nordisk Tidskrift for Blinde-Døvstumme- og Idiotskolen* 1867; Densamme, *Det kongelige blindeinstituts historie*, Köpenhamn, 1905; J. Prawitz, *Manilla dövstumskola 1812—1912*, Stockholm 1913; Sv. biografiskt lexikon, *Ny följd*, I, 1857; K. Lundsgaard, *Skoler for svagsynede Børn*, *Hospitalstidende* 1920, 47; *Årsberättelser*.

de oculo errante och De oculo seu instrumento visorio. Han var anställd som informator hos biskop Carlberg i Göteborg och fick på grund av dennes gynnsamma vitsord om hans undervisning 1700 fullmakt på lektorat i historia och etik i nämnda stad, vilket ämbete han beklädde till sin död 1710.

Dylika märkliga blinda ha ej blott kuriositetsintresse. De ha också haft betydelse för utvecklingen av blindvården därigenom, att de visat, att blindheten ej nödvändigt behöver omöjliggöra en högre intellektuell verksamhet, samt därför att de själva eller andra för deras räkning konstruerat apparater eller annat, som underlättat deras arbete. Så använde Saunderson en räknetavla, som förbättrades av tysken Niesen och genom förmedling av en österrikisk blind sångerska blev bekant för fransmannen Valentin Haüy, vilken plägar anges som den egentlige grundläggaren av skolundervisning för blinda. En högst egendomlig »Akademi för blinda skaldar och musiker», vilken ännu lär fortleva under kyrkans beskydd, stiftades visserligen redan 1661 i Palermo, men den saknar betydelse för blindväsendets allmänna utveckling, varemot Haüys verksamhet gav detta den kraftigaste impuls.

Blindunder-
visningen.
De tidigaste
blind-
skolorna.

Med hjälp av ett filantropiskt sällskap, som åtagit sig att giva understöd åt några blinda, upprättade Haüy 1785 i Paris den första skolan för blinda, och en sådan skola i Petersburg (1807) härleder sig också direkt från honom. En blindasyl i Edinburg (1793) stod allt från sin början i förbindelse med H., och Berlinerskolan, som 1806 grundades av Zeune, uppstod genom hans påverkan och blev i sin tur moderskola till en mängd tyska undervisningsanstalter. Året därpå och även på grund av franskt inflytande begynte också svensken P. A. Borg att undervisa en blind, vilket blev uppslaget till Blindes och Dövstummes institut, som öppnades 1808 i Stockholm och 1812 flyttades till Manilla. Där mottogs visserligen efter 1816 ej längre några blinda lärjungar, men P. A. Borgs son O. E. Borg, som efterträdde honom som föreståndare för dövstumskolan, grundade vid denna en avdelning för blinda 1846.

En del blindskolor uppstodo emellertid utan allt inflytande från Haüy. Simsons hospital i Dublin (1779) för giktbrutna och blinda, vilket att döma av den egendomliga sammanställningen snarare var en vårdanstalt än en skola, kan knappast räknas dit och ej heller Rasdales Charity for blind women i London (1797), men anstalter i Liverpool (1791), Bristol (1793) och London (1799) synas ha varit hantverksskolor, och den österrikiske fattigvårdsmannen Kleins Blindenerziehungsinstitut i Wien (1808) var ett typiskt blindinstitut.

Under 1800-talets förra hälft kommo särskilda blindskolor till stånd i Europas alla kulturländer och även i Amerika, dock försökte man flerstädes länge att överlämna blindundervisningen åt de vanliga folkskolorna, så i Edinburg och i Pommern, där myndigheterna till en början voro så belåtna med resultatet, att de avstyrkte inrättande av särskild blindskola, samt i Österrike, där man i Wien fortfarande har en folkskoleklass med lärjungar av mycket växlande ålder. Man har i Österrike också en tid berett utbildning i blindundervisning åt de folkskollärare, som önskat erhålla sådan. Till städernas skolor sände man även i Frankrike blinda barn sedan 1847, men efter 1879 lär detta ej ha förekommit. Ännu så sent som på 1890-talet gavs dylik undervisning i Bömens tjeckiska distrikt, men numera torde den överallt vara utdömd. Att man i några av Londons folkskolor har särskilda avdelningar för synsvaga, är en helt annan sak, då dessa klasser äro att betrakta som en art blindskolor, vilkas egendomlighet betingas av det stora antal synsvaga, som i London befinna sig på ett relativt begränsat område.

Undervisning
utom de spe-
ciella blind-
skolorna.

Med försöken att undervisa blinda barn i folkskolor var den tanken nära besläktad att genom någon familjemedlem skaffa dem nödig utbildning i hemmet. Klein, som 1843 utgav en handledning i båda dessa arter av undervisning, omfattade idén med mycken iver.

I Storbritannien har man sökt sprida konsten att läsa och skriva till så många blinda som möjligt genom kringvandrande lärare, som besöka dem i deras hem. I detta syfte stiftades 1855 i London Home Teaching Society for the Blind, som fick mer än 60 efterföljare i liknande föreningar i andra brittiska städer. Åtskilligt av denna verksamhet fortlever ännu i England, om den än i mångt och mycket bytt karaktär, men där som annorstädes är man nu överens om att — utom i undantagsfall — för blindas skolutbildning särskilda blindanstalter krävas. I Skottland strävar man dock för systemets utveckling för undervisning av vuxna blinda.

Ävenledes har man numera avstått från de försök, som en tid gjordes, att sända blinda till enskilda mästare i orterna för hantverksundervisning. Det visade sig nämligen mycket svårt att få pedagogiskt lämpliga lärare bland yrkesmännen. I Danmark har emellertid metoden även på senare tid praktiserats i en del fall, varvid särskilt blinda hantverkare visat sig kunna vara lämpliga instruktörer.

Till en början undervisades blinda ofta i samma skolor som andra vanlottade, i synnerhet dövstumma. P. A. Borg upptog en tid t. o. m. sinnessjuka jämte blinda och dövstumma. Kombinationen blind- och döv-

Blindas sam-
manförande
med andra
abnorma.

stumskola är emellertid nu övergiven på de allra flesta ställen. I Sverge upphörde den 1879.

Uppdelning
av lärjunge-
materialet.

En klyvning av lärjungematerialet har å andra sidan å en del ställen ägt rum. Så har man på Irland och i Renprovinsen skilt de blinda i olika skolor efter konfessionen och i en del amerikanska skolor efter rasen. I Bömen föredrogo en del tjeckiska kommuner en tid att låta sina blinda stanna hemma framför att sända dem till den tjeckisk-tyska blindskolan i Prag. För judiska blinda finnas några särskilda skolor, t. ex. i Wien (1872). I Worcester anlades 1866 ett College for blind Sons of Gentlemen och 1897 i London en Private school for Blind Boys and Girls of the Upper Classes. Som ett stort framsteg måste betecknas, att blinda med komplicerat lyte (dövstumma, sinnesslöa, epileptiska o. s. v.) fått några egna skolor (Skara—Vänernsberg 1886, Berlin—Novawes 1887, Chailly 1900, Wien 1912).

På gränsen mellan blindskolan och normalskolan stå de skolor för höggradigt närsynta, översynta, svagsynta m. fl. d., som upprättats i Mühlhausen in Elsass, Strassburg, Berlin och London samt planeras flerstädes.

Det skick, i vilket flera blinda barn komma till blindskolorna, visar i många fall nödvändigheten av att de tagas om hand redan före den egentliga skolåldern. Oförstånd eller brist på tid till eftersyn föranleder stundom föräldrar eller vårdare att söka hålla barnet stilla på ett mycket begränsat område, ibland rent av dygnet om i sängen. Det är klart, att detta i hög grad motverkar hela muskulaturens och särskilt handens för den blinde så viktiga utveckling, och då den intellektuella utvecklingen hos barnet alltid anknyter sig till åskådningen, vilken hos den blinde väsentligen sker genom känseln, kommer också ett så behandlat barns intellektuella utveckling att ta mycken och ofta ohjälplig skada av bristen på stimulerande intryck. Redan Jäger i Stuttgart (1831) och Georgi i Dresden (1857) sökte leda uppmärksamheten härför och utgävo för detta ändamål skrifter om blinda barn före skolåldern. Barnhem ha för att ta hand om dessa upprättats i flera land, men det har visat sig svårt att få alumner till hemmen, särskilt emedan de smås mödrar ej velat lämna barnen ifrån sig. I Sverge finnes sedan 1915 ett sådant hem i Nynäshamn, där blinda barn från 1 å 2 år kunna mottagas och få stanna till skolåldern. Från Sidney i Australien omnämnes en s. k. förskola redan 1861. I Europa anlades den första i Hubertusburg (Sachsen) 1862, och den angav som sitt mål att i en egen hemliknande skola utveckla de smås förmögenheter, lära dem sköta sig själva och meddela dem den allra första undervisningen. Denna sista bestämmelsen gör Hubertusburgsskolan och

dess tyska efterföljare till både barnträdgård och förberedande skola eller vad vi kalla förskola. Vår första skola av detta slag kom till stånd 1884 i Växjö, och 1899 började förskolan vid Tomtebodas verksamhet. I de tyska barnträdgårdarna är barnens ålder 3—6 år. I England överflyttas barnen redan vid 5 år till den egentliga skolan.

Den omständigheten, att i de äldsta blindskolorna lärjungarna voro av mycket växlande ålder, medförde helt säkert mycket stora olägenheter både för undervisning och disciplin, hälst ju blindskolorna, utom i mycket stora städer med talrika blinda och starkt begränsat upptagningsområde som t. ex. London och Berlin, måste vara internat. Detta föranledde nödvändigheten att utbryta från anstalten å ena sidan de små barnen, som upptogs i förskolorna och å den andra de överåriga, vilkas undervisning ordnades i samband med fortsättningsskolor och försörjningsanstalter. Åtminstone i de germanska länderna är nu organisationen (i överensstämmelse med det program, som 1877 framlades av kuratoriet för de pommerska blindskolorna) i regel den, att ovanpå en 2—4-årig förskola följer ett institut med skol- och någon hantverksundervisning (6—8 år) samt slutligen hantverksskola med någon intellektuell undervisning, huvudsakligen i läsning och skrivning, för dem, vilka av någon anledning som barn ej fått blindundervisning, t. ex. emedan de då ej varit blinda. Denna sistnämnda skola kan då även tjäna som fortsättningsskola för institutselever, såsom i Sverige, som arbetshem eller som öppen verkstad för externe.

Haüys skola övertogs 1791 av staten och förenades då för några år med dess dövstumanstalt. Haüy stod emellertid som ideolog ej väl hos Napoleon, och denne pensionerade honom 1802 och lät blindskolan uppgå i försörjningsanstalten Quinze-Vingts. Först 1815 återfick den sin självständighet. De senare blindskolorna i Frankrike bekostades och sköttes till stor del av andliga ordnar t. ex. Les soeurs de Saint Paul och Les frères de Saint Jean de Dieu, men även staten och en del departement ha upprättat blindskolor. I Österrike blev visserligen Wienskolan allt från början (1808) erkänd som offentlig inrättning och övertogs 1816 av staten, men med undantag av denna och den neder-österrikiska anstalten i Purkersdorf (1873) äro alla landets blindanstalter grundade och underhållna av enskilda eller föreningar. De preussiska skolorna började också som privata, så t. ex. de 5 anstalter för krigsblinda, som upprättades 1818, men många övertogs av provinsialmyndigheterna (t. ex. Westfalen 1847, Renprovinsen 1862), och slutligen uppdrogs genom regeringsbeslut blindundervisningen åt dessa. Några år senare (1881) likaså inspektionen över alla blindskolor åt provinsialskolkollegierna. Av de två blindskolorna i

Statens ställning till undervisningen.

Berlin är den ena statens och den andra stadens. De engelska skolorna tillkommo alla genom donationer eller insamlingar och vunno en officiellt erkänd ställning genom s. k. incorporation, varmed bl. a. följer rätt att emottaga legat. Bland dem torde inga statsskolor förekomma, men de inspekteras alla av undervisningsministeriet. Den ryska blindskola, som kom till stånd på kejsar Alexander I:s initiativ 1807, fick ingen större betydelse, och de senare blindskolorna härleda sig till största delen från de privata men av kejsarinnan protegerade Mariaföreningarnas verksamhet (1881), vilken från början närmast avsåg krigsblinda. Danmarks blindinstitut grundades av en välgörenhetsförening Kjaeden (1811), men övertogs 1858 av staten. Den första norska blindskolan i Kristiania (1861) var privat men åtnjöt statsunderstöd; samma ställning fick den senare (1886) i Trondhjemstrakten grundlagda. Sedan 1898 har den norska staten emellertid helt och hållet övertagit blindundervisningen. Finlands blindskolor (Hälsingfors 1865; Kuopio 1871) äro alltsedan sin grundläggning statens. P. A. Borgs skola för blinda (1808—16) var en privat anstalt med statsunderstöd, och denna karaktär hade även Manillaskolans senare blindavdelning (1846—78). Då denna 1879 utbröts som ett självständigt blindinstitut, blev detta ren statsinstitution, vilket även de flesta senare svenska blindskolorna äro, nämligen förskolorna i Växjö (1884) och på Tomtebodå (1899) samt hantverksskolan i Kristinehamn (1884). (Jfr sid. 66.) Fröken Anna Wikströms skola i Uppsala (1884) för blinda kvinnor är däremot helt och hållet privat, och så voro även ett par skolor, som en kortare tid vid mitten av 1800-talet funnos i Göteborg (den Glasellska) och Gäyle.

Icke blott genom fullständigt eller partiellt övertagande av blindundervisningen utan även genom lagstiftningsåtgärder ha staterna befordrat blinda barns uppfostran. Redan 1846 föreskrefs det i Österrike, att alla blinda barn, som ej voro intagna i blindskola, skulle sändas till folkskola, och 1873 bestämdes i Brasilien, att varje blind lika väl som alla andra fria medborgare skulle erhålla kostnadsfri undervisning. År 1881 tillförsäkrades alla danska blinda mellan 9 och 21 år rätt till inträde i Köpenhamns blindskola, och en österrikisk skollag av 1883 ålade alla cisleitanska kronländer att upprätta blindskolor. En motsvarande bestämmelse kom till stånd i Preussen 1891. Verklig obligatorisk undervisning, d. v. s. både rätt och skyldighet till undervisning, lagstadgades tidigast i Sachsen (1873) m. fl. smärre tyska stater. Ett förslag därom föll 1892 i preussiska riksdagen med det allmänna skollagsförslag, varav det utgjorde en del, men genomfördes sedermera 1911. I Württemberg förklarade vederbörande ministerium 1898, att skoltvång ej gällde blinda barn, hälst sådant förutsatte inrättande av statsanstalter och därmed ock internatstvång, vilket

innebure ett starkt ingrepp i föräldrarnas rätt. Den obligatoriska undervisningen av blinda barn lagstodgades i Bayern 1881, i Norge 1886, i England 1893, i Sverge 1896 och i Baden 1902. Det är emellertid mångenstädes ej så lätt att alltid få lagstadgandet tillämpat på grund av föräldrars ovetenhet eller räddhåga, måhända ock på grund av otillräckligt antal platser vid skolorna.

Onekligen har blindundervisningen, när man först börjar sysselsätta sig därmed, en viss prägel av kuriositetsmakeri med uppvisning av enstaka märkvärdiga resultat t. ex. inför hovet (Haüy, Borg) eller särskilt inbjudna, och den gick kanske nog mycket ut på att »utveckla talanger». Nödvändigheten att på privat väg skaffa pengar till arbetet har härvid säkerligen varit en drivande kraft. Musikutbildning ansågs alldeles särskilt lämplig. Likaså menade man, att blinda i lärarekallet — såväl för seende som för blinda — hade en passande uppgift. Haüy hade en skola för seende barn, som av blinda lärare undervisades i läsning, räkning, grammatik, geografi och historia. Den uppehölls emellertid blott i två år. I Wien stiftades 1811 ett legat, som skulle möjliggöra, att en blind lärare ständigt skulle ha anställning vid blindskola, och av P. A. Borgs 8 blinda lärjungar blevo åtminstone 2 lärarinnor: Charlotte Seyerling i Ryssland och Charlotte Granholm vid blindavdelningen på Manilla, där hon ännu i slutet av 1860-talet var repetitör i katekes och geografi.

Av de 120 lärjungar, som 1849—55 utexaminerades från Parisskolan, blevo 46 organister, musiklärare eller pianostämmare, och de 4, som avlagt lärareexamen, blevo efter en tid också alla musici. Antalet utexaminerade, som ägnade sig åt hantverk, var 40, nunnor blevo 6, och 19 återvände till sina familjer utan att försöka sig som självförsörjare. I Frankrike bibehåller blinduppfostran sin speciella karaktär, ity att en mängd blinda alltjämt bli organister — deras anställning underlättas av blindanstalternas nära anslutning till den katolska kyrkan — och många lärjungar bliva som vuxna lärare vid blindskolorna. Vid blindskolan i Mühlhausen in Elsass utbildas sedan ett par årtionden tillbaka språklärare, vilka i det 2-språkiga landet anses skola få relativt goda arbetstillfällen.

Klein angav 1804 som blindskolans mål att bibringa lärjungen vanliga skolkunskaper och färdighet i ett lätt hantverk, och detta kan sägas vara den germanska blindskolans signatur, om än musiken vid en del tyska skolor till omkring 1870 varit huvudfack, vilket den numera ej är. Den nordamerikanska blindundervisningens grundläggare, Howe, skriver också 1851, att de flesta blinda måste leva på sina händers arbete eller på andras understöd. I England, där hantverksutbildning och religiös

Undervisningens omfattning. Den intellektuella och musikaliska undervisningen.

fostran i utpräglad grad varit undervisningens mål, har musikutbildningen efter Armitages († 1890) och Campbells († 1914) verksamhet vunnit ett betydligt ökat utrymme, och där utbildas liksom i Italien ett stort antal musici. I en barnskola på Hradschin (Prag) drivs musik som huvudyrke, men resultatet uppges vara, att en mycket stor procent av lärjungarna bli kringflackande musikanter. I Danmark och Norge är hantverket alltjämt huvudsaken. I det förra landet undvek man rent av till en tid musikutbildning för att ej dana tiggare, men upptog den senare med sådan framgång, att av de 357 blinda, som före 1905 utexaminerades från Köpenhamnskolan, 48 ägnat sig åt musik som levnadsyrke. I vårt eget land ställes hantverket, allt sedan blindundervisningen 1846 återupptogs, som det egentliga levnadsyrket, och endast enstaka blinda ha erhållit högre studieutbildning (t. ex. den halvblinde Manillalärjungen Karl Magnus Medén, † 1897 som lektor i Hudiksvall) eller konstnärlig musikalisk fostran (t. ex. Karl Lundell, † 1916 som lärare vid Blindinstitutet), i sådana fall alltid utom blindskolan. Med de ovan nämnda undantagen kan man säga, att blindskolorna över allt söka meddela sina lärjungar samma mått av intellektuell utbildning, som en god folkskola ger.

Den högre undervisning, som förekommit, har vanligen erhållits genom privatlektioner eller medelst auskultation vid skolor för seende. I Hamburg planerade man 1875 ett högre läroverk för blinda och sökte vinna ett tillräckligt lärjungeantal genom att göra det internationellt. Man misslyckades emellertid, men ett senare försök i Braunschweig gick bättre. Världskriget har framkallat nödvändigheten av särskilda anordningar för dem, som då blevo blinda efter att tidigare ha drivit högre studier. Verein der blinden Akademiker Deutschlands (Marburg), som 1919 räknade 108 blinda medlemmar, söker underlätta blindas vetenskapliga studier bl. a. genom att utge facklitteratur i blindtryck. En i viss mån likartad verksamhet utöva The national institute for the blind i London och L'institution internationale des étudiants aveugles i Genève (1900) samt De blindas bokfond i Stockholm (1915). Den förut omtalade skolan i Worcester för »sons of gentlemen» avser att meddela högre elementarutbildning.

I stort sett har undervisningens mål i alla länders blindskolor varit att utveckla de möjligheter, som finnas hos den blinde, och hjälpa honom att övervinna de svårigheter, som lytet ställer i hans väg, så att han i andligt och kroppsligt hänseende blir så jämnställd med den seende som möjligt samt erhåller en sysselsättning, som kan bereda honom hans livsuppehälle eller åtminstone hindra honom att sjunka ned i dådlöshet. Detta har varit det gemensamma målet, fastän valet av medel i någon mån växlat i olika länder efter skiftande historiska och sociala förhållanden.

Undervisningsmetoderna äro också ganska lika i de olika länderna, då de bero på de förhållanden, som lytet betingar. Det är framför allt undervisningen i läsning och skrivning, som på denna grund kommer att avsevärt skilja sig från normalundervisningen. Så väl de enstaka blinda, som före Haüys tid sökte lära läsa och skriva, som ock lärjungarna vid alla de tidigare blindskolorna använde vanliga bokstäver, vilka framställdes fördjupade eller upphöjda och i mycket stor skala. Detta var skrymmande, dyrt och mycket besvärligt, och först när man emanciperade sig från de seendes skrift såsom det skett till en del i Moon's streck- och fullständigt i Barbier-Brailles punkt-skrift, blev det möjligt att skaffa rikligare litteratur åt de blinda i och utom skolan. Den nämnda punkt-skriften har den stora fördelen att kunna skrivas för hand och att även kunna tjäna som notskrift. Den har också över allt slagit igenom men har särskilt i Amerika underkastats stora modifikationer, vilka annorstädes ej antagits, varför den i viss mån förlorat sin internationella karaktär. För specialändamål, t. ex. algebraiska, kemiska och en del språkliga studier, har punktskriften mycket kompletterats, speciellt i Tyskland. För att vinna utrymme har man infört talrika förkortningar, växlande för olika språk.

Den vid undervisningen använda litteraturen tryckes i allmänhet i tryckeri vid någon större blindskola, där även en del uppbyggelselitteratur och skönlitterära standard-works tryckas. Ett sådant tryckeri finnes sen mitten av 1860-talet vid det svenska blindinstitutet. En del privata tryckerier verka i samma riktning, bland vilka kunna nämnas det Moonska i Brighton (1847) och Kjellins, sedan Thilanders, i Stockholm (1895).

De ofta stora lånbiblioteken vid eller utom instituten (bl. a. ett i Stockholm upprättat 1893 på initiativ av Amy Segerstedt och numera tillhörigt De blindas förening) hava övertäglade handskrivna böcker. Vidare utges en del tidskrifter, av vilka Moons månadshäfte (1847) torde vara den tidigaste. Manillaskolan utgav 1873—75 en Tidskrift för blinda, och vidare ha i Sverge utkommit Ny tidskrift för blinda, utgiven 1878—99 av Anna Wikström, Tidning för Sverges blinda, utgiven 1890—94 av A. Lundberg samt De blindas veckoblad, som började utges från Kjellins tryckeri 1895 och ännu fortgår. Den sistnämnda åtnjuter understöd av det allmänna. Progress (1881) i England, Revue Braille (1884) i Frankrike och Blinden-Daheim (1888) i Tyskland torde vara de mest spridda av de europeiska tidskrifterna. I Danmark är Budstikken (1898) älst. Dessa tidskrifter behandla blindas angelägenheter, lämna populär-vetenskapliga och skönlitterära artiklar och äro i politiskt hänseende färglösa.

Teknisk
undervisning.

De yrken, som Haüys lärjungar fingo lära, voro korgflätning, bokbindning, sadelmakeri och spinning, Klein lärde sina spinning av segelgarn, gördelmakeri, korgflätning och skomakeri. Stickning och spinning omtalas från Köpenhamnsskolans tidigaste skede. På 1860-talet började man flerstädes med borstbinderi. En pianofabrik i Königsberg antog 1864 blinda ämnessvenner för att lära dem pianostämning, vari tidigare undervisning meddelats vid det franska blindinstitutet, och överspinning av strängar. Madrass-stoppning drives sedan 1881 mycket i Storbrittaniska städer. Hjulmakeri försöktes 1882 i Kristiania. Med maskinstickning begynte man 1889 i Wien och med tillverkning av papperspåsar i Paris 1893. Skolan i Frankfurt am Main införde 1899 massageundervisning, och den första matlagningskursen för blinda öppnades 1895 i Wiscounsin. Repslageri är i Tyskland ett synnerligen vanligt blindyrke, i skomakeri undervisa de danska och norska blindskolorna. I Schweiz drev man en tid mycket svarvning, sen en enstaka blind i detta yrke nått en fabulös färdighet. Krigsblinda ha under senare år ofta lärt maskinskrivning med eller utan stenografi. Vid Manillaskolan voro stickning för hand, spinning på rock, virkning, vävning, flätning av mattor, listskor och stolsitsar jämte korgmakeri de vanliga handarbetena. Sedan blindavdelningen 1879 blivit eget institut, har korgmakeri, borstbinderi, repslageri (nu nedlagt) och snickeri varit gossarnas yrken, stickning och sömnad för hand och på maskin, flätning, knytning, vävning, borstbinderi och matlagning flickornas. Dessa ha på senaste tiden också försökt sig med cigarett-tillverkning. Några pianostämmare ha utbildats vid skolan, varjämte utom institutet flera blinda lärt massage och maskinskrivning.

Vid Blindlärarkongressen i Wien 1910 lämnade Baldus-Düren en mycket ingående utredning av de olika för blinda försökta yrkenas tekniska möjligheter och ekonomiska resultat, och av hans undersökning framgår, att borstbinderi och korgmakeri allt fortfarande lämpa sig bäst. Vid alla blindskolor uppfattas de ock som de viktigaste, och i förhållande till dem spela de övriga en underordnad roll i skolan likaväl som i livet.

Museer.

Blindundervisningsmetodernas utvecklingsgång kan man följa vid de museer, som anlagts av skolorna i Wien och Steglitz samt av föreningen Valentin Haüy i Paris.

Blindvården i
öfrigt. Sko-
lornas blind-
vård.

Om man kan säga, att blindskolorna lyckats fylla sin uppgift att lämna normal skolutbildning åt sina lärjungar ganska väl, så ha däremot resultaten alldeles ej varit lika goda i vad beträffar utbildandet till verkliga självförsörjare. De stora förhoppningar, man till en början därvidlag

hyste, visade sig snart nog illa motsvaras av verkligheten. Detta var väl huvudskälet till att Napoleon tämligen bryskt överflyttade blindskolans alla lärjungar till en försörjningsanstalt. En bättre lösning fann Klein, då erfarenheten lärt honom, att de ekonomiska svårigheterna blevo hans lärjungar övermäktiga, när de efter erhållen utbildning skulle söka slå sig fram på egen hand. Han bildade 1825 en Versorgungs- und Beschäftigungsanstalt, som skulle ta hand om alla från Wienskolan utskrivna, och där även snart nog blinda, som förlorat sin syn som vuxna, tyckas ha fått nybörjareundervisning. I Linz inackorderade man de utskrivna på landsbygden och gav dem från institutet ett visst understöd, varmed följde, att de fortfarande stodo under inspektion från anstalten.

Denna sistnämnda understödsform utbildades med mycken framgång av Georgi, direktor i Dresden 1832—67. Varje lärjunge, som utskrevs som färdigbildad hantverkare från hans skola, fick nödiga verktyg och en del arbetsmaterial, som han sedan i mån av behov kunde komplettera från institutet, som sålde det till honom för sitt inköpspris. Var det nödigt, kunde han gratis få en omgång kläder, en bunt vide o. d., men pänninggåvor lämnades aldrig. Visade han sig försumlig i sitt arbete eller förde han ett dåligt leverne, indrogs varje form av understöd för längre eller kortare tid. Undantagsvis fingo de blinda insända sina varor till institutet, om oöverstigliga svårigheter mötte för dessas försäljning i hemorten. Institutet skaffade sig ombud i landets olika delar, vilka vid förefallande behov skulle hjälpa de blinda hantverkarna med råd och dåd. Direktor inspekterade årligen själv eller genom utskickade alla de understödda, vilka voro fördelade på en mängd småkolonier. Resultatet blev så gott, att flertalet av de så bisprungna ej behövde något annat slag av hjälp.

När Moldenhawer 1855 avgav ett förslag till blindvårdens ordnande i Danmark, yttrade han sig mycket förmånligt om det sachsiska systemet, men ansåg det ej lämpligt för sitt eget land på grund av dess då för tiden dåliga kommunikationer utan föreslog i stället upprättandet av en verkstad för blinda i Köpenhamn i institutets närhet och under dess uppsikt — ett förslag som för övrigt redan 1811 hade väckts av Brorson. En sådan verkstad kom också med hjälp av en särskild förening till stånd. Mångenstädes i Tyskland gick man samma väg som Moldenhawer påyrkade, och likaså i England, där för övrigt verkstaden mången gång synes vara primär och skolan sekundär både i tid och vikt. Vid Parisskolan grundade Guillié 1820 en fond för att understödja blinda, och ett par föreningar, som på 1840-talet bildats av vid skolan anställda krafter, arbetade för såväl dess utskrivna lärjungar som andra blinda, bl. a. genom en verkstad i Versailles, som emellertid togs till i för vitt

mått, stupade och drog den ena föreningen med sig. Vid detta sekels början funnos i Frankrike tre verkstäder för vuxna i samband med blindskolor.

De kommitterade, som den 17 december 1880 avgåvo utlåtande rörande den svenska blindundervisningens ordnande, redogjorde med tydlig sympati för det sachsiska kolonisystemet, men några åtgärder för dettas införande föreslogos ej, då det ju egentligen låg utom kommitterades uppdrag. En fond bildades emellertid vid denna tid genom donationsmedel för understödjande av blindas självverksamhet, vilken ingår i den nu s. k. Nybergiska, som förvaltas av institutsdirektionen, och av denna lämnades verktyg och en del material åt de blinda, i första hand åt sådana, som utskrevos från institutet. För fondmedel grundade institutet 1906 ett arbetshem för blinda kvinnor. Från institutlärare utgick 1868 det upp-rop, som föranledde bildandet av det första arbetshemmet för blinda i Sverge, vilket ännu fortlever, ehuru i mycket förändrad form, nämligen såsom öppen verkstad och tillhörig De blindas förening.

Filantropiska
föreningar
och dona-
tioner.

En del välgörenhetsföreningar, än av allmänare art, än speciellt avsedda för blinda, ha utövat en verksamhet, likartad med de ovannämnda institutionerna. Som exempel på en förening av förra slaget kan nämnas Kjaeden i Köpenhamn (1811), som, efter det staten övertagit dess blindskola, underhållit ett hem för blinda kvinnor och barn, och på det senare slaget Foreningen til at fremme Blindes Selvvirksomhed, likaså i Köpenhamn (1862), som satt som sitt mål att stödja från institutet utskrivna elever, bereda undervisning åt vuxna blinda, upprätta korgmakeri och borstbinderiverkstäder samt försäljningsbod och att skaffa sjukhjälp. Föreningen för blindas väl i Stockholm (1885) har bildats med likartade syften. Hit kunna också räknas en mängd stiftelser uppkomna genom donationer, bland vilka nämnas Gardners Trust for the Blind å 300,000 £ (1879) i London, Schmidsche Stiftung für arme Blinde (500,000 M.), till vilken Vilhelm II ytterligare skänkt bl. a. byggnadsplats utanför Berlin, där man uppfört ett arbetshem för 50 män och 50 kvinnor, och Anna Wikströms donation å 400,000 kr. jämte en fastighet i Uppsala (1919), som är avsedd till ett ålderdomshem för blinda kvinnor men t. v. användes till en skola för sådana (Jfr sid. 65).

Blindför-
eningar.

Under de senare årtiondena av 1800-talet uppstodo flerstades föreningar, vanligen med både seende och blinda medlemmar, vilkas princip, mer eller mindre klart uttalad, var, att arbetet för blinda väsentligen bör utföras genom blinda. Förgångsmannen härvidlag var den ovan omtalade

Armitage, en läkare, vars syn alltmera avtog, så att han räknade sig till de blindas krets. Han grundade 1868 British and Foreign Blind Association for Promoting the Education and Employment of the Blind, i mars 1914 ombildad till The National Institute for the Blind. Den sedan barn- domen blinde fransmannen M. de la Sizeranne stiftade L'institution Valentin Haüy (1889). I Tyskland ha bildats Reichsdeutsche Blindenverband, Verein der deutschredenden Blinden m. fl. föreningar, vilka stundom legat i rätt bitter fejd med den från blindskolorna utgående riktningen, varav landets facklitteratur bär mångfaldiga spår. Danmarks Blinde (1883) står i nära förbindelse med institutet. I någon mån oppositionell torde däremot Danskt Blindesamfund (1911) vara, vilket förklarar, att »ingen vil bedre end vi kunne bedømme de Forhold, hvorunder de Blinde lever, og ingen Steder henvender den Blinde sig mere trygt angaaende sine Forhold end til deres egen Forening». I Sverge representeras principen om de blindas aktiva deltagande i blindvården av De blindas förening (1889). Förutsättningen för den nya strömningen har varit icke blott tillvaron av dugliga och nitiska till ledare lämpliga enstaka blinda utan även den skolbildning, som under 1800-talet blivit spridd till allt vidare kretsar av blinda.

Även det allmänna har, också i annan form än som egentlig fattigvård, tagit vuxna blindas vård om hand. Både från Österrike och Hannover omtalas tidigt samarbete mellan kommun och blindskola i sådant syfte. När de stora socialpolitiska reformerna efter år 1880 började genomföras, kommo olycksfallsförsäkring och ålderdomspension av statsmedel i större eller mindre grad de blinda till godo, där sådana understödsformer över huvud infördes. I den nedanstående redogörelsen för särskilda länders nuvarande blindförhållanden finnas talrika exempel härför.

I de katolska länderna har kyrkan haft en mycket stor betydelse för blindvärlden genom anläggande och underhållande av anstalter och genom blindvård i övrigt.

Att sätta den arbetsdugliga blinda i stånd att tävla med seende konkurrenter och att bereda honom hjälp vid sjukdom och ålderdom har blivit blindvårdens gemensamma mål över allt. För de förnämsta av de åtgärder, som härvidlag vidtagits i de för oss viktigare europeiska kulturländerna, skall längre fram i annat sammanhang redogöras.

Det sätt, varpå de olika grupperna av blindvårdande institutioner och föreningar sökt fylla sin uppgift, har naturligtvis varit ganska växlande. De ha emellertid huvudsakligen bestått i anordnande av arbetshem för

Statens och kyrkans blindvård.

Olika former för blindvården.

interner, öppna verkstäder för exterier, depåer, där de blinda kunna billigt inköpa material och verktyg för sitt yrke, hjälp med de förfärdigade arbetenas avyttring — vanligen i särskilda försäljningsbodas — upprättande av sjukkassor, utdelande av understöd av ständig eller tillfällig art samt inrättande av asyls för sjuka eller ålderstigna.

Arbetshemmen, som ofta stå i nära förhållande till skolorna, äro talrika i synnerhet i Tyskland. De synas över huvud lämpa sig bättre för kvinnor än för män, då de senare mångenstädes ogärna underkasta sig de nödiga reglementariska föreskrifterna. De öppna verkstäderna, där de blinda arbetarna få fri arbetsplats och förmånliga arbetsvillkor, äro typiska för England. Emellertid förekomma både sådana och arbetshem flerstädes. Bland blindasyls är Quinze-Vingts i Paris den mest bekanta. De älska kända näst denna äro de förut omnämnda Simson Hospital och Charity of blind women samt en asyl för gamla, ej arbetsföra blinda i Manchester (1827).

I vårt land kom det första arbetshemmet till stånd 1870. Det mottog män, men försöket utföll ej väl, och det ombildades till en öppen verkstad, ehuru med bibehållet namn av arbetshem. Ett arbetshem för kvinnor, som på 1880-talet fanns på Djurgården, blev ej heller långlivat. Blindhemmet vid Nynäshamn (1906) för arbetsvilliga och arbetsdugliga blinda kvinnor har upprättats av blindinstitutets fonder. De blindas förening har ock grundat ett hem för arbetande blinda kvinnor i Stockholm (1902). Öppna verkstäder för korgmakare och borstbindare ha inrättats av samma förening i Stockholm. En förening i Göteborg har 1889 ävenledes öppnat en verkstad. Två materialdepåer finnas, av vilka den ena, i Kristinehamn, anlagts av staten och den andra, i Stockholm, av De blindas förening. Denna förenings butiker motta till försäljning även arbeten från blinda i orterna. Institutets försök att genom samarbete med ett hushållningssällskap befordra försäljning av blindarbeten (1907) utföll ej väl. Understöd till enskilda blinda lämnas av blindinstitutets fonder och de blind-filantropiska föreningarna samt från diverse donationer. En asyl för ålderstigna blinda kvinnor inrättades 1888 å Norrbacka och en mindre — den Lammska — för män, tillhörande Stockholm, i denna stad 1916.

Blindvårdens utveckling återspeglar i ej ringa mån den allmänna samhällsliga utvecklingen, ity att den, efter det att de blindas genomsnittsbildning genom en lättad tillgång till undervisning under 1800-talets lopp väsentligt stigit, mot århundradets slut visar en avgjord tendens till demokratisering genom att de blinda själva alltmer få inflytande på dess utövande. På samma gång begär man allt oftare statens hjälp och stöd.

KAPITEL II.

Blindväsendet i vissa främmande länder.

1. Belgien.

Enligt folkräkningen 1913 funnos i Belgien 3,197 blinda, vilket ger den synnerligen låga siffran 4,3 som blindkvot (= antalet blinda på 10,000 innevånare). Detta utvisar en betydande relativ sänkning från 1858, då blindkvoten var 8,1. År 1913 voro av de blinda 819 under 21 år. Av dessa erhöles då 466 undervisning i anstalt eller i sina hem, 117 hade avslutat sin utbildning, 41 hade, ehuru bildbara, ej fått undervisning och 195 betecknades som obildbara.

Statistik.

De blinda erhålla i allmänhet sin undervisning i särskilda avdelningar vid dövstuminstitutionen, blott en enda självständig blindskola finnes, nämligen i Ghlin, Hennegau. En del av instituten tillhöra kyrkan, och dessa skötas av präster, munkar eller nunnor, andra äro upprättade av någon provins eller kommun. Ingen statsskola för blinda finnes, men de stå dock samtliga under statsinspektion, vilken gäller både deras pedagogiska och deras filantropiska verksamhet. Som sin uppgift ha instituten satt att bibringa sina lärjungar den religiösa och intellektuella utbildning, som de kunna mottaga, ävensom så stor färdighet i något yrke, att de därmed skola kunna livnära sig. De för gossarne vanliga yrkena äro korgmakeri, flätning, tapetserarearbeten, borstbinderi, stickning, metallträdsarbeten och pianostämning. Flickorna lära sticka, fläta mattor, binda nät, sy och »guipure» (= en slags knytning). Vid musiken lägges stor vikt. Den intellektuella undervisningen omfattar folkskolans kurser och landets båda språk. Någon föreskrift om obligatorisk skolgång för blinda finnes ej, men kommunalmyndigheterna äga tillse, att alla barn få undervisning.

Undervisning.

Vid Ghlinanstalten mottagas blinda barn redan vid 3 års ålder, men i de övriga skolorna mottagas de vid 7—14 år och kunna stanna i 10 år. För avgifterna vid skolorna, vilka före världskriget i allmänhet uppgingo till omkr. 500 fr. om året för undervisning och underhåll jämte en engångsavgift för kläder, svarar med halva beloppet provinsens allmänna fond, vilken bildats genom tillskott från kommunerna. I övrigt bidra provinsen med $\frac{1}{8}$ och staten med $\frac{3}{8}$. Provincialrådet bör tillse, att ej någon blind stannar längre i skolan än han behöver för sin utbildning.

Société protectrice des aveugles i Antwerpen har upprättat en teknisk skola, där vuxna blinda kunna lära korgmakeri och rörfletning.

För äldre blinda finnas en mängd välgörenhetsinrättningar, vanligen tillika avsedda för dövstamma, lama, ofärdiga och andra vanlottade. De skötas i regeln av andliga ordnar, och alla stå under statsinspektion. Åt sådana blinda, som ej äro

Vård.

Källor: Annuaire statistique de la Belgique, Bruxelles 1920; Recueil des lois, Moll 1912; Moniteur Belge 1920, 288; L. Saint-Vincent, Belgique Charitable, nouvelle édition refondue et complétée par M:me Ch. Vloeberghs, Bruxelles 1904.

intagna i uppfostringsanstalt, lämnas hjälp från välgörenhetsbyråer, vilka härstamma från 1800-talets början och ha till sitt förfogande inkomster från en nöjesskatt.

Ett Biblioteque Braille finnes i Gent. Fédération des aveugles belges har bildat en kassa, som under vissa villkor ger understöd åt blindas sjukdom och yttre skada. Från statens sida ha inga åtgärder för blindpensionering eller dylikt vidtagits.

2. Danmark.

Statistik.

Enligt 1911 års folkräkning funnos i Danmark 1452 blindas, däraf 691 män och 761 kvinnor. De senares övervikt börjar först i 25—30-årsgruppen men är i de högsta grupperna betydlig. Blindkvoten var för män 5,2, för kvinnor 5,4. En jämförelse med förhållandena tio år tidigare visar en högst betydlig stegring av siffrorna, då 1901 års folkräkning angav blott 1,057 blindas. Huvudorsaken till denna i jämförelse med förhållandena i det övriga Europa mycket överraskande förskjutning ligger tydligen däri, att vid den tidigare räkningen en mycket trång definition på blind använts, nämligen: »den som är fullständigt berövad synen», medan däremot vid 1911 års räkning ett tillägg gjorts: »eller som icke med synens hjälp kan vägleda sig på ett främmande ställe». År 1911 voro i blindskolor intagna 89 män och 55 kvinnor = 144, i blindhem 5 män och 85 kvinnor = 90, på andra abnormanstalter 16 och i fattighus 36. Tillsammans funnos alltså å anstalter av skilda slag 286. Utom dessa bodde 257 blindas i Köpenhamn eller Fredriksberg, 219 i övriga städer och 690 på landsbygden.

Undervisning.

För de blinda barnens undervisning har staten ett institut i Köpenhamn och en förskola vid Refsnaes nära Kallundborg. Vid den senare finnes en hjälpavdelning, där bildbara, sinnesslöa blindas få undervisning. Där skall också inrättas ett hem för barn, som ännu ej nått skolåldern (6 år). När detta träder i verksamhet, nedläggas ett förut befintligt privat hem, som är avsett för sådana barn.

Vård.

Vid skolorna är årsavgiften 700 kr., dock kan nedsättning beviljas. Undervisningen är ej obligatorisk, så att föräldrarna, när de så önska, kunna låta sina barn avsluta skolgången. Gossarne lära korgmakeri, borstbinderi, repslageri, matt- och stolsflätning samt skomakeri, flickorna vanliga kvinnliga handarbeten, varvid särskild vikt lägges vid maskinsömnad. Musikundervisningen spelar en stor roll. Såsom i historiken omnämnes, har en verkstad för vid institutet utbildade elever inretts i Köpenhamn. Den avsåg ursprungligen att giva arbetsplats särskilt åt de köpenhamnska blindas, men mottar numera blindas även från landsorten. Männen reda sig någorlunda på den arbetslön de få, vilken är lika med seendes arbetares, tillökad med 50 %. Sammanlagt utbetalades till verkstadsarbetarna 1919 kr. 56,788, vari emellertid en del sjukhjälp ingick. Endast undantagsvis få dessa understöd från blindföreningarna.

För de blindas kvinnorna, som skola vinna sitt uppehälle huvudsakligen med linnesömnad, har det sig däremot mycket svårt, helst de oupphörligt behöva någon seendes hjälp för tillklippningen. Detta har föranlett bildandet av blindhemmet vid Marie-dalsvei, där blindas kvinnor, som stå ensamma i världen, kunna vinna en tillflyktsort. Alumnerna ha gemensamma arbets- och matrum men var och en sitt boningsrum.

Källor: Danmarks officiella statistik; Lov om forandret Affattelse af Fattiglovens § 61. 1914; Indenrigsministeriets Cirkulære til samtlige Amtmænd angaaende offentlig Understøttelse til blinde m. v. 1914; J. Moldenhaver, Det kongelige Blindeinstituttets historie, Köpenhamn 1905; Nyt Tidsskrift for Abnormvæsenet 1913 o. 1914; Meddelanden av forstander J. Plesner och inspektör A. F. Wiberg, Köpenhamn; Årsberättelser.

Högst 40 kunna mottagas, och de skola vara arbetsföra, ogifta samt hälst ej över 45 år gamla. Årsavgiften är 700 kr. Pensionärerna få 25—30 % av sina arbetens försäljningsvärde som arbetslön, men denna inkomst räcker blott till kläder och småutgifter. De delta i hushållsgöromålen. Till hemmets uppbyggande har staten bidragit med 10,000 kr., och det erhåller årligen andel i varulotteriets överskott, vilket för 1917 uppgick till 6,000 kr. En privat pension för blinda kvinnor finnes i Vejle, och föreningen Kjaeden har ett ålderdomshem för högst 40 blinda kvinnor.

Den ovan (sid. 16) nämnda »Foreningen til at fremme Blindes Selvvirksomhed» behöver numera ej skaffa institutseleverna utrustning med verktyg och material, då de utskrivs, ty detta få de från en institutsfond, Det separate Understøttelsesfond, som är bildad av gåvor från enskilda samt bidrag från fattigkassorna. Denna fond skänker också instrument åt blinda musici, som genomgått institutet. Föreningen har en försäljningsbod med centralt läge i Köpenhamn samt i samband därmed verkstäder, i vilka omkring 30 blinda, mest män, sysselsättas. Då lokalerna lämna mycket övrigt att önska, förbereder föreningen en flyttning. Den har från Köpenhamns kommun fått en tomt för ändamålet samt insamlat en grundfond på 57,000 kr. (1919). Från föreningens materialdepå kunna blinda hantverkare få råvaror till depåens inköpspris. Omkostnaderna för denna gingo 1919 till 2,060 kr. Från blinda i landsorten köptes då färdiga varor till ett belopp av 3,223 kr. Till 300 blinda och bland dem även sådana, som ej äro forna institutselever, utbetalade föreningen sagda år 16,676 kr., varjämte bränsle för närmare 500 kr. utdelats åt blinda. Bland inkomsterna märkas 10,000 kr. från statskassan och 4,000 kr. från Vare- og Industrilotteriets överskott. Legatbehållningen vid årets slut uppgick till 383,549 kr. Föreningen har inga andra medlemmar än styrelseledamöterna.

I samarbete med denna förening står Danmarks blinde, vars styrelse har både blinda och seende medlemmar. Den åsyftar att hjälpa sådana »värdiga» blinda, som vända sig till föreningen, samt att anskaffa underhållande och bildande litteratur åt föreningens blinda medlemmar. För sistnämnda ändamål har den eget tryckeri. Därifrån utges Budstikken, ett veckoblad, som gratis tillställs alla danska blinda, som det önska. Även böcker utdelas gratis, och ett lånbibliotek med huvudsakligen handskrivna böcker har bildats. Nya och begagnade kläder insamlas, och dessa utdelas vid julen åt behövande blinda. Föreningen har spelat en stor roll vid det ovan nämnda blindhemmets tillkomst och deltar i dess förvaltning. Genom en stor mängd ombud i provinserna upptar den bidrag och utdelar understöd till enskilda blinda. Sådana understöd gävos 1919 åt 466 blinda i Köpenhamn till ett belopp av 10,590 kr., och till blinda i landsorten skänktes 11,530 kr., provinsombuden lämnade dessutom 458 kr., tillsammans uppgingo alltså understöden åt enskilda till 22,578 kr. De flesta understöden äro lämnade som hjälp vid tillfälligt trångmål, men några också för att befrämja självverksamheten. En förteckning över de blinda i landet, som föreningen upprättat, har varit den danska blindfilantropin till åtskillig hjälp. En begäran om statshjälp åt sällskapet, som framställdes i en av 50,000 personer undertecknad adress, har ej villfarits. Av Varelotteriets överskott får föreningen emellertid 4,000 kr. årligen. Föreningen hade 1919 8,768 medlemmar, och dess fasta fonder uppgingo till 214,000 kr. Bland inkomsterna kunna nämnas 6,224 kr., som tillkommit genom försäljning av barnens lyckopanning (jfr. sid. 71).

De blindas sjuk- och begravningskassa av 1890 tillkom på grund av svårigheten för blinda att vinna inträde vid de vanliga kassorna av denna art. Den lämnar hjälp åt sina blinda medlemmar och deras hustrur mellan 18 och 45 år utom vid åkommor,

som äro en följd av deras felande eller nedsatta synförmåga. Dess klientel tillhör uteslutande huvudstaden och dess omnejd och uppgick 1919 till 160 personer i sjuk- och 145 i begravningskassan. Köpenhamns kommun ger den ett årsbidrag å 500 kr. och statstillskottet utgick nyssnämnda år till 1,121 kr., inkomsterna i övrigt till 3,282 kr., utgifterna till 3,306 kr.

Dansk Blindesamfund har satt som sitt mål att »skapa förhållanden, under vilka alla blinda kunna utveckla sig», t. ex. genom att grunda skolor för vuxna blinda och genom att i Köpenhamn uppföra bostäder åt blinda. För sistnämnda ändamål har föreningen fått en tomt av Köpenhamns kommun samt hade vid 1919 års slut insamlat en byggnadsfond av 33,574 kr. I understöd utlämnade den samma år 6,572 kr. Den räknade då 593 blinda medlemmar och omkring 4,000 bidragsgivare. Av inrikesministeriet åtnjöt den ett bidrag å 600 kr. för att användas enligt fattiglagens § 61 (se nedan).

Från Dansk Blindesamfund inlämnades 1910 till inrikesministeriet en ansökan, att ett fast årligt statsunderstöd, olika stort för gifta och ogifta, skulle lämnas åt varje behövande blind. Inom invaliditetskommissionen tänkte man sig, att varje blind, som drabbats av sitt lyte genom olycksfall, på denna grund borde komma i åtnjutande av statsunderstöd och att detta också borde kunna utsträckas till dem, som förlorat synen genom sjukdom, men att å andra sidan som villkor därför måste sättas, att premier tidigare inbetalats. Som detta ej i allmänhet torde vara fallet, bleve emellertid saken föga hjälpt genom en sådan utsträckning. Att giva statsunderstöd åt alla blinda skulle medföra allt för vidlyftiga konsekvenser gentemot andra, vilkas arbetsförmåga vore nedsatt. Från administrationen framkastades då det förslaget, att man för att visa tillmötesgående mot de blindas önsknningar skulle taga sin tillflykt till § 61 i fattiglagen, där det heter: »De utgifter, som göras av det offentliga till uppfostran, underhåll, försörjning, sjukvård och skötsel av blinda, dövstumma, idioter, sinnessjuka, epileptiker, vanföra, lemlästade, tuberkulösa, skrofulösa och lupuspatienter, betraktas ej som fattighjälp, därest de ifrågakvarande personerna äro anbrakta på statsanstalter eller av staten godkända anstalter». Denna bestämmelse har genom en senare lag vidgats till att gälla även dem, som av en sådan anstalt äro anbrakta hos enskilda, dock under stadigvarande uppsikt. Man var villig godkänna en praxis, enligt vilken dessa bestämmelser skulle tillämpas ej allenast på elever i statsskolorna och skyddslingar i blindhem och asylor utan även på alla blinda, som stodo under stadigvarande uppsikt av någon sådan anstalt. Man vände sig för ändamålet till sällskapet Kjæden och Mariedalshemmet, men ingendera kunde åtaga sig uppdraget. En framställning gjordes då till institutet, och dess styrelse åtog sig saken på vissa villkor. Emellertid ansåg man sig också böra höra de blindas egen mening och satte sig därför i förbindelse med Dansk Blindesamfund, som i sitt 1913 avgivna svar fasthöll vid sitt ursprungliga yrkande på lagens ändring och ville vara med om institutskontrollen endast såsom en tillfällig anordning. Med anledning härav drog sig institutet tillbaka, och försöket att med hjälp av en förmånlig tolkning av fattiglagen förbättra de blindas ställning hade för den gången misslyckats. Den blinde musikläraren Cohn inlämnade då till inrikesministeriet en inlägga, på grund av vilken en proposition framlades för riksdagen, som biföll densamma. Härefter stadfästes den 25 febr. 1914 en förändrad lydelse av ovannämnda § 61. Första stycket i den nya paragrafen är oförändrat lika med den gamla lydelsen, men sedan följer ett tillägg, som enligt ett cirkulär till samtliga amtmän från inrikesministeriet av den 19 mars 1914 har följande innebörd: Lagen har infört en särställning för blinda, i det fattigvårds verkan är borttagen från det understöd, som av det offentliga gives en

blind, även om den ifrågavarande behövande icke är upptagen i någon anstalt eller är anbrakt under tillsyn (kontrollerad familjevård). Denna förmån har sin grund i den meningen, att den behövande blinde måste anses ha ett naturligt krav på synnerlig hänsyn från det allmännas sida. Den blinde är på förhand hänvisad till ett begränsat arbetsområde och måste nöja sig med ett ringa resultat av sitt arbete, emedan han icke kan åstadkomma samma arbetskvantitet som en seende. Den blinde har vid utövandet av sitt yrke särskilda utgifter, särskilt till ledsagare och annan nödig hjälp, och härtill kommer vidare, att blindheten är en i det yttre framträdande påfallande orsak till svårigheter, som till sin natur äro oförvållade. Sedan lagstiftaren medgivit de behövande blindas den ovannämnda undantagsställningen, hemställer inrikesministeriet till de kommunala myndigheterna att utgå från samma humana synpunkt vid avgörande av understödsfrågor beträffande blindas. I dessa fall bör beloppet icke utmätas allenast efter understödstagarens behov för ögonblicket utan efter hans ekonomiska ställning över huvud, så att ifrågavarande blindas bli i stånd att bevara sin självständighet. Vid avgörande av frågan, huruvida behov föreligger, bör man ej utesluta sådana blindas, som ännu äro i besittning av en viss grad av arbetsduglighet, utan den myndighet, som bestämmer understöden, må i varje särskilt fall taga i betraktande, i vilket omfång den blinde är nödsakad att nöjas med ett lägre utbyte av sin arbetskraft. Syftet bör vara, att den blinde genom det allmännas understöd skall kunna få ett så stort tillägg till sin egen arbetsinkomst att nödigt livsuppehälle tillförsäkras honom. För dem, som äro oförmögna till arbete, bör understödet tilltagas rundligt. Understöd från det allmännas sida i hemmet och utan fattigvårds verkan skall på grund av ifrågavarande lagbestämmelse i händelse av behov lämnas blindas personer både för eget behov och till försörjning av bipersoner (hustru, barn), även om de senare icke äro blindas, så framt deras behov dock kan anses vara föranlett av den försörjningspliktiges blindhet. Bestämmelsen skall tillämpas även om en försörjningspliktig, som själv är seende, kommer i behov av hjälp från det allmänna på grund av att någon av dem, gentemot vilka han är försörjningspliktig (hustru, barn), lider av blindhet. Den omständigheten, att hustrun är blind, kan ofta i väsentlig grad vara en orsak till familjens trångmål, i det hennes arbetsförmåga i och utom hemmet därigenom nedsättes eller upphör, så att mannen därigenom kommer i en ännu svårare ställning, än om ett eller flera barn äro blindas. För att vederbörande blindas — eller den försörjningspliktiga — skall komma i åtnjutande av den stadgade förmånen fordras, att han uppfyller de betingelser om värdighet, som finnas i § 2, a-c i lagen nr 58 av 13 mars 1908 om åldersunderstöd åt värdiga behövande utom fattigvården. De i nämnda lagbestämmelser fastställda betingelserna för värdighet äro, att den ifrågavarande personen ej genom dom befunnits skyldig till en enligt den allmänna meningen vanärande handling, efter vilken han ännu ej återfått medborgerligt förtroende, att behovet ej uppstått genom handlingar, medelst vilka han till fördel för sina barn eller andra berövat sig själv medlen till underhåll, att bristen ej är självförvållad genom oordentligt och slösaktigt leverne eller annat sådant, att han ej gjort sig skyldig till lösdriveri eller bettleri eller veterligen fört ett levnadssätt, som vållar allmän förargelse (bevisad dryckenskap, yrkesmässig otukt e. d.).

Om lagändringen av 1914 ej synes så synnerligen väsentlig, så har den dock genom att det citerade cirkuläret från inrikesministeriet över allt i kommunerna kommit till tillämpning fått en mycket stor praktisk betydelse. Ett regeringsförslag av den 4 dec. 1919 om att de kommunala utgifterna för blindas skulle överflyttas till staten före-

ligger i samband med förslag till ny lag angående invalidränta. Om utsikterna till framgång härför lärer det för närvarande vara omöjligt att yttra sig.

Sedan den 1 april 1914 utbetalas från inrikesministeriet till blindas ledsagare & affärsresor kostnaden för deras järnvägsbiljetter. Kontrollen över resorna utövas av Foreningen for blindes selvvirksomhed. År 1919 steg beloppet till 6,016 kr.

3. England.

Statistik.

Vid förberedelserna till 1911 års engelska folkräkning diskuterades frågan om definition på blind, och flera olika meningar yppades. Då de rådfrågade ej kunde ena sig, bestämde sig den myndighet, som ledde folkräkningen, för att framför ordet blind, som vid tidigare räkningar stått utan närmare definition, inskjuta »fullständigt». Detta innebar tydligen en avsevärd inskränkning i begreppet, och en motsvarande inskränkning i siffran för blindhetsfrekvensen borde ha visat sig. Då så emellertid ej blev fallet, ansåg man detta sannolikt ha sin grund däri, att en uppgiftsgivare, som är van att kalla sig själv eller någon i sin omgivning för blind, vid uppgiftens avgivande snarare följer denna sin vana än instruktionen för folkräkningen. I dagligt tal tages säkerligen begreppet vidsträcktare än som blott omfattande de fullständigt blinda. Blindhetsfrekvensen i England under åren 1851—1911 framgår av nedanstående tabell:

År	Antal	Blindkvot
1851	18.306	10,21
1861	19.352	9,64
1871	21.590	9,51
1881	22.832	8,79
1891	23.467	8,09
1901	25.317	7,78
1911	26.336	7,30

Den visar sålunda en regelbunden stegring i den absoluta och en lika regelbunden sänkning i den relativa siffran. Männen äro vid alla räkningarna fler än kvinnorna, vilket också gäller inom alla åldersklasser utom de, som komma efter 75 år. I dessa de högsta åldrarna ha kvinnorna någon övervikt.

The Advisory
Committee
on the Wel-
fare of the
Blind.

Under världskriget har antalet säkerligen avsevärt ökats, och uppmärksamheten kom med anledning av krigsblindheten att i särskild mån fästas vid de blinda över huvud. Därför tillsattes av ordföranden i Local Government Board (motsvarar ungefär vårt socialdepartement) i december år 1917 The Advisory Committee on the Welfare of the Blind (=rådgivande nämnd för blindvården), som skulle gå Local Government Board till handa med upplysningar och förslag rörande omsorgen om och tillsynen över de blinda i England och Wales. I nära samarbete med en motsvarande skotsk kommission har denna kommitté i juni 1919 avgivit yttrande angående blindas undervisning och uppfostran, sysselsättande och understödjande.

Källor: Englands officiella statistik, Folkräkningen 1911; Reports of the Advisory Committee on the Welfare of the Blind 1918-20; Blind Persons Act 1920; National Institute for the Blind, Annual Report 1919; Fourth Annual Report of St Dunstan's Hostel for Blinded Soldiers and Sailors 1919. E. Harildstad, Studiebesök ved skoler og andre institusjoner for blinde i England og Skotland, Nyt tidsskrift for Abnormvæsenet 1920.

För att vinna en översikt av blindvårdens ståndpunkt uppmanade nämnden alla institutioner och sammanslutningar av vad slag som helst, vilka arbetade för blinda, att låta registrera sig vid Local Government Board. Alla kända sådana inlämnade också ansökningar härom, och alla aktningsvärda sådana, som tillika voro fria från allt för svåra administrativa brister, upptogs å ett publicerat register, vilket årligen skall revideras, och allmänheten uppmanades att ej ge bidrag åt andra, som verka för de blinda, än de där upptagna. Då nämnden ansåg folkräkningens av 1911 definition för trång för sitt ändamål, beslöt den att vid upprättande av sitt register över blinda upptaga alla dem, som se för litet för att utföra ett arbete, för vilket synen behöves. För ändamålet utsändes frågeformulär till lokala hälsovårds- och uppfostringsmyndigheter, fattigvårdsstyrelser och understödsföreningar, varjämte man för komplettering hänvände sig till prässen. Formulären innehålla jämte definitionen på blind 17 frågor angående namn, adress, ålder, kön, civilstånd, blindhetens grad och orsak samt tiden för dess inträdande, komplikationer med andra lyten, yrke före och efter blindhetens inträdande, blindskolutbildning och försörjningsduglighet. På grund av de inkomna svaren, vilka för övrigt voro mycket ojämnade och vad frågan om blindhetsorsaken beträffar fullständigt oanvändbara, upptogs i registret 25,840 personer, sålunda något mindre än folkräkningen med sin avsevärt strängare definition hade givit 6 år förut. Man antog emellertid, att ytterligare några tusen funnos, som bort upptagas, varför hela antalet personer i England och Wales, som enligt nämndens ovan angivna definition år 1917 voro blinda, skattades till omkring 30,000. Av de registrerade voro 219 under 5 år och 2,098 mellan 5 och 16. De, som voro över 16 år, delades i: sysselsatta 6,391, icke sysselsatta 682, (båda dessa grupper omfatta tydligen blott personer, som fått utbildning,) under utbildning 1,069, icke under utbildning, ehuru bildbara 3,486 och de, som ej kunna sysselsättas, 11,895, varibland dock ej mindre än 2,022 hade sitt uppehälle av räntor, dagavlönning o. d. Denna omständighet har sin förklaring däri, att till den sista gruppen räknades också alla blinda över 50 år, som ej fått någon utbildning, samt alla som nått 60 år, även om de fått utbildning. Av samtliga blinda bodde 3,207 i London, och av denna stads blinda tillhörde 1,429 den femte gruppen. Komplikation av lytet förekom i 5,177 fall, varav 1,147 psykiskt abnormalt. Av dem alla tillhörde 3,117 den ovannämnda femte gruppen, av vilken sålunda ej mindre än 26,2 % ledo av andra lyten jämte blindheten. Även den fjärde gruppen visade en stor procent blinda med komplicerat lyte, nämligen 22,2 %. Av samtliga blinda ledo 20 % av komplikation. Det förefaller sannolikt, att under kriget ådragna skador av allehanda art ävensom dövhet kunna ha en väsentlig andel i denna höga siffra.

I speciella verkstäder för blinda äro 1,127 män och 458 kvinnor sysselsatta. Övriga »sysselsatta» äro hemarbetare. Hela antalet med angivet yrke uppgick i folkräkningen 1911 till 3,408 och upptogs i registret 1919 till 4,579 samt i samma register för 1920, vars uppgifter här anticipationsvis medtagas, till 5,348. Ökningen faller mest på följande yrken: korgmakare med resp. 1,099; 1,320; 1,490; gatuförsäljare 328; 439; 501; mattillverkare 186; 329; 363; borstbindare 223; 375; 381; med stickning sysselsatta 138; 720; 814; musikanter och sångare 501; 464; 547; skollärare och föreläsare 103; 91; 123; hemtjänare 88; 81; 102. En minskning visar däremot köpmän med siffrorna 418; 250; 324; jordbrukare 126; 36; 41; präster m. fl. 59; 24; 43. Jordbruks- och andra kroppsarbetare stå vid nästan oförändrade siffror 139; 120; 143. År 1919 och 1920 nämnas också resp. 132 och 187 lappsomakare, 49 och 77 bokhållare och maskinskrivare, 66 och 99 massörer samt 66 och 92 hönsskötare. Tillväxten ligger som synes egentligen på de industriella yrkena. Emellertid är att

observera, att såsom ovan nämnts vid folkräkningen en mycket trång definition å blindhet har använts.

Av de blinda i åldersgruppen 5—16 år erhöles år 1919 1,736 = 82,7 % undervisning, därav 202 = 11,6 % med komplicerat lyte, men 362 = 17,3 % voro — för så vitt känt var — utan undervisning, därav 147 = 40,6 % med komplicerat lyte.

Då dessa siffror för oundervisade onekligen äro löga, har man uppmanat de kommunala myndigheterna att till de blindas bästa använda den myndighet de enligt Education act 1918 äga beträffande barnuppfostran.

Arbetsförtjänsten för de blinda, som ha anställning vid verkstäder, varierar enligt de till kommittén inkomna rapporterna betydligt, och endast få kunna leva på sina inkomster. Avlöningen ges efter fackföreningarnas prislister och utfylles genom välgörenhetstillskott. Kommittén tänker sig emellertid, att ett statstillskott borde lämnas som en slags kompensation för lytet, så att var och en, som förtjänade upp till 5 s. i veckan, skulle få ett tillskott på 15 s., och för dem, som förtjänade mer än 5 s., skulle för var överskjutande s. avdragas blott 4 d. Härmed hoppas man kunna uppmuntra till stegrad flit.

Under kriget fanns det gott om arbete för blindverkstäderna, men efter vapenstilleståndet avtog det starkt. För att bringa hjälp härvidlag skaffade nämnden sig uppgifter om vilka och huru stora mängder av de varor, som blinda kunna tillverka, behövas för statens förråd, samt anhöll, att vid leveranser de blinda måtte ihåggommas, dock utan att begära modifikationer i pris eller kvalitet. Dock ansåg den sig ej kunna rekommendera mer än ett fåtal verkstäder att härvid ifrågakomma. De övriga måste först underkastas en sakkunnig inspektion, för vilken inom Local Government Board en särskild inspektör i enlighet med kommitténs förslag blev anställd. Denne fick också arbeta för sammanslutning mellan de många olika verkstäderna i och för materialinköp och försäljning av arbeten, samt för en efter lokala förhållanden ordnad fördelning av arbetena mellan verkstäderna ävensom för standardisering av typerna. Verkstäderna i London ha emellertid vägrat att gå med på en sådan sammanslutning. I kontrollsyfte utarbetade nämnden formulär till räkenskaper för blindverkstäderna. En ej oväsentlig förtjänst har nämnden berett åtskilliga blinda genom att skaffa dem till utminuterig te från livsmedelsadministrationen.

För befordrande av sin verksamhet har nämnden utnämnt 7 subkommittéer i landets olika delar med 30—35 medlemmar, och i dessa äro fattigvården, skolväsendet, föreningar för eller av blinda m. fl. representerade. Dessa subkommittéer skola söka åvägbringa samarbete inom sina respektive distrikt mellan alla dem, som sträva för de blinda. Med den i historiken omnämnda blindföreningen National Institute har nämnden själv trätt i nära förbindelse och låter genom den undersöka en mängd enskilda fall.

Den 1 juli 1920 utgav nämnden sin andra årsberättelse. Den meddelar där, att de av nämnden föreslagna statsbidragen utgått sen den 1 juli 1919 och med följande belopp för året:

till verkstäder	20 £	för var anställd
» hemarbetare	20 £	» person
» blindhem.....	13 £	» »
» blindhoteller.....	5 £	» »
» hemundervisare	78 £	» var lärare

för bokproduktion	} 2 s. 6 d. volym 2 d. för tidningsexemplar eller musikside
» föreningar i orterna.....	

I vad mån dessa understöd visat sig ha kommit till gagn, anser nämnden ännu ej kunna sägas. Att i enskilda fall alltid träffa det rätta är svårt, och det kräves årtal av försök, innan man lärt att anpassa sig efter behovet. Särskilt bland de osysselsatta, som 1919 uppgingo till ej mindre än 46 % av de blindas hela antal, har ett ödslande med pengar förekommit.

Inspektören, som varit verksam vid de allra flesta godkända institutionerna, har varit till påfallande nytta för verkstädernas hygieniska förbättrande och för deras administration. Deras prislistor ha genomgående varit i överensstämmelse med fackföreningarnas, stundom t. o. m. högre. Av den till dem lämnade summan ha 95 % gått direkt till de blinda. Som villkor för understödets utbetalande till en institution har ställts — utom det allmänna villkoret om inspektion — att den inordnar sig i den av nämnden uppgjorda organisationen. Detta har särskilt i norra delen av landet gått mycket bra, men i Syd-Wales ha åtskilliga konflikter förekommit, och Londonverkstäderna vägra alltjämt att underordna sig. I och med det att de sålunda gå förlustiga statsunderstödet, förlora de också en möjlighet att ge sina blinda en kraftigare hjälp. Nämnden hemställer, att intet stöd måtte från departementets sida lämnas till någon förening utan nämndens hörande, och uttrycker sin tillfredsställelse med det fortfarande goda samarbetet med Nationalinstitutet, som härför erhåller särskilt anslag. Vid subkommittéernas verksamhet rådgör man även med blinda arbetare. Åt hemarbetarna anser man att hjälpen bör utgå i form av material, granskning av arbetena samt underlättande av dessas försäljning. För att denna hjälp ej skall få karaktär av fattigvård, har man fastställt för mottagaren ett minium av duglighet, inkomst och lager. I några trakter har man upptagit denna verksamhet på ett särdeles praktiskt sätt. Så har man t. ex. i Nottingham och Birmingham tillsatt kompetenta uppsyningsmän, som, var och en inom tre grevskap, kunna med hjälp av motorcykel fara omkring till de blinda i områdena och stå dem bi. Det är meningen att utvidga denna slags verksamhet. Anskaffande av verkstadsplats och boning i dess närhet synes man emellertid anse som det bästa sättet.

Vad de s. k. hemlärarna (se sid. 7) beträffar få sedan 1 juli 1919 inga sådana det ovannämnda understödet med mindre de godkänts av hälsoministeriet. Endast 40, därav 23 kvinnor, hade vid tiden för berättelsens avgivande vunnit sådant godkännande — 26 av dem voro blinda. Då det av hänsyn till de skilda institutionerna visat sig svårt att hålla fordringarna uppe, har kommittén till College of Teachers of the Blind framställt en del förslag rörande rekrytering, utbildning, kompetens och avlöning. Anslag till tryckning av studieböcker har lämnats.

De 7 subkommittéernas arbeten bilda grunden för hjälpverksamheten i deras respektive områden och underlätta mycket registreringen. De få ofta remisser angående speciella fall, och härur har utvecklats ett system av lokalkorrespondenter, som ansvara för de blinda, var och en inom sitt område. Detta har mycket bidragit till att egga intresset och att bringa nya fall till subkommittéernas kännedom. Dessa ha en del finansiella svårigheter, men de ovannämnda statsbidragen ha väsentligt minskat bristerna, hälst sen the National Institute åtagit sig att höja det ministeriella tillskottet med 50 %. I östra delen av landet ha stora framsteg gjorts, men för Syd-

Wales, där man intet tycks ha uträttat, föreslår nämnden understödets innehållande tillsviare.

Nämnden uttalar sin glädje över framläggandet av Blind Persons Bill (numera An Act to promote the Welfare of Blind Persons, dat. 16 augusti 1920 — nedan refererad) och att ministeriet ställt i utsikt ett bidrag å 50 % av godkända kapitalkostnader till de kommuner, som vidtaga åtgärder enligt aktens § 2, men några av dess medlemmar hade önskat, att tiden för pensionsålderns inträdande skulle ha satts lägre, än vad fallet blev, och pensionssumman högre, samt menade, att kommunerna borde ha skyldighet och ej blott rättighet att vidtaga de i § 2 omnämnda åtgärderna.

Den år 1919 gjorda uppskattningen av de blindas antal till omkring 30 000 har visat sig snarare för låg än för hög, då det förda registret 1920 upptog 30,785 personer. Den starka tillväxten sen året förut anses bero på bättre underrättelser, ej på ökad blindhetsfrekvens. Fullt exakta siffror kunna ej erhållas utan mycket vidlyftiga undersökningar, och de stora kostnaderna för dem kunna näppeligen motsvaras av resultatens vikt.

Då insamlare för de blinda ofta gå i vägen för varandra, uttalar kommittén en önskan, att insamlandet måtte centraliseras. Ett möte mellan ombud från praktiskt taget alla landets institutioner för att ordna insamlingsväsendets centralisation blev utan resultat, men kommittén har nedsatt ett utskott med uppdrag att söka föra frågan framåt. Kommittén frambåller nödvändigheten av att antalet verkstadsplatser ökas i samma mån, som flera blinda arbetare utbildas, men beklagar också, att så många blinda befinnas ovilliga att lära ett yrke.

Nämnden ämnar upptaga frågan om vad som kan göras för de sinnesslöa blinda och meddelar, att en departementalkommitté blivit nedsatt för att utreda orsakerna till blindhet, såväl de medicinska som de industriella.

Norskt omdöme om Englands blindvård.

I detta sammanhang kan förtjäna anföras det omdöme om resultaten av den engelska verksamheten för de blinda, som avgivits av E. Harildstad, en blind norsk lärare, som i flera år varit bland de ledande blindsaksmännen i Norge och under 10 veckor 1919 studerat såväl blindskolorna som det praktiska hjälparbetet för de blinda i England. Han skriver: »De handverksfag de der (i England) har fremfor oss, maa for aa gi et nogenlunde godt utbytte, anlegges paa stordrift og vil næppe høve i vaar forhold. Jeg undtar herfra maskinstrikning — — — Hvad arbeidet for de blinde efter skoletiden angaar, saa er der i England i denne retning utført et saa omfattende og storartet arbejde, at det paatvinger enhver besøker den dybeste respekt. Paa den annen side kan jeg ikke nekte, at — naar jeg untar Nasjonalinstitutets virksomhed — den hjelp de blinde der faar, er lite skikket til aa stimulere selvstendighetstrangen og fremelske initiativ hos de blinde. I den henseende tror jeg, at den langt ringere hjelp vaare blindeorganisasjoner kan yde, forholdsvis er mer værdifull for de enkelte blinde enn de veldige engelske institusjoner og verksteder.»

National Institute for the Blind.

Både i ovanstående redogörelse för den verksamhet, som utövats av den ministeriella nämnden för de blindas vård, och i den tidigare historiken har upprepade gånger omnämnts the National Institute for the Blind. Det är den ojämförligt största blindinstitutionen i landet och intar i viss mån en central ställning. En redogörelse för denna, stödd huvudsakligen på institutets senaste årsberättelse, skall giva en föreställning om hur mångsidig dess verksamhet är.

Institutet har inrättat ett barnhem, som 1919 hade 25 skyddslingar, men det projekterar flera hem. Redan vid 5 års ålder flyttas barnen till en skola, där de stanna till 16. Får institutet kännedom om att något blint barn finnes, som ej åtnju-

ter undervisning, anmäles detta för lokalmyndigheterna, som sända det till en godkänd blindskola, »så snart en plats blir ledig».

Den å sid. 8 nämnda skolan i Worcester har på senare tid särskilt omhuldat av institutet, som skänkt den en byggnad med område, varigenom en utvidgning med 10 lärjungar möjliggjorts; båthus och badhus äro under arbete. Under året insamlades till skolan 9,000 £. Till undervisningsändamål ha åt andra institutioner skänkts 2,600 £ samt till universitetsstipendier åt blinda 1,000. En flickskola som parallell till Worcesterskolan förberedes. Där skola flickorna upptas först vid 7 års ålder. Avgifterna vill man söka göra så moderata som möjligt, men både uppfostran och komfort skola vara av första klass. Emellertid skola en del stipendier beredas.

All den Moonska och det ojämförligt mesta av den Brailleska blindskriftslitteratur, som tryckes i England, kommer från institutets tryckeri. På de 15 månader, som föregingo berättelsens utgivande, utgingo från detta 255,000 volymer och tidskriftshäften — här ingår även musik. En mängd böcker skänkas till olika blindbibliotek. En särskild avdelning är inrättad för att skaffa handskrivna studieböcker. Institutets förråd av sådana uppgår till 1,400 st. En annan avdelning har åskådningsmateriel till sin specialitet.

I Club for blind Girls ha 38 flickor haft sin hemvist under året, och besökande mottas gärna. Musikafnar förekomma där var vecka, och även andra gemensamma nöjen för blinda anordnar institutet såsom sportövningar, dans, whistpartier, promenader, debatter.

Vid institutets massageavdelning ha under året 29 lärjungar undervisats, vilka alla undergått examen. En fullständig massagekurs tar ca $1\frac{1}{2}$ —2 år. De blinda massörerna ha ett mycket rikhaltigt specialbibliotek.

Som hemlärare har institutet anställt 32 män och 2 kvinnor, som avlagt omkr. 56,000 besök på ett år. 225 blinda ha genom dem fått lära läsa, fläta stolsitsar, laga skor, binda not, fläta korgar, sticka, skriva på maskin, modellera eller väva.

Man har också en avdelning, som arbetar på att förekomma blindhet, och man anser, att i 9 fall dess verksamhet verkligen fått denna betydelse. Ett hem för blinda, vilka sett bättre dagar, har inrättats. Där mottagas både män och kvinnor, men de måste vara över 50 år. Många inträdesansökningar föreligga. Ett konvalescenthem för krigsblinda har likaså åstadkommits, och slutligen ha i 1,856 fall understöd lämnats till enskilda.

För de krigsblindas räkning anlades redan 1915 med hjälp av en stor donation, som Nationalinstitutets president fick förfoga över, en självständig inrättning i Regent Park, London, kallad St Dunstan's Hostel for blinded Soldiers and Sailors. Ur dess fjärde årsberättelse, som omfattar tiden 31 mars 1918 till s. d. 1919, meddelas följande:

Krigsblinda.

Till anstalten ha praktiskt taget alla Englands och dess koloniers krigsblinda inkommit, varjämte även några belgier och fransmän mottagits. Som blind räknar man den, som fullständigt förlorat synen, eller som fått den så nedsatt, att han ej kan läsa, skriva eller på vanligt sätt förrätta vanligt arbete. Tillströmningen minskades ej, när vapenstillståndet ingicks, då nya fall oupphörligt ingingo från sjukhusen, av vilka många då fullständigt utrymdes. Enär åtskilliga i kriget ådragna skador framdeles komma att medföra blindhet, kan man också ännu en tid vänta nya inträdessökande. Antalet inskrivna under anstaltens fyra verksamhetsår uppgick till 1,483, av vilka $\frac{2}{3}$ voro fullständigt blinda, och även bland de övriga hade en stor mängd ingen avsevärd nytta av sina synrester. Av hela antalet ha 690 utskrivits såsom färdigutbildade, 740

voro kvar under utbildning och 53 ha på grund av andra kroppsliga eller av mentala skador förklarats obildbara. Ingen enda av de inkomna har förlorat sin syn på sjön. Visserligen befinna sig en del av flottans folk bland de krigsblinda, men dessa ha blivit blinda i skyttegravarna.

De krigsblinda ha före kriget haft mycket skiftande yrken, bland dem förekomma emellertid gruv-, jord- och kvarnarbetare samt soldater mest. Många ha kunnat återvända till sina förra arbeten, men de flesta erhålla utbildning i något av de 8 yrken, som man lär i St. Dunstan, nämligen massage, kontorsarbete, telefontjänst, korgmakeri, matt-tillverkning, lappsomakeri, snickeri eller hönsskötsel. Som biyrke förekommer även nätbindning. Åt en del, som ej kunnat lära något yrke, har man berett möjlighet att bli tobakshandlare, tidningsförsäljare o. d. Då de krigsblinda ha goda pensioner, utnyttja de ofta ej hela sin arbetsförmåga. Andra däremot äro väl heta på arbetet. Deras inkomster äro ofta bättre än före kriget, arbetsförtjänsten lika god som en seendes och arbetet ej sällan bättre än seendes tack vare den starka träningen i S:t Dunstan och deras koncentration på vad de ha för händer. Av alumnerna voro 448 gifta före inträdet i S:t Dunstan, och 227 gifte sig medan de voro där eller kort därefter.

Då inemot hälften nu återvänt till sina hemorter, är det möjligt att vinna en överblick av huru deras liv som självförsörjande blinda sannolikt skall te sig. Själva ha de mycket gott hopp. Massörerna ha fått anställning i militärsjukhus eller börjat enskild praktik. I affärer i London ha 14 telefonister fått plats. Korgmakarne äro spridda över hela landet. Mattflätarna kämpa med svårigheter, därför att priset på deras råvaror stigit så mycket, och skomakarna ha ojämn förtjänst. De krigsblinda officerarna ha mest slagit sig på massage eller kontorsarbete. En, som innan han blev blind studerat juridik, praktiserar nu i Temple, och en annan är ombudsman i sin fars affär. Några ha prästerliga anställningar eller ha funnit användning i arbetet för de blinda, och en stor mängd har slagit sig på hönsskötsel. Med försäljningen av producerade arbeten söker man hjälpa de utskrivna. För att få medel till detta ävensom för upprätthållande av S:t Dunstan's Hostels dagliga utgifter gör man insamlingar. En fond till understöd åt dem av de krigsblindas barn, som blivit födda först sen fadern fått avsked, har vuxit så, att hjälp nu kan lämnas åt 202 barn. Arbetslusten och hågen att leva och verka på allehanda områden skildras som mycket kraftig hos S:t Dunstan's män.

En stor blindinstitution är även The Royal Normal College and Music Academy for the Blind, som med framgång utbildar musici, pianostämmare, stenografer och lärare.

The Royal
Normal College and Music
Academy
for the Blind.
Blind Persons
act.

De för oss viktigaste punkterna i den ovannämnda Act to promoting the Welfare of Blind Persons av 16 augusti 1920 äro följande: — — — — I) Varje blind, som nått en ålder av 50 år, är nu och framdeles berättigad att erhålla samma pension, som han enligt de 1908—19 stiftade lagarne om ålderdomspension skulle varit berättigad att få vid 70 år, och bestämmelserna i dessa lagar — — — — skola tillämpas på honom i alla avseenden såsom om det som första författningens villkor stadgats, att han måste ha uppnått en ålder av 50 år och ha så nedsatt synförmåga, att han ej kan utföra ett arbete, för vilket synen är av väsentlig vikt, och såsom om i st. f. 70 och 50 stode 50 och 30.

II) 1) Varje grevskaps- eller köpingsråd skall i förening med ett eller flera sådana eller annorledes vidtagna åtgärder i överensstämmelse med hälsovårdsministrernas förordningar beträffande inom dess område bosatt blind och må för detta ändamål skaffa och underhålla eller bidra till verkstäder, hotell, hem eller andra ställen, där

blinda kunna mottagas, eller ock med ministerns medgivande vidtaga andra åtgärder, som kunna anses önskliga för ovannämnda ändamål. Rådet skall inom 12 månader efter denna lags trädande i kraft uppgöra samt underställa hälsovårdsministern en plan för sin verksamhet enligt denna paragraf.

4) Ett råd må utöva i denna § åt detsamma anförtrodd myndighet (utom rätten att pålägga skatt eller upptaga lån) genom ett utskott och kan utse till medlemmar i detta utskott personer, som äro särskilt kvalificerade genom verksamhet eller erfarenhet i de blindas angelägenheter, även om de ej äro medlemmar av rådet, dock att minst $\frac{2}{3}$ av utskottets medlemmar skola tillhöra rådet. Utskottet förordnar i överensstämmelse med rådets direktiv de underutskott, det finner lämpliga, sammansatta helt eller delvis av utskottsmedlemmar.

6) Intet i denna § skall inverka på de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma de lokala uppfostringsmyndigheterna enligt Elementary Education (Blind and Deaf) Act 1893 och de lagar angående uppfostran, som trätt i kraft 1870—1919. Dessa myndigheter skola vid fullgörande av sin skyldighet att bidraga till uppbyggande av ett nationellt uppfostringssystem, som kan komma alla dem till godo, vilka kunna tillgodogöra sig detsamma, på tjänligt sätt betrygga, att de blinda, som pläga bo i området, erhålla teknisk utbildning, för så vitt de kunna mottaga sådan och ha nytta därav.

4. Finland.

Antalet blinda i Finland uppgick enligt folkräkningen 1880 till 4,358, 1890 till 3,702 och 1900 till 3,229 med blindhetskvoteerna 21,1, 15,6 och 11,9 för de respektive åren. Siffrorna visa en mycket stark både absolut och relativ nedgång, dock hör landet fortfarande till de blindrikaste i vår världsdel. Lytet förekommer mest i östra Finland samt i Uleåborgs län, varemot sydvästra delen av landet är ganska förskonat, något som säkerligen hänger ihop med att den svenska befolkningen lider jämförelsevis mindre av den i landet så vanliga trakomen, vilken ofta leder till blindhet. Av de i 1900 års folkräkning upptagna voro ej mindre än 2,020 kvinnor, och dessa äro inom alla åldersgrupper talrikare än männen. Samma år voro på landet bosatta 2,955 blinda mot 274 i städerna, och 1,561 voro över 60 år gamla.

Finland har två skolor för unga blinda, en samspråkig i Hälsingfors och en finskspråkig i Kuopio. Var och en av dem kan mottaga intill 60 interner, men lärjungeantalet var hösten 1920 vid den förra blott 41 och vid den senare 48. Skolorna ha en 2-årig förberedande avdelning, en 4-årig skola och en 4-årig arbetsavdelning. Abnormskolinspektören har emellertid väckt förslag om att vidga denna 8-åriga undervisningstid till 10-årig, varvid den nuvarande intagningsåldern 8 år skulle sänkas till 7, vilket tillstyrkts av lärarkåren. Av ekonomiska skäl är ändringen emellertid ställd på framtiden. Den tekniska undervisningen åsyftar hantverksutbildning, och korgmakeri, borstbinderi och mattflätning äro de vanliga yrkena. Båda skolorna äro statskolor. Årsavgiften är 300 mark, men den kan av inspektören i särskilda fall på ve-

Statistik.

Under-
visning.

Källor: Finlands officiella statistik 1900 (statistiken för 1910 innehåller inga uppgifter om blinda); Kejsrerliga förordningar av 30 juni 1892 och 24 mars 1904; Arberättelse 1912 för Föreningen De blindas vänner; Meddelanden från insp. V. Forsius.

derbörande collegiums hemställan sänkas. Undervisningen är ej obligatorisk, men till 1920 års riksdag inlämnades proposition om lärotvång för finländske undersåters barn utom andesvaga, och den tillstyrktes av kulturutskottet.

Försök med blinda lärare äro flera gånger gjorda, men — utom vad musik beträffar — ej med odelat gott resultat. Då författningarne bjuda, att lärare skall vara fullsinnad, ha de nämnda lärarne vunnit anställning efter dispens.

För vuxna blinda män har föreningen De blindas vänner en arbetsanstalt med tvåårig lärokurs och plats för 25 elever (externer). Vid samma förenings blindhem, som egentligen är avsett för arbetskunniga blinda kvinnor, kunna även vuxna nybörjerskor erhålla undervisning. Skyddslingarna äro interner. Föreningen De blindas vänner i Kuopio underhåller i nämnda stad en samanstalt för vuxna blinda, av vilka kvinnorna bo som interner, männen äro externer. Hälsingfors-anstalten för blinda män måste hållas stängd under en del av kriget, Kuopio-anstalten ligger allt fortfarande nere på grund av pänningbrist. För upprättande av en »högskola» för blinda arbetar en särskild förening, av vilken många blinda äro medlemmar.

Staten ger vissa understöd åt de båda förstnämnda föreningarna (De blindas vänner fingo 1912 5 000 m. till blindhemmet och 12 000 m. till arbetskolan) och lämnar blindskolan i Hälsingfors årligen 3,000 m. till tryckning av böcker för blinda, huvudsakligen skolböcker. Dessa utges vanligen på finska språket, då de för svenskarne behöfliga hittills billigare kunnat köpas från Sverge. Från tryckeriet utges en svensk- och en finskspråkig mindre tidskrift.

Vård.

Statens utgifter för blindskolorna, som 1890 blott uppgingo till 39,700 mark, hade 1916 stigit till 243,109 mark. I övrigt deltar den ej på något sätt i blindvården, dock att den, som blivit blind i följd av olycksfall inom arbetsområde, där maskinkraft användes, får bidrag enligt olycksfallsförsäkringslagen. Fråga om allmän ålderspensionering är under kommittéutredning. Blindskolornas elever ha fria resor på statsjärnvägarne och privatskolornas alumner 50 % nedsättning i biljettpriset.

Skolorna försälja åt f. d. lärjungar och även stundom åt andra blinda råvaror, som dessa ej på annat sätt kunna skaffa. Under kriget var detta ofta den enda möjligheten att förskaffa de blinda material. Ett antal blinda i Hälsingfors och några större landsortscentra ha slutit sig tillsammans på andelsverksamhetens grund för tillgodoseende av gemensamma intressen och upprättat andelsverkstäder samt företagit gemensamma materialinköp. Ett från blindhåll väckt förslag om att alla Finlands blindinstitutioner skulle gemensamt inköpa material och ombesörja försäljningen av färdiga arbeten, är under utredning. Hela denna verksamhet lider för närvarande mycket av valutasvärigheter, då de för blindyrkena viktigaste råvarorna måste köpas från utlandet. Bland föreningar för och av blinda kunna nämnas »Böcker åt blinda», vars syfte framgår av namnet, och Sokeain liitto (= de blindas förbund) med både blinda och seende medlemmar, vilken utger en periodisk publikation.

Någon ingående undersökning av de finska blindas ekonomiska ställning har ej kommit till stånd.

5. Frankrike.

Statistik.

Enligt 1911 års folkräkning funnos i Frankrike 28 945 blinda, därav 15 534 män och 13 411 kvinnor. Blindkvoten, som 1851 var 10,5; 1861 8,2; 1872 8,4 och 1901 7,0, var vid den senaste räkningen 7,4. För männen var kvoten 1901 7,8 och 1911 8,1, för kvinnorna resp. 6,4 och 6,7. Tillväxten under århundradets första årtionde står sanno-

likt i samband med den låga nativiteten, som föranleder, att de blindrika höga åldersklasserna komma att utgöra en relativt stor del av befolkningen. De blindas fördelning å åldersklasser och anbringande i anstalter år 1911 framgår av nedanstående tabell:

	män	kvinnor	tills.	därav i anstalt		
				män	kvinnor	tills.
Under 5 år	199	144	343	7	13	20
5—19 »	1,304	993	2,297	623	479	1,102
20—60 »	6,000	4,163	10,163	627	634	1,261
Över 60 »	7,835	7,897	15,732	562	571	1,133
Ej uppgiven ålder	196	214	410	3	5	8
Summa	15,534	13,411	28,945	1,822	1,702	3,524

Inom alla åldersgrupper äro männen fler än kvinnorna utom i den högsta, där kvinnornas överskott dock är ganska ringa. Om man undantar skolåldern, äro något litet fler kvinnor än män intagna å anstalter. Nära hälften av de vuxna männen äro gifta, men blott en fjärdedel av kvinnorna.

Till förekommande av blindhet lämnas gratisbehandling av ögonsjukdomar och bestämmas ögonglas vid kliniker inom alla rikets departement. En mycket stor och väl utrustad sådan finnes vid den å sid. 5 omnämnda Quinze-Vingts anstalten. I åtskilliga departement är det vanligt, att föräldrar vid ett barns födelse erhålla ett tryckt meddelande om blennorrén.

En lag av 28 mars 1882 avser att skaffa alla blinda undervisning, men ehuru man genom finanslagen av 13 juli 1911 sökt underlätta de ekonomiska svårigheterna därvidlag genom att bereda möjlighet till statsunderstöd åt blindskolor, har det avsedda målet ej på långt när hunnits. Den förnämsta blindskolan är L'institut national des jeunes aveugles i Paris, Haiüys gamla anstalt i mycket ändratskick. Den är internat och mottar barn från 6 års ålder. De kunna stanna till sitt 21 år, och de bäst musikbegåvade av dem få fortsätta vid musikkonservatoriet. Musikutbildningen är vid skolan huvudsaken liksom på Haiüys tid, och hantverksutbildningen intar ett undanskjutet rum. Bland lärarne voro år 1900 ej mindre än 29 blinda. Antalet platser uppgår nu till 250. Kostnaderna för dem bestridas dels av institutets fondmedel jämte en statssubvention, dels av de departement, där barnen ha hemorts rätt. Flera hundra från institutet utskrivna förtjäna sitt uppehälle som pianostämmare och åtskilliga driva handel med musikinstrument.

Förekommande av blindhet.

Undervisning.

Källor: Resultats statistiques du recensement général de la population effectué le 5 mars 1911, Paris 1916—17; L'Assistance Française exposé au congrès international de Copenhague, Paris 1910; Législation française en vigueur sur l'assistance et la bienfaisance II, Melun 1920; Mell, Encyklopädisches Handbuch des Blindenwesens, Wien 1900; Paul Rémy, Coup d'oeil d'ensemble sur la situation des aveugles en France, manuskript, 1921; Världskrigets offer åt mörkret, interview med doc. K. G. Ploman i Dagens Nyheter 17 april 1921.

I Paris arbeta också tvänne ordnar i blindväsendets tjänst, nämligen Les soeurs de S:t Paul och Les frères hôpitaliers de S:t Jean de Dieu. Den förra består av både blinda och seende systrar och har gjort uppfostran av blinda flickor till sin huvuduppgift. Även här är musiken huvudsaken. Flickorna mottas redan vid 3 års ålder och flera av dem bli som vuxna nunnor. Många placeras efter utskrivningen som musikalärarinnor och organister, en del bli pärlarbeterskor. Den nämnda munkorden har en asyl för sjuka gossar, och vid denna är fogad en skola för blinda gossar, där utbildning i instrumentalmusik och pianostämning är huvuduppgiften.

Omedelbart utanför Paris vid Saint Mandé ligger en för Seinedepartementet avsedd blindanstalt. Ursprungligen en utbrytning från Quinze-Vingts, inköptes den 1887 av detta departement, som vid århundradets början hade för densamma en årsutgift på omkring 200,000 fr. Blott lärjungar från departementet mottagas, fattiga gå gratis. Skyddslingar intagas i école maternelle redan vid 3 års ålder, stanna i primärskolan till 13 år (efter denna ålder intagas inga lärjungar) och övergå sedan till en hantverkskola, där de undervisas i borstbinderi, stolsitsflätning, korgmakeri och pärlarbeten. Efter slutad skolgång stanna de, ehuru de bo utanför anstalten, som arbetare vid dess verkstäder, som också sysselsätta en mängd seende arbeterskor för sammansättande av pärlarbeten (ofta s. k. döds kronor till begravningar) och avslutande av korgarbeten. Halvseende arbetare göra ävenledes en del dylika arbeten. Bland här förekommande yrken bör nämnas påstillverkning, som bland annat har fördelen att kunna bedrivas i arbetarens eget hem utan att ta för mycket utrymme. Verktygen äro billiga och papperet fick man åtminstone förr ofta gratis. Dock har detta arbete mera betydelse som sysselsättning än som uppehälle. Betalningen vid verkstäderna lämnas i proportion till utfört arbete, och lönen kan sättas jämförelsevis högt tack vare de nämnda anordningarna och den parisiska stadstörvaltningens stora beställningar.

Ungefär hälften av de i Frankrike undervisade blinda gå i de nu nämnda skolorna, de övriga få sin utbildning vid smärre skolor i orterna, anlagda av ordnar eller enskilda och till stor del stödda genom avgifter från departementen samt avsedda för god folkskolundervisning. Årsavgiften var före kriget vanligen 500 fr. och kursen 8-årig. Antalet blindskolor uppgår för närvarande i hela landet till 27.

I samband med dem finnas stundom öppna verkstäder, men även några självständiga sådana givas t. ex. den vid Rue Jaquier i Paris, som har 3 försäljningsbodas. Vid sådana verkstäder kunna också vuxna blinda få undervisning, men av dem hamna många på Bicêtre de la Salpêtrière och andra allmänna vårdanstalter och sjukhem. De nämnda verkstäderna ägas ofta av understödsföreningar, och de bli dem mycket dyra, så att man tvekat, huruvida fördelen motsvarar kostnaden och mödan. Åtskilliga enskilda blinda reda sig emellertid väl som musici, pianostämmare, borstbindare, korgmakare, stolsitsflätare, madrasstoppare och i ett mindre antal fall som massörer.

Vård.

Det stora flertalet av de arbetande blinda förmå emellertid ej mer än bidraga till sitt underhåll och måste erhålla särskild hjälp för att nå sitt fulla uppehälle. Sedan länge lämnas sådan av Quinze-Vingts, i vars stora byggnad, den gamla musketörkasernen, för närvarande 150 familjer äro inhysta (före kriget 300). Stiftelsen lämnar dessutom årsunderstöd åt vissa blinda i olika delar av landet.

En lag av 14 juli 1905 tillförsäkrar understöd åt varje obotligt blind, vars lyte hindrar honom att med eget arbete vinna livets nödortf. Alla de gamla och svaga blinda, vilkas behov är känt, skola uppbära en livstidspension, eller, om deras tillstånd det kräver, intagas å försörjningsanstalt. De som ha några tillgångar få sina understöd reducerade med motsvarande belopp, dock får ej reduktionen göras större än

halva beloppet av besparade tillgångar. Beloppen av dessa understöd växla efter hemortskommun. I Paris uppgår det till 360 fr. om året, för närvarande ökat med ett dyrtidstillägg å 15 fr. i månaden. I departementen kan det nedgå till 60 fr. om året, men utökas då med understöd från Quinze-Vingts, ehuru ej till det för huvudstaden bestämda beloppet.

En högst betydande verksamhet för att på allehanda sätt hjälpa landets blinda har utförts av föreningen Valentin Haüy, vars ledande kraft allt till sista tiden varit M. de la Sizeranne. Föreningen har en upplysningsbyrå, där man ger råd och även annan hjälp av många slag åt blinda, tidskrifter, bibliotek, museum m. m. I arbetet för de krigsblinda har den ock tagit mycken del. Den har emellertid på senare tid mött åtskillig opposition inom blindvärlden, liksom ock en betydande spänning uppkommit mellan civil- och krigsblinda.

Dessa sistnämnda beräknas till 3,800, av hvilka icke mindre än 3,600 erhållit en tillfredsställande utbildning. Författaren Brioux var den ledande kraften inom den organisation, som härför blev nödvändig. Skolor förlades i Paris och i landsortsstäder, men alltid i eller i närheten av ögonklinikerna, för att möjliggöra undervisningsarbetets påbörjande redan under konvalescenstiden — särskilt ville man härmed förhindra, att allt för stark depression finge inträda. Just ur den synpunkten föredrog man också vid arbetets början blinda lärare, då deras exempel verkade stimulerande på lärjungarne. Omkring 70 % av dessa hade tidigare varit jordbrukare, och det visade sig, att de kunde sköta mjölkning, hästar och nötkreatur, plöjning, sådd, trädgårdsodling m. m., hälst dock på plats, som de kände till sedan fordom. Att få dem placerade hos främmande stötte på stora svårigheter. Några ha med hjälp av någon seende familjemedlem tagit sig fram som småbrukare. Affärsmän och handlande ha ofta, sedan de lärt blindskrift, med hjälp av biträde kunnat sköta sin förra affär. Svårt har det varit för industriarbetare, ensamstående lantarbetare, kontorister och affärsanställda. Dessa ha fått lära de ovan anförda blindyrkena jämte halmflätning, nät- och fransbindning, skomakeri, tunnbindning, mekaniskt justeringsarbete, glasslipning, porslinsstillverkning, massage och maskinskrivning. Handarbete anses vara att föredra framför maskinarbete. Emard, som sysselsatt sig mycket med denna hantverksutbildning och skrivit därom, anser, att borstbinderi ej bär sig för de blinda i konkurrensen med de seende och ej heller rotting- och halmflätning samt nät- och fransbindning. Likaså avstyrker han skomakeri på grund av konkurrensen med de många benlösa invalider, som ägna sig däråt. Madrasstillverkningen rekommenderar han särskilt ävensom tunnbinderi och korgflätningen, vilkas produkter lätt få avsättning vid vingårdarna. De nämnda industriarbetena synes vara lämpliga, om de blinda få arbeta för sig själva och under tillsyn av seende. Trikåstickning rekommenderas, om den blinda har tillgång till hjälp av seende. Intelligensarbetarna ha svårast att ta sig fram. Massage, maskinskrivning och språkundervisning kunna ifrågasättas, men det finnes godt om välutbildade konkurrenter. Musikerns och pianostämmarens yrke anser han lämpa sig blott för speciellt begåvade. De krigsblinda åtnjuta statspension, och denna uppgår enligt Rémy till minst 6,000 fr. om året.

Krigsblinda.

6. Nederländerna.

Statistik.

I 1909 års folkräkning anges antalet blinda i Nederländerna till 1,349 män och 1,361 kvinnor, tillsammans 2,710, vilket ger en blindkvot av 4,7 på den manliga och 4,6 på den kvinnliga befolkningen. De absoluta siffrorna visa en stegring från de tidigare räkningarna 1869 och 1889, vilka för männen ange resp. 878 och 1,139 och för kvinnorna 715 och 975, tillsammans 1,593 och 2,114. Blindkvoten var för männen båda dessa år 5,0 och för kvinnorna resp. 3,9 och 4,3. Vad de sistnämnda beträffar förekommer alltså på 40 år en icke alldeles obetydlig stegring även i den relativa siffran, nämligen från 3,9 till 4,6. Också äro de blinda kvinnorna numera fler än männen. I åldern under 16 år funnos år 1909 341, mellan 16 och 29 år 296, mellan 30 och 59 776, och 60 år eller däröver voro 1,297 blinda personer. Stegringen från tidigare räkningar beror mest på tillväxt i de yngre årsklasserna. För de vuxna männen visar sig någon sänkning. Av männen befunnos vid räkningarna åren 1889 och 1909 resp. 24 och 30 % ha fått speciell blindundervisning, av kvinnorna 18 och 19 %.

Utredning
och förslag
rörande de
blindas under-
visning och
vård av 1916
års kommitté.

Genom kungl. beslut av 27 mars 1916 tillsattes en kommitté av 6 personer inklusive sekreteraren för att göra utredning beträffande de blindas lott och ge förslag till dess förbättrande. Ett kortfattat referat av kommitténs den 2 april 1919 avgivna betänkande kan ge en föreställning om blindvårdens nuvarande ståndpunkt i Nederländerna och om förslagen till dess vidare utveckling.

Kommittén utsände till alla landets borgmästare frågeformulär, vilka avfattats med hjälp av ögonläkare. I dessa upptogs följande definition på blind: den som har högst 1 à 2 sextiondelar av normal synskärpa (vad barn beträffar 4 à 5). Som blind räknas även den, som till följd av synfältets inskränkning ej kan reda sig på främmande ställe, även om hans synskärpa är normal. Till de halvblinda räknas de, som på grund av vissa gynnande omständigheter (ovanlig energi, stor intelligens, förmånliga sociala omständigheter) kunna verkställa seendes arbete, då andra med samma synförmåga äro hänvisade till blindarbeten, ävensom sådana, som ej ha så ringa synförmåga, att de kunna räknas som blinda, men dock ha den så nedsatt, att de äro uteslutna från en stor del av de seendes verksamhetsområden.

Formulären besvarades tämligen ofullständigt, i synnerhet i de mindre kommunerna, och kompletterades därför i en del fall med biträde av andra myndigheter. Då alltså primäruppgifterna äro otillfredsställande, måste de vunna siffrorna betecknas som osäkra och helt visst för låga. Det visar sig nämligen, att de äro åtskilligt lägre än folkräkningsuppgifterna. Till denna olikhet kan också ha bidragit skiljaktigheter i definitionen på blind. Enligt kommitténs uppgifter funnos i hela landet 2,370 blinda och 1,440 halvblinda. Av de blinda voro 62 under 7 år, 251 mellan 7 och 19, av de halvblinda resp. 20 och 216. I Amsterdam, Rotterdam och Haag funnos blinda och halvblinda till ett antal av resp. 423 och 81, 254 och 58, 104 och 70.

Som allmänna grundsatser anger kommittén, att blindvården bör skiljas från fattigvården, att den enskilda verksamheten för de blinda ej genom nya bestämmelser får avskräckas från att fortsätta, men att dock staten måste ingripa i åtskilligt, där den hittills hållit sig tillbaka. Man föreslår inrättandet av ett råd för blindväsendet, bestående av minst 5 personer, därav åtminstone en kvinna och en ögonläkare. Detta

Källor: Jaarcifers voor het Koninkrijk der Nederlanden 1916, s'Gravenhagen 1917; Verslag van de staatscommissie om te onderzoeken wat van staatswege kan worden verricht tot verbetering van het lot van blinden en halvblinden ingesteld bij koninklijk besluit van 27 maart 1916, Arnheim u. å. Meddelanden från direktör A. H. J. Belzer, Amsterdam.

skall gå regeringen tillhanda med upplysningar och utredningar rörande blindväsendet, särskilt frågor om understöd, befordera bildandet av kommittéer för blindändamål i orterna samt upprätta och vidmakthålla en statistik över de blinda. Under rådet skall arbeta en av regeringen utnämnd inspektör för blindväsendet. En materialdepå bör upprättas, som för självkostnadspris säljer för blindyrkena behöfliga råvaror till skolor och föreningar samt till vissa enskilda blinda. Den skall skötas av en av regeringen utnämnd direktör. Förluster på denna depå böra drabba staten.

Obligatorisk blindundervisning inom eller utom anstalt bör införas för barn, det förra som regel. Man uttalar sig mot extra klasser för blinda i de större städernas skolor, då undervisningen i sådana visat sig ej bliva tillfredsställande. Blindskolorna skola avses både för externe och interner. Uteslutna från skolundervisningen böra de vara, som utgöra en fara för de andra barnen, eller vilkas kroppsliga eller andliga tillstånd ej tillåter dem att tillgodogöra sig undervisningen. I den 7-åriga, egentliga skolavdelningen bör undervisning ges i alla vid den lägre skolundervisningen vanligen förekommande ämnen utom teckning. Undervisning i grunderna av ett eller flera främmande språk göres fakultativ, likaså i musik och maskinskrivning. Den tekniska undervisningen, som bör meddelas i 5 år, bör huvudsakligen gå ut på inlärande av ett yrke: flätning, borstbinderi, korgmakeri, kvinnliga handarbeten ävensom hushållsgöromål. Vid utväljande av dem, som skola undervisas i musik, bör man gå ganska strängt tillväga, och i betraktande av hur osäkert det är, om de skola kunna taga sig fram med detta yrke, böra de, som utbildas i musik, tillika lära ett hantverk. Detsamma bör gälla om dem, som lära maskinskrivning. Skolavgifterna böra betalas av målsmännen, men statsbidrag i händelse av behov kunna erhållas. Till blindanstalter, som ha minst 30 lärjungar och 2 lärare utom föreståndaren, bör statsbidrag utgå. Jämte de tre befintliga privatskolorna och en fjärde projekterad bör en statsskola inrättas och i förening med denna ett skyddshem. På det sättet skulle 300 lärjungar samtidigt kunna få undervisning. För närvarande kunna omkring 200 mottagas. Upprättande av särskilda skolor för halvblinda i åldern 6—14 år avstyrkes på grund av dessas ringa antal, men de böra få lära hantverk i blindskola. Efterblivna blinda böra undervisas i särskilda klasser vid vanlig blindskola.

För fullvuxna blinda finnas 8 anstalter: verkstäder med eller utan internat, de senare med högst ett femtiotal interner. Vid flera av dessa undervisas vuxna blinda, vilka såsom utlärdastundom stanna vid det med verkstaden förenade internatet. I Amsterdam övergå de från skolan utexaminerade ibland till ett sådant. Fackundervisningen blir ej tillfredsställande, då medhjälparne vid undervisningen äro för få och antalet elevplatser är alldeles för ringa. Veckolönerna uppges för verkstäderna i Amsterdam till 4: 50—5: 75 fl. (för kvinnor 3—4) jämte obestämt dyrtidstillägg, i Rotterdam 2: 50—6: 25 fl. jämte en fl. i dyrtidstillägg, i Haag 7: 50—8: — fl. i Utrecht 4—8: 50 fl. och i Middelburg 10—12 fl. Förtjänsten räcker utom i Middelburg ej till livsuppehälle, varför välgörenheten måste anlitas. Åt arbetare, som ej sitta på verkstäder, betalas avlöningen per styck, men även då blir den blindes inkomst alldeles otillräcklig, enär han arbetar mycket långsammare än den seende. Även med särdeles strängt arbete kommer en sådan blind korgmakare ej högre än till 9 fl. i veckan, under det en seende arbetare förtjänar 16 fl. Andra och i synnerhet kvinnorna bli långt efter. Skola de blinda bli ekonomiskt likställda med sina seende yrkesbröder, behöva de därför statsunderstöd.

Detta bör så långt som möjligt ha karaktär av lön för utfört arbete, och minimiunderstödet bör motsvaras av ett minimiarbete. Själva utbetalningen liksom arbetskontrollen bör ske genom någon anstalt, och blott åt de blinda, som stå i förbindelse

med en sådan, utbetalas lön, dock behöva de ej nödvändigtvis vara intagna å anstalten. Lönerna bestämmas av anstaltens styrelse och underställas rådets godkännande. Minimilönen skall utbetalas till 1) de blinda, som lämnat fastställt minimiarbete, 2) dem, som bo i en anstalt och där sysselsättas, även om de ej äro facklärd, och 3) till dem, som där äro under utbildning, så framt de äro över 19 år. För merarbete betalas per styck efter taxa, som rådet fastställer. Avlöningarna måste beräknas högre än för sende, särskilt vad kvinnor beträffar. Gamla och orkeslösa böra ej stanna vid verkstäderna, vilka så mycket som möjligt böra ha karaktär av affär. För kost och logi kan anstaltsstyrelsen göra avdrag på lönen. Anstalten är ej nödsakad mottaga alla, som anmäla sig till inträde, och de intagna kunna, när de så vilja, lämna densamma.

De blinda, som arbeta som självständiga hantverkare eller äro på en enskild sendes verkstad, äro alltså uteslutna från detta statsunderstöd, men de förra få dock köpa material från råvarudepån till dess självkostnadspris. De som arbeta för en förening få ej heller statsunderstöd, men sådant lämnas åt föreningen själv, med villkor att den ställer sig under kontroll av inspektören, som har att granska beloppet av de löner, som utbetalas. Av ministern skola platskommissioner i orterna utses, vilka äga att se till där boende enskilda blinda samt till någon anstalt och på dennas bekostnad insända deras färdiga arbeten.

Musici böra ej få tillskott på lönen. Deras statshjälp bör lämnas i form av bidrag till deras utbildning, vilken för övrigt bör taga sin början redan under slutet av skoltiden. Då det är svårt för dessa att vinna någon plats, bör rådet vid organistvakanser söka motarbeta eventuell fördöm mot deras anställande. Pianostämmare böra få sin slutliga utbildning vid något större pianomagasin och under utbildningstiden erhålla statsbidrag. Fördelningen och beloppet av de stipendier, som böra utgå till de blinda, som utbildas i de båda senare yrkena, bestämmas av rådet i förening med vederbörande skolstyrelser. Två massörer och lika många massöser arbeta vid ett gymnastiskt institut i Amsterdam, och dess föreståndare, prof. Lanz', anser, att blinda kunna utbildas till massöser men ej till att meddela medicinsk gymnastik. Kommittén föreslår, att ett begränsat antal massörer bör utbildas och att de anställas vid statsinstitutioner, som ha behov av sådana. De som av brist på plats vid dessa nödgas försöka sig på enskild praktik, böra i och för sin utrustning av statsmedel erhålla ett räntefritt lån. För själva utbildningen böra stipendier anslås.

Säkerligen komma efter genomförande av kommitténs förslag att krävas såväl en utvidgning av de befintliga arbetsanstalterna som anläggandet av en stats arbetsanstalt. I förening med statsanstalten, som lämpligen torde kunna förläggas till Arnheim eller östra delarna av riket, bör uppföras ett repslageri. Anstalten bör vara anordnad som blandat externat och internat.

Vid alla dessa anstalter böra de, som efter skolåldern blivit blinda, kunna få yrkesundervisning och tillika lära att läsa och skriva blindskrift.

Enligt upplysningar, som kommit den nederländska kommittén tillhanda, funnos 1919 på kommunala, kyrkliga eller enskilda inrättningar, som ej voro avsedda speciellt för blinda, intagna 387 gamla eller sjukliga blinda. Sådana önskar kommittén få överflyttade till särskilda ålderdomshem, och den föreslår, att ett sådant upprättas för statsmedel.

De föreslagna reformerna komma naturligtvis, därest de förverkligas, att medföra ganska betydliga årliga kostnader för statsverket. Som bidrag till avlöningar vid skolorna skulle enligt kommitténs förslag utgå 75 % av lönebeloppen med 123,750 fl., till undervisningsmateriel 8,000 fl., som bidrag till lokalernas underhåll 1,600 fl. och som kostbidrag till behövande lärjungar 30,000 fl. eller tillsammans till undervisning 163,350 fl.

De ovannämnda arbetslönebidragen beräknas komma att utgå med högst 450 fl. för var blind i anstalt och med högst 400 fl. för understödsberättigade utom anstalt, vilket beräknas skola medföra en utgift på 650,000 fl. För rådet beräknas en kostnad av 39,400 fl., vari ingår kostnaderna för inspektören och materialdepån. Till gamla och orkeslösa blinda 27,250 fl. och till utbildningsstipendier och som hjälp åt vissa institutsutbildade blinda, vilka ej äro intagna på anstalter, 20,000 fl. Tillsammans alltså 900,000 fl. årliga utgifter.

Kommitténs förslag har tillsvidare ej föranlett någon statsåtgärd, och det har från anstaltsstyrelsernas sida blivit utsatt för en viss kritik. Dels har man uttalat sig mot föreningen av externe och interner i samma skola — mot deras förening å samma verkstad göres däremot ingen invändning — dels har man över huvud uttalat sig emot skolans förstatligande såsom innebärande en försämring. Styrelserna mena, att blindvården bör vara en privat sak men att den privata verksamheten bör erhålla finansiell hjälp av staten. Blindföreningarna, av vilka De Nederlandsche Blindenbond är störst, äro däremot hågade för statlig blindvård och från några blinda har t. o. m. det yrkats det gjorts, att alla blinda utan avseende på ålder eller arbetsprestationer borde ha statsunderstöd.

Statsförsäkring för olycksfall, ålderdom o. d. finnes införd i Nederländerna och kommer de blinda till godo efter samma normer, som de som gälla för andra medborgare, och speciella bestämmelser för blinda gälla ej. Brailletryck går för nedsatt postporto, och fattiga blinda få fribiljett åt ledsagare på järnvägarna och likaså på Amsterdams spårvägar. Statsåtgärder.

7. Norge.

Vid 1910 års folkräkning hade Norge 2,097 blinda, därav 1,132 män och 965 kvinnor. Övervikten för männen förefinnes ej i de yngsta årsklasserna. Siffrorna rörande blindhetens fördelning i landet bli i någon mån missvisande därigenom, att de blinda skolbarnen räknas som hemmahörande där, varest skolan är belägen. Emellertid torde man kunna säga, att blindheten är proportionsvis mycket förekommande i det nordliga Norge och att städerna, speciellt Kristiania och Bergen, ha relativt vackra siffror. Blindkvoten är enligt den nämnda räkningen 8,9, vilket — i motsats mot vad förhållandet i allmänhet är i Europa — visar någon relativ ökning från 1900, då kvoten var 8,5. I jämförelse med 1891 års kvot — 12,8 — är dock förbättringen stor. Från 1900 till 1910 kan man även iakttaga en förbättring inom de yngsta årsklasserna. Att Norge har avsevärt större antal blinda i förhållande till sin folkmängd än de båda andra skandinaviska landen, har ansetts bero på den talrika förekomsten av släktäktenskap. Statistik.

Barnaundervisningen är obligatorisk, så att enligt lagen av 4 juni 1915 blinda mellan 8 och 21 år äro skyldiga att infinna sig till undervisning, så framt de ej enligt läkareattest lida av någon kroppslig svaghet, som gör ändamålslost eller otillrädligt att sända dem till skola, eller om de redan fått den utbildning, skolan avser att bibringa. Målsmän, som försumma att insända barnen, kunna ådömas plikt. Skoltiden räcker 7—8 år. För medellösa betala kommunerna kostnaderna. Som skolans uppgift sättes i den ovan nämnda lagen att såvitt möjligt bibringa lärjungarna det för folkskolan Undervisning.

Källor: Norges officiella statistik; Lov av 4 juni 1915 om döve, blinde og aandsvake barns undervisning og om pleie- og arbeidshjem for ikké-dannelsesdygtige aandssvake; Meddelanden av Forstander P. M. Sydnes.

fastställda måttet av kristlig och borgerlig upplysning och dana dem för praktisk livsverksamhet, ävensom att meddela konfirmationsundervisning åt dem, som tillhöra statskyrkan. För barnundervisningen har staten två skolor, en i Kristiania och en på Dalen utanför Trondhjem med tillsammans 90 lärjungar (hösten 1920). I samband med den senare finnes en arbetsskola, där manliga lärjungar kunna fortsätta ännu 3—4 år för att erhålla full yrkesutbildning och där man också mottar män, som blivit blinda som vuxna. I Kristiania är arbetsskolans uppgift tillsvidare och enligt särskild överenskommelse överlåten åt blindmissionen II, som har en privat skola för blinda kvinnor. På Dalen undervisas omkring 50 vuxna män och i IIs skola omkring 30 vuxna kvinnor.

De vanligaste blindarbetena äro för männen korgmakeri, snickeri, stoppningsarbeten, skomakeri och som bisysla borstbinderi. Med pianostämning har man börjat på senare tid, och 7 män vinna nu därmed sin bärning. För kvinnorna äro de viktigaste arbetena: vävning, stickning, häckling samt flätning av stolsitsar och listskor. På senaste tiden har man vid blindskolan för kvinnor också infört maskinstickning. Enstaka blinda idka handel eller jordbruk, och några äro anställda i telefontjänst. Fast anställning som organist ha 12 blinda vunnit, åtskilliga pläga spela på danstillställningar, biografer och restauranter. Massörerna äro 3 och lärarna 2. Musikerna reda sig bra, och överhuvud anses friska och dugliga blinda kunna leva av sina inkomster. Man beräknar, att omkring 200 norska blinda äro fullt självförsörjande.

Värd.

Till befordrande av de blindas arbetsmöjligheter finnas 2 mindre verkstäder och 3 försäljningsbodas i resp. Kristiania, Bergen och Trondhjem. Ett ålderdomshem finnes med plats för 8—10 kvinnor. Åtskilliga legater för blinda finnas såsom: Owesens legat för nordenfjeldske blinde å 170,000 kr. jämte Dalens gård, som användes till blindskola, Forsens legat för vestlandske blinde å 40,000 kronor samt Legat för blinde og døde i Bergen å omkring 100,000 kr. Foreningen for blinde har ett samlat kapital på omkring 150,000 kr. Avkastningen av legaterna användes dels till att betala avgifter för blinda å anstalter, dels till att skaffa utrustning åt skolelever vid deras utskrivning och dels till att vid förefallande behov giva hjälp åt blinda överhuvud.

Utom den ovannämnda Foreningen for blinde är att märka Norges blinddeforbund, som består av tre avdelningar: östlandske, vestlandske och nordenfjeldske blinddeforbund. Dess huvudsyfte är att giva hjälp till självhjälp och att bispringa de blinda på vad sätt den kan. Under sin korta tillvaro har den utträttat åtskilligt gott. Den åtnjuter 5,000 kr. i statsbidrag till tryckning av böcker och av en blindtidskrift och har fått kunglig bekräftelse på sina lagar och statuter. Foreningen och dess filialer äga kapital på omkring 325,000 kr., varav 225,000 äro avsatta för »De blindas hus» i Kristiania och Bergen samt i Det nordenfjeldske. Omsättningen i foreningens bodas i de nämnda städerna uppgick 1920 till resp. 35,000 och 40,000 kr. Dess bibliotek räknar 1,600 band.

De nämnda tryckningsbidragen och den för punktskriftförsändelser beviljade portonedsättningen äro — utom utgifterna för utbildning — de enda statsbidragen till blindväsendet. En av Norges blinddeforbund gjord hemställan, att alla blinda skulle erhålla samma nedsättning i biljettpriset vid järnvägsresor som feriebarn, avböjdes 1912 av regeringen med hänsyn till konsekvenserna. De blinda ha ingen försäkring av någon art.

8. Schweiz.

Enligt 1910 års folkräkning funnos i landet 2,180 blinda, vilket ger en blindkvot på 5,31 mot 2,109 år 1895 och 2,052 1870, med blindkvoterna respektive 7,22 och 7,64. Siffrorna visa en betydande relativ nedgång, men en obetydlig absolut stegring. Vid alla räkningarna definierades blind = den, som ej kan räkna fingrar på mer än 1 meters avstånd. Som svagsynt betecknades övriga, som i skolarbetet eller i sitt yrke röna hinder av sin synnedsättning. Den relativa sänkningen visar sig starkast bland ungdomen och anses bero på desinfektionen av de nyföddas ögon, som gjort blennorrhæa neonatorum till en sällsynthet, på skolläkarnes verksamhet samt på den obligatoriska sjukförsäkringen, som nödgar alla med skadade ögon att söka läkarvård.

Statistik.

Av de 2,180 blinda, som upptogos i 1915 års folkräkning voro 237 under 20 år, därav 135 voro i anstalter, 901 21—55 år (249 i anstalter) och 1,019 56 år eller mer (163 i anstalter). Om 23 saknas uppgifter. 1 blind kommer på 3.047 schweizare under 50 och på 421 över 50 år. De åldriga blinda äro sällunda talrika. Av dem uppges 118 vara arbetsdugliga. Av de övriga bo 795 i familjer, 3 i blindhem och 103 i andra anstalter.

Undervisningen av blinda är helt och hållet anförtrodd åt enskilda anstalter och från ledande blindpedagogiskt håll har man (undervisningsdirektor H. von Matt i en motion, dec. 1919, inom Nationalrådet) uttalat sig mycket skarpt mot dess förstatligande. Man befarar icke blott, att ett sådant skulle bli mycket dyrare än den nu gällande anordningen, utan att blindupfostran skulle mycket försämrans, om den omhändertoges av »paragrafmänniskors otympliga händer i stället för av förstående och medkännande hjärtan». Gällande förbunds-författning stadgar skyldighet för de blinda barnens föräldrar att skaffa dem lämplig uppföstran, varvid de måste ta hänsyn till deras fysiska och psykiska möjligheter. Försummas detta, ha »die vormundschaftlichen Behörden» att ingripa till barnets hjälp. Likaså äga dessa, om barnet vanvårdas, att flytta det till lämplig familj eller anstalt. Härigenom upphäves ej föräldrarnes skyldighet att betala kostnaderna för barnets uppföstran. De offentliga myndigheterna bestämma, vem som skall betala, om ej föräldrarna eller barnet självt förmå. Genom kantonala stadganden ordnas detaljerna. I sådana kunna föreskrivas t. ex. specialklasser för synsvaga, specialpedagogisk behandling av blinda samt kommunala uppföstringsbidrag.

Undervisning.

Endast i fyra kantoner finnas blindskolor, varför de övriga enligt särskilda överenskommelser sända sina blinda barn till någon av dem. Skolan i Bern mottar också vuxna blinda liksom flera blindhem undervisa sådana, som efter skolåldern förlorat sin syn. Som en egendomlighet för nyssnämnda skola kan anföras, att alla eleverna delta i jordbruksarbete. Det förekommer även, att utbildade blinda ge privatundervisning åt lyteskamrater. I Zürich undervisas blinda och dövstumma vid samma institut, men en nyligen erhållen donation kommer att möjliggöra de blindas utflyttande till en egen skola på landet. Det är ifrågasatt att då med den förena en skola för synsvaga, men sannolikare är kanske, att en självständig sådan upprättas i staden Zürich. En skola i Fribourg, som ledes av från Frankrike förvisade nunnor, tar blott katolska lärjungar. Vid Chailly i Vaud vårdades 1919 45 sinnesslöa blinda.

Undervisning för blinda barn kan enligt vad av ovanstående framgår sägas vara obligatorisk, ehuru visserligen staten ej åtagit sig att sörja för lärjungplatser. Då emellertid det visade sig, att 45 skolpliktiga blinda barn 1915 voro utan undervisning, ligger

Källor: Årsberättelser från Schweizerischer Zentral Verein für das Blindenwesen; Tidskriften Pro Invenute 1920; Åstrand, Reseberättelse, manuskript, 1903; Meddelanden av direktor V. Altherr, St. Gallen.

det nära till hands att tänka, att detta kan bero på bristande tillgång på platser, vilket emellertid å officiellt håll betvivlats. På föräldrarnas ekonomiska oförmåga kan det ej bero, då understödsföreningar och fattigvård gemensamt bestrida nödiga kostnader, när andra möjligheter saknas. En avsevärd del av de 45 kan möjligen utgöras av sjuka eller obildbara.

För lärareutbildning och anskaffande av läroböcker har man hittills varit hänvisad till Österrike eller Tyskland. Det är särskilt bristen på inhemska läseböcker, som är kännbar, varför speciellt schweiziska skola utarbetas och tryckas. För eget blindlärareseminarium är landet för litet, varför man planerar ett »heilpedagogiskt» seminarium för alla slag av abnormlärare.

Vård.

I den senaste av Zentralverein für das Blindenwesen utgivna årsberättelsen (för 1919) upptagas utom de ovan nämnda skolorna 48 olika institutioner för blinda belägna i 20 olika kantoner. Av dessa äro 6 blindhem, det största i St. Gallen, med både manliga och kvinnliga skyddslingar, varemot de övriga blott ha endera.

Asylen i Lausanne omfattar vida mer än namnet anger, nämligen ett sjukhus för ögonlidande, en uppfostringsanstalt, ett hem för blinda kvinnor och öppna verkstäder för män. I hemmet sysselsätta sig kvinnorna mest med strumpstickning, varpå förtjänsten blir mycket ringa (30 c. om dagen 1903). Vid verkstäderna äro många blinda män anställda, som äro gifta med seende kvinnor och i sina egna hem som inackorderingar mottaga ogifta kamrater.

I de schweiziska blindhemmen för kvinnor spelar stickningen fortfarande en stor roll. För männen äro borstbinderi och korgmakeri huvudyrkena. Den en gång så populära svarvningen är sedan 1902 nedlagd. »Man förvånade publiken mycket med den, men den gav ingen förtjänst.» Flätning av stolsitsar för de många hotellens räkning och av mattor äro också vanliga yrken för både män och kvinnor. Endast för 6 uppges vid senaste folkräkning musik eller pianostämning som levnadsyrke, och blott en massör anges. Musiken har hittills visat sig föga givande som blindyrke. Man söker emellertid få blinda använda som organister vid begravingar, vilket i någon mån lär ha lyckats.

Föreningen Für das Alter har åtagit sig att genom sina kantonalkommittéer åt var blind, som är över 65 år, lämna 120—240 fr. årligen, till dess statens blivande ålderdoms- och invaliditetsanstalt övertar den huvudsakliga delen av omsorgen för de gamla blinda. De blindas sjukdomsförsäkring söker Zentralverein att befordra genom att den åtagit sig $\frac{1}{3}$ av premien, under förutsättning att den blinde själv och en lokal understödsförening åtar sig var sin tredjedel. I de flesta kantoner äro alla över 18 år gamla personer, som ej leva i familj, skyldiga att vara i sjukkassa, och till dem höra de flesta blinda i förvärsåldern.

Den nämnda Zentralverein är ett gemensamt organ för de många blindinstitutionerna. Den söker förekomma blindhet genom spridande av upplysning om nödvändighet av ögonvård, genom att förmå myndigheterna att upprätta särskilda skolavdelningar för synsvaga, och genom att ge bidrag till sjukhusvård åt ögonsjuka. Den har utgett en skrift avsedd för föräldrar till blinda barn, som ännu ej nått skolåldern, den befordrar genom uppmaningar och bidrag till avgifterna blinda barns upptagande i skola, skaffar blinda hantverkare tillträde till lämpliga verkstäder, hjälper dem vid upprättande av egna sådana, skaffar arbetsmaterial, hjälper till med försäljningen av färdiga arbeten, söker skaffa vilomöjligheter vid behov och vill göra artistiska talanger bekanta. Den har vidare bildat en fond för att hjälpa gamla blinda, upprättat ett arkiv för skrifter rörande blinda, ett cirkulerande bibliotek för blinda i Zürich och ett

boktryckeri i Lausanne. Föreningens hela förmögenhet uppgick vid 1919 års slut till 41,000 fr. Genom barnmorskorna söker man icke utan framgång att få gåvor från nyfödda barns föräldrar (1,542 fr. 1919), och man har också uppmanat allmänheten att lämna föreningen vad som annars skulle ges ut för begravningskransar.

I opposition mot den hittillsvarande verksamheten för de blinda har trätt Schweizerischer Blindenverband. Detta, som räknar 300 medlemmar, alla blinda, utger »Schweizerische Blindenbote», vilken förfäktar den meningen, att den nuvarande blindvården i Schweiz är opraktisk, då den skötes av seende, »som aldrig kunna förstå en blind».

Pänningvärdets fall har naturligtvis medfört allvarliga svårigheter för skolorna, men detta gäller i än högre grad om de många understödsfonderna och föreningarna. Så visar en fond i Lausanne under 1919 29,000 fr. i inkomst och 106,000 fr. i utgifter och asylens dårsammanstådes resp. 80,000 och 224,000. Det är därför ej underligt, att man börjat tänka på statsunderstöd, och framställningar äro gjorda av en mängd blindinstitutioner i gemenskap med andra anstalter för anormala, i vilka man påvisat det mycket trängande behovet av statshjälp till de privata välgörenhets- och uppfostringsinrättningarna.

Man begär ej, att institutionerna skola förstataligas, vilket skulle beröva dem allmänhetens intresse och dessutom bliva dyrt, men man begär statsbidrag till täckande av budgetbristerna. I nationalrådet och ständerrådet ha motioner i detta syfte väckts, vilka vid den förberedande behandlingen lära ha rönt mycken välvilja. Man fäster också stora förhoppningar vid en projekterad socialstyrelse. Anstalter och fonder kunna under nuvarande tider ej tänka på utvidgningar och förbättringar. »Nu gäller det att hålla livet uppe, och det är klart, att man under denna kristid ej kan tänka på utvidgningar och försök. Allt sådant måste skjutas upp till bättre tider,» skriver föreståndaren för Lausanneanstalterna 1918.

9. Skottland.

Antalet blinda i Skottland uppgavs vid 1911 års folkräkning till 1,638 män och 1,679 kvinnor, tillsammans 3,317. Motsvarande siffror 1901 voro resp. 1,666, 1,587 och 3,253, alltså har under årtiondet 1901—11 en ringa minskning i männens och en obetydlig ökning i kvinnornas antal ägt rum liksom i totalsiffran. I blindkvoten föreligger en minskning från 7,2 till 6,9. Under 15 år voro 1911 116 män och 129 kvinnor, 15 till 59 år resp. 964 och 706, 60 år eller däröver 558 och 844. Av männen bodde 732 i de 4 städer, som ej ingå i grevskapen, och av kvinnorna 618. I allmänna inrättningar voro intagna 238 eller 7,2 % av alla de blinda. Blott 18 åtnjöto ålderspension, och 20 hade andra slags pensioner. Som de vanligaste yrkena angivas korgmakeri (93), musik (66), madrassstoppning (59), utbudande av varor på gatorna (40), instrumentmakeri (ofta = anställning vid pianofabrik, 25), småjordbruk (24), borstbinderi (20), te- och kaffeförsäljning (19), grovarbete (17) och snickeri (15).

I Skottland ha liksom i England Local Government Board tillsatt en nämnd för blindväsandet jämte en inspektör. Nämnden har upprättat ett register över landets blinda, vilket anger dem till 4,528. Den betydliga ökningen i förhållande till 1911 års folkräkning har till en del uppkommit genom de krigsblinda, men den anses mest bero

Källor: Report on the twelfth decennial census of Scotland, III, London 1913; Report of the proceedings of the scottish advisory committee on the welfare of the blind 1918—20 (maskinskriven); Cirkulär från Skottlands Local Government Board och Board of Health. Se i övrigt under England.

Statistik.

på att samma vidsträckta definition på blindhet använts, som vid upprättandet av det engelska registret, samt på noggrannheten vid uppsökandet av de blinda. Enligt registret ha 987 blinda mellan 17 och 50 år sysselsättning, och av dessa försörja sig 424 själva. På fattigvårdsinrättningar äro 200 intagna. Av dem, som äro över 50 år gamla, uppges i nämndens rapport 1920 45,9 % leva av sina egna inkomster. Av de osysselsatta leva enligt samma källa 10 % av egna inkomster. Av 339 barn i skolåldern äro 250 (= 74 %) intagna i skola, 49 (= 12 %) kunna på grund av psykiska eller fysiska defekter ej undervisas. De övriga (= 14 %) erhålla, ehuru bildbara, ej undervisning. Den i redogörelsen för England nämnda Blind person act gäller likaledes i Skottland, om än med några smärre modifikationer, betingande av lokala förhållanden. Statsbidragen till institutionerna utgå också med samma grundbelopp som i England. Däremot synes ingen motsvarighet finnas till Englands 7 lokala subkommittéer, utan det skotska Board of Health, som genom en serie cirkulär givit anvisning om huru Blind person act skall tillämpas, vänder sig direkt till grevskapsråd och välgörenhetsinrättningar. Departementet anger anskaffande av verkstadsplats, verktyg och annan utrustning och material som i främsta rummet lämpliga vid utförande av den i II 1) omnämnda verksamheten, vidare hjälp vid montering, putsning och försäljning av arbeten samt anskaffande av prisuppgifter. Såsom lämpliga förvärvskällor jämte de sedvanliga blindyrkena nämnas maskinskrivning och stenografering, telefonistarbete, pianostämning, massage, musikundervisning och sång. De många, som icke kunna sysselsättas, utgöra även här det största bekväret.

Undervisning
och under-
stödsverk-
samhet.

Upprättandet av hem för vanvårdade barn, som ännu ej nått skolåldern, förordas. Å de skolpliktige böra de vanliga skollagarna tillämpas. För vuxna blinda förordas »home teachers» (se sid. 7), vartill sådana blinda, som fått något högre skolbildning än den vanliga, böra användas. Man anser önskvärt, att en sådan lärare anställs på var 50:de blind i städerna och på var 30:de på landet. Blindskolor finnas till ett antal av 8, av vilka dock 3 endast meddela undervisning i yrken. Den mångsidigaste verksamheten utövar Royal Blind Asylum and School i Edinburgh, som ger både intellektuell och teknisk utbildning, håller öppna verkstäder, hem och ungarshotell samt trycker böcker. Tio föreningar för blindvård äro legitimerade (1920), och de ha alla home-teaching till sin huvuduppgift. Tre av dem ange sig själva som missionssällskap. Departementet förordar upprättande av blindhem i tätare befolkade orter, där alumnerna lätt kunna träffa sina vänner och komma i åtnjutande av en hel del kulturella förmåner.

Om de i Skottland vidtagna åtgärderna till förekommande av blindhet genom blennorré se sid. 82.

10. Tyskland.

Statistik.

Den äldsta av alla blindhetsstatistiker är den preussiska. På initiativ av den i den ovan lämnade historiken omnämnde Zeune började nämligen statistiska byrån i Berlin vid de vart tredje år företagna folkräkningarna insamla uppgifter angående

Källor: Tysklands officiella statistik för 1900; Preussens för 1910; R. Behla, Die Blinden in Preussen, Preussische Statistische Zeitschrift 1914; Das Volksschulwesen im Deutschen Reich, utg. av W. Lexis, Berlin 1904; J. Matthies, Die Königl. preussische Blindenanstalt Berlin-Steglitz, Berlin 1913; R. Wissell, Die Renten unserer Kriegsbeschädigten; Der Blindenfreund, diverse årgångar; E. Niegel, Arbeitsmöglichkeiten für Blinde, insbesondere Kriegsblinde, in gewerblichen Betrieben, Berlin 1918; Die Blindenwelt, Berlin 1920; Meddelanden av direktörerna O. Picht, Berlin-Steglitz, och K. F. Lembcke, Neu-Kloster samt socialattachén W. Jansson, Berlin; Årsberättelser.

blinda, och dessa gävo vid handen, att år 1831 i Preussen förhållandet mellan blinda och seende var 1:1,415, 1834 1:1,410 och 1837 1:1,370, alltså en fortgående tillväxt av den relativa blindhetsfrekvensen, vilken lär ha visat sig även bland barnen. En helt annan bild ger de senaste årtiondenas blindhetssiffror för Preussen:

År	Antal blinda	Blindhetskvot
1871	22,978	9,3
1880	22,677	8,3
1895	21,442	6,7
1900	21,571	6,2
1905	21,019	5,6
1910	20,953	5,2

Ett mycket starkt avtagande av de blindas antal i förhållande till hela invånarantalet framgår härav, och t. o. m. den absoluta siffran visar en nästan oavbruten om än ej mycket stor nedgång. Männen äro numera flera än kvinnorna utom i de högsta åldersklasserna, och blindheten är avsevärt mera utbredd i trakter, där befolkningen är starkare uppblandad med slaver, än i de mera rent germanska trakterna, om det än ej förhåller sig så, som en gång påståtts, att det blå germanska ögat är immunt mot blindhet. Det resultat, som 1910 års allmänna tyska folkräkning gav beträffande blinda, återfinnes beklagligen ej i den publicerade redogörelsen för denna, men år 1900 voro rikets genomsnittliga blindförhållanden påfallande lika Preussens. Hela antalet blinda var då 34,334 (av vilka 3,440 voro mellan 5 och 20 år) med blindhetskvoten 6,1. Det är ganska sannolikt, att riket i dess helhet allt fortfarande företer samma blindhetsstatistiska förhållanden som Preussen. Troligen har även där en ytterligare nedgång i antalet »civilblinda» ägt rum under de senaste 20 åren, men istället har under världskriget tillkommit den stora gruppen »krigsblinda» (hel- eller halvblinda), vilken 1920 (*Blindenfreund* XXX, 208) i runt tal uppskattas till 3.600.

I Preussen voro 1880 av 1,000 blinda män 656,7 utan yrke, och tjuo år därefter var motsvarande siffra 652,1. Med »Holz- und Schnittstoffarbeiten», vari säkerligen de båda huvudyrkena korgmakeri och borstbinderi ingå, voro de respektive åren sysselsatta 20,0 och 57,4 på 1,000 män. Som allmosetagare betecknas resp. 66,2 och 26,8. Siffran å tjänstemän stiger från 6,7 till 42,25, räntetagare från 104,4 till 254,5. Som ekonomiskt självständige betecknas resp. 172,8 och 142,7.

För de blinda barnens räkning funnos 1901 35 anstalter, av vilka 11 voro statliga, 11 provinsiella, 2 stadsskolor och 11 privata d. v. s. av föreningar eller stiftelser upprättade och underhållna, men deras antal har efter de senaste territoriella förlusterna nedgått till 29. Lärjungeantalet var 1919 2.535. Samtliga skolor stå under statskontroll. Bildbara personer, vilka som vuxna förlorat synen, erhålla undervisning vid en del skolor för blinda barn eller vid de blindhem, som pläga vara förenade med dem. I Sachsen och Renprovinsen finnas särskilda skolor för de vuxna. Åt sådana, som av någon anledning ej lämpa sig för upptagande i anstalt, beredes privat undervisning hos någon blind hantverkare. Seende mästare anses sakna lämpor och tålmod. För blinda, som önska erhålla en högre boklig bildning än folkskolan meddelar, men ej ha för avsikt att idka akademiska studier, finns en privatanstalt i Braunschweig. Skoltvång för blinda barn finnes i ett flertal stater. Den föreskrivna skoltiden är 8 år, men ett flertal föräldrar låta sina barn stanna i ytterligare 4.

Högeradigt synsvaga mottagas i blindskolorna. För sinnesslöa blinda finnas i några skolor s. k. hjälpklasser samt en särskild anstalt i Novawes vid Berlin. Hela

Under-
visning.

antalet vid utbildningsanstalter intagna uppgick 1901 till 2,438 personer. Åtskilliga blinda lärare i musik och hantverk äro anställda, dock blott som hjälplärare och i småavdelningar.

Om en bildbar blind tillhör fattigvården, betalar denna hans utbildningsavgifter, vare sig det är ett barn eller en vuxen, för andra plägar kommunen ock lämna vad de själva eller deras anhöriga ej förmå. Friplatser förekomma även.

Understöds-
verksamhet.

De försörjningsanstalter för utskrivna elever, som tidigt nog inrättades i Tyskland, blevo snart oroshärdar, och där arbetades föga. Därför ha de ersatts dels av understödsfonder, dels av blindhem, i vilka de intagna, mest kvinnor, betala en om än ringa avgift, och öppna verkstäder. Som slutsten på byggnaden komma ålderdomshemmen. På de 26 olika anstalterna av de nämnda slagen voro 1901 intagna 1,034 personer.

Den ovan (sid. 15) nämnda sachsiska understödsfonden uppgick 1904 till 1,848,000 mark och utdelade vid den tiden årligen 100 mark till varje från institutet utskrivnen lärjunge. Enligt fondens reglemente erhålla tiggare, kvinnor, som gift sig, och män, som gift sig med blinda kvinnor, intet understöd. Kringvandrande positivspelare åtalas. De flesta av dess understödstagare bo på landet, och de köpa nästan allt sitt råmaterial genom institutet och sälja genom det de arbeten, som ej gå åt i hemorten. Något blindhem har Sachsen ej, men väl ett ålderdomshem, vars skyddslingar emellertid ej heller äro utan verksamhet, utan sysselsättas med flätning, musik, högläsning m. m.

Den mecklenburgska staten har i sin blindskolas omedelbara närhet upprättat tvänne blindhem, ett för män och ett för kvinnor, men annars torde alla dylika liksom ålderdomshemmen tillhöra enskilda stiftelser eller föreningar. Även de, som ligga på statskolans i Berlin-Steglitz mark, och ha samma ledning som denna, tillhöra en sådan, Verein zur Beförderung der wirtschaftlichen Selbständigkeit der Blinden.

Denna har gjort till sin huvudsakliga uppgift att understödja från Steglitzskolan utskrivna elever. För detta ändamål vill den tillse, att dessa vid utskrivningen få behöfliga verktyg och råmaterial, vare sig de återvända till föräldrahemmet, flytta till annan lämplig familj eller intagas i ett arbetshem. Den bereder dem lämplig plats, där deras arbetskraft kan komma till användning och som lämpar sig för deras yttre och inre förutsättningar, anskaffar billiga och goda råvaror, som för $\frac{2}{3}$ av självkostnadspriset säljas också till vissa blindanstalter, bereder arbetstillfällen och underlättar försäljningen av färdiga varor, bl. a. genom upprättande av ett varulager; skaffar kredit för affärsändamål, kallar frivilliga vårdare, helst boende i den blindes hemtrakt, vilka med råd och dåd böra bistå honom, samt lämnar tillfälliga understöd vid sjukdom eller andra nödtillfällen. I föreningens hem betalas åt de arbetande avlöning pr styck utom vid svårare arbeten, då man betalar timpenning. Svagare arbetare få ett extra tillskott. Försummelser straffas med löneavdrag. Invaliditetsförsäkringen betalas av föreningens huvudkassa och affären med hälften var. Blott näst högsta klassens märken användas. På samma sätt inbetalas till föreningens sjukkasse 30 pf. i veckan för hemmens ordinarie alumner. Mädchenheim vill giva stadigvarande tillflyktsort åt kvinnor, som sakna lämpligt hem, men Männerheim är mera avsett att giva en tillfällig uppehållsort åt de ynglingar, som ännu ej kunnat bereda sig tjänlig arbetsplats, men det tar tillika i sitt hägn män, som ej förmå att reda sig på egen hand. Personer, vilka som vuxna förlorat synen, kunna mot avgift erhålla undervisning i hemmen. Lärokursen beräknas till 4—5 år. Föreningen hade 1913 61 skyddslingar utom hemmen. Av dessa voro 13 pianostämmare och behövde intet understöd, 5 voro organister vid evangeliska kyrkor. De flesta andra voro korgmakare, borstbindare eller repslagare och utkämpade en hård konkurrenskamp med industrien. 31 av dem fingo under året material och färdiga

varor från föreningens lager för 4,922 mark, 19 mottogo genom densamma beställningar för 8,431 mark, 16 erhöilo för affärsändamål kontanta förskott å sammanlagt 3,352 mark. Under samma tid återburo i kontanter eller varor 15 skyddslingar förut erhållna förskott till ett värde av 6,535 mark. För 51 skyddslingar utom hemmen betalar föreningen bidrag till frivillig invaliditets- och åldersförsäkring. Varje skyddsling besökes vart tredje år av Steglitzskolans direktor, som tillika är ledare för alla hemmen. Föreningen har eget boktryckeri, och böcker och tidskrifter utdelar den gratis.

Föreningens Feierabendheim, som öppnades 1910, ligger långt från arbetshemmen, en timmes järnvägsresa på andra sidan Berlin. Ehuru det 1912 ännu blott hade 22 interner, kan det ge plats åt 40 manliga och kvinnliga gamla, vilka var och en har sitt rum. En betydande utvidgning har planlagts. Diakonissor förestå detta hem. Full inackorderingsavgift gick ovannämnda år till 720 mark, men kunde väsentligt modereras i händelse av bebov. I sådant fall tar man emellertid invaliditetsräntan och söker från kommun eller provins utfå ett underhållsbidrag.

På likartat sätt arbeta många andra tyska understödsföreningar. De flesta av dessas arbetshem och verkstäder ligga av kommersiella skäl i städer, vilket verkar ofördelaktigt på de blindas möjligheter att få röra sig i fria luften. I det avseendet ha de till förorter förlagda anstalterna med sina vidsträckta tomter bättre förutsättningar.

Vid århundradets början utbetalade de tyska staterna för blindas uppfostran och understöd årligen omkring 1,400,000 mark och stiftelser och föreningar 1,200,000 mark.

De tyska blinda sysselsätta sig ojämförligt mest med hantverk. Kvinnorna sticka, virka, fläta stolsitsar och mattor samt göra borstar. Särskilt stickningen är mycket litet givande. Korgmakeri, borstbinderi och repslageri äro männens viktigaste yrken. I Leipzig utbildas en del massörer, och i Baden har man börjat med vävning. Maskinstickning och maskinskrivning ha vunnit terräng under senare år.

De krigsblinda har man i regel sökt föra tillbaka till deras tidigare yrken, varför man nu ofta i Tyskland kan få se blinda verksamma på områden, där man alldeles ej skulle väntat det, t. ex. på ammunitionswerkstäder, inom elektrotekniken och urtillverkningen. Många ha gått till jordbruksarbete. När de återvände till sina förra arbetsplatser, hlevo de mycket väl mottagna, och den hjälp de åtminstone i början fingo vid arbetet av sina förra kamrater, kom dem till mycken nytta. Resultatet lär dock i många fall blivit sämre än man hoppats.

Emellertid har strävandet att skaffa anställning åt krigsblinda inom storindustrin kommit samtliga blinda till gagn, ej minst genom det arbete, som utförts av utskottet för undersökning av arbetsmöjligheter för blinda, vilket anser sig ha funnit en mängd detaljarbeten inom 17 olika yrken, som kunna utföras av blinda. Flera av dessa äro också med framgång provade, om ock deras utövande kräver ett visst tillmötesgående från arbetsgivarens sida. På de blinda arbetarna synes enformigheten i arbetet ej verka nedtryckande, och deras arbetsglädje är stor. Åtskilliga krigsblinda hade före kriget begynt akademiska studier eller andra intellektuella arbeten och återvände till dem, när de som blinda utskrevos från sjukhusen. Den förutnämnda Verein der blinden Akademiker (jfr sid. 12) har arbetat mycket för hopbringandet av ett vetenskapligt blindbibliotek. Dess bokbestånd uppgick 1919 till omkring 2,000 mest handskrivna volymer. Boklånen uppingo läsåret 1918—19 till 500 och lämnades kostnadsfritt. Katalog i blindskrift finnes. Föreningen har låtit utarbete hebreiska, grekiska och latinska punktskriftsystem ävensom sådana för matematik och kemi. Under arbete är

Krigsblinda.

bl. a. treställiga logaritmtabeller. Föreningen bistår även sådana blinda, som förbereda sig till studentexamen.

Fortsättning
angående
understöds-
verksamhet.

Populärvetenskaplig litteratur och nöjesläsning tillhandahålles de tyska blinda från flera bibliotek, bland vilka kan nämnas Centralbibliotek für Blinde i Hamburg, vars bokbestånd 1912 uppgick till 15,442 volymer. Ej mindre än 16.243 band utlånades under året. Själva lånet lämnas gratis, och frakten till låntagaren likaså, men återfrakten skall han betala. Från en särskild kassa kan han emellertid få hjälp därmed, om det blir honom för dyrt. Biblioteket har en del kollektioner, som sändes ikring till trakter, där flera blinda äro boende, för att sålunda underlätta dessas läsemöjligheter. En tidskrift för krigsblinda, vilken 1917 utgick i 1,200 ex., lämnas gratis till dessa.

I de tidskrifter, som utges av de båda största blindföreningarna Reichsdeutscher Blindenverband och Verein der deutschredenden Blinden, framhållles det flerstädes som en omöjlighet för blinda att nu för tiden leva på sina inkomster, även med de regelbundet utgående tillskotten. I Hamburg har man därför endast under 1919 beviljat sina blinda ett extra tillskott på 150,000 mark. I alla delar av Tyskland tycks det emellertid ej vara lika svårt. Från Mecklenburg-Schwerin uppges det sålunda, att de på landsbygden bosatta korgmakarne, repslagarne, borstbindarne o. s. v. — till antalet 92 och till största delen gifta — icke blott hade gott om arbete, utan även ekonomiskt redde sig bra. De flesta hade eget hus med butik. De som ej kunnat taga sig fram på detta sätt ha upptagits i institutets hem, där en korgmakares maximuminkomst $\frac{1}{7}$ 1919— $\frac{81}{8}$ 1920 varit 1,520 mark, en repslagares 1,864 mark och en borstbindares 1,706. Under samma tid har avgiften för kost uppgått till 160—200 mark.

Försäkring för blinda mot invaliditet, ålder och sjukdom ävensom vid olycksfall å försäkringspliktig arbetsplats finnes stadgad i riksförsäkringsförordningen av 19 juli 1901. Enligt denna äro, vad invaliditetsförsäkringen beträffar, försäkringspliktiga alla utlärda blinda, som arbeta vid en blindanstalt eller på en verkstad, så framt deras årsinkomst överstiger 100 mark. Berättigade att försäkra sig äro alla självständigt arbetande blinda under 40 år, om de i sin affär ej ha några eller högst 2 försäkringspliktiga anställda.

Kostnaden för försäkringen utgår på olika sätt i skilda tyska länder. För den verksamhet, som Verein zur Beförderung der wirtschaftlichen Selbständigkeit der Blinden därvid utövar är ovan redogjort. I Mecklenburg-Schwerin är det blindinstitutet, som i en mängd fall av allmänna medel betalar avgifterna, vilka för varje vecka uppgå till 1:40 mark för man och 1:20 mark för kvinna. De senare stå nämligen i en lägre försäkringsklass. För sina egna forna lärjungar betalar det hela avgiften utom för dem, som äro intagna å dess arbetshem, för vilka blott hälften erlägges. Det högsta pensionsbelopp, vartill dessa blinda kunna komma, är för män 695 mark och för kvinnor 646 mark, vari inberäknats dyrtidstillägget, som för båda könen utgår med 360 mark. De lägsta beloppen äro resp. 482 och 478 mark.

Sjukförsäkringen behandlas ävenledes olika av skilda sjukkassor, och någon speciel hänsyn till den försäkrades egenskap av blind synes ej pläga tagas. I Mecklenburg-Schwerin äro gamla arbetare med minst 300 marks årsförtjänst, som äro intagna i statens arbetshem, skyldiga att sjukdomsförsäkra sig. Veckoavgiften, som betalas av de blinda själva, är där 1:20 mark. Sjukersättningen 2:25 mark om dagen.

För de krigsblinda finnas särskilda bestämmelser, och de bidrag, som utgå till dem, äro väsentligt högre än de ovannämnda invaliditetsräntorna. Beloppens storlek äro beroende såväl av innehavd tjänst som av nedsättningen i synförmågan.

På grund av lagen av 6 april 1920 rörande sysselsättning av i kriget svårt skadade söker man inom industrin att bereda arbete åt krigsblinda, men där sådana ej finnas, plägar åtminstone arbetsförmedlingen i Berlin söka insätta även civilblinda. Till följd av den sålunda ökade förekomsten av blinda industriarbetare, ha de allmänna bestämmelserna om olycksfallsförsäkring fått en större praktisk betydelse inom blindvården än förut.

En rörelse pågår bland de civilblinda, som satt sig som mål att skaffa dem lika höga räntor som de i krigstjänst skadade erhålla. Den röner emellertid även inom de blindas värld motstånd och har stämplats som »Rentenpsykose».

Vid de preussiska blindföreningarnas sammanträde i Steglitz 1920 beslöt man uppställa en mängd fordringar, bland vilka följande äro de anmärkningsvärdaste:

Hela blindväsendet bör regleras genom lag och alla blindanstalter förstatligas. De blinda kvinnorna böra få tillfyllestgörande undervisning i huslig ekonomi och hantverksundervisningen bedrivs så, att de blinda kunna avlägga gesäll- och mästarprov. De blinda böra ha tillträde till alla yrkesskolor och statsliga kompetensprövingar. Dugliga blinda böra erhålla anställningar som industriarbetare, korrespondenter, sekreterare, maskinskrivare, ämneslärare, språkmästare, musiklärare, organister, referenter och massörer samt i telegraf- och telefonväsendet. Blindas arbete bör betalas efter den personliga prestationen enligt samma skala som för seende. Särskilda ämbeten böra upprättas för blindangelägenheter inom riks-, stats- och kommunalförvaltningen. De blinda böra få tillfälle att taga verksam del i förvaltningen av blindanstalter, understödsföreningar, hem och andra inrättningar för blinda. Arbetslöshetsförsäkring och andra sociala bestämmelser böra utsträckas till alla yrkesdugliga blinda. De blinda böra erhålla skattelindringar, inom de 10 lägsta skatteklasserna ned till halva beloppet, samt fria resor på alla spårvagnar och järnvägar. Vid leveranser till statsinrättningar bör särskild hänsyn tagas till blinda hantverkare och blindanstalter. I alla stora städer, där det behövs, böra stat och kommun upprätta verkstäder för blinda. Arbetsförmedlingen för seende bör vara tillgänglig också för blinda. Blindorganisationerna böra stödjas av riket, staten och kommunen. Försöksanstalter för provande av nya blindyrken böra upprättas på rikets eller statens bekostnad. Hela blindvården bör förstatligas, och de blinda, vilkas årsinkomst ej går upp till 3,000 mark böra erhålla ett tillskott till utjämning av deras nedsatta eller obefintliga förvärvsförmåga. För gamla, sjukliga eller obildbara blinda böra hem upprättas och underhållas av staten. Krigsblinda och civilblinda böra likställas i alla av riket, staten eller kommunen beviljade förmåner och i alla lagbestämmelser.

Önskemål
från de
blindas sida.

11. Österrike.

(Redogörelsen avser den cisleitanska delen av den habsburgska monarkien.)

Inom hela den cisleitanska monarkien funnos 1880 20,094 blinda, 1890 19,264 och 1910 19,816. I den sistnämnda siffran ingingo också 572 dövstumma blinda. Blindkvoten var de tre nämnda åren 9,1, 8,1 och 6,9. Inom de områden, som nu bilda Tysk-Österrike, bodde 1910 5,359 blinda, av vilka 2,773 voro manliga. Blindkvoten var här 7,0. Dock var blindheten ganska olika fördelad, så att den förekom minst i de västliga alptrakterna (Voralberg 5,6, Tyrolen 6,6 och Övre Österrike 6,6), under det Nedre Österrike hade 7,1 (Wien spelar här en bestämmande roll), Kärnten 7,2, Steiermark 7,6 och Salzburg 8,3. I Kindergarten- och skolåldern (4—14 år) voro 255 män

Statistik.

och 221 kvinnor = 476, i yrkesutbildningsåldern (15—19 år) 121 män och 104 kvinnor = 225, i yrkesutövningsålder (20—54 år) 1,028 män och 759 kvinnor = 1,841 samt i försörjningsåldern (över 54 år) 1,377 män och 1,570 kvinnor = 2,947. (Siffrorna äro som synes något för höga i förhållande till den efter Zeitschrift für das österreichische Blindenwesen ovan angivna totalsiffran, måhända beroende på att gränserna för Tysk-österrike räknats olika.) Av barnen i undervisningsålder åtnjoto 55 % undervisning, de flesta av dem, som befunno sig i yrkesutövningsålder, åtnjoto ingen vård, och av dem, som voro i försörjningsåldern, var blott ett mycket ringa antal intaget å anstalt. I Wien funnos ej mindre än 233 blinda av mosaisk trosbekännelse. Blennorrén hos nyfödda är i Österrike fortfarande mycket utbredd, ehuru man på senare tiden arbetat för credéiserings införande. Även koppor äro en betydande blindhetsorsak.

Undervisning.

För undervisning av blinda funnos 1918 i hela Cisleitanien 15 anstalter, av vilka blott en (i Wien) var avsedd för dem, som vid vuxen ålder blivit blinda. Sådana kunna dock, om än i ringa mängd, få utbildning vid andra anstalter för blinda. Av de omkring 3,000 blinda i uppfostringsåldern kunde redan under normala förhållanden blott 26 % få utbildning i blindskola, och detta förhållande försämrades under världskriget än ytterligare därav, att flera blindskolor utrymdes för att lämna plats åt krigsblinda. Anstaltstvång är ej lagstadgat, men enligt riksfolkskollagen är varje kronland förbundet till att skaffa nödiga blindundervisningsanstalter. Blott Nedre Österrike har emellertid fullt ut uppfyllt denna bestämmelse, och ger undervisning åt alla bildbara unga blinda samt mottar t. o. m. lärjungar från andra delar av landet. De övriga kronländerna ha mycket ofullständigt sorjt för blindundervisningen, och de sydliga sakna rent av helt och hållet blindanstalter.

De befintliga anstalterna ha mycket växlande organisation, så att en av dem ger blott yrkesutbildning, 3 blott skolundervisning, men 11 båda slagen. Endast en mottar blinda över 14 år, nämligen Anstalt zur Ausbildung von Spätererblindeten i Wien. Både externe och interner, betalande och frielever förekomma. God musikalisk utbildning ges flerstädes, men det visar sig svårt att skaffa anställning åt de utbildade. År 1914 hade 50 män och 12 kvinnor organistplatser, därav dock blott 1 vid evangelisk kyrka. Två av organisterna ledde också kyrkokören. Blindyrkena äro de sedvanliga, dock drives metallslöjd mycket vid den judiska skolan i Wien. En asyl för blinda barn finnes i Wien (23 barn), där också en särskild avdelning inom folkskolan ger blindundervisning. För landets omkring 500 dövstumma blinda finns blott ett litet hem, som 1912 hade 7 skyddslingar. För synsvaga finns en avdelning vid skolan i Purkersdorf.

Krigsblinda.

För de krigsblinda, vilkas antal 1918 skattades till 1 à 2 tusen, bildades under kriget särskilda anstalter i Lemberg och Triest samt en lantbruksskola i Strass. Om den sistnämnda ha omdömena varit mycket växlande, några fullfärdiga lantbrukare syns den ej ha kunnat utbilda. Försöken att lära blinda trädgårdsarbete ha enligt ledarens mening visat, att blinda ej kunna lära detta yrke, men att synsvaga med stora synrester lämpa sig bra därtill, om de än ej kunna lära alla detaljer i yrket. Flera hundra krigsblinda ha genom en för ändamålet bildad förening fått egna hem på landsbygden.

Understödsverksamhet.

Understödet åt de yrkesdugliga blinda har, om än en del fonder finnas, som ge hjälp åt blinda ute i bygderna, allt sedan Kleins dagar i allmänhet i monarkien lämnats

Källor: Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31 dezember 1910, II, 1, Wien 1914. Redogörelserna för 5:te—7:de »Blindenfürsorgetag», Wien 1914—20; Zeitschrift für das österreichische Blindenwesen 1914—20; Astrand, Reseberättelse, manuskript, 1903.

i sluten form d. v. s. i arbetshem, för män eller för kvinnor, t. ex. i Wien och i Bömen. Slutet vård gavs 1914 åt 824 blinda. De manliga blinda, av vilka ett stort antal wienare slutit sig tillsammans i Erste österreichische Blindenverein och Blinden-Unterstützungsverein »Die Purkersdorfer» (1897) för att understödja medlemmarna vid nöd och sjukdom, befordra deras yrkesverksamhet och företräda deras intresse i socialt och ekonomiskt hänseende, voro emellertid mycket missnöjda med denna form av understöd. År 1907 bildade de därför Produktions-genossenschaft blinder Bürstenbinder und Korbflechter in Wien, som skaffat sig öppna verkstäder. Den förstnämnda föreningen, som 1914 hade 245 blinda och en mängd seende medlemmar, har även sjuk-kassa och försäljningsbod samt utger en tidning i punktskrift

I Wien finnas tre länbibliotek för blinda, därav ett innehåller uteslutande musik-
kalier.

Blott ett åldershem finnes, det stora Francesko-Josefinum utanför Prag, för vilket kostnaderna bestridas av en sparbank.

De allra flesta anstalter och föreningar ha anslutit sig till Zentralverein für das österreichische Blindenwesen. Vid »Blindenfürsorgetage», möten, som med några års mellanrum hållas å växlande orter, pläga alla vara representerade. Blindlärarekon-gresserna äro gemensamma för Tyskland och Österrike.

Staten har utom beträffande de krigsblinda ända till sista tiden högst obetydligt bidragit till blindvården. Den har dock kontrollerat användningen av donerade medel. Nedsättning i biljettpriset å järnväg till hälften för blinda (ej för ledsagare) är emel-lertid sedan 1909 medgiven, dock skall för var resa såväl fattigdom som resans nödvän-dighet vara styrkt. Då en mängd blinda och seende krigsinvalider utbildats i de lättlärdä blindyrkena, ha från de civilblindas sida upprepade framställningar gjorts om att bli befriade från denna konkurrens, och när staten anlade en depå, från vilken de krigs-blinda fingo köpa material för självkostnadspris, men de civilblinda mot 10 % tillägg, föranledde detta protest från de civilblindas sida, vilka önskade att i alla avseenden bliva likställda med de krigsblinda. Tillika har man begärt, att regeringen skulle anmoda ledare av storindustri att anställa blinda (detta lär vara gjort, men svaret blev avböjande bl. a. på grund av arbetsbrist), att kurs för utbildande av blinda telefonister skulle anordnas samt statsmedel anvisas till ett bibliotek, som skulle innehålla veten-skaplig litteratur i blindskrift.

De under kriget ofta uttalade önskingarna, att staten skulle övertaga den ledande ställningen inom blindväsendet, ledde 1919 till inrättandet av en ständig blindvårds-kommission inom Socialförvaltningen (Staatsamt für soziale Verwaltung). Denna kom-mission är sammansatt av statssekreteraren för den sociala förvaltningen eller i hans ställe en tjänsteman inom vederbörande avdelning av förvaltningen såsom ordförande, ytterligare en eller flera tjänstemän inom förvaltningen, en av förvaltningen utsedd representant för blindskrifts- och biblioteksväsen samt representanter för blindskolorna, för de organiserade blindverkstäderna, försörjningsinrättningarna och hemmen, för Zen-tralverein für das österreichische Blindenwesen och för de föreningar, som förvaltningen bestämmer, varjämte sakkunnige tillfälligtvis kunna inkallas. Kommissionen skall be-handla principiella frågor rörande de blinda samt lagstiftningsfrågor rörande blind-vården. Denna kommission har 1920 uttalat sig för att stat, kronland och kommun borde helt och hållet övertaga de blindas uppfostran, undervisning och yrkesutbildning.

KAPITEL III.

Blindväsendet i Sverge.

Statistik.

Ett gott material till kunskap om de blindas antal och fördelning i vårt land fram till 1910 lämna de folkräkningar, som vart tionde år anställas och vilka giva mer eller mindre fullständiga redogörelser för de blinda allt ifrån 1840. Ur dessa folkräkningar och några andra tillgängliga källor lämnas i bifogade tabeller 1—8 en del utdrag och sammanställningar, som bl. a. också belysa blindhetsfrekvensens växlande och därmed också ge någon vägledning till slutsatser om huru den i en närmare framtid kan antas komma att ställa sig.

Tab. 1 upptar antalet blinda i Sverge enligt statistiska centralbyråns und. berättelser om folkräkningarna 1870—1910 och deras fördelning på kön samt på stad och land ävensom de blindas antal och förhållande till hela befolkningmängden under åren 1840—1910. Vid upptagande av primäruppgifterna har man, åtminstone vid de senare folkräkningarna, ej angivit någon särskild definition på blind, varför man torde kunna säga, att siffrorna ange talet på dem, som av sig själva och av sin omgivning uppfattas som blinda.

Siffrorna visa ett ganska starkt avtagande under årens lopp i de blindas antal i jämförelse med de seendes, och t. o. m. de absoluta talen äro sedan 1890 stadda i någon nedgång. De blinda kvinnorna ha minskat betydligt mer i mängd än männen. Städernas blinda visa någon ökning i den absoluta siffran, men hela antalet stadsinnevänare har under de ifrågavarande åren vuxit så starkt, att blindkvoten sjunkit åtskilligt mer i dem än på landsbygden. Av de blindas hela antal är emellertid 1910 en betydligt större procent stadsbor än 1870 (15,95 mot 8,66 proc.), beroende på nämnda förskjutning i förhållandet mellan stad och land inom befolkningen över huvud.

Tab. 2 och 3 ange de blindas fördelning på olika åldersklasser. Det visar sig vid en jämförelse mellan dem inom varje folkräkning, att blindheten är mycket litet utbredd bland barnen, men att den växer för var åldersgrupp och mycket starkt inom de högsta av dem — en helt naturlig sak, då det ej på långt när så ofta händer, att inträdd blindhet botas eller att den unga blinda dör eller emigrerar, som att i samband med sjukdom och olycksfall synen förloras samt att på grund av den allmänna nedsättningen på gamla dagar även en synnedsättning äger rum. Någon nämnvärd immigration av blinda torde ej förekomma.

Källor: J. A. Leijonmarck, Angående svenska tabellverket, i Vet. Akad. handlingar 1845; Statistiska centralbyråns und. berättelse för åren 1851—55; 1870—1900; Folkräkningen den 31 dec. 1910, IV; J. Vidmark art. Blindhetsstatistik i Nord. familjebok 2:dra uppl. 1905. Institutioners och förenings årsberättelser. Dessutom åtskilliga av de under redogörelserna för blindvården i vissa främmande länder upptagna arbeten.

Om man jämför motsvarande åldersgrupper inom de olika folkräkningarna, så visar sig med några få undantag inom alla grupper en kontinuerlig nedgång från de tidigare folkräkningarna till de senare. Bland undantagen kunna påpekas dels stegringen åren 1870—90 av 20—40 års gruppen, vilken kan tänkas vara orsakad av ökningen i industriarbetarnes antal, en försämrade omständighet, som senare paralyseras av en förbättrad ögonvård, dels tillväxten 1900—10 inom 0—20 års åldern. Denna sistnämnda försämring kan med en viss grad av sannolikhet förklaras av den omständigheten, att fr. o. m. 1899 lagen om obligatorisk undervisning av blinda barn varit gällande. Enligt denna räknas nämligen som blinda alla de barn, som på grund av nedsättning i synförmågan ej med någon egentlig fördel kunna delta i vanlig skolundervisning. Denna definition medräknar helt visst bland de blinda flere, som enligt allmän föreställning ej uppfattas såsom hörande till dem. Sedan dessa i själva verket halvblinda en gång kommit in på blindskola, torde de alltjämt bli räknade som blinda vid folkräkningsuppgifternas avlämnande. Denna omständighet har sannolikt redan 1910 influerat på siffrorna för 0—20 års gamla blinda och kan komma att för framtiden verka som ett stegrande moment på blindkvoten även inom de högre åldersgrupperna.

Vad de äldsta åldersklasserna beträffar, är nedgången mycket stor under den tid, de här behandlade folkräkningarna omfatta. Från 1860, då man för gruppen över 60 år har en blindkvot på 47,9, har denna 1910 gått ned till 22,25. Om man delar upp gruppen i underavdelningar, såsom i tab. 3 skett, visar sig ännu tydligare, att blindhetsfrekvensens nedgång blir kraftigare ju högre upp i åldersklasserna man kommer. I den allra högsta (90 år och däröver) sjunker den från 300 till 120. Med en så stark nedgång i blindkvoten skulle man vänta en betydlig nedgång även i det absoluta antalet åldriga blinda. En ganska avsevärd sådan föreligger också, men den är ej alls så stor som blindkvotens. Detta beror därpå, att de höga åldersklassernas hela individtal som bekant i vårt land vuxit högst betydligt i jämförelse med de yngres, bl. a. på grund av emigrationens verkningar.

Beträffande åldersklasserna 0—20 kunna senare siffror lämnas än de i 1910 års folkräkning upptagna, nämligen från den journal, som föres av inspektören för blindundervisningen (Tab. 5 och 6). Till honom lämnas på grund av K. förordningen 21 nov. 1913 från rikets samtliga skolrådsordförande årliga uppgifter på alla blinda under 20 år inom kommunen. De inkomna uppgifterna jämföras med tidigare sådana, och då någon blind, som förut upptagits, saknas utan angivande av skäl, föranleder detta en utredning, huruvida ett förbiseende föreligger eller om den ej upptagne utflyttat, avlidit eller fått väsentligt förbättrad syn. Har den saknade utflyttat, under rättas skolrådsordföranden i hans nya hemortskommun om hans inflyttning där. Från Stockholms stad lämnas uppgifter rörande blinda i skolåldern genom folkskoleledningen, men för dem, som äro yngre än 7 år eller mellan 15 och 20, erhållas därifrån inga uppgifter. Denna beklagliga brist, som sammanhänger med sättet för församlingsböckernas förande i huvudstaden, ersättes i någon mån genom uppgifter, som stundom lämnas från ögonklinikerna eller från enskilda läkare. Emellertid har det flera gånger hänt, att barn, som tillfälligtvis kommit till en klinik och därifrån för inspektören angivits såsom blinda, sedermera ej kunnat någonstädes anträffas, och visserligen är det ej säkert, att detta beror på synförbättring eller dödsfall, utan stundom har det nog sin grund i ofullständiga uppgifter från kommunerna. I avlägsnare orter torde även en och annan ung blind kunna finnas, som aldrig som sådan blir känd för prästerskapet och därför ej upptas som blind i församlingsboken. I många fall kunna också

meningarna vara delade, huruvida blindhet föreligger eller ej. Då emellertid å de förteckningar, som föras av inspektören, ingen kan bli uppförd, som ej av vederbörande skolrådsordförande uppges vara blind, och alla icke anträffade, avlidna och till synen väsentligt förbättrade omedelbart avföras, kan man säga, att de å tab. 5 och 6 angivna siffrorna äro säkra minimisiffror, och det är högst sannolikt, att det verkliga antalet blinda i den ålder, de omfatta, ej ligger avsevärt över dem, åtminstone ej vad siffrorna i tab. 6 beträffar. Då folkräkningen 1910 för åldern 0—10 upptar 93 och för åldern 10—20 310 blinda, har inspektörens journal 1920 för samma grupper resp. 118 och 316. Skillnaden är icke så synnerligen stor. Om den beror på att den år 1910 konstaterade ökningen fortskridit eller på noggrannare uppgifter, kan ej avgöras. Jämför man folkräkningens siffra för barn i skolåldern 1910: 215 st. med inspektörens för 1915—20 (tab. 5): resp. 239; 232; 246; 236; 219, så visar sig ett liknande förhållande, men någon bestämd tendens till ökning kan knappast utläsas ur dessa siffror.

Blindheten är — såsom av tab. 4 framgår — mycket ojämnt utbredd i vårt land. Malmöhus, Stockholms, Västernorrlands, Uppsala och Västmanlands län hade samtliga vid 1910 års folkräkning blindkvoter under 5. Därefter följa Hallands län, Stockholms stad, Sörmlands, Blekinge samt Göteborgs och Bohus län med 5. Sämst stå Jönköpings och Värmlands (7,2), Jämtlands (7,3), Norrbottens (7,7), Kopparbergs och Västerbottens (8,2), Gottlands (9,1), Kalmar (9,2) och Kronobergs (9,4). Jämför man dessa blindkvoter med våra äldsta kända, de från 1840, så visar sig den starkaste nedgången i Västernorrlands, Västmanlands, Hallands och Norrbottens län med 50 % eller mer. Även övriga Norrlandslän utom Västerbottens, som tväremot liksom Kalmar län har en stegring i blindkvoten, kunna glädja sig åt en vacker nedgång. Att finna en orsak till de påpekade olikheterna har sig ej så lätt, allra hälst som vid de små siffror, varom här är fråga, tillfälligheterna spela en stor roll (se t. ex. den plötsliga uppgången för Stockholms stad 1860). För en ingående undersökning i denna fråga skulle man behöva känna även blindhetsorsakerna i de olika delarna av landet, men en sådan kännedom kan ej vinnas utan en noggrann ögonundersökning, verkställd av ögonspecialister. Den praktiska fördel, som härav kan stå att få, kan ej uppväga de otvivelaktigt mycket stora kostnaderna för undersökningen, åtminstone såvitt de ej skulle kunna sättas i samband med eventuella medicinska åtgärder till förekommande eller bekämpande av ögonsjukdomar.

F. T. Berg, som i statistiska centralbyråns berättelse för 1851—55 påpekar, att blindheten 1840—55 är mest utbredd i de län, som ligga på östra sluttningen av den stora fjällryggen och på Gottland, tänker sig snötäckets utbredning som en viktig orsak beträffande Norrlandslänen och kalkgrunden för Gottland. Att den långa vinternatten och de förhållanden, som därmed stå i sammanhang, kunna verka försvagande på ögats motståndskraft mot sjukdom, är väl ej omöjligt, men troligast är, att den större eller mindre lättheten att i tid få läkarehjälp är mer avgörande. De avlägsnare länen äro ju, ehuru ej undantagslöst, de blindrikaste, och blindheten förekommer minst i sådana län, där man längst haft tillgång till ögonspecialist: trakterna i närheten av Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund. Den avsevärda utbredningen i Kalmar län av trakomet (en smittosam sjukdom i ögats bindhinna) är säkert en ej oväsentligt bidragande orsak till detta läns höga blindkvot. I 1890 års folkräkningsberättelse framhåller statistiska centralbyråns emigrationen såsom en avsevärd orsak till vissa läns blindrikedom, då genom den de äldsta årsklasserna med sina många blinda komma att utgöra en abnormt stor del av folkstocken. Härtill skulle kunna läggas som en ytterligare om än icke mycket betydande faktor, att blinda i allmänhet ej

mottagas som emigranter i Nordamerika, utan måste stanna hemma, då anföranterna emigrera. Det visar sig också, att Smålandslänen, från vilka allttjämt emigrationen varit betydlig, även 1900 och 1910 höra till de blindrikaste. Å andra sidan förete de även före den stora emigrationsperiodens början mycket höga blindhetssiffror.

Från år 1890 visar sig en mycket avsevärd sänkning av blindkvoten i alla landets delar, med undantag av Norrbotten, som har en helt obetydlig ökning. Att såsom i statistiska centralbyråns berättelse 1880 sätta iakttagna förbättringar av detta slag i samband med reformer i brännvinslagstiftningen, är näppeligen riktigt, då alkoholismen knappast är någon betydande direkt blindhetsorsak och förbättringen dessutom visar sig i nästan alla civiliserade stater. Riktigare torde vara att med Vidmark söka orsaken till detta förmånliga förhållande dels i en lättare åtkomlig vård och behandling av de ögonsjuka samt i läkekonstens egen utveckling, dels i välmågens allmänna stigande samt de hygieniska förbättringar, som därav medelbarligen blivit en följd. Vidmark framhåller särskilt 5 stora framsteg inom ögonläkekonsten som verk samma vid denna förbättring, nämligen starrextaktionens införande som allmän metod, vaccinationen, ögonspegeln, användande av iridektomin (bortskärande av ett stycke av regnbågshinnan) som medel mot grön starr, samt uppdagandet av bakteriernas betydelse som sjukdomsalstrare.

Den obligatoriska koppypningens stora betydelse framgår bl. a. därav, att i Frankrike före dess införande 35 % av de blinda fått sitt lyte genom smittkoppor, men därefter blott 7 %. Motsvarande siffror för Preussen äro resp. 35 och 2. I Finland blev koppypningen obligatorisk först 1883, och följden av dess allmänna användande har visat sig bl. a. i Kuopio blindskola, där ännu 1887 av eleverna 37,5 % voro koppblinda, men procenten 1894 sjunkit till 18. I de skandinaviska länderna, där vaccinationen länge varit föreskriven, äro koppblinda numera ganska sällsynta. Vid Köpenhamns blindinstitut voro de vid århundradets början 2,3 % av lärjungeantalet, i Kristianiaskolan vid samma tid inga. Vid Tomtebodas blindinstitut har ingen koppblind funnits sedan 1894.

Som det viktigaste resultatet av bakteriologins tillämpning på ögonläkekonsten kan betecknas »den Credéska metoden». Credé, som var direktör vid en barnmorskeanstalt i Berlin och senare vid en dylik i Leipzig, lyckades att i lapislösning finna ett kraftigt medel att förekomma utbrottet av den förödande variga ögoninflammationen hos nyfödda (blennorrhœa neonatorum). Vilken stor betydelse denna metod haft ej minst i vårt land, visar den omständigheten, att år 1884 ej mindre än 2,27 % av alla nyfödda i Stockholm angrepos av åkomman, där ännu 1887 av eleverna 37,5 % voro koppblinda, men procenten 1894 sjunkit till 18. I de skandinaviska länderna, där vaccinationen länge varit föreskriven, äro koppblinda numera ganska sällsynta. Vid Köpenhamns blindinstitut voro de vid århundradets början 2,3 % av lärjungeantalet, i Kristianiaskolan vid samma tid inga. Vid Tomtebodas blindinstitut har ingen koppblind funnits sedan 1894.

Som det viktigaste resultatet av bakteriologins tillämpning på ögonläkekonsten kan betecknas »den Credéska metoden». Credé, som var direktör vid en barnmorskeanstalt i Berlin och senare vid en dylik i Leipzig, lyckades att i lapislösning finna ett kraftigt medel att förekomma utbrottet av den förödande variga ögoninflammationen hos nyfödda (blennorrhœa neonatorum). Vilken stor betydelse denna metod haft ej minst i vårt land, visar den omständigheten, att år 1884 ej mindre än 2,27 % av alla nyfödda i Stockholm angrepos av åkomman, där ännu 1887 av eleverna 37,5 % voro koppblinda, men procenten 1894 sjunkit till 18. I de skandinaviska länderna, där vaccinationen länge varit föreskriven, äro koppblinda numera ganska sällsynta. Vid Köpenhamns blindinstitut voro de vid århundradets början 2,3 % av lärjungeantalet, i Kristianiaskolan vid samma tid inga. Vid Tomtebodas blindinstitut har ingen koppblind funnits sedan 1894.

1886—90	22,44
1891—95	25,92

1896—1900	21,74
1901—05	19,28
1906—10	16,84
1911—15	12,46
1916—20	11,62

En grupp för sig bland de blinda bilda de, som ha andra lyten jämte blindheten, d. v. s. tillika äro sinnesslöa, sinnessjuka, epileptiska, döva, stumma, lama eller krymplingar. I statistiska centralbyråns berättelser meddelas uppgifter om antalet å dem, för vilka lyteskomplication angives. Ur de meddelade uppgifterna har i tab. 8 ett utdrag gjorts, som visar antalet blinda med komplicerat lyte inom de olika åldersgrupperna. Det ligger emellertid i sakens natur, att dessa siffror äro betydligt för låga. Föräldrarna draga sig nämligen ofta för att ens inför sig själva erkänna, att sinnesslöhet, sinnessjukdom eller epilepsi hos barnet föreligger, och vad dövhet beträffar är gränsen mellan den och en blott hörselnedsättning ännu svårare att uppdraga än mellan blindhet och lindrigare synnedsättning. Till jämförelse med centralbyråns siffror kan meddelas, att vid Drottning Sofias stiftelse enligt årsberättelsen 1918—19 vårdades 148 blinda alumner i en ålder växlande mellan 7 och 41 år, alla med komplicerat lyte. Av dessa voro 124 tillika sinnesslöa, 29 stumma, 26 döva, 26 epileptiska, 22 sinnessjuka samt 15 lama, vanföra eller krymplingar. Hur ofullständiga siffrorna än äro, visa de dock, att de blinda i mångdubbelt högre grad än de seende äro hem sökta av andra lyten, särskilt sinnesslöhet, vilket har sin naturliga grund däri, att samma orsak, som framkallat blindheten, också kan föranleda andra lyten. Detta gäller t. ex. en allmän degeneration, hjärnsjukdomar, syfilis och vissa febrar.

De siffror rörande de svenska blindas antal och en del andra förhållanden, som ovan refererats från 1910 års folkräkning, äro nu tämligen gamla, och 1920 års folkräkningssiffror kunna ej bli tillgängliga inom den tid, som kan stå till de sakkunnigas förfogande. Vi ha därför sett oss nödsakade att söka själva skaffa uppgifter av senare datum.

Vad de blinda beträffar, som äro under 20 år, voro emellertid såsom ovan påpekats inga särskilda åtgärder behövlige för att med tillhjälp av blindskolinspektörens anteckningar få ganska säkra siffror å antal, undervisning m. m. d. (se tab. 5 och 6). Rörande dessa unga blindas förhållanden i övrigt ansågs ej införskaffande av särskilda uppgifter vara nödvändigt, då de ojämförligt flesta av dem äro anbrakta i skola eller vårdanstalt och därför ej kunna bli föremål för andra åtgärder.

Annorlunda förhåller det sig med dem, som äro över 20 år. Då församlingsböckernas anteckningar om blindhet bl. a. på grund av bristande anmälan till prästerskapet äro något ofullständiga, ansågo sig sakkunnige ej böra för inhämtande av uppgifter vända sig till vederbörande pastorer. Som man framför allt önskade uppgifter om de hjälpbehövande blinda, beslöt man i stället att vända sig till fattigvårdsstyrelsernas ordförande, i förhoppning att dessa även skulle äga kännedom om åtskilliga blinda utom dem, som äro i åtnjutande av fattigvård i någon form, samt också befinnas vara villiga att lämna de uppgifter, de sakkunnige ansågo behövlige. Ordförandena anmodades fördenskull att före den 20 september 1920 till sakkunnigas sekreterare insända uppgift å de över 20 år gamla män och kvinnor inom deras distrikt, vilkas synförmåga är så nedsatt, att därigenom arbetsdugligheten är avsevärt förminskad eller helt och hållet förlorad.

För ändamålet borde besvaras nedanstående

FRÅGOR

rörande personer, som äro blinda eller överhuvud ha avsevärt nedsatt synförmåga.

1. Namn, födelsedag och -år, hemort?
2. Orsaken till synnedsetningen?
3. Har läkarevård anlåtats därför?
4. Vid vilken ålder inträdde den?
5. Har fullständig blindhet inträtt?
6. Kan han (hon) vägleda sig med synens hjälp?
7. Har han (hon) genomgått blindskola eller eljest fått särskild blindundervisning?
8. Har han (hon) gått i annan skola?
9. Är synnedsetningen förenad med annat lyte (dövhet, stumhet, lamhet, ofärdighet, fallandesot, sinnesslöhet, sinnesrubning)?
10. Det allmänna hälsotillståndet?
11. Är han (hon) familjeförsörjare? Antalet oförsörjda barn?
12. Varmed sysselsätter han (hon) sig?
13. Kan han (hon) helt eller delvis försörja sig med sitt arbete?
14. Åtnjuter han (hon) pension? Beloppet?
15. Mottager han (hon) kommunalt understöd i någon form och huru stort?
16. Får han (hon) understöd av anförvanter eller andra t. ex. understödsföreningar i form av bostad, verkstadsplats, arbetsmaterial, fri kost, pänningehjälpen eller på annat sätt?
17. Äger han (hon) fastighet och av vilket värde?
18. Är han (hon) inneboende hos andra?
19. Skulle han (hon) med fördel kunna anbringas å en arbetsanstalt för blinda?
20. Skulle han (hon) lämpligen kunna intagas på ett åldersdomshem för blinda?
21. Äro andra upplysningar att meddela?

Därest ingen person i saknad av synförmåga eller med nedsatt sådan är känd inom distriktet, torde frågeformuläret återsändas med anteckning därom.

Dessa formulär sändes till rikets samtliga 2,514 kommuner och från 1,960 d. v. s. 78 % ha svar kommit. Återsändandet har skett mycket olika från rikets olika delar, så att under det från Stockholms, Västerbottens, Göteborgs och Bohus län, Gotlands och Kopparbergs län ett mycket stort antal svar inkommit — resp. 100, 100, 91, 87 och 87 procent — endast relativt få insänts från Västmanlands, Norrbottens och Örebro län — resp. 56, 57 och 64 procent. I en kommun (Göteborg) begärde man ersättning för var undersökt blind, men då sakkunnige ansågo det ifrågasatta beloppet alltför högt, beslöto de för denna kommun åtnöja sig med de uppgifter, som tidigare under upprepade besök där insamlats av blindinstitutets reseinspektörer.

Inom 767 eller 39 % av de kommuner, från vilka uppgift insänts, har man ej haft någon person att anmäla.

De kommuner, från vilka uppgift ej inskickats, torde till ej ringa del vara sådana, där fattigvårdsordförandena ej känt till någon blind. För att utröna, om denna förmodan kunde ha skäl för sig, ha sakkunnige verkställt ett prov. Vad Stockholms län beträffar hade nämligen vid den tid, då föreliggande uppgifter begynte bearbetas, ej från mer än 89 kommuner svar inkommit. Genom upprepade skrivelser lyckades man få in svar från samtliga de 31 återstående, och av dessa sistnämnda befunnos 24 innehålla meddelanden, att ingen person med avsevärt nedsatt synförmåga var känd inom

kommunen. Är proportionen likadan inom övriga län, så kan man säga, att sakkunniga fått uppgift om de ojämförligt flesta vuxna blinda, som äro i behövande ställning. Naturligtvis finnas dock ej få blinda, vilka ej behövt anlita fattigvård och ej heller på annan väg blivit kända för fattigvårdsordförandena. Ett par listor över blinda i Jönköpings och Västerbottens län, vilka upprättats av Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnds länsombud och benäget ställts till sakkunniges förfogande, uppta avsevärt många blinda, som ej omnämnts av fattigvårdsordförandena — resp. 18 och 37 — liksom dessa sistnämnda veta att omtala flera, som ej varit kända för nämndens ombud. Den omständigheten, att i de sistnämnda länen åtskilliga blinda faktiskt saknas och att t. o. m. varje förteckning fattas från flere kommuner, kan visserligen ge anledning befara, att den siffra, som vunnits genom användande av fattigvårdsordförandenas meddelanden (3,130 enligt tab. 9), är för låg, men rätt sannolikt är ock, att de i förteckningarna felande huvudsakligen utgöras av sådana, som ej äro hjälpbehövande.

Siffran är dock ehuru för låg ungefär lika hög som siffran på blinda över 20 år i 1910 års folkräkning: 3,001. Möjligt är ju, att trots den sjunkande tendens i blindhetsfrekvensen, som folkräkningarna 1890—1910 visat, en höjning sedan 1910 åter inträtt, men den nu erhållna siffrans relativa storlek torde väl ock kunna förklaras av att, vad de gamla beträffar, vår insamlingsmetod varit mer givande än folkräkningens. Som ett säkert resultat kan fastslås, att vi för närvarande i Sverige ha åtskilligt mer än 3,000 sannolikt omkring 4,000 över 20 år gamla personer, som ha så nedsatt synförmåga, att på grund därav deras arbetsförmåga är avsevärt förminskad.

Liksom vid 1900 och 1910 års folkräkningar äro i de sakkunniges uppgifter männen något fler än kvinnorna. De förra äro nämligen 51,9 procent av hela antalet. Åldringarna över 60 år utgöra 56 % av de vuxna. Då folkräkningen 1910 angav 48,9, tycks det sålunda, som om de gamla nu skulle utgöra en ännu större del av hela antalet vuxna blinda än förut, men det är troligt, att denna förskjutning blott är skenbar och beroende på beskaffenheten av de sakkunniges källa, i ty att fattigvården jämförelsevis ofta får ta hand just om de äldsta och därför bäst känner dem.

Tab. 9 är en sammanställning av fattigvårdsordförandenas svar. Alltså har ingen kritik övats över dessa, även om i något fall någon sakkunnig på grund av personlig bekantskap med den blinda menat, att svaret kunnat göras annorlunda t. ex. med avseende på lämplighet för den ena eller andra sortens hem. Å andra sidan har korrigering gjorts, när uppgifter å ett och samma formulär kommit i inbördes strid. Särskilt har detta ägt rum i de fall, då det som svar å frågan 12 hetat, att en kvinna sköter hushållet, men å 13 att hon varken helt eller delvis försörjer sig med sitt arbete. De hushållsskötande kvinnorna ha sålunda av sakkunniga räknats som delvis självförsörjande.

I tabellform äro ej sammanförda svaren på åtskilliga frågor, vilka för nu föreliggande uppgift ej ha direkt betydelse, nämligen de som avgivits å frågorna 2—5, 7, 8, 10, 17 och 18. Dessa frågor ha intagits i formulären, då de i annat sammanhang kunna få betydelse särskilt för den understödsverksamhet, som från flera håll utövas.

Beträffande de i tabellen behandlade frågorna är följande att märka. I en del fall ha vid svarens avgivande namn ej angivits, vilket för understödsverksamheten är olägligt, men ej spelar någon roll i tabellen. För 6 personer har ålder ej uppgivits. Då vägledningsförmågan anges vara inskränkt till hemmet, där ju åtskilligt annat än synen kan vara vägledande, upptas personen såsom saknande ledsyn. Uppges personen se ganska bra vid fullt dagsljus, torde s. k. nattblindhet föreligga, och han upptas som

ägande ledsyn. Som lyte räknas blott de i frågan 9 upptagna defekterna, ej t. ex. förlusten av ett finger, hög ålder och annat dylikt, som stundom nämnes i svaren. Som familjeförsörjare synas somliga ordförande ej räkna den, som har hustru men ej barn. Då ja- och nejsvaren här äro upptagna så som de givits, är uppgiften å antalet familjeförsörjare alltså något för låg. Emedan frågan 13 har tillägget »med sitt arbete», tyckas personer som leva på kapital, på jordegendom, som de ej själva sköta, på undantag eller ämbetspension, ofta ej räknats med bland de självförsörjande. Dessa upptagas i tabellen i en särskild kolumn. Alla de, som sägas varken helt eller delvis vara självförsörjande, falla sålunda ingalunda andra människor till last. I en del fall synes det ej tydligt, om personen i fråga åtnjuter statspension eller ej. De pensionärer, vilkas pensionsbelopp ej synas vara ålderdoms- eller invaliditetspensioner och vilka ej beklätt statstjänst och på grund därav pensionerats, räknas ej som innehavare av statspension utan upptas såsom åtnjutande »annan hjälp». Så t. ex. de, som ha pension från något bolag. De som i tab. 9 upptagas under rubriken öppen fattigvård, ha understundom full försörjning, varför antalet av dem, som helt och hållet ha sitt underhåll från kommunen, är något högre än antalet på dem, som ha slutet fattigvård. Av dessa sistnämnda äro några intagna i vårdanstalter för sinnesslöa. Det i frågan 16 nämnda understödet består ofta i att den blinde bor och äter hos anförvanter. Understöden från hjälpföreningar synas endast undantagsvis ha blivit upptagna. De äro ju också vanligen av tillfällig art och sällan av större mått. Vid tabellens uppgörande ha ordförandenas uppgifter trots deras otvivelaktiga ofullständighet följts. I frågorna 19 och 20 om lämplighet för arbetshem eller ålderdomshem saknas stundom svar, och då sådant ges är det ej sällan av obestämd art. När det om någon heter »torde ej vilja det», »ej så länge hustrun lever», »framdeles måhända», upptas denna person ej såsom lämplig.

För de blinda barn, som ännu ej nått skolåldern, finnes ett barnhem i Nynäshamn. Detta är förenat med det nedannämnda hemmet för arbetsföra blinda kvinnor under benämningen Blindhemmet. Barnavdelningen upprättades 1915 och avsågs då för 10 barn. Detta antal har emellertid aldrig uppnåtts, och det fastän blindinstitutets direktions genom k. brev 29 juni 1917 fått tillåtelse att för observation och speciell vård dit överflytta sådana i institutet och förskolan intagna elever, om vilka man ej med visshet kan säga, huruvida de äro sinnesslöa, men som antagas efter en tids vistelse i Blindhemmet möjligen kunna bli så förbättrade, att de kunna tillgodogöra sig undervisningen vid Tomtebodas. Denna tillåtelse har emellertid institutet ej i synnerligen stor utsträckning begagnat, då ingen termin mera än 4 barn varit lämnade till observationsavdelningen. På de två sista åren har blott en ditsänts. Årsavgiften är 400 kronor. Hela antalet närvarande barn har aldrig överskridit 7, den lägsta siffran — 2 — nåddes hösten 1919. Genomsnittssiffran 1915—20 är 5,5. I 1910 års folkräkning anges för åldern 0—7 år blott 40 blinda barn. Även om denna siffra är åtskilligt för låg, så är det såsom synes åtminstone tidtals icke så ringa procent av landets kända blinda barn nedom skolåldern, som begagnar denna uppfostringsmöjlighet. Ofta händer det emellertid, att den ej anlitas, ehuru barnet väl skulle behöva att få bättre vård än hemmet ger. Det är dock helt naturligt, att modern tvekar mycket att lämna sitt lilla blinda barn i andra människors vård. I händelse av uppenbar vanvård har emellertid barnvårdsnämnden, tack vare tillvaron av detta hem, ett ställe, dit den lämpligen kan sända ett blint barn, som ju mycket ogärna mottages i barnhem för seende. Hemmet i Nynäshamn är fullt tillräckligt för sitt ändamål, då det aldrig hänt, att av utrymmesskäl något barn behövt vägras inträde. Egentliga spädbarn mottager man emellertid ej, utan dessa måste i händelse av behov hänvisas till enskild inackordering.

Undervisningsväsendet.

Barn före skolåldern.

Barn i skolåldern.

Enligt k. förordningen 29 maj 1896, vilken i huvudsak grundar sig på 1880-års kommittéutlåtande och väsentligt omdanar den svenska blindundervisningen, skola de barn, som på grund av synnedläggning ej kunna med någon egentlig fördel delta i vanlig skolundervisning, inställas i av staten upprättad läroanstalt för blinda, såvida ej målsman sörjer för enskild undervisning. Skolåldern räknas från det år, under vilket barnet fyller 7 år, men inställandet kan under vissa förhållanden uppskjutas, till dess barnet fyller 14 år. Sjukdom eller senare inträdd blindhet äro de vanliga skälen till att barn komma sent in. Skolrådet skall tillse, att barnen vederbörligen insändas ävensom att barn, som enskilt undervisas, erhålla en undervisning, som motsvarar den i statsskolorna meddelade. Enligt den nämnda k. förordningen ägde blindinstitutets direktion att från de särskilda skolråden i landets församlingar varje år bekomma fullständig förteckning på alla inom församlingen befintliga blinda under 20 år. Efter blindskolinspektionens inrättande lämnas dessa uppgifter till inspektören, som dymedelst får en möjlighet att övervaka barnens riktiga inställande (tab. 5).

För meddelande av den föreskrivna undervisningen finnas två förskolor, en å Tomtebodå, avsedd företrädesvis för Svealand och Norrland, och en i Växjö, avsedd företrädesvis för Götaland, samt för undervisningens fortsättande och avslutande ett institut å Tomtebodå, avsett för hela riket. Sedan 1904 har emellertid institutets direktion av Kungl. Maj:t berättigats att låta sina äldre lärjungar avsluta sin hantverksutbildning vid den nedan omnämnda skolan i Kristinehamn, en rättighet, som, utom det första året, begagnats blott beträffande manliga lärjungar.

Då den obligatoriska blindundervisningen bestämdes skola gälla alla barn, som blivt födda 1890 eller senare, visade den ej fullt sina verkningar på lärjungeantalet förrän 1904. Den är ej föreskriven för sådana blinda barn, som tillika äro dövstumma eller sinnesslöa eller som befinnas behäftade med sådan sjukdom, att de ej anses böra intas i offentlig läroanstalt. Siffrorna i tab. 6 ådagalägga, att man mycket bra lyckats få in de undervisningspliktiga blinda barnen i skola, helst då man tar i betraktande, att så gott som alla de i kolumn e upptagna antingen äro sjuklingar eller sådana, vilkas anmälan av något skäl uppskjutits till efter sjunde året — ofta då till det nionde. Det kan sägas vara en sällsynthet i vårt land, att ett fullt bildbart blint barn ej får blindskolundervisning.

Tab. 7 visar, vilket antalet undervisade sedan år 1904 varit vid höstterminernas början vid samtliga statsskolor för ej fullvuxna blinda. I uppgifterna för 1918—20 äro i institutets siffra å manliga lärjungar medräknade resp. 5, 1 och 1, som varit hempermitterade för läsåret för att försöka sig i det egna hemmets arbete, vanligen jordbruk. Totalsiffran är högst år 1912 med 208 och står lägst 1904 och 1920 med resp. 184 och 188. Någon tendens till stegring kan ej utläsas, snarare tvärtom. Sammanför man åren 1905—1919 i femårsperioder, får man nämligen för de respektive perioderna medelsiffrorna 197,6, 197,8 och 195. Minskningen har i själva verket varit något större än siffrorna ange, i ty att det numera ej inträffar, såsom stundom förr, att en önskelig påminnelse till dröjande målsmän uppskjutits av fruktan för överfyllnad i någon nybörjareklass. Uppskov med inskrivning på grund av utrymmesskäl har ej på många år ägt rum.

Förskolorna.

Platsantalet i förskolorna är fullt tillräckligt. Emedan gossarne stundom äro betydligt fler än flickorna, händer det visserligen ibland, att några av dem måste placeras i de senares sovsal, men detta medför ingen nämnvärd olägenhet. På institutets flickavdelning är utrymmet likaså stort nog, men på gossidan är det trångt. Tack vare den direktionen medgivna rätten, att sända en del lärjungar till Kristinehamnsskolan, kan emellertid gossantalet vid Tomtebodå regleras, så att för stor trängsel undvikas.

Denna överflyttning av de äldre gossarne har även i pedagogiskt hänseende visat sig mycket fördelaktig, då man dels kunnat undvika det för disciplinen olämpliga sammanförandet av allt för olika åldrar vid institutet, dels det ock visat sig, att de överflyttade i Kristinehamn arbeta med mycket stor iver på sin hantverksutbildning, tack vare särskilt det dagliga umgänget med de vuxna män, som där söka att vinna en ersättning för synens förlust genom en uppdriven yrkesskicklighet.

Det kan i detta sammanhang ha sitt intresse att erinra om, att 1880 års kommitté ansåg, att för ett fullständigt ordnande av blindundervisningen i vårt land skulle fordras — utom nödigt antal hantverksskolor — minst tre blindskolor och två blindinstitut, var och en av de förra beräknad för 30 lärjungar, vart och ett av de senare för 100. Det har visat sig, att behovet av blindanstalter ej blivit så stort, som man då befarade, men visserligen äro de nuvarande två förskolorna något större än de tillämnade »blindskolorna» och likaså det enda institutet något större än de, som kommittén tänkte sig.

Förskolans undervisning omfattar kristendom, åskådning¹⁾, läsning, skrivning, räkning, sång, gymnastik samt allehanda handövningar, bland vilka modellering är av särskild vikt. Egentlig hantverksundervisning förekommer där numera ej. Kursen är beräknad till 4 år, men ett barn kan stanna ända till 6 år i förskolan. De allra flesta barn, som utskrivs från dennas översta avdelning, intagas i institutets tredje klass, men ett och annat mindre begåvat barn överflyttas ej. Att barn utskrivs från förskolans nedersta avdelning på grund av oförmåga att tillgodogöra sig undervisningen är ett ganska vanligt förhållande. En stor del av dessa gå till Drottning Sofias stiftelse, där de kunna få det mått av utbildning, varav de äro mäktiga. (Jfr sid. 66)

Vid institutet äro undervisningsämnen: kristendom, läsning, skrivning, räkning, geometri, geografi, historia, naturkunnighet, åskådning, kassabokföring, modellering, sång och gymnastik. Några elever undervisas i piano-, orgel- och fiolspel samt pianostämning. Undervisningen i instrumentalmusik åsyftar endast undantagsvis att bilda en yrkesmusiker, utan går i allmänhet ut på att skaffa lärjungen en färdighet, som kan bereda honom själv och hans omgivning ett förädlade nöje. I enstaka fall har undervisning lämnats i maskinskrivning, stenografi, tyska, engelska och esperanto. Hantverksundervisningen omfattar jämte träslöjd de vanliga blindyrkena, borstbinderi och korgmakeri samt kvinnliga handaslöjder bl. a. vävning och maskinstickning. De älsta flickorna undervisas i matlagning. På senare tid ha försök gjorts med cigarettillverkning för flickor och skomakeri för gossar.

Institutet.

Institutets två nedersta klasser motsvara förskolorna och äro avsedda för barn, som av någon anledning, t. ex. emedan de ej tidigare blivit blinda, icke före sitt tionde år intagits i blindskola. De från förskolorna överflyttade lärjungarna inskrivas därför i tredje klassen. De fem nedre klasserna sysselsättas övervägande med egentlig skolundervisning, ehuru deras lärjungar för handens utveckling och för erhållande av lämplig omväxling även deltaga i hantverksarbetet. Den sjätte klassen, där lärjungarna ofta stanna i tre år, ägnas däremot så gott som uteslutande åt detta. Undervisningen i skolämnena avser att bibringa lärjungarna ett kunskapsmått, som är jämförligt med det, som inhämtas i fast folkskola, och yrkesutbildningen åsyftar att ge dem sådan färdighet, att de därmed må kunna förtjäna sitt uppehälle eller åtminstone bidra därtill.

De som gått i förskola, kunna stanna högst så länge vid institutet, att hela deras skolkurs räcker i 10 år, övriga institutslärjungar högst 8 år. Numera ta de flesta

1) Denna avser dels att öva iakttagelseförmågan, dels att skaffa det blinda barnet en del begrepp, som det normala med synförmågans hjälp förvärvar sig.

lärjungar, som det få, ut sin maximitid. Ej så få lärjungar skrivas emellertid ut från lägre klasser, emedan de ej kunna tillgodogöra sig undervisningen. Utskrivningar på grund av sjukdom — vanligen tuberkulos eller epilepsi — äro ej heller sällsynta. Någon gång utskrivas barn till följd av väsentligt förbättrad syn — då oftast efter operation. Åren 1879—1920 ha 255 gossar och 197 flickor, sammanlagt 452 utskrivits efter fullständigt genomgången kurs, häri inräknade några få, som, utan att ha kunnat avsluta sin skolkurs vid institutet, översänts till Kristinehamn för att få fullständig arbetskurs. De efter fullständig kurs utskrivna utgöra 67,9 proc. av alla under samma tid utskrivna. Hela antalet inskrivna uppgick vid själva institutet till 818, vid Tomtebodas förskola (1899—1920) till 242 och vid Växjöskolan (1884—1920) till 323.

Hantverks-
skolan i
Kristine-
hamn.

Kommittén av 1880 föreslog att för sådana personer, som först vid mognare ålder förlorat synförmågan, arbetsskolor skulle inrättas, där de kunde lära något nyttigt hantverk, så att de sattes i tillfälle att utöva gagnande verksamhet och undginge att falla sina närmaste eller kommunen till last. Då man ej visste, huru många kunde behöva erhålla utbildning vid sådana skolor, skulle till en början blott en inrättas. I saknad av erfarenhet om huru lång tid sådan utbildning borde draga, bestämde man därom intet på förhand, utan den blivande skolans styrelse skulle få avgöra, huru lång tid det skulle tillåtas lärjungarna att stanna samt huru många skulle mottagas. Kommitténs framställning föranledde en k. proposition till 1883 års riksdag, vilken beviljade 7,000 kronor till en hantverksskola för äldre blinda. K. Maj:t bestämde sedan, att den skulle förläggas till Kristinehamn, varefter skolan den 1 sept. 1884 begynte sin verksamhet. Undervisningen har — utom i läsning och tryckning av blindskrift — meddelats i borstbinderi, korgmakeri samt en del smärre flättnings- och knyttningsarbeten. I motsats mot statens övriga blindskolor är hantverksskolan externat. Elevantalet var under höstterminerna 1884—1890 i medeltal 15,2 män och 5,8 kvinnor; 1891—1900 resp. 23,1 och 4; 1901—10 resp. 36,5 och 1,7; 1911—20 49,1, alla män. Sedan 1905 har ingen kvinnlig lärjunge funnits vid skolan, vilket är att betrakta som en mycket stor fördel, då sammanförandet av vuxna av båda könen har sina olägenheter. I elevantalet ingår sedan 1904 de till skolan hänvisade Tomteboda-eleverna. Jfr. tab. 7. Om man från sista nämnda elever, torde lärjungarnas medelålder vara närmare 30 år. Från skolan ha 1884—1920 med betyg utskrivits 361 personer, de flesta efter 2- eller 3-årig kurs. I denna siffra äro ej Tomteboda-eleverna inräknade, ej heller de, som blott genomgått en repetitions- eller fortsättningskurs på 1 eller 2 terminer. Årligen föreligga ett betydligt antal ansökningar om inträde vid skolan, som på grund av bristande utrymme ej kunna beviljas. Redan 1919 års riksdag beviljade därför på grund av k. proposition 3,550 kronor till en extra korgmakeriavdelning, men lokalsvårigheter ha hittills omöjliggjort bildandet av en sådan. Dock synes det nu sannolikt, att den kan börja sin verksamhet under 1922.

I motsats mot statens övriga blindskolor, vilka länge haft egna fastigheter — institutets och dess förskolas upptagas i räkenskapen till 556,200 kronor och Växjöskolans till 150,000 kronor — är Kristinehamnsskolan alltjämt inhytt i förhyrda lokaler. Sedan skolan från ingången av 1916 kommit på ordinarie stat, tog dess styrelse upp frågan om anskaffande av egna lokaler, vilket var så mycket nödvändigare, som de förhyrda äro särdeles undermåliga och knappast värda en genomgripande reparation. På grund av k. proposition beviljade sedan 1918 års lagtima riksdag 450,000 kronor till uppförande av en nybyggnad av sten, varjämte bestämdes, att en del av summan finge användas för inköp av ett till rektorsbostad m. m. avsett trähus. Riksdagen 1920 beviljade ytterligare 160,000 kronor, och nu har bygget så framskridit, att

man hoppas få det färdigt under loppet av 1922. Då blir det möjligt att mottaga omkr. 65 lärjungar — en tillökning i platsantalet, som är synnerligen behöflig och som sannolikt skall avhjälpa den ovannämnda platsbristen.

För de tre statsblindanstalterna äro genom k. brev 19 juni 1919 nya stater fastställda. Dessa innebära emellertid förändringar i förhållande till de gamla staterna blott beträffande avlöningarna. I övrigt äro de oförändrat lika de gamla. För institutet och dess förskola slutar staten nu på 149,650 kronor, därav avlöningar 61,550, för Växjöskolan på 32,600 kronor (inkl. avlöningar 13,900) och för Kristinehamnsskolan på 87,800 kronor. I sistnämnda summa ingå utom 17,300 till avlöningar också ett belopp av 51,000 kronor till materialier, vilket mer än väl tackes av skolans försäljningsmedel. På samtliga avlöningar beviljas dyrtidstillägg.

På extra stat beviljades till Kristinehamnsskolan för 1920 5,000 kronor såsom bidrag till fraktkostnaderna för de blinda hantverkare, som köpa sina materialier från skolans depå, vilket anslag under vartdera av de båda följande åren utgått med 10,000 kronor.

Till bestridande av de i staten upptagna utgifterna upptagas vid Tomtebodas och Växjöskolorna avgifter, som enligt k. kungörelsen 22 juni 1920 från början av 1921 utgått med 400 kronor (tidigare 300 kronor) årligen, vilka betalas av vederbörande landsting. I institutets stat beräknas avgifterna till 46,500 kronor, varför dess ordinarie statsanslag utgår med 103,150 kronor. Motsvarande siffror för Växjö äro 12,000 och 20,600 kronor. I Kristinehamn betalas inga skolavgifter, och anstaltens affärsrörelse täcker en stor del av utgifterna, så att det ordinarie statsanslaget utgår blott med det ovannämnda beloppet till avlöningarna och ett reservationsanslag på 11,000 till övriga utgifter — tillsammans 28,300 kronor. Häri ingå två utgiftsposter av egenartat slag, nämligen 6,000 kronor till utackorderingsbidrag åt behövande elever och 3,250 till utrustningsbidrag åt avgående. Det förra beloppet räcker alldeles ej att täcka den verkliga utgiften, men eleverna få ofta ytterligare hjälp av pensionsstyrelsen, kommunen, Föreningen för blindas väl eller någon enskild. Riksdagen 1921 har beviljat skolan ett driftskapital å 50,000 kronor.

De ordinarie anslagen till blindskolorna ha emellertid icke på långt när varit tillräckliga för de nödiga utgifternas bestridande under kristiden, utan mycket avsevärda belopp ha av de senare årens riksdagar måst beviljas för att täcka uppkomna brister. Framställningar från de olika styrelserna om nya stater även beträffande andra utgifter än avlöningarna ha ej föranlett k. proposition.

Till ferieresor å järnväg åt Tomtebodas-eleverna utgår ett förslagsanslag, vilket i 1921 års stat upptas med ett belopp av 4,000 kronor. Årets riksdag har medgivit, att även kostnaden för Växjöbarnens järnvägsbiljetter få bestridas från samma anslag, vilket för ändamålet höjts till 4,400 kronor.

Till utbildande av blindlärare och till resestipendier för sådana har sedan 1884 årligen utgått ett anslag å 1,200, vilket 1921 höjts till 2,400 kronor, att utgå som reservationsanslag. För kompetens till ämneslärarebefattning kräver 1896 års stadga som regel folkskollärareexamen och insikt i blindundervisning. Denna sista plägar man skaffa sig genom att vid institutet genomgå praktisk och teoretisk provårskurs. Direktionen brukar åt dem, som genomgå sådan kurs, bevilja stipendier å 600 kronor, på senare tiden 800 kronor. Under de sista åren ha provkandidatplatser flera gånger varit anslagna lediga utan att locka kompetenta sökande. Även de, som vilja bli handarbetslärarinnor eller hantverkslärare, bruka genomgå kurser under en termin eller kortare tid och ha då även vanligen erhållit stipendier, ehuru av lägre belopp. Från

Kostnaderna
för under-
visningen.

Ferieresor.

Lärare-
utbildning.

samma anslag kan direktionen bevilja reseunderstöd, vilka då pläga utgå till person, som är anställd vid någon av blindskolorna.

Under åttonde huvudtiteln finnes ett anslag å 3,000 kronor till resestipendier åt föreståndare och lärare vid rikets abnormskolor, vilket även kan sökas av vid blindskolor anställda. Det torde emellertid aldrig ha hänt, att någon vid blindskolor anställd av Kungl. Maj:t erhållit stipendium från detta anslag, måhända emedan det ovan nämnda till institutsdirektionens förfogande ställda anslaget finnes och emedan 3,000 kronor icke är någon stor summa att skaffa resemöjligheter åt de många abnormskolelärare, som önska besöka främmande anstalter. Något formellt hinder föreligger emellertid ej för att även blindlärare kunna få del av ifrågavarande större anslag.

Tryckning av
blindskrifter.

Allt sedan 1883 ha å extra stat utgått av riksdagen beviljade medel till tryckning av blindskrifter. Detta anslag, som alltid ställts till institutsdirektionens förfogande, utgick först med 2,500 kronor. De besparingar, som till en början uppstodo genom försäljning av blindskrifter, medtogos allt mer, när man började trycka mera och skänka bort fler böcker till fattiga blinda samt framför allt genom inköp av en präss. När så under krigstiden höjningen i arbetslönerna kom och den våldsamma ökningen i plåt- och papperspriserna, förbyttes tillgångarna i brist. Då begärde och fick direktionen av Kungl. Maj:t från de direktionens donationsräntor, över vilka Kungl. Maj:t förbehållit sig att själv disponera, täckning av bristen för 1917, varjämte riksdagen från 1918 höjde anslaget till 5,000 kronor. Samtidigt ökade direktionen bokprisen med 25 proc. Brist uppstod likväl även för 1918, 1919 och 1920, fastän tryckningen ingalunda forcerades, ty arbetskostnad och papperspris växte fortfarande, och man ville ej ställa de blinda arbetare, som äro sysselsatta med tryckning och bindning, utan inkomst. För böcker, som gå till utlandet, fördubblades priset, men för de svenska blinda ville man ej ytterligare höja det, fastän det ej ens täcker bindningskostnaden. Blindböckerna ställa sig nämligen ändock för köparen mycket dyra, till följd av att blindtrycket är så skrymmande. Så kostar nu en psalmbok utan evangeliebok (5 band) 10 kronor eller i kortskrift 7:50. Evangelieboken i 2 band kostar 5 kronor. Bristerna för 1918—1920 täckte Kungl. Maj:t med fondmedel. Från 1921 utgår anslaget med 7,000 kronor. Det är emellertid osannolikt, att ens detta kommer att visa sig tillräckligt, om ej avsevärda sänkningar kunna göras i kostnaderna för arbete och papper. En inskränkning i bokproduktionen är näppeligen att tillråda. Den litteratur, som tryckes vid institutet — sedan länge uteslutande i Brailles skrift — är övervägande religiös och lärobokslitteratur. Därjämte tryckas också en del skönlitterära standardverk, historiska arbeten och barnböcker samt något litet noter. Tryckeriets ojämförligt mesta arbete går ut på att bereda tillgång på nya exemplar av de sedan gammalt tillhandahållna verken. Nytryck kan ej ofta förekomma. Den olägenhet, som detta helt visst innebär, motverkas av den rikliga tillgången på handskriven litteratur i Blindföreningens bibliotek och av den verksamhet, som De blindas bokfond utövar (se sid. 68). Under 1920 trycktes vid institutet böcker till ett bokfört försäljningsvärde av 3,216:30 kronor och såldes för 1,284:95. Till institutets undervisning och till premier utlämnades för 901:90 kronor, vilket ersättes av det ordinarie statsanslaget, och till blinda bortskänktes för 102:15 kronor — ej på långt när hälften mot vad tidigare varit brukligt. Lagret värderades vid årets slut till 7,293:55 kronor.

Extra kurser.

Av statens blindskolor ha vid några tillfällen anordnats extra kurser för blinda kvinnor. Den första kursen av detta slag ägde rum i Kristinehamn under 6 veckor sommaren 1916 och var en repetitionskurs i korgmakeri. Den bestades av 10 deltagarinnor, vilka fingo fri undervisning och inackordering jämte resebidrag, vartill medel

beviljats av Kungl. Maj:t från institutets fondräntor. Sommaren 1920 lämnades vid institutet undervisning i maskinstickning åt 5 blinda kvinnor i 6 veckor och i husliga göromål, speciellt matlagning åt 6 blinda kvinnor i 5 veckor. Pensionsstyrelsen bekostade stickmaskiner åt 4 av eleverna, och allas levnadskostnader under kursen bestredos med en från Lars Hiertas minne lämnad summa. Bostad erhöles gratis vid institutet.

Som ovan anmärkts har man sedan 1905 ej haft några kvinnliga lärjungar i Kristinehamns skola, och även dessförinnan voro de rätt få. Detta fördelaktiga förhållande beror väsentligen därav, att två månader senare än statens hantverksskola en enskild sådan öppnades i Uppsala, avsedd blott för vuxna blinda kvinnor. Den har helt och hållet bekostats av stiftarinnan fröken Anna Wikström, som ej blott lämnat fri undervisning utan även bestritt alla elevernas omkostnader under deras vistelse där utom för kläder. Elevantalet, som vid skolans början var 9, var 1889 uppe på 15. 1894 på 18 och 1899 på 21. Vid denna siffra höll det sig länge, men det har under de senare åren sjunkit, så att det våren 1921 var blott 14, sannolikt beroende på att den obligatoriska undervisningen eliminerat ur de undervisningsbehövande blinda kvinnornas antal dem, som i barnåren blivit blinda. Åren 1884—1919 har skolan givit utbildning i kvinnliga handarbeten, borstbinderi och korgmakeri åt sammanlagt 213 kvinnor. Kursen har varit 2—3-årig och även omfattat läsning och skrivning. När fröken Wikström nyssnämnda år avled, lämnades skolans tomt med goda åbyggnader — Kyrkogårdsgatan 7 i Uppsala — jämte 400,000 kronor åt Svenska diakonissällskapet till ett hem för blinda kvinnor, men tillika bestämdes, att fastighet och medel skulle användas för den befintliga skolans upprätthållande, till dess staten övertog omsorgen om beredande av undervisning åt vuxna kvinnliga blinda.

Att så bör ske synes också helt naturligt, då väl intet skäl finnes för att just denna lilla grupp av blinda skall vara undantagen från statens uppfostringsomsorg, om än till följd av fröken Wikströms frikostighet denna ej behövt tidigare anlitas. I den tanken och tillika för att frigöra donationen från den tillfälliga belastningen, så att den skulle kunna användas till sitt mycket viktiga egentliga ändamål, avlät blindskolinspektören till diakonissanstaltens styrelse den 16 oktober 1919 en skrivelse med anmodan, att styrelsen ville taga i övervägande, om och på vilka villkor den skulle vilja åtaga sig att framgent upprätthålla en skola för blinda kvinnor, för vilken statsverket i sådant fall skulle bestrida kostnaderna. Då den här ifrågavarande gruppen av blinda är mycket liten och man ej har anledning befara någon avsevärd tillväxt av densamma, kan den ej kräva sin speciella och allt för dyrbara anstalt, utan den bör bilda en avdelning av någon annan blindanstalt. Man kan härvid tänka både på Tomtebodas och Växjöskolorna. På ingendera stället kan emellertid utrymme beredas utan nybyggnad. En kvinnoavdelning vid Kristinehamns skolan skulle också vara en mycket olämplig nödfallsutväg. Uppsalaskolans byggnad är däremot så rymlig, att där kan beredas plats både för ett hem och för en skola, varvid man också finge den fördelen att, i händelse skolelevernas antal bleve mindre än beräknat, fler hemskyddslingar kunde mottas, och alltså inga platser behöfde stå outnyttjade. Ett analogt förhållande har man redan i samarbetet mellan staten och diakonissanstalten beträffande värden av vanartiga flickor. (Jfr sid. 40.) Sedan diakonissanstaltens styrelse givit ett tillmötesgående svar på den ovannämnda skrivelser och för skolöverstyrelsen angivit sina villkor, har denna sistnämnda den 1 dec. 1921 ingivit ett und. förslag till överenskommelse med diakonissanstalten om övertagande av de blinda kvinnornas undervisning mot det att statsverket bestrider kostnaderna, vilket föranlett nåd. proposition till årets riksdag.

Blindskolan i
Uppsala.

Drottning Sofias stiftelse.

Som ovan är nämnt gäller föreskriften om skoltvång för blinda ej de barn, som tillika äro dövstumma, sinnesslöa eller behäftade med sjukdom, som gör dem olämpliga för offentlig läroanstalt. Dit höra tydligen epileptici, lama, vanföra och sinnessjuka. För blinda med andra lyten jämte blindheten finnes Drottning Sofias Stiftelse i Vänersborg, vilken skall övertas av staten, då de byggnader bliva färdiga, som på dennas bekostnad för anstalten äro under uppförande i Lund, något som beräknas kunna ske under loppet av 1922. Antalet skolbarn vid anstalten var 76 under läsåret 1919—20, därav 22 blinda dövstumma. Där finnas även arbetshem och asylavdelning med resp. 40 och 40 alumner. Av asylisterna voro emellertid 10 ej blinda. Statsanslagen till anstaltens hyra och drift uppgingo 1919 till 139,620 kronor, landstingsbidragen till 39,092 kronor och de kommunala till 20,419 kronor. Skolöverstyrelsens uppsikt över undervisningen utövas genom inspektören för sinnesslöundervisningen.

Utbildningens resultat.

Statens skolor för blinda barn avse enligt 1896 års stadga att bibringa lärjungarna icke blott ett kunskapsmått, som är jämförligt med det, som inhämtas i fast folkskola, utan även sådan färdighet i hantverk och handarbete, att de, sedan de lämnat läroanstalten, kunna förtjäna sitt uppehälle eller åtminstone, efter måttet av krafter och begåvning, därtill bidraga. I vad mån skolorna lyckats fylla den förstnämnda uppgiften, är ej lätt att bedöma. De kurser, som genomgås vid institutet äro emellertid i allmänhet ej mindre utan snarare större än i A-folkskolorna. Som ovan nämnts är det i det närmaste en tredjedel av lärjungarna, som ej genomgå fullständig undervisningskurs, och även bland dem, som komma så långt, finnas åtskilliga, som rätt ofullständigt kunnat tillgodogöra sig undervisningen.

Beträffande det ekonomiska resultatet av blindundervisningen, som objektivare kan bedömas, ha ett par undersökningar gjorts. Den tidigare gjordes 1894 av Kristinehamnsskolans styrelse, som då sände frågeformulär till 127 kommuner, i vilka forna lärjungar till skolan voro bosatta. Beträffande 99 blinda fick man svar, och om 57 av dessa uppgavs det, att de fullständigt försörjde sig själva, och om 40, att de delvis försörjde sig. De återstående 2 kunde intet uträtta. Det får anses vara ett utomordentligt gott resultat, att sålunda mer än hälften blivit helt och hållet självförsörjande. Vid bedömandet måste man dock ta hänsyn till att de allra flesta av skolans lärjungar — och då ännu mer än nu — utjordes av sådana, som blivit blinda som vuxna och före blindhetens inträdande utövat ett yrke.

På senare och mera omfattande siffror stöder sig den undersökning, vi 1920 gjort med ledning av fattigvårdsordförandenas svar å de utsända frågeformulären. Av de 813 lärjungar, därav något över 200 kvinnliga, som 1879—1920 utskrevos från blindinstitutet och Kristinehamnsskolan efter fullbordad kurs, ha å de nämnda svaren återfunnits 207 personer, därav 143 män och 64 kvinnor. Av de förra uppges 48 vara helt självförsörjande och 77 delvis — om 18 gives ingen uppgift eller anges de ej kunna arbeta. För kvinnorna äro siffrorna resp. 3, 34 och 27. Uppgift har sålunda inkommit beträffande 25,3 % av de ifrågavarande utskrivna. Av de återstående ha säkert många avlidit, en del ha bytt tillnamn och kunna därför ej identifieras — detta gäller många kvinnor men även åtskilliga män — och slutligen torde en del, som ej behövt anlita fattigvården, vara för dess handhavare okända. Av de angivna männen äro 33,5 % helt och hållet självförsörjande, av kvinnorna blott 4,7 %. Motsvarande kvoter beträffande de delvis självförsörjande äro 53,9 och 53,1 samt för dem, om vilka ej uppges, att de bidraga till sitt underhåll, resp. 12,6 och 42,2. Siffrorna för männen måste anses ganska tillfredsställande, men för kvinnorna äro de betydligt sämre, ehuru ej alldeles överraskande. De kvinnor, som arbeta vid Nynäshemmet, kunna nämligen

ej förtjäna mer än omkring 200 kronor om året, och dock arbeta de under vida förmånligare förhållanden än blinda kvinnor i allmänhet. Vid siffrornas bedömande bör man dock taga hänsyn till dels den tämligen stora sjukligheten bland de blinda kvinnorna, dels ock den ovan påpekade underskattningen av det husliga arbetets försörjningsvärde, som kommer till synes i åtskilliga svar. Det är också att hoppas, att den undervisning i vävning och matlagning, som på senare tid meddelats de blinda flickorna vid institutet, skall giva dem bättre ekonomiska förutsättningar, än de hittills torde hava haft.

Med full tydlighet visa emellertid fattigvårdsstyrelsernas uppgifter, att en mycket stor procent av de blinda — såväl av de utbildade som av de övriga — äro i behov av hjälp för att kunna hålla sig uppe, varvid man ock har att tänka på dem, som visserligen ej nämnvärt kunna bidra till sitt uppehälle, men behöva sysselsättas för att livet ej skall bliva dem en alltför odräglig börda.

I sista hand skola naturligtvis här fattigvårdsstyrelserna bringa hjälp, för att den blinde ej må sakna livets yttersta nödtröft, men även på annan väg lämnas honom från det allmänna det bistånd, han behöver för att nå existensminimum, nämligen genom folkpensioneringen.

Utom den avgiftspension, som genom lagen av den 30 juni 1913 tillförsäkras envar svensk man eller kvinna, som fyllt 67 år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete, och vilken ännu ej hunnit få någon avsevärd betydelse för pensionärernas uppehälle, erhåller den blinde, som är varaktigt oförmögen till arbete, såframt hans årsinkomst ej uppgår för man till 300 eller för kvinna till 280 kronor, ett pensionstillägg eller understöd för år av 150 kronor för man och 140 för kvinna med avdrag av viss procent av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kronor. Detta pensionstillägg tillkommer honom emellertid ej på grund av hans blindhet i och för sig utan på grund av arbetsoförmögenheten. Har han genom utbildning blivit arbetsduglig, förlorar han en del av eller hela tillägget, allt efter graden av förvärvsduglighet. För att oförmåga till arbete skall anses vara för handen, är det emellertid icke erforderligt, att den blinde skall vara fullständigt invalid, d. v. s. ur stånd att genom eget arbete ens kunna bidra till sin försörjning, utan endast att hans arbetskraft är så nedsatt, att den ej kan vara tillräcklig för att bereda, vad som oundgängligen erfordras för hans uppehälle. I praktiken torde det i allmänhet vara så, att bestämmelserna tolkas så förmånligt för de blinda, som sig göra låter. Det finnes också intet som hindrar att vid inkomstberäkningen göra avdrag för sådana utgifter, som för den blinde äro nödvändiga för hans yrkesbedrivande t. ex. den ersättning han ger sin följeslagare vid arbetsprodukternas försäljande.

De nämnda pensionstilläggen tillkomma enligt tab. 9 ett stort antal blinda och säkerligen även — på grund av uppgifternas ofullständighet — många andra än de där upptagna. Åtskilliga få del av dem redan under sin skoltid, varvid medlen vanligtvis lämnas till föräldrarna. Den stora sjunkning i pänningvärdet, som ägt rum under de senare åren, har emellertid gjort, att dessa understöd ej fått den betydelse för understödstagarna, som man hoppats. Också äro beslut fattade om deras avsevärda höjande.

Även på annan väg kan den blinde numera erhålla understöd av allmänna medel. Genom lagen av den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag har nämligen möjlighet beretts kommunerna att åt personer, vilka äga uppbära pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, under vissa villkor lämna understöd (kommunala pensionstillskott) i pänningar eller naturaförmåner. Dessa pen-

Understöds-
verksam-
heten från
det allmän-
nas sida.

sionstillskott räknas ej som fattigvård och ej heller som sådan årsinkomst, för vilken avdrag skall göras vid pensionsberäkningen. Då anordningen är tämligen ny, torde den ej ännu kommit till användning för synnerligen många blinda, och endast i några få fall omnämnas uttryckligen i fattigvårdsstyrelsernas svar å de sakkunnigas frågor sådana kommunala pensionstillskott. (Jfr sid. 116.)

Understöd
från enskilda,
föreningar,
donationer
och stiftelser.

En mycket stor del av den hjälp, som de flesta blinda behöva för att ej sjunka ned i djupt armod med därmed följande missmod och likgiltighet, lämnas dem emellertid av enskilda personer och föreningar, donationer och stiftelser. Under det att det allmännas åtgärder gå framåt enligt allmänna riktgrunder och så att säga på bred front, få dessa enskilda en mer kompletterande verksamhet, då de kunna gripa in, där det bäst behöves och kan göra största nyttan. Den väg, varpå man då i allmänhet söker komma fram, plägar betecknas med uttrycket »hjälp till självhjälp», men visserligen förekomma många understöd, som äro av samma karaktär som den egentliga fattigvården.

Institutets
fondmedel.

De fonder, som tillhörde allmänna institutet för dövstumma och blinda, delades 1881 genom överenskommelse mellan styrelserna över de båda institut, som därur vid skilsmässan 1879 framgått. De som kommo på blindinstitutets lott äro ej statsegendom, ehuruval de förvaltas av en statens institution.

Såväl dessa fonder som några andra, som senare genom donationer kommit blindinstitutet till del, äro i allmänhet avsedda att understödja blindas självverksamhet. En plan för direktionens utövande av denna slags verksamhet fastställdes den 2 september 1904 av Kungl. Maj:t. Enligt denna plan skola institutselever, som utskrivs efter fullbordad kurs, av donationsmedel erhålla skrivmaskin, verktyg och arbetsmaterial. Till oundervisade blindas utbildning eller till fortsättningskurs åt institutselever kan understöd lämnas. Vidare kunna på bekostnad av fondmedel reseinspektörer utsändas, varför kostnaden dock ej får stiga till mer än 4,000 kronor om året. Materialdepåer böra upprättas på lämpliga ställen för att skaffa de blinda hantverkarna fullgoda och billiga arbetsmaterialier. Likaså böra bodar för försäljning av deras arbeten upprättas eller understödjas, verkstäder anskaffas på platser, där ett flertal blinda bo, samt arbetshem för arbetdugliga inrättas, särskilt för kvinnor. Understöd i pänningar till enskilda må ej äga rum, direktionen dock obetaget att, när det befinner av nöden, lämna medel till anskaffande av verktyg eller arbetsplats, verkställande av ögonoperation o. d. När fondavkastningen det tillåter, kunna medlen också användas till annat understöd av blindas självverksamhet eller till utredning och behandling av dithörande ärenden.

De nämnda fondernas kapital uppgick den 31 december 1920 till kronor 913,735:91, varjämte funnos besparade räntor till ett belopp av kronor 46,311:72. De viktigaste utgiftsposterna gå till livräntor och understöd på grund av speciella donationsbestämmelser (1920: 3,764:45), till statskontoret (5,000 kronor), till De blindas förening, till reseinspektionen, till Nynäshemmet, till utrustning av från institutet avgående elever samt till enskilda blinda.

Till statskontoret inbetalas nyssnämnda belopp, som Kungl. Maj:t genom breven av den 20 april och 19 oktober 1900 förbehållit sig att själv disponera. Dessa medel ha av Kungl. Maj:t under de tre senaste åren använts på nedanstående sätt:

1918.	De blindas förening för utgivande av »De blindas veckoblad»	kronor 1,200:—	
	Avlöning åt en lärarinna i huslig eko- nomi vid institutet	» 1,455:—	
	De blindas förenings bibliotek	» 700:—	3,355:—
1919.	De blindas förening för utgivande av »De blindas veckoblad»	kronor 2,400:—	
	De blindas förenings bibliotek	» 700:—	
	Avlöning åt en lärarinna i huslig eko- nomi	» 1,455:—	
	Till tryckning av blindskrifter	» 1,401: 01	5,956: 01
1920:	De blindas förenings bibliotek	kronor 700:—	
	Till tryckning av blindskrifter	» 2,280: 32	2,980: 32

Besparingarna på anslaget uppgingo — inräknade till inbetalning från institutet för 1920 förfallna 5,000 kronor — den 31 december nämnda år till kronor 9,224: 67.

Det bidrag å 700 kronor, som direktionen plägat årligen giva till de De blindas förening för upprätthållande av Hantverkshemmet för blinda kvinnor i Stockholm, har på grund av bristande tillgångar ej lämnats sedan år 1919.

Kostnaderna för reseinspektionen ha åren 1916—20 uppgått till resp. kronor 2,125, 2,045, 1,662, 3,538 och 2,811. Enligt sin instruktion (institutets årsberättelse 1910—11) böra inspektörerna besöka arbetsdugliga blinda, undersöka deras förhållanden, giva dem råd rörande arbetsmetoder och försäljning, hjälpa dem att träffa avtal samt söka intressera personer i hemorten för dem. Hänvisningar till reseberättelsernas meddelanden rörande enskilda blinda införas i en lappkatalog över alla kända sådana i hela landet, som föres vid institutet. Denna kommer ej sällan också de understödande föreningarna till gagn. Sedan 1903, då inspektionsresorna började, ha alla rikets län besökts 4—5 gånger. Som inspektörer ha hantverkslärare vanligen tjänstgjort.

Understöden till enskilda blinda ha utgått med resp. 3,193, 1,711, 1,635 och 3,327 kronor under vart och ett av åren 1916—19. Under år 1920 har intet utbetalats. Ojämnheten i siffrorna beror mest på att ett större antal borstbindaresaxar då och då uppköpas för utdelning. Hjälpen har ofta under tidigare år, när fondernas tillgångar bättre räckte till än vad fallet nu är, lämnats till förskaffande av verkstäder, butiker eller dylikt. Denna art av verksamhet har alltmer på grund av minskade tillgångar måst inskränkas och överflyttas på De blindas förening.

För de avgående institutelevernas utrustning med nödiga verktyg och arbetsmaterial användas räntorna av den för detta syfte avsedda Nybergska fonden (se sid. 16). Av dessa utbetalades åren 1916—20 för ändamålet resp. 3,257, 3,762, 4,761, 3,051 och 7,050 kronor. Understöden lämnas huvudsakligen till dem, som genomgått fullständig kurs, men även övriga lärjungar pläga, såframt de ej äro alltför slöa, vid sin avgång få några verktyg, varmed de kunna sysselsätta sig, en skrivmaskin, om de kunna skriva o. s. v.

Fondernas största utgiftspost är för Blindhemmet vid Nynäshamn. För detta, som ursprungligen var avsett blott för arbetande blinda kvinnor, men numera, såsom ovan nämnts, hyser också barn, har direktionen för fondmedel inköpt en sedermera tillbyggd fastighet, som nu är bokförd till ett värde av 58,000 kronor. Den innesluter bland annat arbetsrum och matsal för de vuxna, sovsal och leksal för barnen samt

smärre rum, där pensionärerna bo två och två. De betala årligen 300 kronor för sin inackordering, vilket någon enstaka av dem kan förtjäna med sitt arbete, men avgiften bestrides vanligen av hemkommunen, så att kvinnorna kunna använda arbetsförtjänsten till kläder och diverse utgifter. En del få också medel till kläder hemifrån. Antalet blinda kvinnor vid hemmet är för närvarande 23. När stundom barnantalet går ner, kan deras antal något ökas. Två fonder å tillsammans 35,000 kronor äro särskilt avsedda för hemmet. Sedan alla hemmets inkomster och De blindas förenings samt Föreningens för blindas väl till resp. 1,000 och 750 kronor uppgående bidrag avdragits, hava institutionsfondernas verkliga utgifter för detta hem åren 1916—20 varit resp. 8,628, 11,745, 18,178, 24,353 och 21,512 kronor. Den våldsamma stegringen har framför allt berott på de ökade bränsle- och matprisen. Att höja avgifterna i motsvarande grad har ej varit möjligt. De båda nämnda föreningarna tillsätta var sin medlem i hemmets styrelse, som i övrigt utses av direktionen.

Då de fondräntemedel, som stå till direktionens fria förfogande, ej äro synnerligen stora — de uppgingo år 1920 blott till omkring 25,000 kronor —, såg sig direktionen, som befarade, att det skulle bli omöjligt att med fondmedlen upprätthålla både hemmet och den övriga hittills bedrivna verksamheten, nödsakad att år 1920 ingå till Kungl. Maj:t med hemställan, att utgifterna för blindinspektionen och Tomtebodaelevernas utrustning (Kristinehamnselevernas bestrides av statsmedel) måtte övertagas av statsverket. Denna framställning har Kungl. Maj:t enligt nåd. brev 23 jan. 1922 ej funnit föranleda till någon åtgärd.

De blindas
förening.

För att understödja de blinda arbeta också flera föreningar. Störst är bland dem De blindas förening, vilkens syfte bland annat är att skaffa sina blinda medlemmar arbetsmaterial och avsättning för färdiga arbeten samt över huvud att stödja dem i deras strävan till självförsörjning. Flertalet av föreningens ledamöter äro blinda, och av dess tio styrelseledamöter skola minst fem vara blinda. En styrelseledamot tillsättes av Kungl. Maj:t. Föreningen äger en sjukkassefond, som vid 1920 års slut uppgick till kronor 213,386. Den bereder sjukhjälp åt sådana blinda, som i någon avsevärd mån genom eget arbete förvärva sitt uppehälle. Blinda över 55 år och de, vilka äro behäftade med obotlig sjukdom, som i huvudsaklig mån nedsätter arbetsförmågan, kunna ej antagas till medlemmar i kassan, ej heller de, som åtnjuta full försörjning av fattigvården eller av någon försörjningsanstalt. Deläggares årsavgift är 3 kronor. I händelse av sjukdomsfall, som medför oförmögenhet till arbete, får han 15 kronor i veckan under högst 8 veckor om året. Under loppet av tre på varandra följande år kan han dock ej uppbära mer än högst 300 kronor. I sjukhjälp utbetalades år 1920 14,415 kronor. Föreningen upprätthåller en korgmakeri- och en borstbinderiverkstad, ett »hantverkshem» för blinda kvinnor, en skrivbyrå samt ett bibliotek, varjämte den utger »De blindas veckoblad». Den förstnämnda verkstaden bekostas av »Arbetshemmets fond», medel, som tidigare tillhört föreningen Arbetshemmet för blinda. På tillverkningen uppstod år 1920 ett underskott av 17,447 kronor, och fondens tillgångar voro vid årets slut kronor 244,980. Arbetarnas antal var 17. Borstbinderiverkstaden, som upprätthålles med föreningens allmänna medel, arbetade sistförflutna år med ett underskott av kronor 141,785, varvid är att märka, att en väsentlig del av förlusten uppkommit genom att det ineliggande lagret sjunkit i värde. Arbetarnas antal var 34. Med anledning av svårigheten att få sälja borstar ha många av dem på senare tid sysselsatts med vedsågning. Hantverkshemmet har en egen kapitaltillgång, som vid 1920 års slut uppgick till 50,397 kronor. Underskottet å dess tillverkningar upp-

gick samma år till 814 kronor. 13 kvinnor arbeta vid hemmet, huvudsakligen med korgmakeri. Några bo där även.

Kostnaden för skrivbyrån bestrides av föreningens allmänna medel. Den gick under 1920 med en förlust av kronor 5,696. 4 blinda kvinnor och 1 blind man arbeta för närvarande vid byrån jämte åtskilliga seende, av vilka flera lämna sitt arbete gratis.

För sina egna verkstäder och för att kunna lämna blinda hantverkare tjänlig och billig material har föreningen en materialdepå, motsvarande den vid Kristinehamns-skolan befintliga. På grund av prisfall å de i depån tillhandahållna varorna har föreningen på senare tid lidit stora förluster, så att man nödgats göra betydliga avskrivningar å lagret — under år 1920 kronor 73,008. De materialier, som blinda hantverkare köpa vid depån, sändas dem fraktfritt. Frakten av dem har åren 1916—20 gått föreningen till resp. 2,958, 4,260, 7,416, 9,202 och 8,350 kronor.

För avsättningen av färdiga varor har föreningen 2 bodar i Stockholm och 1 i Malmö, varjämte den ger årliga bidrag (år 1920 kronor 2,500) till en sådan i Göteborg, som äges av föreningen De blindas vänner därstädes. Omsättningen i föreningens egna butiker vid Jakobsgatan i Stockholm och i Malmö uppgick år 1920 till kronor 86,044.

Föreningens samtliga tillgångar uppgingo den 31 december 1920 till 719,618 kronor, placerade dels i 4 hus i Stockholm, alla belägna helt nära varandra och till allra största delen disponerade för dess eget arbete eller för att bereda bostad åt blinda, dels i en lägenhet i Blekinge, avsedd för pilodling, samt i obligationer och donerade aktier.

Jämte detta kapitals avkastning åtnjuter föreningen inkomster huvudsakligen av statsanslag, ordförandens insamlingar och den s. k. lyckopänningen. Utom anslagen till veckobladet och biblioteket uppbär föreningen sedan 1911 ett statsanslag för sin filantropiska verksamhet. Detta som från förutvarande 25,000 kronor 1914 höjdes till 35,000, 1919 till 50,000 och 1920 till 75,000 kronor, har 1921 höjts till 90,000 kronor. Ordförandens insamlingar ha under åren 1916—20 givit resp. 66,350, 79,290, 116,359, 105,682 och 116,065 kronor.

Barnets lyckopänning är ett märke, som genom barnmorskors förmedling säljes till nyfödda barns föräldrar. Denna försäljning inbrakte under 1920 netto kronor 12,273, sedan 20 % avdragits, vilka skola lämnas till barnmorskornas understöds-kassa.

Donationer till betydande belopp ha ej sällan tillfallit föreningen.

Föreningens bibliotek, som 1911 övertogs från den då upplösta Föreningen för blindskrift, omfattar omkring 8,000 volymer. Det tillväxer årligen med ett halvt tusental, som åstadkommas mest genom oavlönat arbete av ett flertal frivilliga kopister. En del blinda avlönade sådana sysselsättas med omskrivning av utnötta arbeten — blindböcker nötas nämligen betydligt vid läsning. Under året 1920 utlånades 16,754 volymer. Lånen lämnas gratis och sändas fraktfritt. Från institutets fondmedel plägar Kungl. Maj:t lämna biblioteket 700 kronor. De flesta kyrkoförsamlingar i riket lämna årligen smärre belopp till detsamma, och dessa uppgingo 1920 till ej mindre än 16,601 kronor. Föreningen själv lämnade under året ett bidrag av kronor 4,500 och bibliotekets egna kapitaltillgångar voro vid årets slut kronor 55,566.

De blindas veckoblad ger sin läsekrets en politiskt ofärgad översikt av dagstilldragelserna, allmänbildande artiklar och meddelanden från in- och utlandets blindvärld. Den tillställs gratis alla svenska blinda, som så önska, något, som gjorts till villkor för de nedannämnda anslagen. Prenumeranternas antal är 7—800. För utgivande av veckobladet åtnjuter föreningen ett statsanslag, som de senare åren utgått med 2,400

kronor men nu höjts till 3,600 kronor. Dessutom lämna alla landsting och ett antal städer anslag, vilka förra året uppgingo till sammanlagt 5,330 kronor.

Utom till att täcka de ovannämnda underskotten på föreningens institutioner o. d. gå föreningens utgifter till smärre utbildningskurser t. ex. i språk eller stenografi samt framför allt till understöd åt enskilda blinda för inköp av lägenhet, möbler eller verktyg, till reparationer, brunnsresor o. d. Dessa sistnämnda utgifter till understöd ha 1916—20 uppgått till resp. 30,999, 46,517, 70,908, 55,792 och 38,816 kronor.

Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blinda.

I nära samarbete med De blindas förening står Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blinda, vilken 1917 bildades i syfte att främja de blindas självverksamhet, vidga området för densamma och underlätta deras strävan efter andlig och materiell förkovran. Den har för sina ändamål organiserat frivilliga arbetskrafter i orterna med säte i länsstaden och ofta med landshövdingenskan som ordförande. Dessa »skyddsvänner» böra på grund av personligt inflytande och kännedom om lokala förhållanden kunna verka kraftigt för nämndens syften. Nämnden har lämnat bidrag åt åtskilliga enskilda blinda till egna hem, verktyg, utbildning m. m. Under ett och ett halvt år av den svåraste kristiden anordnade den gratisutspisning för ett 90-tal blinda i Stockholm. Under samma tid delade den också ut en mängd kläder. Den lämnade under 1920 — oavsett vad som anskaffades och direkt utdelades av skyddsvännerna — hjälp åt enskilda blinda för sammanlagt 17,752: 50 kronor. Behållningen vid nämnda års slut var 91,793: 34 kronor.

Föreningen för blindas väl.

Föreningen för blindas väl understödjer arbetande blinda huvudsakligen med material i smärre poster och lämnar mycket sällan kontanter. Innan pensionsstyrelsen började sin verksamhet, gav föreningen ofta inackorderingsbidrag åt Kristinehamnsselever. Den skänkte åren 1916—20 understöd för resp. 12,803, 11,412, 11,616, 19,975 och 15,109 kronor. Dess tillgångar uppgingo vid 1920 års slut till kronor 359,467.

De blindas bokfond.

Stiftelsen De blindas bokfond grundades 1916 och har till sin främsta uppgift att till bildningssökande blindas tjänst förlägga och utgiva läroböcker och utvald god litteratur samt musikalien. Då tillgångarna det medgiva, kunna stipendier lämnas medellösa blinda med utpräglad begåvning för att bereda dem möjlighet att vid högre läroanstalter utbilda sig till för deras håg och fallenhet passande levnadskall. Dess grundfond uppgick den 31 december 1920 till 114,925 kronor, vartill kommer en reservfond å 3,000 kronor. Av stiftelsens räntor utdelades under året 3 stipendier å 500 kronor. Från bokförlaget ha mest utgivits läroböcker för elementarskolstadiet samt dessutom handböcker för sjukgymnaster och en harmonilära.

Ålderdomshem.

För gamla blinda kvinnor finnes ett ålderdomshem vid Norrbacka utanför Stockholm, vilket kan mottaga 20 kvinnor. Smärre bidrag lämnas även från hemmets kassa till blinda i huvudstaden (1920: 1,740 kronor). Dess tillgångar uppgingo vid 1920 års slut till kronor 290,000.

I samband härmed bör erinras om att ett hem för blinda kvinnor skall öppnas i Uppsala, så snart staten övertar den undervisning av blinda kvinnor, som nu lämnas vid fröken Wikströms skola. (Jfr sid. 65.)

Lokala föreningar och stiftelser.

Samtliga ovannämnda institutioner och stiftelser ha en verksamhet, som omfattar hela riket, men dessutom finnas flera lokala föreningar, avsedda att vara en sammanlutning mellan och en hjälp för de blinda i ett mera begränsat område, såsom Stockholms Blindförbund, Mellersta Sverges blindförening Samarbete, Norrköpings blindförening, Dalarnes blindförening Frihet och Kamratklubben Enighet i Kristinehamn. Mest betydande av dessa lokalföreningar är Göteborgsföreningen Hoppet, bestående av blinda i västra Sverge. Den bildades 1914 och inregistrerades 1917 som ekonomisk förening.

Dess syften och organisation äro mycket lika De blindas förenings, och liksom denna har den såväl en materialdepå, vilken under sitt första verksamhetsår — 1920 — hade en omsättning å 27,138 kronor, som en borstbinderiverkstad i egen fastighet. Å den sistnämnda arbetade 1920 10 blinda, varjämte 5 dit insände arbeten till försäljning. Föreningen lämnar 100 kronor i begravningshjälp till varje avliden ledamots stärbhus. Dess kapitalbehållning uppgick den 31 december 1920 till 39,502 kronor utom en reservfond å 2,188 kronor.

Det Lammska ålderdomshemmet har också en lokalt begränsad verksamhet, då det är avsett för blinda män i Stockholm, och ger för närvarande husrum, kost och vård åt 7 skyddslingar. Den donation, vars räntor underhåller hemmet, förvaltas av Stockholms stad och uppgår till 100,000 kronor.

En speciell förmån har staten berett de blinda beträffande postportot, i ty att »skriffter med punkter eller bokstäver i upphöjt arbete till bruk för blinda (s. k. blindskrift)» befordras för nedsatt postavgift. För blindskrift, som tidigare behandlats som tryckt skrift överhuvud, bestämdes särskild portosats först genom generalpoststyrelsens cirkulär N:o 45 den 20 december 1917. Det utgår numera enligt generalpoststyrelsens cirkulärbihang A 1920, 71 med 5 öre för var vikt av 500 gram eller överskjutande del därav. Maximalvikten för dylik försändelse är 3 kg., motsvarande den sammanlagda vikten av två större blindböcker.

Till 1919 års riksdag avgavs nådig proposition om ett förslagsanslag å 10,000 kronor till beredande av nedsättning i resekostnaden till halva biljettpriset åt person, som saknar ledsyn och som för utövning av sitt yrke färdas i tredje klassens vagn å järnväg, samt åt hans ledsagare. Propositionen vann emellertid icke riksdagens bifall.

Vid användande av det anslag till elevernas ferieresor, som finnes nämnt i redogörelsen för statsskolorna, lösas biljetterna för medellösa enligt kungl. brevet den 12 april 1907 efter nedsatt tariff. Sedan 1 augusti 1919 är avgiften för person och zon 30 öre, hälften för barn under 12 år. Drottning Sofias stiftelse åtnjuter samma nedsättning i biljettpriset.

Från anslaget till läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande har Kungl. Maj:t årligen plägat lämna 500 kronor som bidrag till kostnaderna för den i Köpenhamn utgivna *Nyt Tidsskrift for Abnormvaesenet* omfattande Aandssvage-, Blinde- og Vanføre-Sagen i Norden, vilken även från danska och norska statsverken åtnjuter understöd. Det svenska anslaget höjdes 1921 till 800 kronor.

Under senare år ha de blinda vid flera tillfällen givit sina önskningsor beträffande blindvårdens utveckling till känna. Så nedsatte De blindas förening 1918 en kommitté av blinda hantverkare, vilken 1920 avgav sitt betänkande. Bland dennas förslag äro några av allmänna intresse. Man begär bl. a. anordnande av fortsättningskurser för att bereda blinda tillfälle att avlägga realskoleexamen, nedläggande av föreningens borstbinderiverkstad i Stockholm samt densammans ersättande av en icke i huvudstaden belägen central, dit de i orterna boende blinda hantverkarna kunde få insända sina borstar oklippta i och för avputsning och försäljning. Man yrkar slutligen också på höjning av tullen på borst- och korgarbeten.

En interskandinavisk blindkongress i Köpenhamn 1920 uttalade sig för att man skulle arbeta för att erhålla prisnedsättningar å järnvägsbiljetter och detta hellre åt den blinde själv än åt hans ledsagare. Vidare yrkade man på förbättrad undervisning för blinda i massage, musik och pianostämning och uttryckte som sin mening, att det är statens plikt att genom invaliditetstillskott eller på annat sätt sörja för de blinda, som ej med sitt arbete kunna erhålla sitt fulla uppehälle.

Postporto-
sänkning.

Nedsättning i
priset å järn-
vägsbiljetter.

Nyt Tids-
skrift for
Abnorm-
vaesenet.

Önskemål
från de blindas
sida.

»De blindas första rikskongress i Sverige» 1920 yrkade på åtgärder för att skaffa de blinda väsentligt billigare material samt uttalade sig för att ett större antal upphandlingsställen för blindarbeten vore att föredraga framför en arbetscentral. Den beslöt också göra framställning till regeringen om att vid leveranser till statsinstitutioner blindas arbeten borde föredragas, även om deras arbeten betingade något högre priser än seendes. (Jfr även sid. 94.)

KAPITEL IV.

Sammanfattning av redogörelserna för blindvården i Sverige och vissa andra länder.

Statistik.

Om man sammanställer de ovan lämnade uppgifterna angående blindvården i Sverige och de europeiska länder, vilkas blindväsande synes vara av särskilt intresse för oss, ävensom de i tab. 10 meddelade siffrorna, så visar det sig beträffande blindhetsfrekvensen, dels att den är mycket olika fördelad i vår världsdel, dels också att blindkvoten under 1900-talets första årtionde i de flesta länder varit i starkt avtagande.

De meddelade siffrorna ha dock ett ganska begränsat värde, då de härstamma från tämligen växlande tider och framför allt emedan de upptagits efter olika metoder och utan enhet i definitionen på blind. De försök, som särskilt från österrikisk sida gjorts för att åstadkomma en överenskommelse om en internationellt giltig definition, ha nämligen ej lett till önskat resultat, och icke ens inom ett och samma land är definitionen lika vid skilda räkningar. De räkningar, som i Storbritannien och Sverige verkställts efter andra grunder än den officiella folkräkningens, tyda på att dennas siffror äro något för låga, och komma de blinda att inta en i något avseende särskilt gynnad ställning, skola helt visst siffrorna å antalet blinda växa, då mången, som nu vid uppgifternas upptagande ej anger sitt lyte, kommer att anmäla sig som blind för att erhålla en eventuell fördel.

Några slutsatser synes man emellertid med visshet kunna draga ur de nämnda siffrorna. Så är det tydligt, att blindheten hemsöker Öst-Europa och Pyrrneiska halvön mest, under det att de länder, vilkas befolkning till en väsentlig del är germansk (obs. likväl Finland och Norge) ha en lägre blindhetsfrekvens. Dock är att märka, att de för de germanska länderna meddelade siffrorna äro av jämförelsevis sent datum (utom för Tyskland som helhet), varför den stora nedgång i blindhetsfrekvensen, som visade sig under tiden före världskriget, verkat jämförelsevis mycket på dem. Den ökning i blindantalet, som nämnda krig naturligtvis medfört i ett flertal av de krigförande länderna dels genom att många direkt förlorat sin syn genom sår och dels genom den tilltagande utbredningen av en del

smittsamma sjukdomar, framgår emellertid ej av de meddelade totalsiffrorna på grund av tiden för primäruppgifternas upptagande. Att Belgien med sin blandade germanska och romanska befolkning, som till stor del ägnar sig åt industri, har en så synnerligen förmånlig blindkvot, beror helt visst på att befolkningen är utbredd över en så liten yta och att på denna så många ögonkliniker finnas, där man lätt kan i god tid erhålla läkarevård vid inträffande ögonsjukdomar. Otvivelaktigt är emellertid, att rasen och med den följande sociala egenheter har sin stora betydelse för blindhetsfrekvensen. Så t. ex. angriper trakomet, som är en av Finlands viktigaste blindhetsorsaker (30 % vid 1890-talets början) mycket dess finska, men sällan dess svenska befolkning.

I alla länder äro de unga blinda relativt få, och blindheten förekommer allra mest i de högre åldersklasserna, i synnerhet i gruppen 60 år och däröver. Då kvinnorna där äro flera än männen, äro de också i regel majoriteten av de blinda. I barnåren synes blindheten däremot flerstädes vara vanligare bland gossar än bland flickor.

Av redogörelserna för de respektive länderna framgår, att de absoluta siffrorna under 1900-talets första årtionde visa större eller mindre tillväxt, dock ej i Finland och Preussen, där de avsevärt sjunkit, och i Sverige, där siffran praktiskt taget står oförändrad. De relativa siffrorna visa däremot i allmänhet en betydande nedgång, utom i Nederländerna och Norge, som visa någon ökning, och i Danmark, vars stora stegring av blindkvoten helt visst väsentligen beror på en vidgad definition på blindhet. De sannolika orsakerna till den nämnda nedgången äro angivna vid redogörelsen för Sverges blindstatistiska förhållanden. (Jfr sid. 55 o. f.)

Under-
visning.

För vården av de blinda barnen före skolåldern finnas i ett flertal länder små hem, motsvarande det, som vi ha vid Nynäshamn, och underhållna av föreningar eller stiftelser. Ingenstädes synes man emellertid mottaga egentliga spädbarn i speciella blindanstalter.

Vid 5—7 års ålder — i Frankrike stundom redan vid 3 år — intagas barnen i särskilda blindskolor (vid senare inträffande blindhet kan naturligtvis intagningsåldern vara högre såsom hos oss upp till 14 år eller något mer), vilka i större städer stundom äro externat, men annars alltid internat. Blandade externat och internat äro föreslagna i Nederländerna, men ha mött stark opposition från lärarehåll. Blindskolans kombinerings med dövstumskolan förekommer egentligen endast i Belgien. Blott i England och Skotland drives ännu i nämnvärd skala undervisning i de blindas hem, men det visar sig svårt att få härför lämpliga lärare.

Undervisningen har i allmänhet gjorts obligatorisk i den mening, att de blinda barnen äro skyldiga att infinna sig till undervisning, men då

på flera håll tillräckligt antal skolplatser saknas, ha — i motsats mot vad hos oss är fallet — ett rätt avsevärt antal blinda barn blivit utan undervisning.

Undervisningskursen är 8—10-årig och omfattar folkskole- och hantverksutbildning. På några ställen pågår denna utbildning under en del av skoltiden samtidigt såsom hos oss, men i regel synes man såsom i Tyskland hålla de båda undervisningsområdena fullständigt i sär. Borstbinderi och korgmakeri äro så gott som över allt de vanligaste yrkena för männen, stickning och andra handarbeten för kvinnorna. Repslageri drives i synnerhet i Tyskland och Nederländerna, skomakeri med begränsad framgång mest i Norge, Danmark och England. Till lärare utbildas enstaka blinda flerstädes, i England och Frankrike ett större antal. Metallslöjd synes förekomma blott i Belgien och Österrike. Matlagningsundervisning ges flerstädes åt flickorna. Musik drives i synnerhet i England, Frankrike och Danmark. Särskilda skolor för högre skolutbildning förekomma blott undantagsvis (i England och Tyskland).

För blinda, vilkas lyte är komplicerat med andra, finnas i Sverge och Tyskland särskilda anstalter med skola, arbetshem och asyl. Även Österrike och Schweiz ha mindre dylika anstalter. Ingenstädes är för sådana blinda tvångsundervisning stadgad. För höggradigt närsynta och andra, som ha för dålig syn för att lämpligen kunna uppfostras i skolor för normala barn, men egentligen se för mycket för att gå i blindskola, har man på senare tid i England och Elsass upprättat en del skolor, och flera planeras på andra håll.

De flesta blindskolorna äro, såsom hos oss, numera statens eller upprättade av större kommuner såsom städer eller provinser, men alljämt förekomma många, som ha sitt huvudsakliga underhåll från donationer eller föreningar, ej sällan med statsbidrag. I Belgien, Frankrike och Österrike har kyrkan arbetet mycket för blindundervisningen, ehuru väl den i de båda senare länderna nu torde ha mindre inflytande på arbetet för de blinda än förut.

Undervisningen för dem, som efter barnaåldern blivit blinda, är betydligt mera ofullständig och icke på långt när alla vuxna, som behöva blindundervisning, kunna få sådan. Vad vårt land beträffar torde behovet genom Kristinehamns-skolans snart blivande utvidgning bliva täckt vad antalet platser för hantverkare beträffar. Arbetet för de krigsblinda har emellertid flerstädes verkat förmånligt även för de vuxna civilblindas utbildning. I regel lämnas hantverksutbildningen vid fasta verkstäder för blinda och såsom ett arbete vid sidan av verkstädernas egentliga verksamhet, mera sällan vid därför särskilt avsedd skola såsom i Sverge, Norge,

Finland och vissa delar av Tyskland samt engelska, franska, tyska och österrikiska anstalter för krigsblinda. Yrkena äro de i barnskolorna vanliga, men dessutom förekommer undervisning i massage, maskinstickning, madrass-stopponing, maskinskrivning, stenografi, jordbruk, hönsskötsel m. m. Försöken att placera blinda inom storindustrien synas i Tyskland ha krönts med framgång, under det att de i Österrike mötts med bestämt motstånd från industriens sida.

Understöds-
verksamhet.

I allmänhet visar det sig svårt även för de specialutbildade blinda att vinna full ekonomisk självständighet, om än åtskilliga förtjäna sitt fulla uppehälle i synnerhet som musici, lärare eller massörer, mindre ofta, procentuellt sett, i övriga blindyrken. Försörjningsmöjligheterna inom olika yrken växla mycket i olika trakter. Bland de icke utbildade är naturligtvis procenten av icke självförsörjare större än bland de utbildade. Den enskilda välgörenheten — tillfällig eller organiserad —, kommunen — vanligen genom fattigvården — och staten ha därför måst träda hjälpande emellan. I äldre tider var det så gott som uteslutande de båda förra faktorerna, som gjorde sig gällande, men i senare tider har staten — ej minst i samband med vården om de krigsblinda — i allt högre grad tagit sig an blindvården. Från blindhåll har man i Centraleuropa t. o. m. yrkat på dennas fullständiga förstatligande. I föreningsverksamheten för de blinda ha dessa själva alltmer tagit en bestämmande del, och vad kommunernas verksamhet för de arbetande blinda beträffar har denna betydligt utvidgats särskilt i England, Skottland och Danmark, på samma gång som man sökt att befria denna understödsverksamhet från fattigvårdskaraktären. Den svenska lagen av 1918 om kommunala pensionstillskott bereder samma möjlighet. Åt statshjälpen har man i England, Skottland och Österrike givit en fastare ställning genom att inom vederbörande departement lämna blindvårdsärenden i de förra länderna åt en nämnd av seende och blinda, i det sistnämnda åt en särskild ämbetsman, som har att tillgå råd och upplysningar från vissa sakkunniga, bland dem också blinda. I Nederländerna är en motsvarande institution föreslagen av 1916 års kommitté. I Finland och Norge stå blindskoleärenden under samma inspektion som övriga abnormskolor, i Sverge finnes inom skolöverstyrelsen särskild inspektör för blindskolorna. Även övriga ärenden angående blindväsendet torde i sistnämnda länder i regel hänvisas till yttrande av dessa inspektörer, såsom även i Sverge sker.

I de länder, som ha ett genomfört pensions-försäkringsväsende, komma de fördelar vid olycksfall, nedsättning i arbetsdugligheten m. m., som detta medför för medborgare över huvud, givetvis i regel också de blinda till godo. Särskilda förmåner för blinda förekomma dock ej härvidlag i något

av de länder, för vilkas förhållanden här redogjorts, utom att i England och Skottland ålderdomspensionen tillfaller de blinda 20 år tidigare än andra d. v. s. vid 50 års ålder. Motsvarande förmån — pensionstillägg eller understöd — utgår hos oss till var man eller kvinna som är varaktigt oförmögen till arbete, och dit räknas de blinda, vilkas inkomst ej uppgår till visst belopp. Den kan sålunda tillfalla en blind redan vid 15 år. De krigsblinda likställas i Tyskland och troligen också annorstädes med övriga i kriget svårt skadade. I Frankrike, som ännu saknar folkpensionering, finnas särskilda pensioner för blinda med mycket höga belopp för krigsblinda, men relativt små för civilblinda.

Utom bidrag till tillfälliga utgifter såsom byggen och dylikt samt till tidnings- och boktryck lämnar staten flerstädes och särskilt i England och Skottland understöd åt föreningar för blinda till deras verksamhet, speciellt med verkstäder, materialdepåer o. d. En statens blindverkstad föreslås av den ovannämnda holländska kommittén. Den svenska staten ger avsevärda bidrag till De blindas förening och uppehåller materialdepåen i Kristinehamn. Ett vidgande av denna art av statsverksamhet påyrkas i Centraleuropa från de blindas sida, där man också, liksom i Sverge, yrkat på företräde för blindarbeten vid statsleveranser. Den engelska blindnämnden förordar däremot likställighet. Flerstädes förekommer, att postportonedättning är beviljad för blindtryck och att blinda under vissa förhållanden få nedsättning i priset på järnvägsbiljett för sig eller följeslagare. Upprättande för statsmedel av ett ålderdomshem för blinda föreslås av den holländska kommittén.

B. Förslag angående undervisning och vård av landets blinda.

KAPITEL V.

Om förekommande av blindhet.

Varig ögoninflammation hos nyfödda.

Såväl av de siffror angående blindantalet, vilka ovan meddelats, som av Widmarks anförda redogörelse framgår, att läkarekonstens förebyggande och botande åtgärder haft mycken framgång i arbetet på att förekomma ögonsjukdomar och att häva eller mildra följderna av redan inträffade sådana. Arbetet har varit alldeles särskilt framgångsrikt beträffande blennorrhæa neonatorum, den variga ögoninflammationen hos nyfödda, som en gång varit en av de allra allmännaste blindhetsorsakerna. I Holland och Danmark hör det numera rent av till ovanligheterna, att blennorréblinda komma in i blindskolor, och även i andra europeiska länder ha liksom hos oss deras antal sjunkit betydligt.

Sjukdomen förvärras vanligen därigenom, att vid födelsetillfället vissa bakterier, oftast dröppelbakterier, komma i barnets ögon, där de efter några dagar föranleda en häftig inflammation, som, därest den ej kommer under snar sakkunnig behandling, mycket ofta leder till blindhet. Sjukdomens utbrott kan i allmänhet förebyggas genom rengöring och desinfektion av den nyföddes ögon, vilken barnmorskan hos oss plägar göra medelst 1—2 % lapislösning (Crédés metod). Emellertid händer det då och då, att smittämnen även senare inkomma i barnets ögon och framkalla blennorré. Det kan därför ej med bestämdhet sägas, att varje blennorréfall anger en försummelse hos barnmorskan, men helt visst bero dock flertalet sådana på en försummad desinfektion. Då ett barn, såsom i avlägsna bygder ej sällan inträffar, kommer till världen utan hjälp av barnmorska, torde knappast någonsin ögoninfektion förekomma.

Av den tyske oftalmologen H. Magnus' undersökningar på 1880-talet

---

Källor: A. Toldt, Zur Verhütung der Augen-eiterung der Neugeborenen, bezw. der Erblindung durch dieselbe, Bericht über den XIII. Blindenlehrerkongress, Wien 1911; Förslag till lag om äkten-skaps ingående och upplösning, Sthlm 1913; J. W. Nordenson, Om behovet av ökade möjligheter till sjukhusvård för ögonsjuka, Sv. Läkartidning, Sthlm 1920; L. Saint-Vincent, Belgique charitable, Bruxelles 1904; K. K. K. Lundsgaard, Skoler for svagsynede børn, Hospitalstidende, Köpenhamn 1920; A. Du-four, Prophylaxie de l'ophtalmie des nouveau-nés, Revue médicale de la Suisse romande 1909; Årsberättelser; Meddelanden av prof. Edv. Alin och d:r Ernst Forsmark, Stockholm samt d:r W. H. Smit, Amsterdam, direktören H. M. Gram, Kristiania och stabsläkaren Gordon Norrie, Köpenhamn.

framgick den ifrågavarande ögonåkommans stora betydelse som blindhetsorsak i hela vår världsdal, och de ovan vid redogörelsen för Sverges blindväsande refererade undersökningar, som sedan samma tid gjorts vid det svenska blindinstitutet, visa, vilken högst betydande procent av de unga blinda i vårt land lida av sitt lyte på grund av densamma, men också att denna procent efter ögoninfektionens införande varit i ständigt avtagande. Sjukdomen hör dock ännu till de vanligare blindhetsorsakerna bland institutseleverna. Under åren 1911—20 inkommo nämligen till Tomtebodas 31 lärjungar, som förlorat sin syn genom blennorré. Av dessa voro 5 från Stockholms län, 3 från Stockholms stad och vart och ett av Östergötlands, Malmöhus, Örebro och Göteborgs län samt 2 från vart och ett av Västernorrlands och Norrbottens län. Södermanlands, Gottlands, Kalmar, Hallands, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Västerbottens län ha sänt var sitt fall. Från Uppsala, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Västmanlands och Jämtlands län äro inga fall under de nämnda åren inkomna. I förhållande till antalet lärjungar, som inskrivits samma år, äro blennorréerna från Götaland 8,62, från Svealand 12,26 och från Norrland 14 %. Att procent-siffran är avsevärt större för de glesare befolkade delarna av vårt land än för de tätare befolkade, ger en viss anledning förmoda, att svårigheten i de förstnämnda att få hjälp vid förlossningen kan ha en viss betydelse för åkommans frekvens.

Vid Växjö-skolan, där de inskrivna blennorréfallen tidigare voro helt få, ha under 1918—20 inkommit 7 fall, så att de av denna åkomma blinda utgöra ej mindre än 21 % av de under åren inskrivna. Av de 7 fallen kommo 3 på Malmöhus län, 2 på Östergötlands samt 1 på vart och ett av Kronobergs och Älvsborgs län.

Från Drottning Sofias stiftelse föreligga ej andra uppgifter än de, som grunda sig på skyddslingarnas ansökningshandlingar, och i sådana anges mycket sällan uttryckligen ifrågavarande blindhetsorsak.

I själva verket finnas åtskilligt flera blennorréblinda än vad som framgår av ovan angivna siffror, i ty att rätt många dö före skolåldern, och ej så få torde såsom sinnesslöa finnas bland Vänersborgseleverna. Åkomman verkar nämligen, enligt vad undersökningar vid institutet utvisa, oförmånligt på förståndsutvecklingen, sannolikt därigenom att den förorsakar ett tidigt inträdande av blindheten.

Många blennorréfall leda emellertid ej till så stor synnedläggelse, att patienten kan räknas som blind, varjämte av dem, som komma under läkarebehandling i tid, en mycket stor procent går till hälsa. Sälunda ha, enligt av d:r E. Forsmark lämnat meddelande, å Sabbatsbergs sjukhus ögonav-

delning av 65 fall hos nyfödda, som inkommit 1910—20, 4 resulterat i dubbelsidig blindhet och 11 i blindhet å ett öga, av vilka 2 även fingosynen å andra ögat försvagad av hornhinnefläck. Av de övriga ha 3 fått dubbelsidig och 5 ensidig synnedättning på grund av hornhinnefläck.

De vackra resultaten av ögoninfektionen ha naturligtvis föranlett åtgärder från det allmännas sida till dess konsekventa genomförande. Så påbjöds redan 1900 genom lag obligatorisk ögoninfektion i Salzburg, och bestämmelsen kompletterades sedermera genom åläggande att för läkare anmäla likväl inträffade blennorréfall. Resultaten blevo emellertid åtminstone under de första åren ej lysande, av vad skäl är svårt att säga. I Österrikes övriga kronländer hava ej motsvarande föreskrifter kommit till stånd, ehuru 1910 ej mindre än 18,2 % av de å blindanstalt intagna voro blinda genom blennorré. År 1912 utkom i Ungern en förordning, att samtliga legitimerade barnmorskor äro skyldiga att efter föregående rengöring av den nyföddes ögon indrypa en droppe 1 % lösning av ättiksyrat silver. Endast en eventuellt närvarande läkare kan fritaga barnmorskan från denna skyldighet. I Tyskland, där man 1901 skattade de blennorréblinda till 20 % av alla blinda, var det 1910 endast Reuss y. l., där ögoninfektionen var lagligen föreskriven som obligatorisk för varje nyfött barn. I en del tyska stater har man inskränkt sig till att tillåta, att ögoninfektionen får ske genom barnmorska, varjämte hon vid straffpåföljd är ålagd att söka förmå föräldrarna att tillkalla läkare vid första tecken till blennorré. I flera schweiziska kantonen är ögoninfektionen under vissa förhållanden föreskriven. I Frankrike är den genom ett cirkulär av 1909 varmt förordad. I det cirkulär om blennorrén, som Local government Board i Edinburg utfärdade den 3 juli 1918, skattas de blennorréblinda till minst 10 % av Skottlands samtliga blinda. Med hänvisning på de lysande resultat, som plikten att anmäla inträffande fall av sjukdomen medfört i Liverpool och Birmingham, där, av 1912 anmälda och behandlade respektive 329 och 220 fall, blott ett gått till blindhet, föreskrives i cirkuläret, att barnmorska eller läkare, som i sin praktik får ett fall av ögoninflammation med flytning, som inträtt under ett barns 21 första levnadsdagar, skall inrapportera detsamma för de lokala hälsovårdsmyndigheterna, som ha att vidtaga åtgärder. Å Amsterdam-universitetets ögonklinik, där 1897 31 blennorréfall (= 0,72 % av de inskrivna patienterna) förekommo, hade de 1917 nedgått till 10 (= 0,11 %), och även i det övriga Nederländerna lära de vara ganska fåtaliga. Enligt meddelande av d:r W. H. Smit skall i Amsterdam ett barns födelse anmälas inom 24 timmar, därvid lämnas åt fadern en tryckt anvisning med råd och varningar beträffande blennorrén. Vid barnmorskeundervisningen till-

hållas lärjungarna att alltid desinfektera med 2 % lapolisösning, och de in-övas häri. I sin praktik göra barnmorskorna det alltid, och skulle dock en blennorré uppkomma, är det lätt i det tätbefolkade landet att erhålla läkarhjälp. I Norge finnes ingen för hela landet gällande bestämmelse om ögondesinfektion å nyfödda, men den inläres i barnmorskeskolorna, är föreskriven av många hälsovårdsnämnder och förekommer allmänt i praktiken. I Danmark ålades barnmorskorna år 1900 att med lapolisösning (1 : 150) desinfektera alla nyfödda barns ögon. Det dröjde länge, innan resultat härav visade sig i nedgång av blennorréfallen vid blindinstitutet, möjligen emedan äldre barnmorskor ej alltid följde förordningen, men numera har man kommit därtill, att de till blindhet ledande blennorréfallen blivit så få, att för närvarande blott 1 sådant finnes vid institutets förskola.

I vårt eget land äro följande åtgärder till desinfektion av de nyföddas ögon anbefallda. Reglementet för barnmorskor av den 21 november 1919 föreskriver i § 8, att barnmorskan noggrant skall följa — — — den lärobok, som legat till grund för den av henne genomgångna utbildningskurs vid läroanstalt för barnmorskor. I den av prof. E. Alin utgivna tredje upplagan av Lärobok för barnmorskor, Stockholm 1911, heter det sid. 170: »Då barnmorskan aldrig kan veta, om icke sådant smittämne (dröppelbakterier) funnits hos modern, bör hon *alltid* med omsorg sköta om barnets ögon. Då emellertid dröppel är en allmänt förekommande sjukdom och således faran för smittans överförande stor, — — — bör barnmorskan för att döda i ögonen möjligen inkomna dröppelbakterier — — — öppna barnets ögenlock och drypa in en droppe av en två-procentig lapolisösning i vardera ögat». Här finnes alltså en kraftig uppmaning till ögondesinfektion, men man kan knappast säga, att en uttrycklig lagbestämmelse är given.

Då alltjämt blennorréblinda inkomma till blindskolorna och det, ehuru man, då det gäller så små siffror, där tillfälligheterna betyda mycket, ej får draga för snabba slutsatser, ej synes osannolikt, att deras antal på sista tiden har tendens att växa, utsände blindvårdssakkunnige den 21 februari 1921 till samtliga förste provinsialläkare samt sex förste stads-läkare ett cirkulär med förfrågan om ögondesinfektionen, för såvitt de hade sig bekant, numera begagnades mindre än förr och om i sådant fall detta kunde anses berö på motvilja däremot hos föräldrarna, på föreställning om dess obehövlighet eller om annat skäl kunde anges. På denna förfrågan ha 27 svar ingått. Av dessa framgår, att ögondesinfektionen i en del trakter ej allmänt begagnas, och att detta stundom beror på ovilja hos föräldrarna, stundom på att den anses obehövlig eller t. o. m. skadlig. En barnmorska har ej använt den på 20 år, och åtskilliga företaga den

blott undantagsvis. Några av de tillfrågade läkarna anse den i lag föreskriven och beivra de försummelse, som komma till deras kännedom, och att döma av ett från Värmland relaterat fall har medicinalstyrelsen samma mening. Flere uttala sig för att föreskriften göres mera kategorisk. T. f. stadsläkaren i Malmö meddelar siffror å de blennorréfall, som å därvarande ögonkliniker behandlats från mars 1906 å stadens ögonpoliklinik och från 1911 också å allmänna sjukhusets ögonavdelning till utgången av 1919. De äro: 1, 4, 6, 2, 1, 6, 15, 20, 26, 30, 35, 11, 20, 9. De mycket höga talen för 1914—16 anses stå i samband med könssjukdomarnas starka utbredning i staden efter baltiska utställningen. I denna statistik upptagna äro ej samtliga nyfödda, utan några äldre barn, behäftade med åkomman, finnas även medtagna.

Sympatisk
oftalmi.

Även en annan hos oss allmän blindhetsorsak borde kunna nedbringas betydligt, nämligen den sympatiska oftalmin. Av blindinstitutets elever voro 1911—15 i medeltal 13,5 % och 1916—20 11,9 % blinda av denna sjukdom. I hantverksskolan för blinda voro de respektive 5-årsperioderna 8,8 och 15,7 % blinda av sympatisk oftalmi. Några fall äro gemensamma för institutet och hantverksskolan. Åkomman är en ytterst allvarlig ögoninflammation, som någon tid — tidigast 10 dagar, i allmänhet 4—8 veckor — efter det att det ena ögat träffats av en perforerande (= dess vägg genomträngande) sårskada med åtföljande, ibland för den oinvidde skenbart obetydlig inflammation av ögat, uppträder i det andra ögat och då mycket ofta medför fullständig blindhet även å detta öga. Kommer det skadade ögat i tid, d. v. s. omedelbart efter skadan, under sakkunnig behandling, är det många gånger möjligt att rädda dess syn till större eller mindre del och i värsta fall kan man genom att i rätt tid avlägsna det, förhindra en sympatisk oftalmi på det andra. Har den sympatiska oftalmin åter en gång kommit till utbrott, så kan även bästa möjliga vård i många fall ej hejda dess fortskridande till synens fullständiga förstörelse. Under sådana förhållanden är det givetvis mycket beklagligt, att ännu i våra dagar en hel del allvarliga ögonskador först sent komma i åtnjutande av sakkunnig vård.

Huvudorsaken härtill torde ligga i de långa avstånden till ögonspecialister. För närvarande finnas av det allmänna underhållna ögonkliniker blott i Stockholm, Uppsala, Lund, Göteborg, Malmö och Falun (den sistnämnda kom till stånd först i januari 1921), vartill kommer, att privata ögonläkare slagit sig ned på några ställen i landets sydligare hälft, ingen nordligare än i Gävle. Om en person t. ex. i Norrbottens gruvdistrikt så allvarligt skadat sitt öga, att han bör hava specialvård, måste han för att komma till en ögonklinik företaga en resa, som, även om han bor vid

järnvägsstation, varar i dagar, varför det ej är så underligt, att hans öga vid framkomsten befinner sig i ett skick, som ger ganska ringa utsikt till en lycklig utgång av sjukdomsförloppet. Likartat blir förhållandet med andra ögonåkommor, som kräva ett snabbt ingripande, t. ex. akut glaukom. Den omständigheten att särskilt klinikerna i Stockholm och Uppsala få sitt klientel från ett så stort område medför — såsom docent J. W. Nordenson påpekar i ett den 18 oktober 1919 i oftalmologiska sällskapet i Stockholm hållet föredrag — en betydande överfyllnad av dessa, så att dels beläggningen blir för stor och utskrivning måste göras tidigare än lämpligt är, dels många fall, som bort intagas å sjukhus, bli polikliniskt behandlade, dels slutligen också en del fall, som ej synas kräva ögonblicklig behandling, måste ställas på framtid. Till dessa senare höra en del fall av grå starr, sålunda en av de sjukdomar, som ge de största bidragen till de blindas antal. Många av dessa fall äro operabla, såväl barnstarrar som ålderdomsstarrar. Vad de förra beträffar är det av stor vikt, att det sker i tid, d. v. s. inom de båda första levnadsåren, då barnets förmåga att efter genomgången operation uppöva sin synskärpa raskt avtar med vart år som går. Med avseende på gamla personer, som ha operabla starrar, är denna synpunkt utan betydelse, men det är dock hårt, att de på grund av bristande plats på klinikerna kunna få vänta ett år eller mera på att befrias från sitt mörker. Utsikterna till ett lyckligt resultat kunna också på grund av tilltagande bräcklighet hos patienten förminskas.

Resultaten av striden mot de senast nämnda blindhetsorsakerna äro i högsta grad beroende av tillgången på ögonläkare och ögonsjukhus. För att beträffande de sistnämnda vinna likställighet med Tyskland och Danmark skulle vi behöva en ögonklinik för varje län. I Belgien — sålunda på ett område stort som Dalarne — funnos 1904 ej mindre än 7 kliniker, där konsultation med ögonläkare gratis kunde ske. Också har detta land för närvarande den lägsta blindkvoten av alla i Europa.

Då, såsom Widmark påpekar, de delar av Sverge, som längst haft ögonläkare, ha relativt ringa blindhetsfrekvens, och utav vår tab. 4 framgår, att alla län, som ha högre blindhetskvote än medelsiffran, äro bland dem, som sakna ögonkliniker, kan man ha anledning påstå, att inrättandet av ett avsevärt antal nya sådana, lämpligt placerade, skulle vara i hög grad ägnat att förekomma eller bota blindhet.

Att blindheten i vissa fall ärves är säkert, och nedanstående siffror visa, att denna omständighet har sin stora betydelse. Av blindinstitutets och dess förskolas 152 lärjungar hösten 1920 ledo nämligen, efter vad det syntes, 6 (= 4 %) av direkt ärvd blindhet, d. v. s. far eller mor voro

Blindhetens
ärftlighet.

blinda, 7 (= 4,6 %) voro barn av kusiner (endast de, som ha medfödda ögonåkommor ha härvid medräknats) och 21 (= 13,4 %) voro belastade med kollateral ärftlighet, d. v. s. ett eller flera syskon voro blinda. Härtill komma ytterligare åtskilliga, som ha blinda blodsförvanter och sålunda synas tillhöra en släkt med disposition för ögonfel. Mer än var femte lärjunge vid Tomtebodas har sålunda sitt lyte på grund av direkt eller indirekt arv. Ärftligheten spelar alltså en stor roll för blindhetsfrekvensen bland de unga blinda.

Över huvud torde man kunna på grund av blindhetsstatistikens uppgifter våga hysa den förhoppningen, att läkarevetenskapen skall kunna, såsom under senare tiden skett, även i framtiden motväga den tendens till ökning i blindantalet, som kan föranledas av en växande industri och möjligen också av rasens degeneration, under förutsättning nämligen att ej krig eller smittosamma sjukdomar, särskilt könssjukdomar, framkalla oberäkneliga stegringar.

Åtgärder till
förekommande av
blindhet.

Det synes oss emellertid uppenbart, att även från statsmakternas sida en del åtgärder måste vidtagas i syfte att så långt sig göra låter förekomma blindhet. Härvid ha vi särskilt tänkt på lagstadgad desinfektion av de nyföddas ögon, möjligen i förening med anmälningsplikt vid eventuellt likväl inträffande fall av blennorré. Den verkställda utredningen kan icke anses giva en i alla detaljer säker ledning i fråga om vilka åtgärder, som främst böra föreskrivas. Icke heller kan av blindvårdssakkunniga med deras sammansättning begäras förslag därutinnan. Däremot bör den i detta fall sakkunniga myndigheten, medicinalstyrelsen, vara i stånd att vidtaga åtgärder eller inkomma med förslag, som kunna vara ägnade att inskränka antalet fall av blindhet genom blennorré.

Vidare måste vi framhålla det stora, till fullo ådagalagda behovet av ökade tillfällen till ögonvård genom specialist å sjukhus. Allt för många ha blivit blinda för livet till följd av omöjligheten att i tid hinna fram till den plats, där hjälp stått att finna, i synnerhet vid fall av sympatisk oftalmi. Den sid. 19 lämnade redogörelsen för förhållandena i Belgien visar, att mycket är att vinna i humanitär och i viss mån även i allmän ekonomisk riktning genom ett kraftigare tillgodoseende av detta ofrånkomliga behov. För ögonblicket är det ju förenat med oöverkomliga kostnader att bygga nya ögonsjukhus — ett till Stora Kopparbergs läns landsting 1920 inlämnat förslag till kombinerat ögon- och öronsjukhus med 40 sängar visade en beräknad kostnad av 29,000 kronor per säng — men om pänningstillgången åter blir rikligare och byggnadskostnaderna sjunka, bör frågan om ögonkliniker i de landsändar, som nu sakna sådana, tagas upp. Då landstingen ha att svara för sjukvården i bygderna, blir det väl framför allt deras sak att taga detta ärende om hand.

För att stimulera landstingen till dylik verksamhet vore det lämpligt att staten, bland vars uppgifter ju ock måste räknas att söka i sin mån bidra till minskandet av antalet av dem, som lida av blindhetens kraftförlamande lyte, i en eller annan form gäve bidrag till ögonsjukhus och ögonpolikliniker. Ett sådant statsunderstöd förekommer redan på andra sjukvårdsområden. Genom kungl. förordningarna den 27 juni 1914 och den 13 juni 1919 lämnas nämligen åt landsting, kommuner, föreningar och enskilda rätt att vid uppförande av tuberkulossjukvårdsanstalter på vissa villkor erhålla ett bidrag till byggnadskostnaderna av högst 2,000 kronor per sängplats, och genom kungl. förordningen den 7 sept. 1920 ha epidemidistrikt fått samma förmån, dock med statsbidraget höjt till 2,500 kronor. För uppförande av tuberkulossjukhus kan också tomt gratis upplätas å kronans mark. Genom kungl. förordningarna den 28 juni och 12 sept. 1919 tillförsäkras vidare tuberkulosanstalter på särskilda villkor statsbidrag för sina driftskostnader och likaså epidemisjukhusen genom kungl. förordningen den 7 sept. 1920.

Det är en påfallande sak, att ehuru ej så få ögonläkare finnas hos oss — Svenska ögonläkaresällskapet räknar för närvarande 35 medlemmar — den ojämförligt största delen av vårt land saknar ögonspecialister. Förklaringen härtill ligger sannolikt däri, att det är förenat med ganska stora kostnader att sätta upp en ögonklinik, som ju bl. a. kräver operationssal och utbildade sköterskor, men det klientel, som den ögonläkare, vilken vågar risken att upprätta kliniken, kan ha att påräkna, är till allra största delen föga betalningskraftigt, alldenstund de svårare ögonsjukdomarne mest förekomma bland fattiga. Möjligheten att komma i åtnjutande av statsbidrag skulle säkerligen främja uppkomsten av sådana privatkliniker.

De närmare villkor, som böra sättas för åtnjutande av bidrag, torde böra föreslås av medicinskt sakkunnig myndighet, som också kunde ta i omprövande, huruvida besparingar lämpligen kunna vinnas t. ex. genom att de ifrågasatta sjukhusen för ögonpatienter förenas med sådana för öronsjuka. Då det syntes oss önskligt, att de ytterligare åtgärder, som eventuellt kunna vidtagas till förekommande av blindhet genom ögonblennorré, snarast möjligt vidtagas och då medicinalstyrelsen lär ha under behandling frågor, som sammanhånga med det ovannämnda behovet av flera sjukhusplatser för ögonpatienter, ha vi i särskild underdånig skrivelse av den 1 juli 1921 redan brakt dessa ärenden under Kungl. Maj:ts prövning med hemställan, att medicinalstyrelsen måtte få i uppdrag att vidtaga åtgärder eller inkomma med förslag till sådana, som kunna vara ägnade att stödja ögonläkekonsten i dess arbete, särskilt i kampen mot ögonblennorrén,

och vad beträffar anskaffande åt ögonsjuka av ökade möjligheter till vård av specialister.

Såsom ovan påvisats är blindheten ofta nedärvd, varvid särskilt kusin-äktenskapen spela en ej oviktig roll. Man skulle därför kunna tänka sig förbud för sådana, men det torde ej kunna ifrågasättas att av detta skäl få de i jämförelsevis sen tid upphävida bestämmelserna härom återinförda.

Vad den direkta och kollaterala ärftligheten angår, kunna sakkunniga hänvisa till det utlåtande beträffande dövstummas äktenskap, som förekommer i Uppsala medicinska fakultets yttrande i fråga om revision av äktenskapslagstiftningen den 24 april 1911. (Förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning, sid. 579). I analogi med vad där anföres, torde man kunna säga, att ett äktenskapsförbud, vilket väl för övrigt blott kan ifrågasättas beträffande medfödd blindhet, skulle kunna öka den blindes redan förut stora isolering, att det kan vara svårt nog att säga, om i ett visst fall blindheten är av sannolikt ärftlig beskaffenhet, samt att de på grund av ärftlighet inträffande fallen ej äro så många, att de för rasen få en sådan betydelse som de ärftliga fallen av epilepsi och sinnessjukdom, hälst som det blinda barnet i regel är bildbart. De blinda, som även lida av sinnessjukdom, sinnesslöhet, viss epilepsi och könssjukdom i smittosamt stadium, d. v. s. de vilkas ingående av äktenskap är allra minst önskligt, äro genom giftermålslagens bestämmelser redan uteslutna från äktenskap. Vid undervisningen i skolan böra emellertid de unga — något som ock brukar ske — göras uppmärksamma på att blindhet under vissa förhållanden är ärftlig. En lagbestämmelse mot blindföddas äktenskap skulle visserligen kunna utgöra ett moraliskt stöd för den blindfödde, som tvekar att besluta sig för att avstå från äktenskaps ingående, men å andra sidan även kunna leda till ett ökat antal konkubinater. I alla händelser kan ett äktenskapsförbud för blindfödda ej sättas i fråga nu, då i den ovannämnda nyss antagna lagen ej är stadgat förbud för dövstumföddas ur ifrågasvarande synpunkt sannolikt riskablare äktenskap.

KAPITEL VI.

Vården och undervisningen av blinda barn.

Vad beträffar beredande av tillfälle till vård åt sådana blinda barn, som ännu ej nått skolåldern och som sakna hem eller ej lämpligen kunna förbliva där, torde inga åtgärder behöva vidtagas, då det antal platser, som finnes för sådana barn vid Blindhemmet i Nynäshamn, har visat sig fullt tillräckligt. Skulle det inträffa, att de fondmedel, över vilka institutdirektionen kan förfoga för upprätthållande av hemmet, ej längre räcka, kunna visserligen statsåtgärder bli nödiga, i vilket fall direktionen lär ingå till Kungl. Maj:t med underdånig hemställan om sådana. För närvarande synes oss emellertid ingen åtgärd böra föreslås, då ärendet nyligen varit under Kungl. Maj:ts prövning och ej föranlett åtgärd. Ej heller kan det ifrågasättas att ålägga föräldrar eller målsmän att insända minderåriga blinda barn till anstalt, så framt ej uppenbar vanvård föreligger, och i detta fall äga respektive barnavårdsnämnder att ingripa, varvid de ha att tillgå utvägen att sända det vårdbehövande barnet till Nynäshamns hemmet. Då kostnaden måhända ibland kan verka avskräckande på kommunen, vore det emellertid även för dessa barn liksom för äldre blindas skull — varom mera nedan — önskligt, att § 40 av 1918 års fattigvårdslag vidgades till att omfatta även blinda och att Nynäshamnsanstalten bleve av Konungen godkänd såsom likställd med de där omnämnda anstalter, vilka åtnjuta statsbidrag.

Barn före skolåldern.

För de blinda, som lida av komplicerat lyte, är ingen motsvarande förändring av § 41 i nyssnämnda förordning behöfvig, sedan Kungl. Maj:t genom lag om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagit, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte 7 juli 1921 stadgat, att för dessa blinda av landstingsområde och nämnda städer skall erläggas årsavgift vid den statsanstalt i Lund, som är avsedd att ersätta Drottning Sofias stiftelse (jfr sid. 66).

För de blinda barn i förskolåldern, som ej lida av annat lyte än blindheten, finnes även fullt tillräckligt antal platser vid de båda förskolorna, och beträffande bestämmelserna om deras intagning där ha vi

Undervisningen i förskolorna.

ingen ändring att föreslå, då de synas verka fullt tillfredsställande. Där-
emot synes oss ur § 34 av stadgan för läroanstalter för blinda böra utgå
bestämmelsen, att handarbete skall drivas redan i förskolan, ty där är det
för tidigt att syssla med borstbinderi såsom i Växjöskolan skett, troligen
på grund av denna §. I stället bör på detta stadium undervisas i peda-
gogisk slöjd, särskilt träslöjd. Det visade sig också vid en undersökning
av lärjungarnes betyg i hantverk, som 1917 gjordes vid institutet och
sträckte sig över en avsevärd följd av år, att Växjögossarna reda sig sämre
i yrkena än deras Tomtebodakamrater, vilket säkerligen beror på att de
ej fått lämplig förberedande övning. Vi hemställa därför, att ur § 34
uteslutas orden: jämte — handarbete och att i stället insättes: inklusive
modellering och träslöjd.

Undervisnin-
gen vid in-
stitutet.

Ej heller beträffande organisationen av undervisningen vid institutet
för de blinda barnen föreslås någon väsentligare ändring. Dock synes
det oss lämpligt, att den förändringen vidtages, att vid institutet och dess
förskola första lärarinnorna ej som nu tillsättas å ordinarie stat utan i
stället förordnas på viss tid. I underdånig skrivelse av 2 december 1921,
som av Kungl. Maj:t till oss remitterats för att tagas under övervägande
i samband med fullgörande av förut lämnat uppdrag, har blindinstitutets
direktion begärt, att en sådan förändring måtte vidtagas vid förskolan vid
snart väntad vākans. Direktionen motiverar sitt förslag därmed, att första
lärarinnan vid förskolan är att betrakta som en biträdande föreståndarinna
och därför, liksom rektorer och med dem jämförliga föreståndare, ej bör
tillsättas såsom ordinarie befattningshavare. Direktionen anser även, att
den ifrågasatta omändringen skulle lända till verklig fördel för arbetet i
förskolan, särskilt emedan den skulle göra det lättare, än vad för när-
varande är fallet, att i händelse av behov växla innehavarinna av platsen.
I blindskolinspektörens yttrande i ärendet påpekas, att förändringen ej
skulle behöva medföra den olägenheten, att man vid utseendet av första
lärarinna bleve inskränkt i sitt val till dem, som redan äro lärarinnor vid
förskolan, då bestämmelsen i kungl. förordningen 19 juni 1919 A 2)
öppnar möjlighet att förflytta lärarinna till annan befattning inom abnorm-
undervisningsväsendet, när Kungl. Maj:t så prövar nödigt med hänsyn till
undervisningsväsendets behov. Såväl direktionen som inspektören anse,
att — i analogi med vad förhållandet är i de kommunala mellanskolorna
— direktionen bör äga att utse första lärarinna för en tid av högst fem
år. I blindskolinspektörens yttrande över denna skrivelse framhålles, att
motsvarande förändring i sinom tid också bör göras beträffande första
lärarinnetjänsten vid institutet.

Det synes oss innebära en verklig förbättring, att de båda ifrågasvarande ordinarie tjänsterna förändras så, att direktionen blir i tillfälle att lämna uppdraget på viss tid. Därigenom blir det nämligen lättare att i händelse av behov åstadkomma nödigt personskifte, vartill kommer, att det blir möjligt att, därest så finnes önskligt, anförtro posten som första lärarinna vid institutet åt en handarbetslärarinna, något som kan visa sig lämpligt även ur den synpunkten, att handarbetslärarinnorna undervisa äldre institutsflickor än vad fallet är med ämneslärarinnorna, vilka, enär de tjänstgöra som klasslärarinnor för de yngsta eleverna, endast undantagsvis ha sitt undervisningsarbete förlagt till högre klass än den andra av institutets sex klasser. Någon ändring i det totala avlöningsbeloppet föranleder åtgärden ej, om arvudet åt första lärarinnorna i överensstämmelse med direktionens förslag sättes till det belopp, som nu utgör skillnaden mellan deras och ämnes- och förskollärarinnornas avlöning eller 300 kronor. Förordnandet synes i analogi med vad fallet är vid de kommunala mellanskolorna (kungl. förordningen 19 november 1918 § 61) böra givas av direktionen och för en tid av högst fem år. För genomförandet av denna ändring föreslå vi *dels* att till § 8 av stadgan för läroanstalter för blinda 29 maj 1896 fogas följande tillägg: Av lärarinnorna förordnar direktionen för en tid av högst fem år en att vara första lärarinna vid institutet och en att vara första lärarinna vid förskolan, *dels* att i staten för institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas i stället för en första lärarinna vid institutet och en första lärarinna vid förskolan samt en ämneslärarinna vid institutet och tre lärarinnor vid förskolan upptagas med oförändrade avlöningsbelopp två ämneslärarinnor vid institutet och fyra lärarinnor vid förskolan samt dessutom tvänne arvoden å 300 kronor till dem, som förordnas att vara första lärarinnor vid institutet och förskolan.

Det kan ifrågasättas, att en del av de vid institutet intagna eleverna borde, sedan de fått lära läsa och skriva blindskrift samt inhämtat vanlig folkskolebildning, avsöndras därifrån till särskild läroanstalt, nämligen de, som visserligen se för litet för att med fördel delta i den vanliga skolundervisningen och sålunda enligt § 1 i lagen om blindundervisningen hänvisas till blindskola, men som å andra sidan ej ha så ringa syn, att de ej med fördel skulle kunna arbeta i andra yrken än de, som anses lämpliga för de i vanlig mening blinda. Man skulle lämpligast kunna beteckna dem som halvblinda.

Vad flickorna beträffar gäller detta ej så mycket, då de väl i en särskild skola för halvblinda lika väl som nu vid institutet skulle komma att huvudsakligen lära vävning, stickning och matlagning, men gossarne

borde kunna lära andra yrken än de sedvanliga blindyrkena för män, korgmakeri och borstbinderi, varvid man särskilt kan tänka på jordbruk.

Jordbruks-
undervisning.

Erfarenheterna från engelska och österrikiska jordbruksskolor för krigsblinda äro ej avskräckande och i vårt eget land finnas åtskilliga exempel på blinda jordbrukare, som med framgång arbeta i sitt yrke. Flere av institutets manliga lärjungar ha också under längre och kortare tider deltagit i jordbruksarbete i sina hem. Naturligtvis bli de halvblindas möjligheter att deltaga i detta slags arbete i viss mån begränsade och dess mer ju svagare synförmågan är, men å andra sidan plägar tillgång på arbete finnas inom yrket, medan trängseln är stor på de områden, där den blinde mannen i regel söker finna sin utkomst.

Till en eventuell sådan skola kunde också hänvisas en del män, vilka utan att ha så nedsatt synförmåga som de, vilka intagas i blindskolor, dock se så pass illa, att detta lägger avsevärda hinder för deras utövande av kroppsarbete. Mången gång torde en sådan man kunna vinna avsevärt i arbetsduglighet genom en ganska kort tids undervisning, som lärde honom handgrepp och metoder, som lämpa sig för den, som ser illa.

Den ifrågakommande gruppen är svår att begränsa både gent emot de blinda och gent emot de seende. Att uppdraga gränserna efter den halvblindas synskärpa, ådagalagd på sedvanligt sätt genom att räkna fingrar på visst avstånd, är olämpligt, då man måste ta hänsyn till många andra omständigheter vid avgörandet, t. ex. synfältets begränsning, inträffande oförmåga att se vid försvagad belysning (»hönsblindhet»), oförmåga att väl begagna befintliga synrester m. m. d., varvid intelligensens beskaffenhet har stor betydelse. En tids provundervisning torde vara det säkraste medlet att särskilja dem, som kunna lämpa sig för jordbruksarbete.

En jordbruksskola för blinda kan ej med blindskolornas nuvarande läge anordnas som en avdelning av någon bland dem, men om institutet i en framtid flyttas från sin nuvarande plats och då blir förlagt ute på landet, låter det tänka sig att därmed förena en jordbruksavdelning för halvblinda. En alldeles fristående skola bleve helt visst ganska dyr och kan med den ringa erfarenhet man ännu har om de halvblindas lämplighet för yrket och möjligheter att vinna tillräckligt avlönad anställning inom detsamma knappast vara att nu tillstyrka.

Vi inskränka oss därför till att föreslå, att institutets direktion får rätt att i jordbrukarefamiljer inackordera i och för erhållande av undervisning i jordbruk lämpliga halvblinda manliga lärjungar, vilka fortfarande skola stå under institutets inseende och kunna återvända dit för fortsatt undervisning, därest direktionen så finner tjänligt.

Någon utökning av utbildningstiden, som i lagen om blindundervisningen beräknas till 8 à 10 år, varav i regel 3 år ligga efter den egentliga skolkursens avslutning, torde ej bli behöfvlig, ej heller särskilt anslag, då gossarna, som ju på den plats, där de inackorderas, skola utföra ett ej värdelöst arbete, icke torde behöva bli dyrare än vid institutet. Den tillsyn, som skall utövas över dem och deras undervisning, lär ej heller kräva beviljande av särskilt anslag. Att för ändamålet använda institutets anslagsmedel torde nämligen ej möta hinder.

Sedan några jordbrukarefamiljer vunnit vana vid att handleda blinda, skulle till dem också kunna sändas andra halvblinda än institutselever, varvid sannolikt bidrag från pensionsstyrelsen skulle kunna vara att påräkna för den första utbildningstiden.

Skolor för synsvaga barn, vilka i dem lära läsa och skriva vanlig skrift och få övrig folkskolebildning efter särskilda metoder, förekomma på några ställen (jfr sid. 8). Dessa säravdelningar av folkskolan kunna blott tänkas i större kommuner, som ha tillräckligt många synsvaga för att av dem bilda en klass med i ålder och utveckling ej allt för ojämbna barn. Till en sådan klass skulle också möjligen kunna efter överenskommelse sändas barn från andra kommuner, men vi ha oss ej bekant, att så någonstädes sker. Dessa skolor synas emellertid såväl vad organisation som undervisningsmetoder beträffar ännu stå på experimentstadiet. Det samma gäller om det intressanta försök, som pågått vid Adolf Fredriks folkskola i Stockholm sedan år 1919 och som särskilt avsett sådana barn, som på det ena ögat har avsevärt större synnedättning än på det andra. Om det framdeles kommer att visa sig, att de nu pågående försöken leda till gynnsamma resultat, kan det bli skäl att upptaga frågan om vad som då kan göras från det allmännas sida för att låta de vunna erfarenheterna komma så många synsvaga som möjligt till gagn, men för närvarande synes det klokast att avbida, vad de pågående försöken kunna giva.

Skolor för
synsvaga.

Den teoretiska undervisning, som meddelas vid blindinstitutet, är avsedd att bibringa lärjungarna ett kunskapsmått, som är jämförligt med det, som inhämtas i fast folkskola. Kurserna svara ungefärligen mot dem, som läsas i A-folkskolorna, i några ämnen snarare något mera, i andra till följd av de hinder blindheten lägger i vägen med vissa inskränkningar. Ungefär $\frac{2}{3}$ av de vid institutet inskrivna kunna tillägna sig det avsedda kunskapsmättet, åtminstone i ett flertal av kunskapsämnena. Åtskilliga av dem, som uppgivas ha genomgått fullständig kurs, ha i själva verket varit befriade från ett eller flera läsämnen, som antingen bereda dem alldeles

Fortsatt
undervisning.

speciella svårigheter eller anses vara av mindre vikt. Orsaken till att en rätt stor procent ej kan tillägna sig hela kursen är att söka däri, att en viss intellektuell depression ej så sällan är förenad med tidig blindhet.

Det har vid många tillfällen uttalats som ett önskemål, att institutet skulle meddela ett högre kunskapsmått än vad nu är fallet. I en 1880 års kommittébetänkande vidfogad reservation yttrar sålunda rektor G. Sjöberg: »Att den bokliga undervisningen vid ett blindinstitut i första hand måste omfatta de lärokurser, som tillhöra den vanliga folkskolan, det ligger i sakens natur, men lika uppenbart torde det vara, att för ett stort antal, kanske det större, av institutets lärjungar den bokliga undervisningen icke kan eller får inskränkas blott till detta mått. Redan den omständigheten, att de blinda måste kvarstanna i anstalten till sitt 17:de och 18:de år, somliga ännu längre, hänvisar därpå, att den intellektuella undervisningen i institutets högre klasser torde komma att motsvara den högre folkskolans eller, om man hellre så vill, folkhögskolans. Endast genom att utvidga sin undervisning till detta mått synes också institutet kunna rätt fylla sin stora uppgift. — — — Skall den blinde yrkesidkaren kunna någorlunda bestå i den ojämna tävlan, som möter honom i livet, så måste institutet ha låtit sig angeläget vara att icke blott fullständigt utbilda honom i hans blivande yrke, utan även skänka honom ett mått av kunskaper, som höjer honom över hans seende yrkesbröder. Utvecklad intelligens och skärpt omdöme är den enda förmån, som samfundet kan bereda den blinde i ersättning för det viktiga sinne, som han saknar.»

En kommitté inom De blindas förening har uttalat sig för fortsättningskurser, som skulle föra de blinda fram till realskolexamen, och vid en interskandinavisk blindkongress uttalades sympatier för en gemensam skandinavisk »högskola» för blinda.

Blindvårdssakkunnige dela icke dessa uppfattningar, åtminstone för så vitt de avse, att institutet skulle vidga sin teoretiska undervisning något avsevärt över det nuvarande måttet. De ojämförligt flesta blinda måste allt fortfarande vara hänvisade till att leva på sina händers arbete (jfr Howes sid. 11 citerade yttrande), och på detta stora flertals lämpliga utbildning bör institutets arbete vara inriktat. Sedan eleverna med sitt 7:de (om de ej gått i förskola, med sitt 5:te) skolår i huvudsak avslutat sin teoretiska utbildning, behöva de väl de återstående 3 åren för att i sitt hantverk vinna tillräcklig färdighet. Det är ej att tillstyrka, att ytterligare förlänga den långa skoltiden, som redan nu är i viss mån ägnad att försvaga sambandet med hemmet och stundom även dettas ansvarskänsla gent emot den länge bortavarande familjemedlemmen, och den omständigheten att en mycket avsevärd procent av lärjungarna ej kan tillägna sig den

teoretiska kurs, som nu bjudes, talar starkt emot att för lärjungarna i gemen göra kurserna längre.

Detta hindrar emellertid ingalunda, att det ej vore mycket önskligt, att intellektuellt särskilt begåvade lärjungar finge fortsätta med studiearbete, vilket i sådant fall dock bör drivas på annat ställe än vid blindinstitutet och — i betraktande av de stora svårigheter, som otvivelaktigt yppa sig för en blind att på studievägen vinna sitt bröd — endast undantagsvis förekomma. Några av institutets lärjungar ha efter sin utskrivning därifrån övergått till allmänt eller enskilt läroverk och en till ett folkskoleseminarium, och det har visat sig, att de kunnat följa undervisningen där, om de än ha måst i särskild grad taga i anspråk lärarnas tillmötesgående i vissa fall t. ex. vid skrivningar å lärorummet. Denna sistnämnda omständighet, och kanske än mer överskattandet av svårigheterna, kan måhända komma att föranleda obenägenhet att bevilja inträde åt en blind. Vid ett statsläroverk kan han ej heller kräva plats, då han ej kan förete ett anmärkningsfritt läkarbetyg. Det har emellertid visat sig, att därest man vid ett statsläroverk förklarar sig villig att mottaga honom, så har Kungl. Maj:t plägat bevilja den erforderliga dispensen. Vid privatskola kräves ej dispens. Något åläggande för läroverken att antaga även blinda lärjungar torde ej böra sättas i fråga, helst en framkomlig väg redan finnes.

Den största svårighet, som möter de blinda, som vilja studera, är av annan art, nämligen ekonomisk. En blinds studier bli av åtskilliga skäl dyrare än en seendes, särskilt kan kostnaden för läroböcker och föreläsare bli mycket avsevärd, men de ojämförligt flesta blinda äro i fattiga omständigheter. Det ligger då nära till hands att hänvisa en blind till de statens räntefria studielån, som utdelas av Kungl. Maj:t efter förslag av en nämnd inom ecklesiastikdepartementet. Något hinder finnes ej heller för att en blind kan erhålla ett sådant lån, då visserligen läkarebetyg skall bifogas ansökan om studielån, men Kungl. Maj:t vid lånets beviljande tar den hänsyn han prövar lämplig till uppgiften om att sökande är blind. Sannolikt lär dock endast undantagsvis någon blind komma i åtnjutande av sådant lån, då konkurrensen troligen blir stor och väl också mången blind studerande kan draga i betänkande att söka, därför att han befarar, att han aldrig kan komma till så goda inkomster, att det ej blir honom ganska betungande att en gång återbetala lånet. Vi ha därför tänkt oss, att man på annat sätt skulle kunna komma de blinda till hjälp, som vilja och kunna inhämta ett högre kunskapsmått än institutet ger, nämligen genom att bevilja dem statsstipendier för fortsatta studier. Statsstipendier lämnas till lärjungar vid folkskoleseminarier, småskoleseminarier, folkhögskolor, lantmannaskolor, lanthushållsskolor, vissa yrkesskolor, postelevkurser, trafik-

Studie-
stipendier.

elevkurser m. fl. Om en blind vinner inträde vid ett seminarium eller en folkhögskola, lärar väl intet hinder finnas för att han kan bli delaktig av ett sådant stipendium, men kommer han till ett statens elementarläroverk eller en privatskola, kan han ej få något nämnvärt stipendiebelopp. Det är därför mycket önskvärt att, i likhet med vad som sker vid folkhögskolorna, ett visst belopp ställes till skolöverstyrelsens förfogande, att av den utdelas till blinda studerande för fortsatta studier.

Stipendierna till folkhögskoleeleverna fördelas mellan de olika skolorna och utgå med växlande belopp, varvid olika storlek är stadgad för obe-medlade och mindre bemedlade elever — 35 kronor i månaden för de förra och 20 för de senare. Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning till resp. 65 och 35 kr., men Kungl. Maj:t stannade i statsverkspropositionen 1921 vid resp. 45 och 25 kronor, vilket också blev riksdagens beslut. Departementschefen påpekar i sitt yttrande i ärendet (Statsverkspropositionen 1921, VIII, 520), att en utredning av stipendiefrågan i hela dess utsträckning, i den mån den avser stipendiernas utgående av statsmedel, synes vara av behovet påkallad, och statsutskottet framhåller (Utlåtande 1921, 8 A, 146) vikten av att en undersökning rörande frågan om de av statsmedel utgående stipendierna kommer till stånd för utrönande, huruvida och i vad mån enhetliga grunder för bestämmande av stipendiebeloppen lämpligen kunna införas. Ehuru sålunda en särskild utredning rörande beloppen av de stipendier, som skola utbetalas av statsmedel, torde vara att motse, anse vi oss böra framhålla önskvärdheten av att de stipendier, som kunna bli beviljade blinda studerande, bestämmas till sitt belopp med avseende fäst på särskilda ovan framhållna omkostnader, som blindheten föranleder. Med tanke på de stora svårigheter, som på grund av de intygsgivande personernas mycket växlande terminologi och omdöme möta för fastslående av en på reala grunder vilande skillnad mellan mindre bemedlade och medellösa, anse vi det önskligt, att blinda sökande må kunna komma i åtnjutande av det högre stipendiebeloppet utan avseende på en sådan skillnad. Skola stipendierna kunna verka som en huvudsaklig inkomstkälla för den blinde studeranden, bör beloppet ej understiga 65 kronor i månaden. Då vad han i övrigt behöver för sitt uppehälle till stor del måste hopbringas från enskild välgörenhet, blir hans ställning annars allt för otrygg och på ett för hans lugna arbete skadligt sätt oroväckande. Någon begränsning av tiden för innehavandet av ett stipendium bör ej på förhand göras, då studietidens längd är mycket växlande för olika individer och ett för tidigt avbrytande av studiearbetet på grund av att existensmedlen tryta skulle omintetgöra resultatet av de förut gjorda

upppoffringarna. Den utnämmande myndigheten har ju i alla fall i sin makt att hindra missbruk. Kontrollen över att stipendiaten verkligen arbetar och gör det med framgång torde lämpligen kunna utövas på samma sätt, som redan tillämpas beträffande de räntefria studielånen, nämligen genom en för varje stipendiat utsedd studiemålsman. Då vi anse, att dylikt understöd bör tillkomma ej blott sådana blinda, som vilja idka bokliga studier, utan även sådana, som äro lämpliga för annan ytterligare utbildning efter institutskursen, skola vi nedan vid behandlingen av de unga blindas och de vuxnas tekniska utbildning återkomma till frågan och därvid göra en beräkning av totalkostnaden för de av oss föreslagna stipendierna för blinda. (Jfr sid. 110.)

Jämte den teoretiska undervisningen skall institutet också bibringa sina lärjungar färdighet i hantverk och handarbete. Arbetet härmed begynner redan i dess första klass, som i viss mån motsvarar förskolornas båda nedre klasser (jfr sid. 61), ehuru det till en början är av mera förberedande art — handövning, modellering, träslöjd. Gossarna börja i tredje eller fjärde klassen med det yrke, varåt de för framtiden skola ägna sig — i de ojämförligt flesta fall borstbinderi eller korgmakeri — och sen de genomgått fem klasser, stundom tidigare, om de kommit jämförelsevis sent till institutet, före blindhetens inträdande genomgått en större del av folkskolans kurs eller ha särskilt svårt för läsning, få de vid institutet eller i hantverksskolan i Kristinehamn ägna sig helt och hållet åt sitt yrke. Flickorna sticka, sy och väva — under sina senare institutsår binda några av dem borstar och alla genomgå en kurs i husliga göromål, inklusive matlagning. I huvudsak torde utbildningen böra förbliva sådan, som den nu angivna, dock bör vid de älsta lärjungarnas undervisning större vikt läggas vid den merkantila sidan av utbildningen än vad hittills i allmänhet skett. Skulle vårt förslag rörande jordbruksarbete vinna bifall, bör undervisningen i träslöjd drivas mer än hittills med dem, som skola bli jordbrukare. Lappsomakeriet, med vilket på sista tiden försök gjorts, torde kunna utvecklas ytterligare och likaså, vad beträffar flickorna, maskinstickningen, i vilket fall det emellertid blir nödvändigt att förse maskinstickerskorna vid deras avgång från institutet med för dem lämpliga maskiner. Emellertid bli redan nu ej alla institutselever hantverkare utan ägna sig åt andra yrken, och i betraktande av den stora trängsel, som råder inom de vanliga blindyrkena, är det mycket önskligt, att fler blinda föras ut på andra banor, helst dessa ej sällan visa sig ekonomiskt bättre för sådana blinda, som ha förutsättningar för dem. Vi tänka härvid sär-

Hantverks-
undervisning.

skilt på utbildningen till musici, pianostämmare, maskinskrivare, stenografer och massörer.

Musik-
undervisning.

Ett fåtal svenska blinda ha funnit sin utkomst eller åtminstone ett avsevärt bidrag därtill såsom utövande musici eller musiklärare. I en del främmande länder äro de vida flera, såsom framgår av de redogörelser, som ovan lämnats. Önskligt vore, att även hos oss möjlighet bereddades för flere att komma in på ifrågavarande bana, varvid dock ett noggrant urval måste ske, så att endast sådana utbildas, som ha utpräglade musikaliska anlag och därför väntas skola komma att vilja och med framgång kunna ägna sig åt ett gediget musikaliskt arbete. Det är nämligen av stor vikt att ej befordra uppkomsten av en skara kringflackande musikanter, för vilka musiken blott är en förevändning för tiggeri. Vid institutet bör emellertid blott den grundläggande musikutbildningen ske, och där bör också urvalet göras. Det fortsatta studiet, som kan leda till exempel till organistexamen, bör däremot stödjas genom statsstipendier på samma sätt som ovan föreslagits för dem, som vilja fortsätta bokliga studier. Några ändringar i lagar och författningar synas ej vara behöfliga. De befintliga bestämmelserna t. ex. om läkarebetyg ha visat sig ej lägga några hinder i vägen för att blinda avlägga organistexamen inför domkyrkoorganist eller vid musikaliska akademien. Vid dennas läroverk ha också blinda kunnat vinna inträde och åtnjutit undervisning i ett flertal ämnen. Något hinder i lag lär ej heller förefinnas för en blind att vinna anställning som kyrkoorganist eller kyrkosångare, om det än i vårt land är ovanligt, troligen mest därför, att dessa befattningar oftast förenas med andra, som ej anses lämpa sig för en blind nämligen klockare- och skollärobeställningar. Den ifrågavarande föreningen beror emellertid på att den å respektive orter av en eller annan orsak ansetts lämplig och ej på förefintliga bestämmelser, varför vägen till en förbättring för de blinda härvidlag ej går genom ändring i någon förordning, utan genom att bereda de blinda musici en bättre och därför konkurrenskraftigare utbildning, varvid möjligheten för dem att under utbildningstiden erhålla goda stipendier skulle vara en synnerligen stor hjälp.

Undervisning
i pianostäm-
ning.

Pianostämning har visat sig vara ett för vissa blinda mycket lämpligt yrke. Den, som ej har vägledningssyn, måste ju visserligen, då han i enskilda hem skall stämma instrument, betungas med utgifterna för en ledsagare, vilket medför en rätt avsevärd kostnad, men han kan undgå denna, om han vinner plats vid en pianofabrik, där han får sitt arbete hela dagen. De blinda pianostämmare, som ha vägledningssyn, kunna där-

emot med framgång upptaga konkurrensen med seende yrkesbröder även vad beträffar instrumentens stämmande i hemmen. Utbildningen av de institutselever, som ägna sig åt ifrågavarande yrke, sker, vad den grundläggande delen av yrket beträffar, vid institutet. Den mångsidigare övningen ha eleverna sedan, tack vare benäget tillmötesgående från ett par pianofabrikanter, fått vid verkstäder i Stockholm. Under denna slutliga utbildningstid ha de fortfarande bott vid institutet och stått under dess vård. För institutseleverna torde detta tillvägagångssätt allt fortfarande vara det lämpligaste. Då utbildningen i regel synes kunna medhinnas under den lagstadgade skoltiden, krävas beträffande denna yrkesgren inga ytterligare åtgärder för institutseleverna.

Flerstädes förekomma blinda maskinskrivare, och yrket torde vara rätt lämpligt för blinda, där tillgång finnes till kostnadsfri eller mycket billig diktering, eller där man använder diktafonen, som både upptar och reproducerar det talade ordet. Det förstnämnda är nu fallet vid De blindas förenings skrivbyrå, men är naturligtvis ej i allmänhet att påräkna, och diktafonen är i vårt land mycket litet i bruk. Kan maskinskrivningen förenas med stenografering, blir ställningen bättre, ehuruval de använda stenograferingsmaskinerna genom sitt bullrande medför en stundom avsevärd olägenhet. Även de, som ej komma att använda sin skrivmaskin till yrkesmässigt bruk, kunna emellertid ha mycken fördel av att känna konsten att använda en sådan. Den s. k. planskrift, som för skrivande till seende korrespondenter användes vid institutet, är svårlärd, och undervisningen däri ger ej goda resultat. Vid inbördes korrespondens mellan blinda begagnas naturligtvis alltid den upphöjda punktskriften, och därför blir också de forna institutselevernas övning i den svåra planskriften ganska ringa, sedan de lämnat skolan, och de flesta skriva sin planskrift allt sämre och sämre. Att lära begagna en vanlig skrivmaskin t. ex. Remington är ej förenat med någon nämnvärd svårighet för en normalt begåvad blind, vadan därvidlag intet hinder möter för införandet av annat skrivsystem än det nu nyttjade. Vad som däremot talar mot ett allmännare användande av ifrågavarande slags skrivmaskiner är dels kostnaden för inköp av maskiner såväl för undervisningen som för utdelning åt de elever, som utskrivs, och dels svårigheten att i avlägsnare orter få dem lagade, då de behöva reparation. Då det emellertid för åtskilliga blinda och särskilt för dem, som genom sitt arbete komma i förbindelse med ett större antal seende, vore en högst avsevärd fördel att få lära vanlig maskinskrift, förorda vi, att denna undervisning vid institutet lämnas åt långt flera än hittills varit fallet, om det än ej torde vara nödvändigt, att den ges åt

Undervisning
i maskin-
skrivning.

alla. För närvarande pågå vid institutet prov med några nya, relativt små tyska maskiner, som förefalla ganska lovande. De torde komma att betinga ett pris av omkr. 40 kr. stycket, men, då de ej som de svenska kunna begagnas till både plan och reliefskrift, kommer härtill kostnaden för en s. k. reglett, avsedd för den senare sortens skrift, omkr. 6 kr. Den fördubbling av den nuvarande kostnaden för varje elevs skrivapparat, som sålunda uppstår, om den nya maskinen allmänt införes, kommer visserligen att bli rätt kännbar för institutets anslag till undervisningsmateriel, men skall dock sannolikt, därest inköpen göras successivt, ej kräva ökning i staten. Tyngre kommer fördubblingen att drabba fonderna, som betala kostnaderna för de avgående lärjungarnes utrustning. Utbildas, såsom är att hoppas, hädanefter flera maskinstickerskor än hittills vid institutet, föranleder även detta en betydlig ökning i utrustningskostnaderna. Då den Nybergska fonden, som anlitas för dessa, redan nu är mycket hårt ansträngd, har direktionen i underdåniga skrivelser av 3 maj 1920 och 2 april 1921 bl. a. begärt, att utgifterna för institutselevernas utrustning skulle övertas av statsverket, liksom Kristinehamnslärjungarne därifrån få sin utrustning. Denna framställning har emellertid den 23 jan. 1922 förklarats till ingen Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda. Då vi fattat vårt uppdrag så, att vi böra ange ej blott vad efter vårt förmenande nu kan vara önskligt och genomförbart för vårt blindväsens utveckling, utan även vad som bör göras, när en gång bättre ekonomiska förhållanden inträda, kunna vi — ej minst med tanke på att utrustningskostnaden för att bättre fylla sitt ändamål måste ökas och även emedan det är önskligt att institutets fondmedel ej så hårt anlitas, att de ej längre räcka för underhållet av Nynäshemmet och andra ändamål, för vilka de ovillkorligen behövas — ej underlåta att påpeka önskvärdheten av att institutseleverna liksom Kristinehamnslärjungarne erhålla sin utrustning av statsverket och att beloppet, när detta sker, sättes så högt, att det blir fullt tillräckligt för sitt ändamål.

Stenografi-
undervisning.

Att redan på institutsstadiet ge stenografiundervisning lärer väl hädanefter som hittills endast undantagsvis ifrågakomma. Då i något fall det anses lämpligt, kan tillfälle till enskild undervisning av sakkunnig person helt visst beredas med hjälp av institutets anslagsmedel.

Undervisning
i massage och
sjukgym-
nastik.

Massagen anses av mången vara ett alldeles särskilt för blindas lämpligt yrke. I Japan ägna sig de blindas i mängd däråt, och de ha en stor kundkrets. Av de meddelanden, som ovan givits rörande blindförhållan-

dena i vissa länder, framgår även, att man mångenstädes utbildar blinda massörer, särskilt ha många krigsblinda ägnat sig åt yrket. Åtskilliga blinda ha också i vårt land lärt detsamma, ett par ha fått sin utbildning vid Arvedsons institut och ett 20-tal vid Kjellbergs, båda i Stockholm. Pensionsstyrelsen har haft tankar på att befordra utbildandet av blinda massörer och har 1915 föranstaltat en utredning, som kom till det resultatet, att förberedande undervisning borde lämnas redan vid blindinstitutet åt elever, som ansågos lämpliga till massörer, och denna utbildning skulle sedan fortsättas vid ett gymnastikinstitut. För den tidigare utbildningen skulle inga särskilda utgifter bli nödvändiga, då eleven fortfarande uppehölle sig vid institutet och vore dess lärjunge, kursen vid gymnastikinstitutet skulle kunna betalas av pensionsstyrelsen jämte De blindas förening och kommunen. Efter slutad utbildning skulle — efter vad man hoppades — de blinda massörerna kunna vinna fast anställning vid sjukkassor och sjukhus och genom pensionsstyrelsens medverkan också vid badorter. Då stora förhoppningar hos oss och annorstädes hysts om de lyckligaste resultat av massagens invinnande som blindyrke, ha vi sökt att få klarhet i fråga dels om möjligheten att utbilda ett avsevärt antal blinda till fullgoda sjukgymnaster och massörer, dels också om möjligheten för de utbildade att på yrket vinna sin utkomst. Direktör H. Bergqvist i Wörishofen, som i brev till sakkunniga har meddelat, att han utbildat 4 krigsblinda till goda sjukgymnaster, avstyrker på grund av den alltför rikliga tillgång, som finnes på massörer, att andra blinda än de, som ha akademisk bildning, göras till sådana. Professor Lanz, som vid Amsterdams blindinstitut givit ifrågavarande utbildning, anser, att blinda kunna lämpligen bli massörer, men ej sjukgymnaster. Doktor A. Kjellberg säger i skrivelse till pensionsstyrelsen den 15 mars 1916, att de blinda lärjungarna vid hans institut inhämtat det väsentliga av den anatomiska kursen, ehuru ej så bra som de seende, och — för såvitt han funnit — i övriga teoretiska ämnen väl inhämtat det genomgånga. »I sjukgymnastik har det varit svårt, då de ej ha lätt att bedöma rörelsernas utförande. Att sålunda blinda utföra behandling för ryggradskrökningar, torde vara olämpligt. I massage, som utgör det allra mesta av vårt arbete, ställer sig saken mycket bättre. Sålunda kunna blinda utmärkt väl göra vanlig massage för de så ofta förekommande muskelreumatismfallen och de flesta vanliga massagefallen. Däremot är det vid svårare kirurgiska fall en olägenhet, att den så viktiga inspektionen bortfaller, varigenom massören ej kan iakttaga och följa förändringar i hudfärg, form, ledens ställning m. m. och varigenom kontrollen blir mindre säker. Även är det en olägenhet att ej se patientens ansikte och därigenom ej ha full ledning i

bedömandet av vad patienten tål m. m. Min erfarenhet är den, att i ej för svåra fall, i synnerhet massagefall, kunna de blinda göra ett utmärkt arbete. Att de i stort taget skulle bli fullt jämlika med seende, kan ingen begära.» Professor Krücker, som lett utbildningen av krigsblinda i Berlin, medger, att de väl kunna utbildas till massörer, men avstyrker dock denna utbildning, emedan de huvudsakligen lämpa sig för att giva dietetisk massage och de neurasteniska patienter, som mest behöva sådan, ofta vägra att låta behandla sig av en blind. Då åsikterna tydligen äro rätt växlande om eller i vad utsträckning blinda böra föras in på ifrågasvarande bana, ha vi icke nöjt oss med föreliggande äldre uttalanden utan ytterligare vänt oss till tvänne av de personer, som deltagit i pensionsstyrelsens utredningsarbete, nämligen herrar J. Arvedson och D. Burén för att höra deras mening. Den sistnämnde, som, ehuru blind, i mer än 25 år i Stockholm utövat en omfattande praktik i sjukgymnastik och massage, ansåg att utbildning i båda dessa nära sammanhängande grenar med framgång kan lämnas åt blinda. Utbildningen bör begynna vid 17—18 års ålder under institutsvistelsen och sen fortsättas vid ett gymnastikinstitut med en längre kurs än hittills varit brukligt samt föras så långt, att dem kan beredas legitimation som gymnaster och massörer. Urvalet bör göras strängt och blott 1 eller 2 årligen uttagas bland institutseleverna, varvid avseende måste fästas både vid fysiska, intellektuella och moraliska egenskaper. Nödig litteratur för studierna finnes, tack vare De blindas bokfond, redan tillgänglig. Doktor Arvedson ansåg, att var blind, som är något händig, bör kunna lära allmän massage, enär därför ej kräves mera ingående anatomisk kunskap. Med den speciella, som fordrar mera ingående sådan kunskap, bleve det värre, helst den undersökning, som massören måste kunna göra, knappast kan verkställas av en blind. De särskilt stora begåvningarna torde dock även på detta område kunna komma långt. För att bli massörer böra alla dock ha någon sjukgymnastisk utbildning. Ett fåtal elever vid blindinstitutet borde efter noggrant urval utbildas där av en särskild lärarinna samt efter sin propedeutiska kurs avsluta sin utbildning vid ett gymnastikinstitut. Till legitimation ansåg han dock knappt troligt, att man skulle kunna komma. De för de utbildade lämpligaste anställningarna vore som assistenter å sjukhus, där de skulle ge cellulid-massage, behandla reumatiska åkommor o. d. samt giva allmän massage.

Sakkunniga, som tro, att massörutbildning åt svenska blinda bör upptagas mera systematiskt och grundligt än vad hittills skett, anse det dock av flera skäl klokast att börja i ganska liten skala. Dels känna vi nämligen ej med säkerhet, om något större antal av de blinda verkligen lämpa

sig för yrket eller om det fåtal fall av betydande framgång, som vi här i landet haft, möjligen bero på en alldeles exceptionell begåvning, dels måste man ta i betraktande, att tillgången på seende massörer för närvarande är mer än tillräckligt stor, varför den blinde, som vill slå sig fram på banan, har att räkna med en mycket stor konkurrens av seende medtävlare, som även äro mångsidigare utbildade än han själv. Vi tänka oss, att de försök, som vi förorda, lämpligast böra göras från blindinstitutets sida och på sådant sätt, att 2—3 av dess älsta lärjungar med i allo lämpliga förutsättningar uttagas till utbildning, varvid man sannolikt i första hand torde komma att tänka på de kvinnliga eleverna. Då ingen av de vid institutet anställda är kompetent att ge den förberedande undervisning, som dessa flickor böra få under sin sista institutstid, bör en gymnastiklärarinna från något institut i huvudstaden anmodas att giva denna undervisning, för vilket ändamål blindinstitutet torde komma att behöva begära ett särskilt anslag. Undervisningen bör ske ute vid institutet, och då detta ligger tämligen långt från huvudstadens centralare delar, vilket medför avsevärd tidsförlust för lärarinnan, torde man med utgångspunkt i det arvode, som plägar lämnas massörer, böra beräkna en ersättning åt henne av kr. 7,50 per timme. Under antagande att hon undervisar en timme om dagen under läsårets lopp, skulle hennes avlöning uppgå till omkr. 1,700 kronor om året. Efter slutad institutskurs böra eleverna med hjälp av studiestipendier, varom i annat sammanhang talas, fortsätta sin utbildning vid gymnastiskt institut. Då det gäller att efter fullbordad utbildning skaffa dem plats vid sjukhus o. d., bör man kunna räkna på hjälp från pensionsstyrelsen och socialt intresserade läkare.

Någon fortsättningsskola vid institutet för teknisk utbildning anse vi sålunda lika litet kunna ifrågakomma som för den intellektuella. Omöjligheten att tillgodose de olika behoven och de för fortsatt utbildning lämpliga institutselevernas ringa antal förbjuda varje tanke härpå. Men om ett antal statsstipendier ställas till förfogande, torde man kunna nå målet att bereda lämpliga lärjungar vid institutet en högre utbildning än vad detta nu ger, med ej allt för avskräckande kostnader. Dessa stipendier lära ej kunna göras så stora, att de täcka både levnadskostnader och undervisningsavgifter, utan medel måste också från andra håll skaffas åt dem, som fortsätta. Det ligger nära till hands att därvid tänka på pensionsstyrelsen, inom vars verksamhetsområde det ju ligger att söka förekomma ekonomisk invaliditet. Den enskilda välgörenheten och särskildt de föreningar, som arbeta för de blindas välfärd, ha här ock tillfällen att komma till hjälp.

Fortsättningsundervisning i övrigt.

Ackumule-
ring av
pensionstill-
lägg och
understöd.

Även om de föreslagna förbättringarne i de utgående elevernas utrustning genomförs, kan man emellertid ej tänka sig, att ett fullt tillräckligt förlagskapital kan komma att av statsmedel skänkas varje avgående blind, som skall bliva egen hantverkare, men en god grundplåt till egen affärsrörelse skulle kunna beredas ett antal institutselever på sådant sätt, att de understöd från pensionsstyrelsen, som många av dessa erhålla redan under sin institutstid, skulle ackumuleras för deras räkning och sedan åt dem utbetalas vid den tid, då de lämna institutet för att börja verksamhet på egen hand, i stället för att nu de utbetalade understöden i allmänhet torde ingå i familjens hushållning och ej komma den blinde speciellt till godo. Institutets direktion har också i skrivelse av den 16 sept. 1921 gjort framställning i nämnda syfte till pensionsstyrelsen, men erhållit avböjande svar, emedan åtgärden saknar stöd i gällande bestämmelser. Vi ha oss bekant, att direktionen sedermera vidtagit åtgärder för att på grund av pensionsförsäkringslagen § 9 c) fente stycket få uppbära de pensions-tillägg och understöd, som anses böra tillkomma institutets lärjungar, och att direktionen ingått med underdånig ansökan att få använda de inflytande beloppen till förstärkande av den utrustning, som de utgående eleverna på annan väg erhålla, något som vi livligt tillstyrka.

KAPITEL VII.

Undervisning åt vuxna blinda.

Undervisningen åt de manliga blinda, vilka efter 14 år ådragit sig sitt lyte eller som, ehuru de tidigare blivit blinda, av någon anledning, t. ex. sjukdom ej kommit till blindinstitutet, är i vårt land uppdragen åt en särskild skola, Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda, under det motsvarande undervisning i ett flertal främmande länder ges antingen vid de vanliga blindskolorna för barn eller vid arbetshem eller verkstäder för blinda. Den förra anordningen är av både disciplinära och metodologiska skäl icke att rekommendera, varemot man väl kan tänka sig att, ifall arbetshem och verkstäder i orterna bli upprättade, en del blinda där lämpligen kunna få sin undervisning. Vid De blindas förenings verkstäder i Stockholm har sådant flere gånger förekommit, men som regel är det bäst, att undervisningen gives vid en särskild skola, som har på området utbildade och erfarna lärare.

Skolundervisning åt blinda män.

Korgmakeri och borstbinderi äro de enda yrken, vari man undervisar i Kristinehamnsskolan. Ett försök med skomakeri, som för några år sedan gjordes, strandade, vilket sannolikt mest berodde på lärjungarnas ohåga att lära yrket. Det lär vara ifrågasatt att förnya försöket, vilket med den brist på lappskomakare, som flerstädes råder, nu bör kunna ha utsikt att bättre lyckas tillvinna sig de blindas intresse. Möjligen skulle kunna ifrågasättas, att repslugeriet, som tidigare varit undervisningsämne vid Tomteboda och flerstädes utomlands med framgång drives av blinda, här kunde återupptagas. Det är emellertid förenat med mycket stora kostnader för en blind att efter hemkomsten skaffa sig en egen repslugarebana, och tillsammans med seende repslugare kan han, enligt vad den i vårt land vunna erfarenheten synes utvisa, ej lämpligen arbeta. Upprättas särskilda verkstäder för blinda, där de kunna få stanna som fasta arbetare, är det emellertid ingalunda osannolikt, att det vid en sådan kan vara praktiskt att bygga en repslugarebana för blinda arbetare. Undervisning i de i det föregående (sid. 98 o. f.) som stundom lämpliga blindyrkena omnämnda sysselsättningarna som musiker, pianostämmare, massör, renskrivare och stenograf kan ej meddelas i Kristinehamn på grund av läro-

tidens korthet och svårigheten att få lämpliga lärare. Det torde alltså vara bäst, att skolan stannar inom det undervisningsområde, som nu tillhör dess verksamhet, ehuru det visserligen ej bör vara uteslutet, att man där, som vid Tomtebodas, bör ha fria händer att vid enstaka tillfällen, som synas tjänliga, få gå utom det vanliga programmet för att bereda utbildning åt någon särskild lärjunge, som anses ha avsevärd fördel härav och väl även för att göra försök. Erfarenheten ger vid handen, att då begäran om något sådant framställes till Kungl. Maj:t, det kan beviljas nödig tillåtelse därtill. Den svårighet, som ännu förefinnes att vid skolan bereda plats åt alla män, som söka inträde, blir sannolikt avhjälpt, när dess nu pågående nybygge blir färdigt.

En icke ringa del av Kristinehamnseleverna utgöras av dem, som med skolöverstyrelsens begivande av blindinstitutets direktion översändas för avslutande av hantverksutbildningen. Under femårsperioderna 1906—10, 1911—15 och 1916—20 ha de varit i medeltal respektive 12,4, 12,2 och 15,8. De få sin inackordering, sin tillsyn och sin undervisning helt och hållet genom hantverksskolans försorg, men de räknas som institutets lärjungar, och detta betalar alla kostnaderna utom dem, som komma på undervisningen. Det personliga sambandet mellan institutet och dess i Kristinehamn placerade lärjungar uppehålls i någon mån genom att det förras rektor någon gång om året gör dem ett besök, men i övrigt inskränker sig institutets åtgärder för dem till de nämnda utbetalningarna, varjämte de vid sin utskrivning från Kristinehamn också få avgångsbetyg från institutet, delvis grundade på Kristinehamnsskolans omdöme om dem. Under sin vistelse vid denna kunna de erhålla donationsstipendier från Tomteboda.

Anordningen, vilken, då den 1904 först vidtogs, betraktades som ett försök, fick sin egendomliga form, emedan man ej ville för ett sådant göra ändringar i lagen angående blindundervisningen och stadgan för läroanstalterna för blindas, hälst hantverksskolan då ännu ej var uppförd å ordinarie stat. Onekligen har den dock sina olägenheter, då i realiteten Kristinehamnsskolan blir den, som bestämmer både uppfostrande och ekonomiska åtgärder rörande dessa elever, och institutet blott har att så att säga godkänna och betala kostnaderna. Rätt mycket skrivande följer ock härmed. Det synes oss, som skulle det lända till förenkling utan att medföra någon olägenhet, om de ifrågakvarande lärjungarna finge dimitteras från institutet till hantverksskolan på samma sätt som nu förskolorna efter fullbordad kurs dimittera sina lärjungar till institutet, varvid utbildningstiden vid Kristinehamnsskolan borde inräknas i den lagstadgade 8—10-åriga kursen och landstingsavgifterna för ifrågakvarande lärjungar inbetalas

till sistnämnda skola i stället för till institutet. Vi hemställa alltså, att institutet erhåller rätt att dimittera lärjungar till hantverksskolan samt att den ovannämnda lagen och stadgan underkastas den partiella omredigering, som blir en följd härav samt av den därmed sammanhängande ändringen beträffande landstingsavgifternas utbetalning. Följande ändringar synas oss böra göras: Vad lagen beträffar bör i §§ 2, 5 och 6 hantverksskola nämnas bland läroanstalterna, och av § 4 bör sista stycket omredigeras, vilket även är önskligt för att åstadkomma överensstämmelse med den praxis, som utbildats på grund av § 34 i förordningen. Vi föreslå följande lydelse: Barn är skolpliktigt under de 10 år, som följa efter dess intagning i förskola eller, ifall det utan att ha genomgått förskola intages i institut, under 8 år. Har det från institut överflyttats till hantverksskola, fortfar dess skolplikt likväl till denna tids utgång. Därest barnet dessförinnan inhämtat sådana kunskaper och färdigheter och uppnått sådan utveckling, att vidare skolgång anses obehörlig, eller är det så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn, må det från sin skolplikt befrias.

I förordningen bör i § 2 även hantverksskolan i Kristinehamn omnämnas, varjämte ett nytt mom. bör inskjutas i § 31, för vilket vi föreslå följande lydelse: Lärjunge, som vid institut inhämtat det kunskapsmått, som han anses där kunna tillgodogöra sig, kan av direktionen för avslutande av sin hantverksutbildning överflyttas till hantverksskola.

I nådiga reglementet för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda av 3 december 1915 behöver ingen annan ändring göras än att i § 21 orden »med folkskolöverstyrelsens tillstånd» uteslutas.

Vidare böra också ändringar göras såväl i institutets som hantverksskolans inkomst- och utgiftsstaten, när nya stater komma till stånd, och slutligen torde böra tillses, att de från institutet till hantverksskolan överflyttade ej förlora sin nuvarande möjlighet att komma i åtnjutande av det förras donationsstipendier. Vid granskning av samtliga stipendiedonationsbrev ha vi funnit, att härför inga andra åtgärder behöva vidtagas än sådana, som kunna beslutas av direktionen efter inhämtat bifall från ännu levande donatorer.

Önskligt vore, att ett större antal lärjungar än hittills komme att bevista hantverksskolan i fulla 3 år, detta särskilt därför, att deras övning och därmed arbetsfärdighet skulle bli större. Nu lämna åtskilliga skolan efter ett eller annat år, när de egentligen blott inlärt handgreppen men ingalunda vunnit tillräcklig färdighet. Ibland torde detta bero på att de äro familjefäder, som önska snarast möjligt återvända till sina hem, eller att de överskatta den yrkesskicklighet de vunnit, men ej sällan äro nog

också de ekonomiska svårigheterna vid att uppehålla sig å främmande ort avgörande. För närvarande utgå statsbidrag till elevernas utackorderingskostnader med omkring 150 kronor per år åt varje behövande elev från ett i skolans stat upptaget anslag. Den sammanlagda utgiften för detta ändamål var år 1920 kronor 4,864: 50. Det ekonomiska hindret för kvarstannandet kan emellertid även utan en höjning häri i väsentlig grad minskas, om de förslag bliva förverkligade, som vi nedan skola lämna, rörande beredande av ekonomisk hjälp åt blinda utom folkpensioneringens ram.

När en lärjunge efter fullständig kurs lämnar Kristinehamnsskolan, erhåller han av skolan verktyg, modeller, material m. m. till högst 400 kronors värde, om han genomgått 3-årig kurs. Den som endast genomgått 2-årig kurs, kan blott få för 300 kronors värde. Sammanlagt 3,700 kronor lämnades år 1920, därav ungefär hälften till verktyg. Kommer den av oss föreslagna överföringen av vissa Tomtebodaelever till stånd, skall skolan sannolikt om några år ha omkring 60 elever, av vilka drygt en tredjedel årligen skola utrustas, i vilket fall anslaget till utrustningar torde behöva höjas till 8,000 kronor.

Det är en god sak, att de nybörjande hantverkarna få denna hjälp, men som förlagskapital är det otvivelaktigt allt för litet, då beloppet ej sätter dem i stånd att arbeta något på lager. Ett under alla förhållanden tillräckligt förlagskapital kan i alla händelser ej på denna väg beredas, då härför kräves större individualisering än vad vid utdelningen av utrustningsstipendier kan vara lämpligt, redan därför att den behöfliga summan är mycket olika för olika personer och i hög grad beroende av förhållandena i hemtrakten och familjen. Något ackumulerande av pensioner eller understöd, som sid. 104 påpekats som möjligt för institutseleverna, kan — om man frånser de jämförelsevis unga, som enligt vårt förslag sid. 107 kunna komma att överflyttas från institutet och som fortfarande enligt gällande lag äro skolpliktiga — ej komma i fråga beträffande hantverksskolans egna lärjungar, då dessa under den tid, som föregår deras inskrivning, och under sin vistelse vid skolan säkerligen pläga fullt ut behöva använda de belopp, som lämnas dem. Andra vägar måste därför sökas för att underlätta den svåra övergången från skolan till den självständiga verksamheten, och vi skola nedan i annat sammanhang lämna förslag härutinnan.

En mycket praktisk art av understöd är den, som skolan lämnar sina forna lärjungar och för övrigt också många andra blinda genom att från sin materialdepå försälja till dem gott material, tillbörligen preparerat och till billigast möjliga pris. De blinda begagna sig också mycket härav, så att depåns omsättning under år 1920 steg till 234,409 kronor. En stor

svårighet har den år 1921 fått avhjälpt genom att riksdagen i enlighet med kungl. proposition lämnat skolan för depån ett förlagskapital på 50,000 kronor. Frakten lämnas fri åt de blinda materialköparna. Då det till 10,000 kronor högst fixerade statsanslaget synes vara för lågt tilltaget, hålst det visat sig, att skolan både 1920 och 1921 måst hos De blindas förening begära och där även erhållit en fyllnadssumma, kunna vi ej underlåta att framhålla, att denna form av understöd är en synnerligen lämplig sådan, då den kommer särskilt de flitigt arbetande mest till godo och då den i sin mån möjliggör för många blind hantverkare att stanna i en avlägsen hemort. Skulle skolans depå endast kunna lämna nedsättning i fraktkostnaden, under det att Blindföreningens lämnade fullständig fraktfrihet, skulle detta medföra, att alla blinda vände sig till Stockholmsdepån, som bleve överbetungad, varjämte ett onödigt fraktande på långa avstånd framkallades. Vi hemställa därför, att det förslagsanslag å högst 10,000 kr., som nu plägar utgå till Kristinehamnsskolan för de nämnda fria frakterna, måtte beviljas utan den inskränkning, som ordet »högst» innebär.

Beträffande undervisningen av de vuxna kvinnliga blinda hänvisa vi till den utredning, som lämnats å sid. 65. Vi dela den uppfattning, som ligger till grund för där omtalade åtgärder, nämligen att gruppen är för liten för en särskild skola och att dess utbildning av lokala och andra skäl ej lämpligen kan äga rum vid någon av de statens blindskolor, som nu finnas, men att denna utbildning oavvisligen tillkommer staten och ej bör längre belasta en enskild donation, som ju förr dess hellre bör frigöras för sitt egentliga syfte, nämligen att komma hjälpbehövande blinda kvinnor till gagn.

Skolundervisning åt blinda kvinnor.

Sedan de blinda lämnat sina skolor, av vad art dessa än må vara, händer det ofta, att de vid sitt arbete komma in i vissa oarter, så att arbetsprodukten blir försämrad och till sist kanske rent av osäljbar. De framsteg inom yrket, som göras, bli dem obekanta, och modernare och därför mera lättsålda modeller likaså. Med tanke härpå har institutets direktion i instruktionen för de reseinspektörer, som den årligen för fondmedel plägar utsända (institutets årsredogörelse 1910—11), anbefallt dessa att söka i någon mån utöva också en undervisande verksamhet och medgivit dem rätt att för sådant ändamål stanna några dagar hos en inspekterad blind. Det är emellertid klart, att en sådan undervisning ej kan sträcka sig längre än till någon detalj. Skall ny kunskap meddelas kräves ett förnyat skolbesök. För sådant ändamål ha dels kortare kurser vid Tomteboda och Kristinehamn några gånger anordnats (jfr sid. 64), och

Undervisning efter skoltiden.

dels mottager man stundom i den senare skolan repetitionselever, vanligen för en termin. Något hinder torde ej föreligga för att dessa kunna få del av statens bidrag till elevernas inackorderingsavgifter, och medel till uppehälle under denna tid torde, där de ej själva förmå skaffa dem, kunna erhållas från pensionsstyrelsen, kommunen eller enskilda föreningar. Det är att hoppas, att sådana repetitionskurser mera än hittills skola kunna lämnas åt män vid Kristinehamnsskolan, sedan dess nybyggnad blivit färdig, och även åt kvinnor bör där ibland om somrarna kunna beredas tillfälle till sådana. De särskilda anslag, som för detta ändamål blivit nödiga, synas oss böra begäras av skolans styrelse för var särskild gång, då dessa sommarkurser ej behöva göras årliga. Vid institutet böra ibland matlagningskurser för blinda kvinnor anordnas, och om dessa gäller detsamma.

Då de nämnda inspektörerna göra mycken nytta, men det är osäkert, om institutets fondmedel längre kunna tåla den i k. brevet 2 sept. 1904 med plan för institutets åtgärder till understödjande av de blindas självverksamhet (jfr sid. 68) till 4,000 kr. beräknade årsutgiften för dem, anse vi det önskligt att — i överensstämmelse med direktionens hemställan i förut omtalade underdåniga skrivelser (sid. 100), vilken nu ej föranlett åtgärd — denna utgift framdeles blir bestridd av statsmedel.

Stipendier.

Liksom bland institutseleverna finnas understundom även bland de män och kvinnor, som efter barnaaldern förlorat sin syn och som därför äro hänvisade till att vid skolorna i Kristinehamn eller Uppsala vinna hantverksutbildning, sådana som lämpligare borde söka sin utkomst på andra banor än hantverkarens, varvid ej så sällan musikerns, pianostämmarens och någon gång massörens synes kunna komma ifråga. Såsom vi för dylika fall bland institutslärjungarna föreslagit beviljandet av statsstipendier, (jfr. sid. 95) så anse vi, att det borde vara möjligt också för vuxna blinda att erhålla sådana stipendier för att möjliggöra för en del av dem att erhålla annan utbildning än hantverkarens. Dessa stipendier kunde lämpligast utdelas av skolöverstyrelsen, som genom blindskolorna och reseinspektörerna har tillfälle att skaffa sig den personliga kännedom om de sökandes förutsättningar, som ej alltid kan vinnas genom ansökningshandlingar, men som är nödvändig, om stipendierna skola kunna utdelas så, att de komma till verklig nytta. Beträffande dessa stipendiers storlek hänvisa vi till vår utredning å sid. 96. Om i enlighet med vårt där framställda förslag stipendiet beräknas efter 65 kronor i månaden och om det får åtnjutas i 10 månader om året, skulle varje stipendium gå till 650 kronor. Då emellertid stipendiaterna i mycket olika grad kunna vara i behov av understöd, särskilt därför att somliga t. ex. de som skola

idka bokliga studier kunna kräva hjälp under en ganska lång följd av år, under det andra t. ex. pianostämmare eller sådana, som redan äga färdighet i orgelspel men behöva en avslutande kurs för att inför en domkyrkoorganist kunna avlägga organistexamen, torde reda sig med en rätt kortvarig hjälp, bör stipendiets storlek ej fixeras utan lämnas åt skolöverstyrelsen att i varje fall bestämma, liksom denna även bör äga att för varje fall bestämma närmare villkor för stipendiets åtnjutande. Att sådana närmare villkor stundom kunna behövas är tydligt. Den som vill idka studier vid ett elementarläroverk, måste visa, att han blivit antagen till lärjunge vid ett sådant, den som vill idka musikstudier, att någon lämplig musiker förklarar sig villig handleda honom, den blivande masören måste ådagalägga sig äga lämpliga fysiska och etiska förutsättningar, och på allehanda andra områden torde villkor av så växlande art böra bestämmas, att de ej lämpligen kunna fastställas i en förordning, utan att bestämmandet av dem bättre kan överlämnas åt den myndighet, som tillsätter stipendiet. Som ett allmänt villkor torde, då stipendierna icke kunna täcka hela studiekostnaden eller äro avsedda därtill, av denna myndighet eller i en eventuell författning angående ifrågavarande stipendier böra fastställas, att stipendiaten visar sig förfoga över de ekonomiska möjligheter, som han över stipendiet behöver för att under behöflig tid driva de studier, han avser att idka. Hjälp härutinnan får han av sin statspension eller av den blindhetsersättning, vi nedan föreslå, men han bör också kunna erhålla sådan på enskild väg eller från någon av de föreningar, som understödja de blinda. Så har De blindas bokfond ett par stipendier för detta ändamål, och De blindas förening och Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd borde här också ha ett lämpligt område för sin verksamhet. Pensionsstyrelsen skall säkert såsom hittills icke undandraga sig att bidra till utbildningen. En sådan fördelning av understödjan- det skulle ha den fördel med sig, att det svåra urvalet av stipendiat- er bland de sökande underlättades genom det vitsord, som skulle ligga i ett intyg om beviljad hjälp från en förening med dess personkännedom eller från pensionsstyrelsen med dess möjligheter att taga reda på sökandens ekonomiska förhållanden.

Om man — för att beräkna totalsumman och utan att därför förorda, att stipendierna skulle bindas vid vissa utbildningsområden, — tänker sig, att bland institutselever och vuxna blinda årligen skulle utbildas 2 masörer med ett-årig, 2 pianostämmare med halvårig och 2 musici med ett-årig kurs, samt vidare, att vart tredje år en institutselev skulle anses lämplig till fortsatta studier, vilka då skulle fortgå från ett elementarläro- verks 4:de klass till 3 år efter studentexamen = 9 år, så skulle stipen-

diernas antal bli $2 + 1 + 2 + 3 = 8$ och alltså, om medelbeloppet är 650 kronor, 5,200 kronors eller avrundat 5,000 kronors årsanslag vara behöfligt. De särskilda stipendiernas storlek bör vid det årligen skeende utdelandet bestämmas av skolöverstyrelsen, och den bör ha rätt att under så lång följd av år, som den anser lämpligt, lämna stipendierna till en och samma person. Det är av vikt, att man ej genom dessa stipendier lockar in några blinda på banor, som sedan ej visa sig tjänliga för dem, varför det sannolikt månget år kan vara skäl att ej utdela hela stipendiesumman, men å andra sidan kan det somliga år inträffa, att flere fullt lämpliga sökande, än här beräknats, anmäla sig. Det synes oss därför som borde överskottet från ett år kunna reserveras till ett följande. Vi hemställa alltså, att Kungl. Maj:t ville hos riksdagen utverka ett reservationsanslag å 5,000 kronor att ställas till skolöverstyrelsens förfogande för utdelande av stipendier åt blinda för sådan högre utbildning, som de ej kunna vinna vid statens blindskolor.

Såsom i redogörelse för Sverges nuvarande blindvårdsförhållanden påpekats (sid. 68 o. f.) är det ej blott genom Kristinehamnsskolans depå som de blinda efter genomgångna utbildningskurser såsom hantverkare kunna erhålla ett stöd i sina strävanden. Ett högst betydande arbete i samma riktning utföres till såväl blinda hantverkares bästa som till många andra blindas på enskild väg, särskilt genom blindinstitutets fonder, Föreningen för blindas väl, De blindas förening och Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd. En av föreningarne, De blindas förening, åtnjuter statsunderstöd.

Tryckning
av blind-
skrifter.

De nämnda föreningarna ävensom stiftelsen De blindas bokfond arbeta även för att andligen söka hålla de blinda uppe genom att skaffa dem tillgång till böcker i blindtryck, som gåvor eller till låns, varjämte genom De blindas förening ett veckoblad utges, för vilket föreningen liksom för sitt lånbibliotek åtnjuter understöd av allmänna medel. Skulle någon förändring beträffande dessa sistnämnda understöd, vilka årligen bestämmas, vara önskelig i den ena eller andra riktningen, läser föreningen själv eller skolöverstyrelsen, till vars yttrande föreningens underdåniga framställningar pläga remitteras, icke underlåta att påpeka sådant, varför desamma ej föranleda någon vår framställning.

Produktionen av blindböcker — utom vad de handskrivna angår, vilka i avsevärd mängd och till stor del med frivilliga, oavlönade krafter produceras för De blindas förenings lånebibliotek — uppehålls så gott som uteslutande av De blindas bokfond och blindinstitutets tryckeri. Den förra hade vid 1920 års slut på sitt förlag 13 arbeten i 24 volymer, mest läro-

böcker för elementarskolundervisning och handböcker för sjukgymnaster. Den åtnjuter ej och har ej ifrågasatt statsunderstöd. Institutet har på sitt förlag 39 böcker av uppbygglig art i 62 volymer (bibliska böcker, psalmboken, betraktelser), 25 arbeten i 53 volymer, avsedda för undervisningen i blindskolorna, 3 populärvetenskapliga arbeten i 20 volymer samt 27 arbeten av skönlitterär art i 39 volymer. För tryckningen m. m. har institutet på extra stat ett anslag, som för närvarande utgår med 7,000 kronor, vartill det av 1920 års riksdag höjdes. Under kristiden har det år efter annat varit nödvändigt för Kungl. Maj:t att med medel från institutets fondräntor täcka de brister, som uppstått å anslaget. Om priset på papper sjunker avsevärt, kommer måhända anslaget att visa sig tillräckligt för en tryckning i samma omfång, som den hittills bedrivna. I annat fall lärer det bli nödvändigt för institutets direktion att begära ytterligare ökning i anslaget. Vi kunna ej annat än framhålla angelägenheten av att institutets bokproduktion åtminstone ej minskas och att ej heller bokprisen ökas, då de, om man ej tar hänsyn till volymernas storlek utan till den mängd text, de innehålla, redan nu ställa sig rätt dyrbara för köparen, alldenstund blindtrycket är mycket skrymmande. Visserligen är det så, att nöjesläsningen lämpligast kan tillhandahållas de blinda läsarne genom lån av de skrivna böckerna i De blindas förenings bibliotek, men det är dock ett berättigat önskemål, att de numera ganska talrika läskunniga blinda må i sina hem ha egna små boksamlingar av sådan litteratur, som de med fördel kunna gång efter annan läsa. Skall man komma därefter, tör det i en framtid bli nödvändigt att begära ytterligare anslag till institutets tryckeri.

KAPITEL VIII.

Åtgärder till hjälp åt arbetande blinda.

De blindas
arbets-
förmåga.

Den utredning vi ovan lämnat ger vid handen, att av 3,130 blinda över 20 år, om vilka vi från fattigvårdsstyrelsernas ordförande fått uppgifter, 322 (10,3 %) helt och hållet försörja sig med sitt arbete och 175 (5,6 %) på annat sätt, varjämte 1,010 (32,3 %) delvis försörja sig med sitt arbete (jfr. tab. 9). Om de återstående 1,623 (51,8 %) måste man sålunda säga, att de, för såvitt primäruppgifterna äro riktiga, äro helt och hållet beroende av allmän eller enskild hjälp för sitt uppehälle. Siffran på de helt och hållet självförsörjande kommer mycket nära den, som ur de sid. 39 och 40 meddelade kan uträknas för Norge (9,5 % av samtliga blinda). Jämför man våra blindas försörjningsduglighet med blindas i andra länder än de skandinaviska, enligt de uppgifter vi meddelat beträffande försörjningsförhållandena i England (sid. 26), Frankrike (sid. 34), Nederländerna (sid. 37) och Tyskland (sid. 48), synes den snarare bättre än sämre. Dock är det att märka, att de meddelade omdömena från främmande länder äro mycket generellt hållna och ej grundade på detaljerade undersökningar, varjämte de i en del fall kanske också äro agitatoriskt färglagda. Av de siffror, som å sid. 66 meddelats, framgår, att av de 207 i tab. 9 upptagna, vilka kunna identifieras såsom från institutet eller hantverkskolan efter fullständig kurs utskrivna, 51 (24 %) kunna helt och hållet försörja sig själva med sitt arbete och 111 (53,6 %) delvis försörja sig, varemot 45 (21,7 %) ej alls bidra till sitt uppehälle. Inom den sista gruppen befinna sig emellertid säkerligen många ålderstigna och sjukliga. Oss tillgängliga uppgifter för främmande länder medge ingen exakt jämförelse med våra blinda i detta avseende, men då en jämförelsevis stor procent både av de blinda barnen och av de vuxna blinda hos oss erhålla speciell blindundervisning och av de här meddelade siffrorna framgår, att de, som hos oss erhållit blindskolutbildning, reda sig betydligt bättre än de utbildade svenska blinda, så är det även på denna grund troligt, att de blindas självförsörjningsduglighet i allmänhet är bättre hos oss än i ett flertal andra länder. Med en allt mer förbättrad utbildning särskilt av kvinnorna, som verka i hög grad neddragande på siffrorna (jfr. sid. 66),

kan man våga hoppas, att allt fler svenska blinda skola kunna bli självförsörjare eller till en större del än nu bidra till sin försörjning. Vi ha också ovan föreslagit flera åtgärder, som vi tänka oss kunna verka i denna riktning. Då emellertid alltjämt många av dem, vilka som vuxna förlora sin syn, av skilda anledningar ej skola kunna använda sig av erbjudna undervisningsmöjligheter, och då själva lytet verkar i hög grad försvärande icke minst för dem, i vilkas arbete affärsverksamhet i större eller mindre grad ingår, kan man ej anse, att man genom att bereda tillräckliga utbildningsmöjligheter också tillräckligt sörjt för utjämnandet av de hinder, som skilja de blinda från de seende. De äro i konkurrensen med dem alltjämt handicapade genom sitt lyte.

Denna svårighet bör i görligaste mån undanröjas, och man kan därvid tänka sig att hjälpa de blinda dels genom direkta pänningunderstöd och dels genom att för dem underlätta utövandet av deras yrken. Av vår redogörelse för blindväsendets utveckling och för dess närvarande ståndpunkt synes, att man i en mängd länder liksom hos oss gått fram på båda dessa vägar, men också att mycket överallt fattas, innan man nått önskliga och även möjliga resultat. Vi lämna här nedan en redogörelse för vad vi på grund av vunna erfarenheter hos oss och i främmande länder anse kunna göras för att utefter båda dessa utvecklingslinjer föra vår blindvård framåt.

Eftersom den allmänna pensionsförsäkringen åsyftar att med pänningar understödja bl. a. dem, som på grund av lyte äro urståndsatta att försörja sig, ligger det nära till hands att i första runnet undersöka, om ej genom dennas utvidgade tillämpning å de blinda skulle kunna vinnas en förbättring för dem. Man kan därvid närmast tänka på antingen att pensionstillägg och understöd finge utgå med högre belopp till blinda än till övriga invalider eller på att årsinkomsten enligt § 7 pensionsförsäkringslagen, vilken bestämmer gränserna för den årsinkomst, som ej förleder reduktion av pension eller understöd, skulle för dem beräknas efter förmånligare grunder.

Det förra förutsätter — då enligt pensionsförsäkringslagen pensionstilläggen och understöden beräknas endast med hänsyn till invalidens inkomst men ej efter arten eller graden av hans invaliditet — att särskilda bestämmelser beträffande blinda skulle införas i lagen, vilket med all sannolikhet skulle medföra nödvändigheten att införa motsvarande bestämmelser även för andra grupper av invalider, exempelvis de ständigt sängliggande. En sådan principiell omändring av lagen synes emellertid ej kunna för närvarande ifrågakomma. Därtill kommer, att många blinda ju

De blindas
ställning till
pensionsförsäkrings-
lagen.

icke kunna betraktas som invalider i pensionsförsäkringslagens mening, d. v. s. som till arbete varaktigt oförmögna.

Vad inkomstberäkningen enligt § 7 angår, torde lagen icke lägga hinder i vägen för att en blind persons inkomster beräknas med avdrag av sådana utgifter, som äro nödvändiga för hans yrkes bedrivande, t. ex. ersättning åt följeslagare vid arbetsproduktens försäljning. Vill man däremot, att även kostnaden för den särskilda vård, som en blind behöver, skall avdragas, kommer man ut för samma svårighet, som ovan angavs på tal om understödets storlek, nämligen att grundsatsen då måste tillämpas även på andra än blinda, och att saken sålunda på grund av de principer, å vilka pensionsförsäkringslagen är byggd, måste prövas i ett vidsträcktare sammanhang.

Vid bestämmande av årsinkomsten för erhållande av pensionstillägg enligt pensionsförsäkringslagen skall hänsyn ej tagas till understöd, som till avskedade indelta soldater och båtsmän utgå från Vadstena krigsmanshuskassa och två andra kassor. Man skulle kunna tänka sig att i viss analogi härmed även beträffande de blinda ett visst belopp t. ex. 300 kronor skulle räknas som ej förefintligt. Emellertid torde ej heller en sådan väg vara framkomlig, då statsmakterna torde ha medgivit en dylik undantagsbestämmelse utslutande av den anledning, att ifrågavarande understödstagare utgöra en ganska hastigt utdöende grupp.

De vid 1921 års riksdag beslutade förbättringarna i pensionsförmånerna lända i huvudsak endast dem, som efter 1922 års ingång bli varaktigt arbetsoförmögna, till fördel och bli därför utan verkan på det stora flertalet av dem, som nu äro blinda. Det gäller för övrigt om dessa liksom om övriga bestämmelser i pensionsförsäkringslagen, att de ej avse något utjämnande av de särskilda svårigheter, som lytet skapar för de blinda i jämförelse med dem, som oavsett lytet äro med dem jämställda.

Kommunala
pensions-
tillskott och
sjukvårds-
bidrag.

Lagen 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag öppnar emellertid en utväg att genom kommunen lämna en rikligare hjälp åt blinda, då den stadgar, att till folkpensionerna kan av kommunen lämnas ett tillskott i pänningar eller naturaförmåner åt personer, som uppbära sådan pension, men ändock befinnas vara i behov av fattigvård, utan att dessa tillägg skola anses som fattigvård (kommunala pensionstillskott). Samma lag ger också kommunen rätt att gemensamt med pensionsstyrelsen bestrida kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, likaledes utan att detta anses som fattigvård (kommunala sjukvårdsbidrag). I intetdera fallet räknas vad sålunda erhållits som årsinkomst enligt § 7 pensionsförsäkringslagen. Då lagen är ny, ha dess verkningar för de blinda inom vidsträcktare delar av vårt land ännu ej kommit mycket till synes, men i Stockholm

och Göteborg samt ett flertal andra större kommuner har den i ganska rikligt mått tillämpats på dem. Så åtnjuta i den förstnämnda staden många blinda från 10—100 kronors kommunalt pensionstillskott i månaden, och även åt sådana, som äro intagna å vårdanstalter lämnas sådant tillskott till mindre belopp, ehuru deras statspension tillfaller staden. I Göteborg utbetalas dessa tillskott ej till blinda intagna å anstalt, men blinda i egen bostad pläga få 30—40 kronor i månaden i kommunalt pensionstillskott. Kommunala sjukvårdsbidrag genom samarbete mellan pensionsstyrelsen och kommunen förekomma ofta, då det gäller att skaffa blinda män utbildning vid Kristinehamnsskolan och dylikt, och ha för övrigt förekommit redan före tillkomsten av 1918 års lag. Från de organ, som handha den allmänna pensionsförsäkringen, i första hand pensionsnämnderna, bör man kunna påräkna ett kraftigt arbete, när det gäller att intressera kommunerna för beviljande av de ifrågavarande pensionstillskotten och sjukvårdsbidragen, för så vitt ej dessa framdeles, enligt det förslag vi nedan lämna, komma att undanträngas av ett annat slag av understöd.

Då vägen genom statspension till förstärkt belopp eller på lindrade villkor ej är framkomlig och de kommunala pensionstillskotten, även om de komma till rikligare användande, säkerligen alltid skola utfalla synnerligen ojämnt, skulle man i stället kunna tänka sig att begära en viss summa från staten, från vilken åt varje svensk blind skulle kunna lämnas en årlig hjälp såsom en ersättning för den svårighet vid arbete och i det dagliga livet i övrigt, som hans lyte medför — blindhetsersättning.

Den invändningen skulle måhända kunna göras, att även andra lytes-tyngda lika väl som de blinda borde ifrågakomma till en sådan lytesersättning, så t. ex. vissa kroniskt sjuka, sinnesslöa, vanföra och dövstumma. De båda förstnämnda grupperna behöva emellertid snarare anstaltsvård än arbets-hjälp, och de dövstumma ha ej på långt när samma ekonomiska olägenheter av sina lyten som de blinda. Av de sistnämnda kommer ungefär samma procent på fattigvården som av de fullsinnade, enligt uppgift av rektor J. Prawitz. Huruvida sådana vanföra, som ehuru på grund av sitt lyte ej fullt arbetsföra dock i nämnvärd mån bidra till sitt uppehälle genom arbete, böra ifrågakomma till att erhålla särskild lytesersättning, är en fråga, vars behandling ej ingår i vårt uppdrag, men även om de böra erhålla sådan ersättning, synes denna omständighet ej skola föranleda till att de blindas grupp, för vilken utredning nu föreligger färdig, skall behöva vänta på att se sina förhoppningar realiserade.

Principen om statshjälp i dylika fall är ingalunda ny, då den tillämpas mycket just beträffande abnormvård och sjukvård. Jämför t. ex. de sid. 87 nämnda författningarna rörande tuberkulossjukvårdsanstalter

Blindhets-
ersättning.

och epidemisjukhus ävensom bestämmelserna i kungl. förordningen 31 maj 1889 och 14 juni 1918, enligt vilka staten betalar årsavgifter för lärjungar vid landstingens dövstumskolor. På samma sätt är det genom kungl. förordningen 24 oktober 1919 ordnat också vid länens sinnesslöanstalter. Principens tillämpning skulle också innebära en utjämning i det allmännas utgifter för de blinda, då dessa äro mycket ojämnt fördelade på rikets kommuner, så att en liten kommun stundom kan ha verkligt avsevärda utgifter, därför att en blindrik släkt har hemortsrätt inom densamma. Kommunerna böra emellertid ej helt och hållet befrias från deltagande i den här föreslagna hjälpen, hälst den i åtskilliga fall torde komma att verka till nedgång i deras fattigvårdskostnader samt troligen skall medföra ett nästan fullständigt upphörande eller åtminstone en väsentlig reduktion vad de blinda beträffar av de kommunala pensionstillskotten enligt lagen 14 juni 1918. Någon lindring i kommunernas utgifter för folkpensioneringen skall den också medföra. Det sistnämnda gäller jämväl landstingen, men från deras sida tänka vi oss intet deltagande i den här ifrågavarande hjälpen, då vi nedan föreslå ett annat sätt för deras arbete med blindvården. Då både stat och kommun delta i utgiften, synes en halvering av denna naturlig, hälst statens bidrag ej får sättas för lågt, om det skall få någon verklig betydelse för kommunen.

En fara föreligger otvivelaktigt, att en del personer, som lida av nedsatt synförmåga, men som dock ej böra räknas som blinda, skola söka att komma in under denna kategori, sedan en särskild förmån därmed blivit förenad. Det synes därför nödvändigt att fixera vad man i detta sammanhang menar med blind. Såsom av våra redogörelser för de blindstatistiska förhållandena framgår, ha mycket växlande definitioner på blind i skilda länder vid skilda tider förekommit. Att utgå från den rent vetenskapliga definitionen, att blind är den, som är fullständigt berövad synen (jfr Danmark sid. 20), är i föreliggande fall omöjligt. Vi föreslå i stället, att vid blindhetsersättningens utdelande den räknas som blind, som lider av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförande av för honom lämpligt arbete därav uppstår (jfr England sid. 25).

Även bland dem, på vilka denna definition äger tillämpning, synes oss vissa grupper böra avskiljas, nämligen främst de, vilkas inkomster av ett eller annat slag äro så goda, att de ej äro i behov av någon hjälp från det allmänna, och vidare de, som ej alls eller åtminstone ej i nämnvärd grad kunna genom eget arbete bidra till sitt uppehälle.

De bland dessa sistnämnda blinda, vilka äro odugliga och obildbara, äro för närvarande hänvisade till fattigvården eller i vissa fall till vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Våra nu framlagda

förslag äro icke avsedda att föranleda någon ändring i de sålunda bestående förhållandena, utan lära fattigvården och nämnda anstalt böra bibehållas vid sina funktioner i detta hänseende. Därmed följer ock, att ingen förändring avses i det för åtskilliga av dessa blinda beredda tillfället att erhålla hjälp genom pensionstillägg eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen. Skulle det visa sig, att blind inom ifrågavarande grupp icke är helt och hållet obildbar, kan han erhålla hjälp genom undervisning eller beredande av arbetstillfälle, varom förmåles i andra delar av detta betänkande. En blind inom ifrågavarande grupp kan ock tänkas vara lämplig aspirant för intagning i särskilt ålderdomshem för blinda, varom vi i detta betänkande avgiva förslag. En viss utväxling mellan nu ifrågavarande grupp av blinda och dem, som erhålla det föreslagna understödet av det allmänna, kommer ock naturligt nog att äga rum, i den mån sådana blinda, som stå så att säga under strecket, genom specialutbildning, på grund av återvunnen hälsa eller av andra orsaker få förbättrade förvärvsmöjligheter och mera avsevärt bidra till sitt uppehälle samt därför höja sig över den skiljande gränsen, så att de komma i åtnjutande av den här avsedda hjälpen. Stundom kommer också en utveckling i motsatt riktning att äga rum, ehuru en sådan försämring, efter vad man kan hoppas, bör fortskrida långsammare än förut och bli mindre vanlig, om de här föreslagna åtgärderna till de blindas bästa genomföras.

Vidare bör från blindhetsersättningen uteslutas den, som enligt gällande författning är skolpliktig och alltså, därest han fullgör denna plikt, åtnjuter den försörjning, han behöver, å det allmännas bekostnad.

Slutligen böra — i likhet med vad förhållandet är beträffande pensionsstillägg — från blindhetsersättningen uteslutas den, som icke längre är mantalsskriven i riket, den, som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning eller är hemfallen åt dryckenskap, samt den, som avhänder sig eller undandöljer inkomst eller egendom i uppsåt att erhålla blindhetsersättning eller högre sådan än honom eljest skolat tillkomma. Beträffande de sistnämnda bör dock — i analogi med bestämmelserna angående pensionstillägg — möjlighet hållas öppen för den myndighet, som bestämmer beloppen, att efter prövning av omständigheterna låta honom behålla någon del av blindhetsersättningen. (Jfr även nedan sid. 130.)

(Jfr lagen om pensionsförsäkring §§ 8 och 9 samt redogörelsen för Danmarks blindvård sid. 23.)

Den ifrågasatta hjälpen är sålunda tänkt som ett inkomstillägg åt arbetande blinda. Vi kalla den här för korthets skull blindhetsersättning, då den åsyftar att giva den blinde den pekuniära hjälp, han på grund av sitt lyte och de därmed följande svårigheterna i det dagliga livets förhål-

landen, i arbetet och vid försäljningen av förfärdigade varor behöver för att få i någon mån likartade ekonomiska förutsättningar med sina sende yrkeskamrater samt i varje händelse bevara en viss ekonomisk självständighet.

Vid fixerandet av blindhetsersättningens belopp bör man enligt vår åsikt utgå från behovsprincipen. Ersättningen bör då avpassas icke endast efter den blindes egen inkomst utan även åtminstone i någon mån efter levnadskostnaderna på den plats, där han är bosatt. Till grund för beräkningarna bör läggas existensminimum för fullsinnad person inom de olika kommunerna. För att erhålla tillräckligt enkla och praktiska bestämmelser uppdelas kommunerna i ett färre antal grupper med gemensamt beräknat existensminimum för samtliga kommuner inom samma grupp.

Till ledning vid bestämmandet av dessa existensminima må erinras, att i den allmänna pensionsförsäkringen har existensminimum för man fixerats till 425 kronor. Detta är ett minimum, som beträffande pensions-tilläggens beräkning skall gälla för alla kommuner även de billigaste och med möjlighet att i dyrare sådana förbättra pensionerna genom kommunala pensionstillskott utan fattigvårds karaktär. Av en inom pensionsstyrelsen i slutet av 1920 verkställd utredning framgår bland annat, att det torde vara endast ett mycket ringa fåtal kommuner, där en efter riktiga grunder beräknad försörjningssiffra nämnvärt understiger detta belopp, 425 kronor, och att även beträffande de billigaste landskommunerna, nämligen de rena jordbrukskommunerna, medeltalssiffran för riket med säkerhet står betydligt högre.

Av sagda utredning framgår vidare, att existensminimum i genomsnitt för samtliga kommuner i hela riket ej torde understiga 600 kronor och i varje fall för stora delar av befolkningen ligger betydligt över denna gräns. I skrivelse till Konungen 23 februari 1921 anför pensionsstyrelsen bland annat, att, även om man räknar med att en avsevärd höjning av pänningvärdet småningom skulle kunna genomföras, torde det i många delar av landet säkerligen icke vara möjligt ens med iakttagande av den allra största sparsamhet att utan någon som helst hjälp från annat håll draga sig fram på detta belopp, 600 kronor.

Med stöd av denna utredning ha vi ansett, att existensminimum icke för någon grupp av kommuner bör beräknas nämnvärt lägre än till 425 kronor och i den dyraste ortgruppen ej lägre än till 600 kronor. Å andra sidan ha vi, bland annat med hänsyn till kostnaderna för det allmänna, icke funnit anledning att under nuvarande finansiella förhållanden framlägga ett förslag till blindhetsersättning beräknat på grundval av ett högre normalt existensminimum än 600 kronor i någon av rikets orter.

Vad särskilt de blinda angår, ha vi funnit avgörande skäl tala för

att man beträffande dem räknar med ett existensminimum avsevärt högre än det för andra personer gällande. Den blindes utgifter bliva drygare än den seendes till följd av själva lytet. Han behöver nämligen mera hjälp i det dagliga livets förhållanden än den seende, han är vid sin verksamhet ofta utsatt för smärre skador, han behöver allt emellanåt hjälp vid utförandet av arbete, särskilt vid monteringen och den sista avputsningen, och likaså vid de färdiga varornas föryttring. Då han behöver förflytta sig utom hemmets vanda område, måste han som regel ha en ledsagares bistånd. I många fall utfylles den skillnad, som på detta vis uppstår mellan den blindes och den seendes utgifter, på det viset, att den blinde av köparen erhåller högre betalning för sin vara än den är värd; men detta är i själva verket ett slags tiggeri, och det är vida bättre, att den skillnad, lytet föranleder, utjämnas genom ett tillskott från det allmännas sida.

Att fixera någon bestämd proportion mellan existensminimum för en blind och för en fullsinnad person möter naturligtvis stora svårigheter; denna proportion kan ansenligt variera från fall till fall. Det torde emellertid kunna sägas, att om man beräknar existensminimum för blind person till omkring $\frac{1}{3}$ mer än det normala försörjningsminimum å ifrågakommande ort, är denna proportion såsom medeltal betraktad i alla händelser icke för högt beräknad, särskilt då man tager hänsyn till att det blott är arbetsdugliga och därför mer rörliga personer, som komma i fråga till blindhetsersättning. Å andra sidan ha vi av bland annat kostnadsskäl icke ansett oss böra fixera proportionstalet högre än till $1\frac{1}{3}$. Till jämförelse kan erinras om vad som å sid. 20 och 28 nämnes om tillskott, som i Danmark och England lämnas i nu ifrågavarande syfte och vilka beräknas avsevärt högre än vad vi föreslå.

Med ovannämnda utgångspunkt skulle sålunda existensminimum för blind person beräknas till lägst omkring $\frac{4}{3} \times 425 = 567$ kronor eller i avrundat tal 550 kronor och högst $\frac{4}{3} \times 600 = 800$ kronor.

Av praktiska skäl anse vi, att dyrortsgrupperna böra inskränkas till 3, och i de respektive grupperna blir då existensminimum för blind person: i grupp 1: 550 kronor, i grupp 2: 675 kronor och i grupp 3: 800 kronor. Såsom existensminimum för grupp 2 har därvid valts medeltalet mellan de för grupp 1 och grupp 3 beräknade försörjningstalen.

Motsvarande försörjningstal för fullsinnad person skulle enligt det ovanstående utgöra omkring $\frac{3}{4}$ av de för de blinda anförda medeltalen, sålunda i grupp 1 något över 400 kronor, i grupp 2 något över 500 kronor och i grupp 3: 600 kronor.

Kommunen synes själv böra avgöra, till vilken grupp kommunen eller den del av densamma, till vilken den blinde hör, bör räknas, varvid den i

viss mån kan ha ledning av de grupperingar av liknande slag, som blivit uppgjorda för kommunikationsverkens avlöningar m. m. Kommunens beslut härvidlag kan naturligtvis överklagas på samma sätt som andra kommunala beslut.

Vid avgörande av frågan, till vilken dyrortsgrupp en kommun skall föras, torde det vara naturligt, att kommuner, i vilka det allmänna existensminimum ej uppgår till 450 kronor, i regel komma att räknas till grupp 1, kommuner med ett existensminimum av 500 à 550 kronor till grupp 2 och kommuner, i vilka existensminimum ej understiger 600 kronor, till grupp 3. Tveksamhet torde väl däremot i många fall komma att råda, huruvida en kommun, där existensminimum utgör 450 à 500 kronor, skall räknas till grupp 1 eller grupp 2 samt huruvida en kommun, där existensminimum utgör 550 à 600 kronor, skall räknas till grupp 2 eller grupp 3.

Då blindhetsersättningen är tänkt såsom ett inkomstillägg, avsett endast för arbetande blinda i ändamål att giva dem i någon mån likartade ekonomiska förutsättningar med deras seende yrkeskamrater och sätta dem i stånd att bevara en viss ekonomisk självständighet, kan det synas naturligt, att från rättigheten att erhålla blindhetsersättning uteslutas icke blott de blinda, vilka till ingen del genom eget arbete bidra till sin försörjning, utan även de, vilkas arbetsinkomst endast uppgår till en obetydlighet. För att undvika, att personer, vilka strängt taget näppeligen äro att betrakta såsom arbetsdugliga, bliva medtagna på grund av att någon obetydlig arbetsinkomst kan påföras dem, kanske ofta på mer eller mindre konstlat sätt, bör naturligtvis inkomstgränsen för de från blindhetsersättning uteslutna icke sättas allt för lågt. I detta avseende föreslås, att till erhållande av blindhetsersättning skall ifrågakomma endast sådan blind, vars årliga inkomst av eget arbete uppgår till minst 25 % av det inom vederbörande ort fastställda existensminimum för blind person. Ersättning skall sålunda icke utgå till sådan blind, vars inkomst av arbete understiger i avrundade tal: i grupp 1: 140 kronor, i grupp 2: 170 kronor och i grupp 3: 200 kronor.

Som förut nämnts bör vid beräklandet av blindhetsersättningen behovsprincipen tillämpas även i sådant avseende, att personer med högre inkomst erhålla lägre understöd än personer med lägre inkomst. Blindhetsersättningen bör sålunda visserligen avtaga med växande inkomst, dock långsammare än inkomsten växer, så att den totala intakten i regel växer samtidigt med den blindes egen inkomst. Ett dylikt förfaringssätt brukar i allmänhet tillämpas vid annan liknande sociala understödsverksamhet. Såsom skäl härför brukar huvudsakligen anföras, att om totalintakten

ej hålles växande med den egna inkomsten, skulle understödstagarna sakna vederbörlig eggelse att själva söka förkovra sin ekonomiska ställning, understödstagare med eget kapital skulle lockas att avhända sig detsamma, från annat håll utgående understöd skulle indragas o. s. v., enär den genom dylika åtgärder minskade inkomsten bleve fullt kompen-serad genom ökat understöd från det allmänna. Vid fixerandet av blind-hetsersättningen bör man jämväl taga i betraktande, att den blinde, även om han är mycket duglig i sitt yrke, dock alltid arbetar väsentligt långsammare än hans seende yrkesbroder. Vi finna det naturligt, att den blinde arbe-taren genom blindhetsersättningen även erhåller viss kompensation för detta, och se häri ytterligare ett tungt vägande skäl för att understöds-beloppet avväges så, att totalintäkten växer samtidigt med den blindes egen inkomst, vilket blir detsamma, som att understödet minskas endast med viss del av sagda inkomst. Beträffande frågan, med hur stor del av inkomsten minskning i understödet bör ske, kunna naturligtvis olika me-ningar göra sig gällande. Inom den allmänna pensionsförsäkringen sker minskning med 60 % av den egna inkomstens ökning, så att understöds-tagaren med andra ord får behålla 40 % av sagda ökning. På grund av vad ovan anförts synes det naturligt, att man beträffande blindhetsersättningen räknar med ett mindre avdrag. Vi anse, att avdraget under alla omstän-digheter icke bör utgå med högre procenttal än 50 %, så att med andra ord totalintäkten ej ökas med mindre än 50 % av den egna inkomsten. Många skäl kunna tala för att avdraget göres proportionsvis lägre vid de lägre inkomsterna, exempelvis därför, att den svagare och osjälvständigare arbe-taren i allmänhet torde behöva starkare impulser till egna ansträngningar än den, som redan nått en något större ekonomisk självständighet. Därtill kommer, att den kompensation, som blindhetsersättningen avser att giva jämväl därför, att den blinde arbetar långsammare än den seende, givetvis bör göras proportionsvis starkare vid lägre än vid högre inkomster. Skill-naden mellan de seendes och de blindas arbetsprestationer är nämligen störst beträffande de svagare blinda arbetarna för att allt mer avtaga, i den mån arbetsdugligheten tilltager, och slutligen bli av ringa praktisk vikt, om än lytet under alla förhållanden och vid så gott som alla slags arbeten lägger åtskilliga hinder i vägen för verksamheten. Det kan av dessa skäl synas motiverat, att vid inkomst understigande ett visst minimum blindhetsersättningen utgår med belopp, som motsvarar vederbörande exi-stensminimum för blind person, minskat med exempelvis endast 25 % av den egna inkomsten, medan för inkomst, överstigande antydda gräns, un-derstödet minskas med hälften av den utöver nämnda gräns ökade inkom- sten. Å andra sidan kan anmärkas, att vid den lägsta inkomstgränsen —

25 % av vederbörande existensminimum — kvarstår av motiveringen för att totalintäkten bestämmes till högre belopp än existensminimum huvudsakligen endast det — visserligen i och för sig vid dylik låg inkomst särskilt starkt talande — skälet, att den blinde bör erhålla viss kompensation för den långsamhet, med vilken han arbetar. Med hänsyn till samtliga dessa i olika riktningar talande skäl hava vi stannat vid ett enkelt medlande förslag, enligt vilket blindhetsersättningen alltigenom beräknas till det belopp, som motsvarar existensminimum, minskat med 50 % av den blindes egen inkomst.

Genom de sålunda föreslagna bestämmelserna vinner man ej blott, att de blindas, som ej äro att betrakta som verkliga arbetsföra, uteslutas från blindhetsersättning, utan man undviker också komplikation med pensionstillägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen, vilken komplikation, enligt vad verkställd undersökning visat, skulle medföra betydande olägenheter. Vi hänvisa i detta avseende till den utredning, som återfinnes i Bil. B, sid. 168 o. f., och ha vi för vår del funnit de uppvisade olägenheterna av en kombination mellan den allmänna pensionsförsäkringen och särskilda understöd till de blindas så välgående, att vi av där anförda skäl ansett oss böra avstå från att söka understödsfrågans lösning på en sådan väg.

För att erhålla enklare och ur expeditionssynpunkt mera praktiska beräkningsresultat föreslå vi följande avrundningsregler: Om den enligt ovanstående grunder beräknade blindhetsersättningen ej uppgår till helt tiotal kronor, avrundas densamma till närmast högre tiotal kronor. Om den blindes inkomst överstiger: i grupp 1: 400, i grupp 2: 500, och i grupp 3: 600 kronor, och ej själv uppgår till helt hundratal kronor, avrundas det uppskattade inkomstbeloppet nedåt till närmast lägre hundratal kronor. I anknytning härtill bör tillfogas en bestämmelse, att blindhetsersättning ej utgår, om det beräknade beloppet understiger 50 kronor.

Resultatet av de sålunda föreslagna beräkningsgrunderna framgår närmare av följande tvänne tabeller, av vilka den förra anger blindhetsersättningens belopp inom de olika yrortsgrupperna för varje ifrågakommande inkomstintervall, medan den andra för gränspunkterna till varje sådant intervall anger icke blott blindhetsersättningens utan även totalintäktens belopp.

Tabell 1.

1	2	3	4	5	6
<i>Grupp 1.</i> Existensminimum 550 kronor.		<i>Grupp 2.</i> Existensminimum 675 kronor.		<i>Grupp 3.</i> Existensminimum 800 kronor.	
Egen inkomst	Blindhets- ersättning	Egen inkomst	Blindhets- ersättning	Egen inkomst	Blindhets- ersättning
140— 159	480	170— 189	590	200— 219	700
160— 179	470	190— 209	580	220— 239	690
180— 199	460	210— 229	570	240— 259	680
200— 219	450	230— 249	560	260— 279	670
220— 239	440	250— 269	550	280— 299	660
240— 259	430	270— 289	540	300— 319	650
260— 279	420	290— 309	530	320— 339	640
280— 299	410	310— 329	520	340— 359	630
300— 319	400	330— 349	510	360— 379	620
320— 339	390	350— 369	500	380— 399	610
340— 359	380	370— 389	490	400— 419	600
360— 379	370	290— 409	480	420— 439	590
380— 399	360	410— 429	470	440— 459	580
400— 499	350	430— 449	460	460— 479	570
500— 599	300	450— 469	450	480— 499	560
600— 699	250	470— 489	440	500— 519	550
700— 799	200	490— 599	430	520— 539	540
800— 899	150	600— 699	380	540— 559	530
900— 999	100	700— 799	330	560— 579	520
1,000—1,099	50	800— 899	280	580— 599	510
		900— 999	230	600— 699	500
		1,000—1,099	180	700— 799	450
		1,100—1,199	130	800— 899	400
		1,200—1,299	80	900— 999	350
				1,000—1,099	300
				1,100—1,199	250
				1,200—1,299	200
				1,300—1,399	150
				1,400—1,499	100
				1,500—1,599	50

Tabell 2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Grupp 1. Existensminimum 550 kronor.			Grupp 2. Existensminimum 675 kronor.			Grupp 3. Existensminimum 800 kronor.		
Egen inkomst	Blindhets- ersättning	Total intäkt	Egen inkomst	Blindhets- ersättning	Total intäkt	Egen inkomst	Blindhets- ersättning	Total intäkt
140	480	620	170	590	760	200	700	900
160	470	630	190	580	770	220	690	910
180	460	640	210	570	780	240	680	920
200	450	650	230	560	790	260	670	930
220	440	660	250	550	800	280	660	940
240	430	670	270	540	810	300	650	950
260	420	680	290	530	820	320	640	960
280	410	690	310	520	830	340	630	970
300	400	700	330	510	840	360	620	980
320	390	710	350	500	850	380	610	990
340	380	720	370	490	860	400	600	1,000
360	370	730	390	480	870	420	590	1,010
380	360	740	410	470	880	440	580	1,020
400	350	750	430	460	890	460	570	1,030
500	300	800	450	450	900	480	560	1,040
600	250	850	470	440	910	500	550	1,050
700	200	900	490	430	920	520	540	1,060
800	150	950	600	380	980	540	530	1,070
900	100	1,000	700	330	1,030	560	520	1,080
1,000	50	1,050	800	280	1,080	580	510	1,090
			900	230	1,130	600	500	1,100
			1,000	180	1,180	700	450	1,150
			1,100	130	1,230	800	400	1,200
			1,200	80	1,280	900	350	1,250
						1,000	300	1,300
						1,100	250	1,350
						1,200	200	1,400
						1,300	150	1,450
						1,400	100	1,500
						1,500	50	1,550

Det kan synas som borde blindhetsersättning ej komma i fråga åt personer med så relativt goda inkomster som de i tabellerna med de högsta totalinkomsterna upptagna. Det skulle emellertid komma att leda till svårigheter i tillämpningen, om man ej låte skalan falla jämt, tills ersättningen blir så låg, att den saknar större praktisk betydelse. Därtill kommer, att den föreslagna anordningen ej kommer att föranleda någon större kostnad för det allmänna, då dels relativt få blinda ha så pass stora inkomster, som det här gäller, dels blindhetsersättning åt dessa utgår med blott små belopp. Bland dessa understödstagare torde också jämförelsevis många vara familjeförsörjare och därför ha större behov av bidrag än vad blotta inkomstsiffran anger, vilket också talar för att ingen avkortning bör ske.

Tiden för inträdande av rätt till blindhetsersättning synes böra fixeras till samma ålder, som enligt pensionsförsäkringslagen är minimigränsen för erhållande av understöd, eller femton år. Denna gräns lämpar sig också på grund av den omständigheten, att enligt gällande bestämmelser skolplikt ej längre föreligger, om blindhet inträffar vid denna ålder.

I annan med den här ifrågasatta jämförlig understödsverksamhet bruka i allmänhet understöden utgå med lägre belopp till kvinnliga än till manliga understödstagare. Sålunda äro exempelvis inom den allmänna pensionsförsäkringen kvinnornas pensionstillägg och understöd lägre än männens, om än skillnaden där är tämligen obetydlig. (Den uppgår i gränfallen för högsta understöd till $6\frac{2}{3}\%$.) Motiveringen för denna skillnad torde väsentligen vara, att försörjningsminimum för kvinnorna i regel enligt gjorda undersökningar visat sig vara något lägre än för männen. Möjligen förhåller det sig så även beträffande blinda män och kvinnor, men säkerligen ha de senare mycket svårare att förtjäna sitt uppehälle, då de arbeten, varåt de kunna ägna sig, äro både färre och vida mindre givande än männens. De ha även svårare att begiva sig till främmande ort för att söka arbete och äga måhända även mindre företagsamhet. (Jfr siffrorna sid. 62.)

Någon fara för att kvinnorna som grupp skulle komma att bli dyrare än männen som grupp föreligger ej. Såväl folkräkningssiffrorna för 1910 (tab. 1) som våra uppgifter från fattigvårdsordförandena (tab. 9.) visa t. o. m., att de kvinnliga blinda — i motsats mot vad förhållandet är bland seende — äro färre än de manliga. Skolelevernas fördelning på kön (tab. 7) visar detsamma. Frånräknas nu de blinda, vilkas inkomst ej uppgår till 25 % av existensminimum, resp. överstiger 200 % därav, torde denna beskärning antagligen komma att gå starkast ut över kvinnorna (jfr sid. 62), och det återstående antalet kvinnor blir sålunda relativt ännu mindre

än återstående antalet män. Bland de jämförelsevis få blinda, som komma över det föreslagna maximet, äro visserligen sannolikt ej många kvinnor, men deras antal är i stället en så mycket större procent av den vida talrikare mängd, som kommer under minimet. Även om — såsom antagligt är — de återstående kvinnornas medelinkomst är mindre än männens och medelunderstödet per kvinna sålunda blir större än medelunderstödet per man, torde av ovan angivna skäl dock det totala understödsbeloppet till kvinnor knappast komma att överstiga understödet till männen, snarare tvärtom. Därtill kommer, att den föreslagna likställigheten mellan män och kvinnor betydligt förenklar bestämmelserna. Utan en sådan skulle man få att för män och kvinnor röra sig med olika tabeller, vilka skilja sig både beträffande existensminimum å de olika orterna, den undre inkomstgränsen för de från ersättning uteslutna, de utgående blindhetsersättningarnas belopp samt inkomstintervall — en komplikation alltså, som skulle bli större än exempelvis motsvarande inom pensionsförsäkringen.

Tvekan kan uppstå om vilket av kommunens organ är det lämpligaste för arbetet med blindhetsersättningens bestämmande och utdelande. Kommunalnämnden (i städerna drätselkammaren), pensionsnämnden och fattigvårdsstyrelsen kunna sättas i fråga. Den prövning av de personliga förhållandena, som måste tillkomma den myndighet, som skall verkställa ifrågavarande uppdrag, är ett arbete, som skiljer sig allt för mycket från vad som eljest tillhör kommunalnämndens eller drätselkammarens göromål, för att dessa skola kunna anses fullt lämpliga, och mot att lämna uppdraget till pensionsnämnden talar bl. a., att denna icke har någon medelsförvaltning om händer. Vi ha därför stannat vid att föreslå, att uppdraget lämnas åt fattigvårdsstyrelsen, ehuru visserligen några bland oss känt mycken tvekan, då det är väl bekant, vilken skygghet ett stort antal blinda — och säkerligen ej de minst aktningvärda ibland dem — känner för att komma in under fattigvård. Det föreslagna understödet skall visserligen ej hava fattigvårds natur d. v. s. det skall ej medföra samma påföljder som fattigvårdsunderstöden, och skall dessutom ej utgå efter en myndighets mera tillfälliga beslut utan till i lag bestämt belopp tillkomma den blinde som en rätt, men till sin art är det dock i själva verket mycket nära beslätat med understödet från fattigvården och torde därför lämpligast böra förläggas under denna, som för övrigt icke sällan redan förut har en ingående känedom om den blindes förhållanden. Emedan fattigvårdsstyrelserna helt säkert vid handhavande av blindvårdsmålen skola gå till väga på det humana sätt, som numera är inom fattigvården vanligt, är det att hoppas, att de blinda efter någon tids erfarenhet härav skola kunna övervinna sin naturliga motvilja mot anordningen.

De blinda flytta visserligen mindre än landets övriga befolkning, och därför lära i allmänhet för dem hemorts- och mantalsskrivningskommun sammanfalla. Då detta emellertid ej alltid är fallet, anse vi, att det är lämpligast, att hemortsrätten blir bestämmande vid fråga om vilken kommun, som har att besluta om blindhetsersättningen. Därigenom vinner man särskilt den fördelen, att ingen kommun blir betungad av att en blind över 60 år dit inflyttar. Sådana blinda, som ej äga någon hemortsrätt, t. ex. de ej alldeles fåtaliga utvandrade svenskar, som ådragit sig sitt lyte i Amerika och därför sänts åter hit, böra erhålla sin blindhetsersättning av vistelsekommunen, som sedan har att av statsmedel bekomma ersättning för utbetalningen — detta i analogi med vad som äger rum beträffande fattigunderstöd. Är hemortsrätten stridig, synes blindhetsersättningen böra utbetalas av vistelsekommunen, tills frågan om hemortsrätten blivit avgjord, varefter vistelsekommunen, om den befines vara en annan än hemortsrättskommunen, skall äga att av sistberörda kommun utfå hälften av vad sålunda blivit utlagt. Statsverkets skyldighet att erlagga den återstående hälften kvarstår oförändrad. Har någon, som är under 60 år, av annat skäl än skolgång, utbildningskurs e. d. oavbrutet under minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, där han har hemortsrätt, utan att under denna tid ha av samhället åtnjutit fattigvård, synes oss hemortsrättskommunen böra av statsverket utfå hela blindhetsersättningen. Jämför fattigvårdslagen 14 juni 1918, § 60 mom. 1. Har hemortsrätten ej kunnat utrönas eller är den tvistig, bör fattigvårdsstyrelsens beslut underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Då en blind önskar erhålla blindhetsersättning, bör han ingiva ansökan om sådan hos fattigvårdsstyrelsen i den kommun, där han har hemortsrätt, dock att, då hemortsrätten ej kunnat utrönas eller är tvistig, ansökningen skall ingivas till fattigvårdsstyrelsen i den kommun, där han är bosatt. För att kunna pröva en sådan ansökan behöver styrelsen känna graden av nedsättning i sökandens synförmåga ävensom hans vandel och ekonomiska förhållanden. Då det ofta torde vara ganska svårt och dyrbart för den blinde att skaffa läkarintyg och det även i en mängd fall torde vara alldeles onödigt, emedan blindheten är oomtvistelig, synes det emellertid ej nödvändigt, att läkarintyg alltid bifogas ansökningen, utan det bör överlätas åt fattigvårdsstyrelsen att bestämma, när den anser sig behöva ett sådant. Det samma synes oss också böra gälla beträffande intyg rörande vandel, ekonomi samt ålder.

Förändringar i den blindes förhållanden kunna inträffa i olika avseenden, och därför bör fattigvårdsstyrelsen söka följa dessa växlingar och

vara berättigad att, när den så finner behöfligt, fatta nytt beslut angående blindhetsersättningen.

Så snart fattigvårdsstyrelse fattat beslut i ärende rörande blindhetsersättning, skall ordföranden ofördröjligen på lämpligt sätt, t. ex. genom rekommenderat brev, bevisligen låta den blinda eller hans målsman erhålla del av beslutet.

Då blindhetsersättningen uteslutande avses för arbetande blinda, skall vid uträkningen av den inkomst, som berättigar till ersättning, endast arbetsinkomsten medräknas. När det sedan skall beräknas, till vilket belopp ersättningen skall utgå till den blinde, vars arbetsduglighet konstaterats, böra däremot alla inkomster av vad slag som hälst medräknas. Det kan nämligen ej anses rimligt, att en blind, som arbetar något litet men även på annan väg, t. ex. genom kapitalräntor, har avsevärd inkomst, skulle erhålla lika stor hjälp som den, som saknar varje annan inkomst än den hans arbete ger honom. Då pensionsförsäkringslagen i § 7 under uttrycket »inkomst av fast egendom, kapital eller arbete» sammanfattar alla slag av inkomst, kan samma uttryck också begagnas i en författning om blindhetsersättning utan att detta innebär, att hänsyn ej skulle tagas t. ex. till ett regelbundet understöd från någon förening eller till den omständigheten, att den blinde är ägare till kapital eller fastighet, som för tillfället ej ger avkastning. Tvekan kan uppstå, om till de inkomster, som här skola medräknas, också höra de bidrag, som någon blind kan åtnjuta av försörjningspliktiga föräldrar eller barn. Då så ej är fallet vid inkomstberäkning enligt pensionsförsäkringslagen, synes det oss emellertid ej heller böra ske beträffande blindhetsersättning. Vid beräkning av naturaförmånens värde böra liknande grunder användas som de, vilka äro stadgade i pensionsförsäkringslagen, så att, där dessa förmåner räcka till full om än torftig försörjning, deras årliga värde uppskattas till det belopp, som i kommunen är existensminimum för en blind, eller, om de ej räcka till full försörjning, till motsvarande lägre belopp. Alldenstund existensminimum för blind person skall räknas olika inom skilda kommuner, bör dock — i motsats mot vad förhållandet är vid inkomstberäkning enligt pensionsförsäkringslagen — det lägsta värde, vartill bostad får uppskattas, ej bestämmas lika för alla kommuner, utan bör vara beroende av vilken dyrortsgrupp kommunen tillhör. Då pensionsförsäkringslagen fixerar det lägsta värdet å bostad till 60 kr., kan samma värde lämpligen bestämmas för den billigaste ortgruppen, i vilket fall detta värde i de båda övriga grupperna synes böra bestämmas till resp. 75 och 90 kronor. Där uppskattningen ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, bör den verkställas efter de priser, som gälla i orten, eller efter andra grunder, som fattigvårdsstyrelsen finner lämpliga. Denna styrelse bör äga

rätt att låta blindhetsersättningen utgå med oförminskat belopp vid det fall, att den blinde i syfte att skaffa sig bättre förvärvsmöjligheter bevisar en hantverksskola, en utbildningskurs eller dylikt och därigenom tillfälligtvis minskar sin inkomst, så att han enligt de av oss föreslagna bestämmelserna ej längre skulle åtnjuta blindhetsersättning. I fråga om äkta makar skall vid beräkning av årsinkomsten densamma för vardera anses utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst, där ej alldeles särskilda skäl, t. ex. att den ena maken är intagen å ålderdomshem men ej den andra eller att den ena maken övergivit den andra, kunna anses berättiga till ett annat beräkningssätt. Naturligtvis skall vid bedömandet av huruvida en gift blinds arbetsinkomst uppgår till så högt belopp, att han kan få blindhetsersättning, endast vederbörande makes inkomst av eget arbete medräknas. En bestämmelse om rätt för den blindes anhöriga, därest han äger sådana, som för sitt uppehälle äro beroende av honom, att uppbära blindhetsersättning, ifall han undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, motsvarande bestämmelsen i § 9 pensionsförsäkringslagen, synes böra meddelas.

Utbetalningen av den beviljade blindhetsersättningen bör i regel ske månatligen vid månadens slut, fattigvårdsstyrelsen dock obetaget att i fall, där den så finner lämpligt, förfara annorlunda.

Den som är missnöjd med något fattigvårdsstyrelsens beslut beträffande blindhetsersättning, äger att hos Kungl. Maj:ts befallningshavande anföra besvär i vanlig administrativ ordning på sätt som i § 78 mom. 1 fattigvårdslagen stadgas. Över Kungl. Maj:ts befallningshavandes utslag kan klagan anföras hos Konungen i regeringsrätten. Till lagen 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt bör fördenskull till uppräkningslagen av ärenden i § 2 mom. 2 göras följande tillägg: mål angående blindhetsersättning.

Vad kommun för blindhetsersättning inom fastställda gränser erlagt, bör den sålunda till halva — för visst fall till hela — beloppet återfå från statsverket. För detta ändamål bör kommunen före februari månads slut (jfr lag om fattigvården 14 juni 1918 § 61) ingiva räkning för det gångna året till socialdepartementet. Dettas byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden bör granska de ingivna räkningarna, innan betalning sker.

Skulle det inträffa, att en ekonomiskt mindre bärkraftig kommun blir så svårt tyngd av utgående blindhetsersättning, att det utövar avsevärt inflytande på dess budget, synes den kunna hos Kungl. Maj:t begära att komma i åtnjutande av skatteutjämningsmedel. (Jfr kungl. förordningen 29 juni 1921) Även en annan utväg blir möjlig i de län, som enligt vårt förslag här nedan införa särskild nämnd för blindvårdsärenden. Denna

synes nämligen vara oförhindrad att hos landstinget söka och erhålla rätt att av de medel, som ställas till dess disposition för blindvård, giva den allt för hårt tyngda kommunen någon lättnad. Däremot kan en kommun ej på grund av § 50 fattigvårdslagen söka återvinna vad den utbetalat som blindhetsersättning, alldenstund denna ej har fattigvårds natur och utlägg i förskott ej kunna ifrågakomma. Av samma skäl kan den ej heller av försörjningspliktig make eller anförvant återvinna vad den utlagt.

Tydligt är, att det för blindhetsersättningens likviderande till kommunerna erforderliga statsanslaget bör äga förslagsanslags natur. På grund av den utredning, som förebrakts i byråchefen Stridsbergs promemoria (bil. B sid. 168 o. f.), torde kunna antagas, att detsamma bör sättas till 400,000 kronor, varvid dock är att märka å ena sidan, att vissa besparingar genom beviljandet göras i andra statsutgifter, med hänsyn till vilka besparingar de faktiska kostnaderna för staten i promemorian skattas till endast 340,000 kronor, å den andra sidan att, även om mycket noggrann uppsikt föres över att inga andra än de, som verkligen böra komma i åtnjutande av ersättningen, också erhålla den, det på grund av det statistiska materialets ofullständighet kan vara möjligt, att det visar sig, att i landet flera blinda finnas, än man beräknat. Då denna omständighet emellertid beaktats vid kostnadsberäkningens uppgörande, har man rätt att vänta, att ett eventuellt överskott ej blir så stort, att det får egentlig praktisk betydelse.

Förslag till författning finnes bifogad såsom bil. C. De närmare föreskrifter, som för lagens tillämpning bli erforderliga, böra meddelas av Konungen, varvid det synes särskilt önskligt, att en tabell motsvarande den å sid. 125 intagna, medföljer för att vid blindhetsersättningens uträknande tjäna fattigvårdsstyrelserna till hjälp.

Vi hemställa alltså, att varje minst femton år gammal person, som lider av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförande av för honom lämpligt arbete därav uppstår, skall, med de undantag, som ovan sid. 118, 119 och 122 angivits och i § 3 av författningsförslaget närmare formulerats, av sin hemortsrättskommun erhålla ett understöd utan fattigvårds natur — blindhetsersättning, att handläggande av ärenden angående blindhetsersättning måtte uppdragas åt fattigvårdsstyrelserna, som därvid ha att beträffande beräkandet av existensminimum för blind person, ansökningsförfarande, inkomstberäkning, uträknande av blindhetsersättningens belopp, utbetalning av ersättningsbeloppet och annat dylikt förfara enligt de föreskrifter, som ovan sid. 121, 124, 129 o. f. föreslagits och som närmare formulerats i det här bifogade författningsförslaget, att besvär över fattigvårdsstyrelses beslut må kunna anföras hos Kungl. Maj:ts befallningshavande

samt över denna myndighets utslag hos Konungen, att kommunen må av statsmedel erhålla ersättning med halva beloppet, i vissa fall med hela, för vad den enligt till socialdepartementets fattigvårdsbyrå före februari månads slut ingivna och av byrån godkända räkningar under det närmast föregående året utgivit såsom blindhetsersättning, samt att för detta ändamål ett årligt förslagsanslag å 400,000 kronor måtte av riksdagen utverkas.

Blir den föreslagna blindhetsersättningen beviljad åt landets arbetande blinda, är en högst väsentlig hjälp given åt de blinda vid deras strävan att hålla sig uppe, men de behöva också hjälp av annan art än den rent pekuniära, för att de så mycket som möjligt skola utnyttja de möjligheter, deras begåvning och utbildning kunna ge dem, och ej bli alltför benägna att lita till blindhetsersättningen. När den unge blinde nu lämnar skolan och återvänder till sin hemort för att börja arbeta på egen hand, inträffar det avgörande ögonblicket i hans liv. Han kommer ofta hem med glada förhoppningar om att kunna, tack vare den utbildning han fått, stå på egna fötter, ja t. o. m. om att kunna snart nog bilda ett eget hem. Men redan då han i föräldrahemmet söker en plats för att sätta upp sina verktyg och bearbeta det material, han fått med sig från skolan, mötes han av stora svårigheter. Han blir ofta hänvisad till vinden eller ett uthus, där han under vintern omöjligt kan sitta med sitt arbete. Bättre för honom men högst otrevligt för familjen är, om honom anvisas en plats i köket. Stundom får han gå i år utan sysselsättning på grund av att han ingen arbetsplats får, något som t. o. m. har inträffat på kommunal försörjningsanstalt. Men även om han är nog lycklig att få en lämplig plats, där han kan hållas med sitt arbete, så möta dock nya svårigheter, när han arbetat upp sitt från skolan medhavda arbetsmaterial och skall skaffa nytt, och framför allt då han skall sälja sina färdiga arbeten. Material kan han skaffa till dragligt pris från Kristinehamnsskolans eller Blindföreningens depåer, men hans pänningtillgång är oftast så ringa, att förtjänsten på eventuellt försålda arbeten helt och hållet går till hans levnadskostnader. Hans brist på driftkapital gör också, att han ej kan ha ett så väl försett lager, att det motsvarar kundernas önskingar och behov. I de glest bebodda trakter, där ofta de blinda bo, blir kundkretsen ej heller mycket stor. I de tätare bebodda är i stället konkurrensen med seende eller med andra blinda betydlig. Han måste då söka sig en kundkrets inom vidsträckt område, antingen så, att han vandrar med sina borstar eller korgar från gård till gård, varvid — oavsett risken att han så blir en blott nödortfigt maskerad tiggare — stora avbränningar på förtjänsten uppkomma genom kostnader för resor, logi, följeslagare o. s. v.

Landstingens
deltagande i
blindvården.

eller genom att sända varorna till köpmän eller till någon av Blindföreningens bodar. De sistnämnda kunna emellertid blott mottaga en mycket ringa del av allt vad de blinda tillverka, och de förra, som skola leva av sin handelsförtjänst, betala ganska litet över tillverkningskostnaden. Nu är det, såsom vår statistik ger vid handen, visserligen rätt många blinda, som övervinna alla dessa svårigheter och bli verkligt självförsörjande personer, men blott alltför många tröttna vid att kämpa mot svårigheter, som äro dem oövervinneliga, och föredraga att falla andra människor till last som tiggare eller kommunala understödstagare. Så blir allt det arbete och all den kostnad, som nedlagts på dylika blindas utbildning, till ingen nytta. De i redogörelsen för Sverges blindväsande omnämnda understödsföreningarna och sammanslutningarna mellan blinda söka visserligen att komma de blinda till hjälp, som verkligen vilja arbeta, men deras möjligheter äro ej tillräckliga, kanske också för splittrade för att ett fullt tillfredsställande resultat skulle kunna uppnås. Vi ha därför tänkt oss, att en mer systematisk och med rikligare medel försedd organisation borde åstadkommas för att man skulle komma det eftersträfvade målet närmare, och särskilt att lokala organ i landets alla delar skulle kunna giva en personlig hjälp — och giva den i rätta ögonblicket och på rätta sättet — vida lättare än vad de till huvudstaden förlagda institutionerna förmå. Fullt tillräckligt arbete blir säkerligen kvar för de sistnämnda ändå. Vid sökandet efter ett lämpligt organ för arbetet för de blinda ute i landet ha vi stannat vid att en av landstinget eller av stad, som ej tillhör något sådant, tillsatt permanent nämnd borde få sig uppdraget vården av länets blindväsande. Landstinget — respektive staden — har ju redan förut ått sig uppdraget åtskilligt, som är härmed besläktat. (Jfr vad sid. 117 nämnts vid tal om blindhetsersättningen.) En stor fördel skulle ligga däri, att de personer, som insättas i den eventuella blindnämnden, genom arbetet inom densamma få närmare kännedom om de blinda inom länet och deras förhållanden. Erfarenheten från de länsvis ordnade nämnder, som biträda Kronprinsessan Margaretas arbetsnämnd för de blinda i dess arbete, visar, att det alldeles ej är omöjligt att i länsstäderna och deras närhet finna personer, som varmt intressera sig för de blinda och vilja offra dem tid och arbete.

Vid verksamheten för de blinda böra landstingen ha fria händer att ordna så, som de anse mest praktiskt för att för minsta möjliga kostnad vinna bästa möjliga resultat. Vi lämna dock här nedan en skisserad framställning av huru vi anse, att ett landstings eller en större stads verksamhet för sina blinda lämpligen borde kunna anordnas. Vi följa därvid i huvudsak den plan för användandet av blindinstitutets direktions fond-

medel, som av Kungl. Maj:t stadfästes den 2 september 1904, och en skrivelse till oss från rektorn i hantverksskolan i Kristinehamn O. Thurén.

När den blinde ynglingen eller flickan efter slutad skolutbildning återvänder till hemorten, är det lyckligast, om ett föräldrahem kan taga den hemvändande i sitt skydd. Även där god vilja finnes hos föräldrarna att taga hand om sitt barn, händer det dock, att utrymme brister, och kanske än oftare, att man ej förstår sig på att ordna det något så när praktiskt för den, som skall börja med sitt arbete, det må nu vara en hantverkare, jordbrukare, stickerska, väverska, matlagerska eller annat. Även en vuxen, som återvänder från en hantverksskola, mötes av mångahanda svårigheter, t. o. m. om det är till sitt eget hem han kommer. En person, som känner den blindes möjligheter och varken under- eller överskattar dem, kan då säkerligen blott genom att giva en del förståndiga anvisningar högst väsentligt underlätta den svåra övergången från skolan till livet och förhindra ett urspårande redan från början. I många fall kan emellertid den blinde icke få något slags stöd av hemmet. Det händer, att han intet hem har eller att detta av ekonomiska eller moraliska skäl intet stöd kan ge. Det gäller då att annorstädes bereda honom möjlighet att utnyttja sin utbildning och bli en arbetande människa. Här kräves det en sakförständig hjälp, som skaffar honom verkstadsplats, material, försäljningsmöjligheter m. m. Att den från barnskolan nyss utskrivne, som vid omkring 18 års ålder kommer till hemtrakten, endast sällan förstår sig på att där ordna lämpligt åt sig, är helt naturligt — även en seende 18-åring skulle knappt kunna det — men också kring den vuxna blinda resa sig många stängande murar, genom vilka han ej själv kan finna någon utgång.

De personer, som av landstinget utsetts till ledamöter av dess blindnämnd och som därför kunna anses hava den allmänna förutsättningen att vara praktiska människor och dessutom den speciella att vara intresserade för de blinda, böra, på grund av sin fasta ställning och om de få förfoga över oundgängliga medel, kunna göra mycket för de blinda. Erfarenheten från skyddsvännernas verksamhet (jfr sid. 72) visar, att även med begränsade tillgångar mycket kan genom rent personligt arbete åstadkommas. Nämndens ledamöter skola inom kort vinna åtskillig erfarenhet om huru det bör ordnas för dem, som befinna sig i deras område. Vid en strävan att däri bilda sig en åsikt kunna de påräkna att få del av blindskolornas och reseinspektörernas uppfattning, men framför allt bör man kunna få värdefulla anvisningar från socialdepartementets fattigvårdsbyrå, där sakkunskap bör finnas att tillgå.

En av de första åtgärderna för dessa nämnder blir att skaffa sig upp-

gift om, vilka blinda över 15 år finnas inom området, något som ofta kan erhållas från pensionsnämnderna. Å de på grund av dessa uppgifter upprättade förteckningarna böra antecknas varje särskild blinds ekonomiska förhållanden, de understöd av vad slag som helst som han erhåller m. m., som kan tjäna till upplysning vid den blindvårdande verksamheten. Då bland de förtecknade finnas sådana, som ej erhållit speciell blindutbildning och som anses kunna ha verklig nytta av sådan, bör nämnden skaffa dem tjänlig utbildning. Det är av vikt, att sådan utbildning beredes så snart som möjligt efter blindhetens inträdande, för att den blinde ej skall hinna sjunka för djupt i misströstan och sysslolöshet. Till kostnaderna härför bör nämnden kunna påräkna hjälp av pensionsstyrelsen, varjämte den blinde själv och hans närmaste böra lämna bidrag i mån av förmåga. Detsamma gäller, om särskild ögonvård anses behöflig.

Vid sina undersökningar skall helt säkert nämnden finna, att i många fall den arbetsduglige blinde bör stanna i sin egen hemtrakt, där, om han idkar hantverk, verkstadsplats beredes honom och dit materialen försändes. Sina arbeten försäljer han själv till grannarna, men då denna kundkrets sällan torde vara tillräckligt stor, får han sända sina övriga färdiga arbeten till visst försäljningsställe, för så vitt de äro så gjorda, att de kunna godkännas. Andra blinda däremot böra föras tillsammans å någon ort, där man inrättar en verkstad, på vilken reparationer och beställningar kunna mottagas, och där arbetet helst så fördelas mellan arbetarna, att de kunna få specialisera sig på vissa modeller, vilket är ägnat att motverka den olägenhet, som ligger däri, att de vanligen arbeta långsamt. Arbetslönen bör, när så ske kan, givas efter ackord för att låta fliten och dugligheten komma till sin rätt och naturligtvis ej sättas lägre än för fullsinnade arbetare inom yrket. Blindhetsersättningen bör nämligen ej bli ett skäl att nedsätta ackordsprisen, då den avser att utjämna den svårighet, som uppstår genom att de blinda arbeta avsevärt långsammare än seende yrkeskamrater. Vid reparationsarbeten torde timpenning emellertid bli nödvändig. Att de gifta blinda bör mot skälig hyra bostad beredas i närheten av verkstaden, och hos dem eller hos seende värdinnor kunna de ogifta inackordera sig, varvid de sannolikt både för ekonomiens och för trevnadens skull ofta skola söka sig flera till samma ställe. Egentliga arbetshem torde för männens räkning ej vara att rekommendera.

Verkstaden bör, för att hyrorna för denna och de blinda arbetarnes inackorderingskostnader ej skola bli för betungande, ligga å en relativt billig ort, dock ej å en så svagt befolkad, att beställningar och avsättning på platsen bli för små. Med verkstaden bör en butik vara förenad för ortsomsättningen, och i denna böra även sådana blinda inom länet, vilka

ej bo vid verkstaden, få avsättning för säljbara arbeten, helst så att dessa av butiken genast vid leveransen betalas och sålunda likställas med de arbeten, som inlämnas av verkstadsarbetarna. I en del fall kan det helt visst visa sig fördelaktigt att försälja arbeten även annorstädes än i den med verkstaden förenade butiken.

Verkstaden bör ha en seende eller halvseende föreståndare, och är den liten eller drives där blott ett yrke, torde utom de blinda arbetarne ingen annan behöva anställas där. Andra yrken än korgmakeri, borstbinderi och lappskomakeri torde ej i regel ifrågakomma — dock kunna förhållandena på någon ort vara sådana att en repslagarebana lämpligen kan byggas. Därest det förstnämnda yrket förekommer, måste föreståndaren vara utbildad inom det. De enklare borstsorterna kan han i händelse av behov lätt lära sig tillverka. Han måste vara både yrkeskunnig och affärsduglig och ha förmåga att hjälpa sina blinda arbetare till rätta samt kunna inom och utom verkstaden upprätthålla ordning bland dem. Han bör söka avsättning för de varor, som tillverkas av länets blinda, ej blott genom försäljningen i verkstadens butik utan även genom att skaffa leveranser till fabriker, handelsbodas, regementen, sjukhus och inrättningar av varjehanda slag, varvid överenskommelse om vissa standardtyper äro synnerligen önskliga. Vid dessa arbeten skall han säkert ha mycken hjälp av de inom länet betrodda personer, som sitta i blindnämnden. Kunde en bestämmelse meddelas om att blindverkstädernas arbeten vid likställighet i pris och kvalitet skulle föredragas vid leveranser till det allmänna, skulle det i hög grad underlätta föreståndarens arbete. Materialinköpen för verkstaden böra skötas av föreståndaren, som vanligen torde både bekvämast och billigast erhålla dem från de stora materialdepåerna för blinda. Är verkstaden liten, bör han — möjligen med något tillfälligt biträde — sköta också bokföringen. Men vid större verkstäder torde ett fast kvinnligt biträde härför behöva anställas, vilket då också synes kunna sköta minutförsäljningen. Större verkstäder med flera yrken kräva också ett eller flera yrkeskunniga biträden. Såväl för verkstadsarbetets gång som för inköp, försäljning och bokföring måste föreståndaren vara ansvarig. Han bör också gå nämnden till handa, då den skall uppgöra ordningsstadga samt bestämma arbetstider och arbetslöner. Hans avlöning bör utgå i form av dels fast kontant lön och dels provision å försäljningen. Önskligt är, att man bereder honom bostad vid eller i närheten av verkstaden.

Frågar man sig, huru många blinda kunna antagas böra komma i fråga till anställning vid en dylik verkstad, så ger tab. 9 i viss mån en ledning till svaret. De som av fattigvårdsordförandena betecknats som

lämpliga för arbetshem, sådana alltså, som äro arbetsvilliga och arbetsdugliga men som av skilda orsaker ej lämpligen kunna arbeta i sina hem, torde alla höra dit. Deras antal uppgår för hela landet till 292 män och kvinnor. Därtill kommer ett antal av de övriga delvis självförsörjande, om vilka man kan tänka sig, att de på grund t. ex. av sitt lynnes art eller sina familjeförhållanden ej lämpa sig i ett arbetshem, men väl kunna arbeta vid en verkstad, om de utom arbetstiden få sköta sig själva — ovisst huru många, men troligen ej någon mera avsevärd mängd. Som synes, äro de 292, som betecknats som lämpliga för arbetshem, ganska ojämnt fördelade. Uppsala, Gottland och Jämtland ha blott 4 var, Västerbotten 6, Halland 7 och Norrbotten 8, under det att Malmöhus har 32. Medelsiffran för länen, inklusive Stockholms stad, är 11,7. Då siffran är så pass låg, är det nog sannolikt, att åtskilliga län skulle komma att föredraga att få inackordera sina blinda vid ett grannläns verkstad. En praktisk anordning vore kanhända, att ett visst län inrättade en verkstad för borstbindare, men sände över sina korgmakare till grannlandet, under det att det senare inrättade ett korgmakeri och sände sina borstbindare till det förre. En annan fördelning vore också tänkbar, nämligen så, att ett län inrättade ett arbetshem (internat) för kvinnor och ett annat en verkstad (externat) för män, varefter utbyte av blinda gjordes. Kunde ett par landsting överenskomma om gemensamma verkstäder, vore detta säkerligen bäst ur ekonomisk synpunkt, men ur disciplinens och den därmed nära sammanhängande trevnadens synpunkt är det önskligt, att verkstäderna ej bli för stora.

En borstbinderiverkstad för 15 arbetare kan enligt ett av rektor O. Thurén vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda utarbetat förslag beräknas draga följande kostnad:

Engångskostnader:

Verkstadsinredning	kronor 1,500:—
Kontorsinredning	» 500:—
Förlagskapital	» 1,500:—
	<hr/>
	Summa kronor 3,500:—

Årskostnader:

Hyra för verkstad, lagerrum, butik och kontor	kronor 1,500:—
Värme och lyse	» 800:—
Föreståndaren: lön	3,000
bostad med värme och lyse	1,500
	» 4,500:—
Skriv- och butikbiträde	» 1,200:—
Diverse	» 500:—
	<hr/>
	Summa kronor 8,500:—

För en korgmakeriverkstad blir engångskostnaden bortåt 300 kronor dyrare, emedan yrket kräver dyrare verktyg än borstbinderiet. Till de nämnda årskostnaderna komma så småningom ålderstillägg åt de anställda. Föreståndarens lön har satts lika med hantverkslärares vid blindskolorna enligt nu gällande stat. Så länge de vid blindskolorna anställda åtnjuta dyrtidstillägg, torde det bli nödvändigt, att bevilja sådant till motsvarande belopp också åt föreståndaren och åt skriv- och butikbiträdet. Den förstnämndes ställning bör göras något förmånligare än hantverkslärares genom tantième å försålda arbeten, och detta torde kunna sättas till 5 %.

Medelkostnaden per år och verkstadsarbetare skulle enligt denna beräkning bli 600—700 kronor med någon ökning, om arbetarnes antal understiger 15, och sänkning, om det går högre. Ända till 20 arbetare torde en föreståndare kunna sköta under förutsättning, att de äro färdigutbildade i sitt yrke. Den vinst, som, sedan arbetarnas löner äro betalda, kan komma att uppstå å verkstadsarbetenas försäljning, torde att döma av erfarenheterna från De blindas förenings verkstäder i Stockholm ej bli så stor, att den bör beräknas som någon väsentlig inkomstpost.

Kostnaderna för ett arbetshem för blinda kvinnor kan beräknas med hjälp av Nynäshemmets räkenskap. Detta hem har under åren 1918—20 kostat i medeltal kronor 1,127:74 för var skyddsling, varvid är att märka, att de angivna åren ju varit sällsynt dyra, men visserligen också att av de i medeltal 26 intagna respektive 6, 3 och 2 voro barn. Högre än till 1,000 kronor för var skyddsling kan underhållskostnaden under normala år ej behöva räknas. I kostnadsberäkningen ingå alla avlöningar, men ej ränta på fastigheten. För beräkning av länsnämndens kostnader för ett arbetshem bör man alltså tillägga kostnaden för en lägenhet, som inrymmer bostad åt de blinda kvinnorna, vilka lämpligen kunna bo två och två i rummet, föreståndarinna, kök och jungfrukammare samt verkstads- och samlingsrum. Om hemmet ej göres allt för litet, bör utgiften härför ej komma att avsevärt öka kostnaden per alumn.

Att de i ett arbetshem intagna bli åtskilligt dyrare än verkstadsarbetarne beror tydligen på att de åtnjuta hel försörjning. Man kan därför väl tänka sig, att utgifter för internerna sänkes därigenom, att de få betala någon inackorderingsavgift, vilket de med hjälp av sin blindhetsersättning kunna. Avgiften bör nämnden bestämma efter direktiv av landstinget.

För att kunna giva stöd och vård åt länets blinda, såväl åt dem, som anställas vid gemensamma verkstäder, som åt dem, som arbeta i sina hem i skilda delar av länet, behöver länsnämnden hava medel till förfogande, vilka böra beredas den av landstinget. Dessa medel ävensom eventuella

avgifter bör nämnden själv förvalta genom en särskilt utsedd ledamot. För sin medelsförvaltning bör den före februari månads utgång redovisa inför landstinget i samband med avgivandet av berättelse om sin verksamhet under det senast förflutna året.

Då de blinda bruka vara mycket ojämnt fördelade inom länet, faller genom den här föreslagna anordningen kostnaden för dem jämnare på länets invånare än om varje särskild kommun skulle bereda arbetstillfälle åt sina blinda. Anses det lämpligare, att en arbetande blind stannar i sin hemtrakt och nämnden på den grund vill skaffa honom verkstadsplats där, kan den som villkor sätta, att kommunen bidrar något till kostnaden, vilket i sådant fall kan ske genom ett tillfälligt kommunalt understöd enligt lagen 14 juli 1918.

Då det för kommunen i många fall innebär en ekonomisk fördel att få sända en blind till länsnämndens verkstad eller hem, synes det billigt, att kommunen i någon mån lämnar bidrag till driftkostnaden för en sådan anstalt. Detta anse vi lämpligen kunna bestämmas till $\frac{1}{3}$ av den årliga nettokostnad per individ, som anstaltens i fråga drift ådrager länet, för var blind från kommunen. Engångskostnader böra helt och hållet drabba landstinget.

Det torde knappast vara rådligt, att länsnämnden åtminstone under de första åren av sin verksamhet så att säga fastläser densamma genom att skaffa sig egen fastighet. Det kräver åtskillig praktisk erfarenhet, innan man får denna ordnad på ett för länets blinda lämpligt sätt, och sannolikt håller sig ej heller siffran på de länets blinda, som lämpa sig för en gemensam verkstad eller för ett arbetshem, så konstant, att ej emellanåt utvidgningar eller indragningar böra göras, vilket lättare kan ske, om lokalerna äro hyrda än om de äro särskilt uppförda. Uteslutet är ju ej heller att det efter någon tid kan visa sig, att den ort man valt till centralpunkt för länets blindarbete ur någon synpunkt är så olämplig, att den bör utbytas mot en annan. Det bör därför ej ifrågasättas, att statsverket nu lämnar bidrag till uppförande av byggnader för verkstäder, försäljningsbodas, föreståndarebostad m. m. dylikt, utan statsbidraget bör i stället lämnas som ett hyresbidrag eller kanske allra bäst läggas helt och hållet som bidrag till driftkostnaderna, så att ett visst belopp, liksom i England (jfr. sid. 26) lämnas av staten för var blind, som är anställd vid en länsnämndens verkstad eller intagen i ett dess arbetshem. Detta belopp kan ej sättas så högt som statsbidragen till vissa sjukhus, då det här ju ej gäller personer, som behöva så oavlätlig och kostsam vård, som deras patienter, utan torde kunna sättas till ett belopp av 1 krona per dag och person. Det är ungefär samma belopp, som i England lämnas till kom-

muner med flera för deras blinda verkstadsarbetare, och fixerandet av bidraget till detta belopp skulle sannolikt innebära, att staten åtager sig omkring en tredjedel av driftkostnaden för de ifrågakvarande anstalterna.

När i en framtid organisationen vunnit större stadga, kan det måhända komma att ifrågasättas, att staten lämnar också bidrag till verkstadsbygge såsom nu är fallet enligt kungl. förordningen 27 juni 1914 och 13 juni 1919 beträffande tuberkulossjukvårdsanstalter och enligt kungl. förordningen 7 sept. 1920 beträffande epidemisjukhus. Jämför också vad å sid. 28 meddelas om de engelska statsbidragen till kommunernas kapitalkostnader för sitt blindväsande.

Vi vilja vidare föreslå, att efter engelskt mönster (jfr. sid. 26) statsbidrag lämnas också till länets utgifter för i hemmen arbetande. Att så sker synes mycket önskligt, bl. a. för att en del blinda ej onödigtvis skola dragas till verkstäderna, fastän de med större fördel och trevnad kunna stanna i hemorten, om man där bereder dem verkstadsplats. Man vinner analogi med förhållandet med verkstadsarbetarne, om statsbidraget till länsnämnderna för hemarbetarne sättes lika med en tredjedel av deras understöd åt dem. Dock bör ett maximibelopp för statsbidraget stadgas, exempelvis 500 kronor för år och person. Detta maximum torde emellertid endast sällan komma att nås — egentligen blott då det blir fråga om hjälp till nybyggnad, sålunda för en engångskostnad. Det ligger ju tydligen också i landstingets intresse att tillse, att totalkostnaden för dess verksamhet ej blir högre än vad nödvändigt är för att det avsedda ändamålet skall uppnås, nämligen att möjliggöra för de blinda att utveckla hela sin arbetskraft.

Fattigvårdsstyrelsen i den kommun, som bestämmer den blindes blindhetsersättning, skall underrättas om varje understöd av vad slag som hälst, som lämnas honom av länsnämnden.

För att undvika allt för stora kostnader bör man tillse, att nämndens medlemsantal ej göres onödigt stort, så att ej dagtraktamenten och resekostnader gå till allt för stora belopp. Nödigt torde vara, att någon av nämndens medlemmar bor så nära verkstaden, försäljningsboden eller arbetshemmet, att han blir i tillfälle att personligen följa verksamheten.

Då statsbidrag lämnas, bör också från statens sida uppsikt utövas över den nu föreslagna verksamheten för de blinda. Denna uppgift synes oss lämpligast kunna anförtros åt socialdepartementets fattigvårdsbyrå, som sålunda skulle äga att granska såväl kommunernas rekvisitioner av statsbidrag till blindhetsersättningen (jfr sid. 131) som länsnämndernas till verkstadsarbetare m. m. Utom att utöva den mera formella granskningen av dessa rekvisitioner, varvid den också bör tillse, att inga andra personer

än de, som enligt bestämmelserna böra anses som berättigade till understöd av det ena eller andra slaget, komma i åtnjutande därav, bör byrån också genom sina konsulenter på ort och ställe kontrollera de inrättade anstalterna samt tillhandagå länsnämnderna och kommunerna med råd vid deras blindvårdande verksamhet. För denna verksamhet kan byrån stundom behöva anlita någon på blindvårdsområdet särskilt sakkunnig person. Man kan tänka sig att för detta ändamål en konsulent borde anställas vid byrån, men vi ha efter någon tvekan beslutat att i stället föreslå, att till byråns förfogande ställes ett förslagsanslag för anlitan av i blindvårdsärenden sakkunniga personer. Ett belopp av 2,000 kronor torde kunna anses tillräckligt, varvid är att märka att eventuella reskostnadsersättningar och dylikt böra utgå av tillgängliga expensmedel.

Ovan är förutsatt, att länsnämnderna skulle kunna få nödigt material från större depåer av sådant, som lämpar sig för blindas arbeten. Två sådana finnas sedan många år tillbaka, den ena vid hantverksskolan i Kristinehamn och den andra vid De blindas förenings verkstad i Stockholm. Deras betydelse framgår därav, att den förra under 1920 levererade råvaror åt blindas, som arbetar i sina hem, för omkring 215,000 kronor. Motsvarande siffra för den senare var omkring 120,000 kronor. (Jfr. sid. 63 och 67). Det har ifrågasatts, att depåernas antal borde ökas, möjligen emedan man ansett, att fraktkostnaderna därigenom skulle minskas, och särskilt har man sagt, att en depå borde förläggas till Göteborg för att kunna göra billiga inköp. Då numera de blindas plåga få sin material fraktfritt sig tillsänd från depåerna, spelar det förra skälet för dem ingen roll, och de tillämnade större verkstäderna skulle säkerligen lätt och utan extra kostnad kunna genom de nu befintliga depåerna få sig sina varor tillsända från lämplig hamnstad utan att dessa dessförinnan sändas till depåorten. En ökning av depåernas antal skulle medföra ökade förvaltningskostnader, och eventuella små depåer skulle ej bliva så väl försedda med allehanda material som de stora nu äro. Vi anse oss därför ej böra föreslå inrättandet av någon ny depå, och ej heller ha vi anledning att föreslå något statsbidrag till de nuvarande utöver vad redan direkt eller indirekt utgår. (Jfr. dock sid. 109.) Skulle i en framtid De blindas förenings verkstad i Stockholm bli nedlagd, t. ex. emedan den bleve obehövlig genom inrättande av en stadens blindverkstad, så kan det visserligen komma att visa sig lämpligt att till De blindas förening för upprätthållande av en depå lämna en större eller mindre del av det anslag, som nu utgår till föreningen och närmast varit avsett till dess verkstäder men också kommit den med dem nära sammanhängande depån till godo.

Skulle den av oss föreslagna planen till åtgärder för att bereda arbets-

tillfällen åt blinda vinna bifall, så uppstår frågan huruvida verkställandet därav skulle ske på frivillighetens grund, såsom då under årens lopp det ena landstinget efter det andra upprättat anstalter för sinnesslöa, eller om det skulle — såsom fallet varit beträffande inrättandet av skyddshem för vanartad ungdom och arbetshem för försumliga familjeförsörjare m. fl. — bestämmas en viss tid, inom vilken landstingen vore skyldiga att ha de ifrågasatta anstalterna färdiga. Det förra synes oss vara att föredraga dels på grund av de nuvarande pänninge- och skatteförhållandena men dels också emedan det synes önskligt, att de skilda landstingen få rätt att sköta saken så, som de finna för sin ort mest lämpligt, och att vidtaga de ändringar, vartill erfarenheten föranleder. För närvarande skulle således statens åtgärd inskränka sig till att landstingen och de städer, som ej höra under landsting, uppmanades till att inrätta blindnämnder, vilka kunde ägna området blinda behöflig vård och för ändamålet erhölle nödiga landstingsmedel, samt att staten förbunde sig att på sätt vi ovan föreslagit bidraga till dessa nämnders utgifter, varjämte socialdepartementets fattigvårds- och barnavårdsbyrå skulle erhålla i uppdrag att stödja och kontrollera landstingens blindvårdande verksamhet och bl. a. för detta ändamål erhålla ett årligt förslagsanslag å 2,000 kronor till anlitan- de av sakkunnigt biträde (jfr sid. 148 o. 154). När ett större antal landsting eller städer vidtagit nödiga åtgärder för sina blinda, vore tiden inne att — såsom beträffande de sinnesslöa skett — i lag föreskriva skyldighet för samtliga landsting och städer, som ej tillhöra landstingsområde, att inom viss tid vidtaga anstalter för sina blinda.

Vi hemställa alltså, att hos riksdagen måtte utverkas medgivande, att varje landsting — respektive stad, som ej tillhör landstingsområde — vilket för sina blinda inrättat verkstad eller arbetshem, måtte äga att för var blind, som intages å sådan anstalt, av statsmedel erhålla ett bidrag till driftkostnaderna, uppgående till en krona per dag och person, samt att landsting — respektive stad — som åt annan arbetande blind inom området ger understöd, må erhålla detta till en tredjedel ersatt av statsmedel, dock högst med 500 kronor för år och person.

KAPITEL IX.

Ålderdomshem för blinda.

Även om kraftiga åtgärder vidtagas för att genom pänningetillskott, anskaffande av verkstadsplatser och mera dylikt stödja de blinda i deras arbete för att hålla sig uppe, är det dock högst antagligt, att allt fortfarande endast ett fåtal skall kunna lägga av något för sin ålderdom. De ha därför i regel i alla fall att motse, att de som gamla på det ena eller andra sättet skola falla andra människor till last. Av de 3,130 blinda, som upptagas i vår tabell 9, äro 1,751 (55,9 %) över 60 år gamla och 788 (25,1 %) anses av fattigvårdsstyrelserna lämpliga för särskilt ålderdomshem för blinda. Av hela antalet angivna blinda åtnjuta 593 (= 18,9 %) redan slutna fattigvård, vilken väl i regel bereds dem genom intagande å kommunens ålderdomshem. På mångt sådant åtnjuta de helt visst både den vård och den välvilja de behöva, men ett motsatt förhållande inträffar stundom. Särskilt händer det, att kamrater tycka, att de äro besvärliga och gå i vägen, samt förbittra livet för dem genom att föreka dem deras lyte. Genom att skaffa särskilda ålderdomshem för blinda skulle denna svårighet undanröjas, och man kan våga hoppas, att de gamla blinda, som fördes tillsammans, skulle kunna trivas gott med varandra på grund av likartade vanor och tycken, stundom även på grund av gemensamma ungdomsminnen. Det vore där också ej heller svårt att med högläsning, vandringsbibliotek, huvudsakligen av blindböcker, samt lättare handarbeten giva de blinda lämplig sysselsättning. En väl organiserad blindvård har som sin slutsten ett för blinda särskilt avsett ålderdomshem.

Länet torde vara det lämpliga området för ett sådant hem och den av oss föreslagna länsnämnden det lämpligaste organet för denna art av blindvård.

Av fattigvårdsordförandenas svar på våra frågor (jfr. sid. 57) framgår, att de i åtskilliga fall, anse, att den blinde trives bra i sin hemtrakt och bland gamla vänner samt att han för den skull bör stanna där han är, även om han är intagen å ett kommunalt ålderdomshem. Det är en självfallen sak, att sådana blinda ej böra förflyttas till ett för länet gemen-

samt ålderdomshem, då ju dettas egentliga uppgift skall vara att skaffa de blinda för dem mera tillfredsställande förhållanden än de förut ha. De, som av fattigvårdsordförandena anses lämpligen böra förflyttas till särskilt ålderdomshem, äro i alla fall tillräckligt många för att upprättande av sådana skall kunna anses vara av synnerligt behov påkallat. I Malmöhus och Älvsborgs län samt Stockholms stad uppges respektive 81, 62 och 60 falla under denna kategori. Minsta antalet visa Hallands, Norrbottens och Södermanlands län med respektive 10, 11 och 12. Där länet är delat i tvänne landstingsområden eller där en stad är utbruten ur landstingsområdet, kunna så låga siffror även förekomma. Medelsiffran för alla län, inklusive Stockholms stad, är 31,5.

Att upprätta särskilda ålderdomshem för män och kvinnor är näppe- ligen behöfvligt. En anstalt med ovan angivna medelsiffra eller något där- över behöver ej bli för stor för hemtrevnaden, så att knappast i något län mer än en torde behövas. Fastän ålderdomshemmen i allmänhet böra upp- rättas länsvis, torde det stundom av ekonomiska eller andra skäl vara lämpligt, att ett par län slå sig tillsammans om upprättande och under- håll av ett gemensamt sådant. Den ovan föreslagna länsnämnden synes lämpligast böra funktionera som hemmets styrelse. Som sådan bör den uppgöra stat för hemmet, sköta dess ekonomi samt hava tillsyn över det- samma, utse föreståndare och efter dennes hörande hans biträden samt intaga och utskryva alumnerna. Liksom beträffande verkstäderna bör man även här gå försiktigt till väga och samla erfarenhet, innan man genom uppförande av byggnader eller på annat sätt fastlåser verksamheten vid viss ort eller bestämmer hemmets storlek. På valet av föreståndare eller kanske snarare föreståndarinna ligger mycken makt, ty på dennas person- liga egenskaper beror i hög grad hemmets beskaffenhet. Likaså är det av vikt, att i hemmet ej intages någon, som på grund av sitt lynnes art eller av andra orsaker verkar störande på heminvånarnes trevnad, och att varje sådan individ, som visar sig ej lämpligen kunna bibehållas i hemmet, utskrives.

Kostnaderna för ett sådant hem äro beroende av prisförhållandena i trakten, där det förlägges, samt av den grad av komfort, varmed man anser sig böra utrusta det. De böra emellertid bliva ungefärligen lika stora som för ett vanligt ålderdomshem av motsvarande storlek inom länet eller måhända lite högre vad en del dagutgifter beträffar, då man ej kan påräkna synnerligen stor hjälp i hushållet med diskning, städning och dy- likt av de här intagna. I stort sett bli kostnaderna för de blinda vid ett för hela länet beräknat ålderdomshem ej större än för samtliga där in- tagna blinda, om dessa skulle kvarbliva i sina hemortskommuner, men ut-

gifterna för dem bli jämnare fördelade på länets invånare. Då kommunerna få avlämna en del av sina fattiga till länets ålderdomshem för blinda, böra de emellertid också bidra till dettas driftkostnad med ett belopp, som motsvarar vad en kommunal understödstagare kostar i hemorten, dock högst med en dagkostnad, som svarar mot en tredjedel av vad hemmets alumner kosta per dag och person. Om efter någon tids förlopp man anser sig ha vunnit tillräcklig erfarenhet för att bestämt kunna säga, var hemmet bör vara förlagt, huru stort och på vad sätt inrättat det bör vara, torde kunna ifrågasättas att erhålla statsbidrag till uppförande eller inköp av en särskilt för ändamålet avsedd byggnad. I sådant fall synes statsbidraget böra sättas lika högt, som det, som nu utgår för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, som avses i lagen den 19 juni 1919, d. v. s. till halva byggnads- eller inköpskostnaden — tomt- och inventariestkostnader häri ej inräknade — dock att statsbidraget utgår med högst 2,500 kronor för var plats, som sålunda beredes åt blind person.

Vi hemställa alltså, att landstingen — respektive de städer, som ej tillhöra landstingsområde — uppmanas att för ålderstigna eller icke arbetsföra blinda inrätta särskilda hem, att kommunens årsavgift för var och en av dess i sådant hem intagna blinda bestämmes till samma belopp som det, vartill årets medelkostnad uppgår för de understödstagare, som i kommunen åtnjuta full fattigförsörjning, dock högst med $\frac{1}{3}$ av årets medelkostnad för i hemmet intagen person samt att riksdagens medgivande utverkas till att, därest ett landsting — respektive stad — låter uppföra eller inköper särskild byggnad för ifrågavarande ändamål, det må av statsmedel därtill erhålla ett bidrag uppgående till halva byggnads- eller inköpspriset, dock ej till mer än 2,500 kronor för var plats, som sålunda beredes åt blind person.

KAPITEL X.

Blindvårdsärendenas fördelning å statsdepartement.

All statens verksamhet för de blinda hör för närvarande under ecklesiastikdepartementet, och de statsanslag, som nu utgå till blindvården i vårt land äro samtliga förda under riksstatens åttonde huvudtitel. Alla ärenden rörande blindvården pläga förberedas av skolöverstyrelsen, inom vilken den där anställde blindskolinspektören avger yttrande över dem. Så länge som statens blindvård till alldeles övervägande del består i anordnande och bekostande av undervisning, är detta arbetssätt själfallet, men om våra förslag till ett avsevärt vidgande av statens arbete för blindvården vinna framgång, torde en fördelning av frågorna mellan ecklesiastik- och socialdepartementen böra äga rum.

Till det förra böra alltjämt höra statens samtliga blindskolor såväl för barn som för vuxna, inklusive den nya statsanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte och Uppsalaskolan för blinda kvinnor, ävensom de anslag, som stå i nära samband med skolarbetet, sålunda anslagen till järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, till bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, till understöd åt blindlärareelever och resestipendier åt blindlärare. Även anslaget till tryckning av blindskrifter bör höra till samma departement, då det utgår till blindinstitutet och tryckningsarbetet sker där.

Till socialdepartementet böra föras anslagen till De blindas förening och till utgivandet av De blindas veckoblad, vilket senare anslag plägar ställas till föreningens förfogande.

Av de förslag, som vi framställa, hör allt vad som angår undervisningen till ecklesiastikdepartementet, likaså vad som rör de utskrivna lärjungarnas utrustning ävensom studiestipendierna. Däremot synas oss blindhetsersättningen samt länens och kommunernas blindvårdande verksamhet vara av den art, att frågor rörande dem lämpligast kunna handläggas av socialdepartementet. Liksom skolöverstyrelsen i blindskolinspektören har en fackman för ärendenas förberedande, så behöver även socialdepartementet inom sin fattigvårdsbyrå stundom ha tillgång till mera speciell sakkunskap

rörande de blindas förhållanden än vad som antagligen kan påräknas hos dess tjänstemän eller hos fattigvårdskonsulenterna. Till de utgifter för detta ändamål, som ej kunna bestridas av expensmedel, hemställa vi att åt fattigvårdsbyrån ett förslagsanslag å 2,000 kronor utverkas (jfr sid. 143).

Fråga, om vilken tvekan uppstår, till vilketdera departementet den skall anses höra, kan givetvis alltid behandlas i samarbete mellan dem båda.

KAPITEL XI.

Enskild verksamhet för de blinda.

Blir en gång statens, länens och kommunernas verksamhet för de svenska blinda ordnad i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag vi avlämna, så skall helt visst dock det enskilda arbetet för de blinda ej bli överflödigt, utan för privatpersoner och föreningar skall allt jämt rikliga verksamhetsmöjligheter finnas kvar. Det skall visa sig här som annorstädes, att en välordnad offentlig understödsverksamhet blir en kärna och ett stöd för den enskilda välgörenheten, som å sin sida har att komplettera i detaljer det allmännas verksamhet, och att de båda med mycken fördel kunna arbeta gemensamt. Några av de verksamhetsområden, som nu höra föreningarna till, komma visserligen att övergå till det allmänna, som har bättre förutsättningar att kunna sköta dem, särskilt på grund av sina större och jämnare flytande ekonomiska resurser, och några av föreningarnas institutioner komma, i samma mån som de motsvarande allmänna växa fram, att så att säga atrofieras. Så bli överflödiga t. ex. arbetshemmen i Stockholm och Nynäshamn för blinda kvinnor, Blindföreningens korgmakeri- och borstbinderiverkstäder och bodar, dess vedgårdar och skrivbyrå och kanske dess pilodling likaväl som ålderdomshemmen vid Norrbacka och i Uppsala och Stockholm. De blindas förenings utgifter för att bereda de blinda hantverkarne fraktfrihet för materialen bortfalla. Måhända skall det i åtskilliga fall visa sig, att de gamla institutionerna lämpligen kunna övertas av de nya länsnämnderna. Den reseinspektion, som utövas av inspektörer, som tillsätts av blindinstitutets direktion (sid. 69), torde kunna upphöra.

För de lokala blindföreningarna blir den vidlyftigare ekonomiska verksamheten med depå och försäljningsbod också obehövlig och de ifrågasatta åtgärderna för en centralanstalt för putsning av borstar och för försäljning (jfr. sid. 73), de smärre upphandlingsställena och åtgärderna för att skaffa billigare material (jfr. sid. 74) likaså. Arbetet på att skaffa de blinda hantverkarna leveranser (jfr. sid. 74) blir länsnämndernas sak. Ej heller torde andra åtgärder för fortsatt utbildning vara behövliga än de av

oss föreslagna. Men under den tid, som måste komma att förflyta, innan en så pass vidlyftig organisation, som den, vilken vi tänka oss, kommit till stånd — helst om det överlämnas åt landstingen, resp. städerna, att bestämma om och när de skola övertaga vården av sina blinda — skola de redan befintliga understödsinstitutionerna ha sin givna verksamhet, om än området för denna småningom allt mer inskränkes, tills tiden är inne för en laga bestämmelse om att varje landstingsområde skall ha anstalter av ifrågavarande art.

Även då skola vissa nu förefintliga institutioner emellertid böra vara kvar. Så torde det vara lämpligt, att De blindas förening bibehåller sin materialdepå och sin fabrik för tillverkning av borsträn samt sitt bibliotek. Dess sjukkassa bör allt fortfarande skaffa blinda hjälp vid mera akuta sjukdomsfall. Den lokalförening, som lämnar begravningshjälp (jfr. sid. 73), kan måhända vinna efterföljd av andra. Bokfondens verksamhet (jfr. sid. 72) lider ingen inskränkning av de föreslagna åtgärderna, och Veckobladets utgivande (jfr. sid. 71) bör allt jämt tillhöra den enskilda företagsamheten. Det arbete, som nu bedrivs för att bringa hjälp åt enskilda blinda, blir avsevärt inskränkt, men när det gäller att skaffa en dyrbarare utbildning t. ex. vid bedrivande av bokliga eller musikaliska studier, vid massagekurs eller vid inlärande av något i ett visst speciellt fall lämpligt yrke, skall den enskilda lämpligen kunna vända sig till någon förening för att få pänningbidrag, då den hjälp, som kan erhållas från det allmänna, säkerligen ej alltid blir fullt tillräcklig. Anskaffande av musikinstrument och noter, skrivmaskiner och böcker samt dyrare specialverktyg, anordnande av extra utbildningskurser t. ex. i matlagning, beredande av ekonomiska möjligheter för den enskilde att delta i sådana och i av skolorna igångsatta repetitionskurser, bidrag till anskaffande av eget hem, möjliggörande av ögonoperationer och inköp av glasögon, prövande av nya verktyg och möjligen även yrken, tillfälliga understöd åt familjen, är allt sådant, som fortfarande blir ett lämpligt arbete för de understödjande föreningarna. De blinda, som, enär de ej ha någon avsevärd arbetsduglighet, ej bli föremål för den blindvårdande verksamhet, som i detta betänkandes kap. VIII avhandlas, men ej heller h. o. h. ligga fattigvården till last, behöva säkerligen då och då någon särskild hjälp och kunna då få trygga sig till den enskilda välgörenhetens omvårdnad. De lokala förbunden ha alltjämt kvar sin kulturellt-sällskapliga uppgift.

KAPITEL XII.

Sammanfattning av sakkunnigas förslag.

På grund av den utredning, vi ovan förebrakt, hava vi funnit, att följande här sammanfattningsvis angivna åtgärder från det allmännas sida böra vidtagas för att åstadkomma en förbättrad undervisning åt vårt lands blinda och för att skaffa dem en gynnsammare ställning i samhället, så att de olägenheter blindheten medför i den mån upphävas, som sådant med yttre medel kan ske. Dessa åtgärder omfatta dels ändringar i gällande författningar, dels organisatoriska nydaningar, vilka även kräva nya utgifter från statens, landstingens och kommunernas sida.

I lag om fattigvården av den 14 juni 1918 hemställes om den ändring, att i § 40 andra stycket efter ordet »sinnesslöa» på båda de ställen, där det förekommer, inskjutes »blinda». Vinner detta bifall, bör styrelsen för Blindhemmet, Nynäshamn, ingå med underdånig framställning, att hemmet måtte bliva av Konungen för sitt ändamål godkänt. (Jfr sid. 89.)

I stadga för läroanstalter för blinda av den 29 maj 1896 § 34, fjärde stycket, föreslå vi att orden: »jämte — handarbete» ersättas av »inklusive modellering och träslöjd». (Jfr sid. 90.)

I samma stadga § 8 föreslås följande tillägg: Av lärarinnorna förordnar direktionen för en tid av högst fem år en att vara första lärarinna vid institutet och en att vara första lärarinna vid förskolan å Tomteboda. I samband härmed föreslås i staten för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda den ändring, att i stället för en första lärarinna vid institutet och en första lärarinna vid förskolan samt en ämneslärarinna vid institutet och tre ämneslärarinnor vid förskolan upptagas med oförändrade avlöningsbelopp två ämneslärarinnor vid institutet och fyra lärarinnor vid förskolan samt dessutom tvänne arvoden å 300 kronor till dem, som förordnas att vara första lärarinnor vid institutet och förskolan. (Jfr sid. 91.)

Då den av oss föreslagna placeringen av en del äldre halvblinda institutslärjungar i lämpliga jordbrukarefamiljer för undervisning i jordbruk är av försöksnatur, bör den ej föranleda någon ändring i den gällande stadgan utan bliva beroende av nådigt bifall till den underdåniga fram-

ställning, som institutsdirektionen lär komma att göra, därest den anser vårt förslag förtjäna avseende. (Jfr sid. 93.)

Den av oss föreslagna utvecklingen av undervisningen i lappskomakeri och maskinstickning vid institutet bör likaledes bero på åtgärder från direktionsens sida. (Jfr sid. 97.)

För anskaffande av förbättrad hantverksutrustning och av skrivmaskiner åt institutseleverna vid deras utskrivning hemställa vi, att, när de ekonomiska omständigheterna det medgiva, ett för ändamålet fullt tillräckligt årligt förslagsanslag måtte beviljas institutet. (Jfr sid. 69 och 100.)

För beredande av propedeutisk undervisning i massage vid institutet hemställa vi om ett årligt förslagsanslag å extra stat av 1,700 kronor högst, att ställas till direktionsens förfogande. (Jfr sid. 103.)

Den framställning, som gjorts av blindinstitutets direktion om rätt att få använda de medel, den på grund av pensionsförsäkringslagen § 9 fjärde stycket kan komma att uppbära, till förstärkande av den utrustning, som de utgående eleverna på annan väg erhålla, tillstyrkes. Bifalles detta och överflyttas, såsom vi föreslagit, en del av de äldre institutseleverna till Kristinehamnsskolan, bör dennas styrelse erhålla samma rätt beträffande dem av skolans lärjungar, som äro skolpliktiga. (Jfr sid. 104 och 106.)

För att möjliggöra överflyttandet till Kristinehamnsskolan av vissa äldre manliga institutslärjungar föreslå vi följande ändringar:

I lagen angående blindundervisningen 29 maj 1896 §§ 2, 5 och 6 samt i stadga för läroanstalter för blinda § 2 bör hantverksskola upptagas bland läroanstalterna. Lagens § 4, tredje stycket, bör erhålla följande lydelse: Barn är skolpliktigt under de 10 år, som följa efter dess intagande i förskola eller i fall det utan att ha genomgått förskola intages i institutet under 8 år. Har det från institutet överflyttats till hantverksskola, fortfar dess skolplikt likväl till denna tids utgång. Därest barnet dessförinnan inhämtat sådana kunskaper och färdigheter och uppnått sådan utveckling, att vidare skolgång anses obehövlig, eller är det så svagt begåvat, att dess fortsatta vistelse i läroanstalt anses vara utan gagn, må det från sin skolplikt befrias. Stadgans § 31 bör erhålla följande tillägg: Lärjunge, som vid institut inhämtat det kunskapsmått, som han anses där kunna tillgodogöra sig, kan av direktionen för avslutande av sin hantverksutbildning överflyttas till hantverksskola. I nåd. reglementet för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda 3 dec. 1915 § 21 böra utgå orden: »med folkskolöverstyrelsens tillstånd.» (Jfr sid. 107.)

När nya ordinarie stater komma till stånd för institutet och hantverksskolan, bör nödig hänsyn tagas till de ändringar å såväl inkomst- som utgiftssidan, som förändringen bör medföra. Likaså måste ändringen

påverka beräkningen av utrustningsanslagen vid både institutet och hantverksskolan. (Jfr sid. 69, 100 och 108.)

Det till 10,000 kronor högst fixerade statsanslaget till fria frakter åt blinda hantverkare, som köpa råvaror från Kristinehamnsskolans materialdepå, hemställa vi må beviljas utan tillägget »högst». (Jfr sid. 109.)

Till understöd åt sådana blinda, som söka en högre utbildning än de kunna vinna vid statens blindskolor, hemställa vi att ett årligt reservationsanslag å 5,000 kronor måtte utverkas för att ställas till skolöverstyrelsens förfogande för utdelande av stipendier till det antal och belopp samt under den tid och på de villkor, som den själv bestämmer. (Jfr sid. 97 och 112.)

För beredande av ett inkomstillägg åt arbetande blinda — blindhetsersättning — hemställa vi dels att kommunerna åläggas att åt sådana blinda — med vissa undantag — lämna ett understöd utan fattigvårds natur (förslag till lag se bil. C), dels ock att ett årligt förslagsanslag å 400,000 kronor utverkas för att ersätta kommunerna till halva och i vissa fall till hela beloppet vad de för blindhetsersättningar utbetalat. (Jfr sid. 132)

För att klagomål mot fattigvårdsstyrelsens beslut angående blindhetsersättning skall kunna fullföljas till högsta instans, hemställa vi att till uppräkningsen av ärenden i § 2 mom. 2 av lagen 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt må göras följande tillägg: mål angående blindhetsersättning. (Jfr sid. 131.)

För beredande av en personlig vård åt blinda, framför allt arbetande, och särskilt för att skaffa dem förbättrade arbetsförhållanden hemställa vi, att landstingen — resp. de städer, som ej tillhöra landstingsområde, — uppmanas att inrätta särskilda nämnder för blindvård (förslag till instruktion se bil. D) samt att förse dem med för deras verksamhet nödiga medel, ävensom att staten förbinder sig dels att, därest en sådan nämnd upprättar för blinda avsedd verkstad eller arbetshem, för varje där intagen blind betala en dagavgift av 1 krona, dels att till en tredjedel av beloppet dock högst med 500 kronor för år och person bidra till de understöd, som nämnden utbetalar till i sina hem arbetande blinda. (Jfr sid. 140.)

För att bereda ålderstigna eller icke arbetsföra blinda för dem lämplig tillflyktsort hemställa vi, att landstingen uppmanas att inrätta ålderdomshem för blinda samt att kommun, från vilken blind intages å sådant ålderdomshem, åläggas att för varje intagen blind erlægga en dagavgift av samma belopp som det, vartill dagkostnaden för den, som åtnjuter full och sluten fattigvård, i kommunen under året uppgår, dock högst med tredjedelen av det belopp, vartill hemmets kostnad för dag och person under året uppgår. Tillika hemställa vi, att av riksdagen måtte utverkas

medgivande till att till landsting — respektive stad, som ej tillhör landstingsområde — måtte, därest det låter uppföra eller inköpa särskild byggnad för sådant hem, lämnas ett bidrag av statsmedel, uppgående till halva byggnads- eller inköpskostnaden, dock högst till 2,500 kronor för var plats, som sålunda beredes åt blind person. (Jfr sid. 146.)

Åt socialdepartementets fattigvårdsbyrå hemställa vi, att uppdrag lämnas att utöva uppsikt över det sätt, varpå statens bidrag till landstingens och kommunernas blindvård användas, att tillhandagå dessa med råd och upplysningar samt att inspektera av dem upprättade anstalter, för vilka ändamål åt byrån synes böra anvisas ett årligt förslagsanslag å 2,000 kronor till anlitage av sakkunnigt biträde. (Jfr sid. 148.)

Särskilda yttranden.

Herr *Hult* har anfört:

Vid bedömandet av frågan angående beredande av medel för blindvårdens ordnande har jag i likhet med övriga senast tillkallade sakkunniga icke kunnat undgå att i viss mån taga ställning till sakkunnigas förslag beträffande ordnandet av denna vård.

Härvid har visserligen en viss tvekan uppstått rörande lämpligheten av att genomföra en helt ny princip för bringande av samhällshjälp åt en viss lytesgrupp utan att materiel samtidigt föreligger för bedömande av de konsekvenser i ekonomiskt avseende, som genomförandet av den nya principen medför med hänsyn till övriga lytesgrupper, vilkas eventuella anspråk på liknande samhällshjälp icke lära kunna eller böra avvisas. Denna betänksamhet har emellertid övervunnits inför de ömmande skäl, som sakkunniga anfört för blindvårdens ordnande på föreslaget sätt, samt inför utsikten till ett långt dröjsmål med lösning av frågan beträffande de blinda, om dessa nämligen skulle få vänta på denna lösning, till dess utredning blivit verkställd jämväl rörande övriga lytesgrupper.

Ehuru jag sålunda i huvudsak ansluter mig till sakkunnigas förslag angående ordnandet av blindvården, har jag däremot icke kunnat biträda majoritetens mening beträffande följande, som mig synes, viktiga detaljer, vilka jag anser bort vinna en annan lösning än den föreslagna.

1. *Angående försörjningsplikt.*

Sakkunnigemajoriteten har ansett, att, i och med beredande av så kallad blindhetsersättning utan fattigunderstöds natur åt sådana blinda, vilka utföra visst mått av arbete, försörjningspliktig eljest påvilande skyldighet att i mån av förmåga bidra till den blindes utkomst icke skall kvarstå.

Denna lösning av berörda spörsmål har jag icke kunnat biträda och detta av flera skäl. Sålunda har jag ansett, att samma skäl, som anförts för fastställande av försörjningsplikt i fattigvårdsavseende, också tala för dess bibehållande beträffande arbetande blind, vilkens lyte i regel betydligt förminskar hans möjlighet att genom eget arbete fullt försörja sig.

Föräldrars och barns befriande från skyldigheten att så långt det är möjligt försörja varandra kan nämligen befaras verka upplösande på familjebanden samt slappa ansvarskänslan för den egna familjen, vilket det är ett samhällsintresse av största vikt att söka undvika. Men försörjningsplikts bortfallande skulle jämväl i annat avseende kunna komma att medföra betänkliga konsekvenser. Sålunda skulle det säkerligen väcka förundran, ja, anstöt kanske, att en blind medgives uppbära blindhetsersättning inom kommunen, ehuru den blinde ägde förmögna föräldrar eller barn. Men jämväl i tillämpningen komme sakkunnigas förslag på förevarande punkt att verka egendomligt, ty det innebär, att den del av året, som den arbetande blinde icke uppnår stadgat arbetsresultat, utkräves försörjningsplikten, under det att vid motsatt förhållande kommunen får svara för det tillskott i försörjningen, som erfordras utöver arbetsförtjänsten. Då det dessutom ur principiell synpunkt icke torde kunna anföras något skäl mot försörjningsplikts bibehållande även vid beredande av blindhetsersättning utan fattigunderstöds natur, har jag funnit övervägande skäl tala för förslaget utformande i överensstämmelse härmed.

2. *Angående blinds förmögenhet.*

Beträffande rätten till blindhetsersättning har jag ifrågasatt, att arbetande blind, ägande viss förmögenhet, skulle uteslutas från denna rätt. Ehuru det torde invändas, att en dylik spärr är överflödig, enär avkomsten av förmögenheten skall inräknas i årsinkomsten vid bestämmande av blindhetsersättning, har jag trots detta ansett en bestämmelse i antydda avseende önskvärd med hänsyn dels till det principiellt riktiga i en sådan föreskrift, dels till angelägenheten av att förekomma, att förmögen blind, som under ett eller annat år av en eller annan anledning icke åtnjuter avkomst av förmögenheten, under sådan tid uppbär blindhetsersättning.

3. *Angående blindhetsersättning och dess utgående.*

Enär den ifrågasatta blindhetsersättningen skall utgå utan att hava fattigunderstöds natur, möter givetvis svårighet att, med bibehållande av den blindes medborgerliga rätt att själv efter gottfinnande välja sin vistelseort, finna en lämplig utväg till lösning av spørsmålet, vilken kommun det bör åligga att bestrida utgiften för blindhetsersättningen.

Härutinnan går sakkunnigemajoritetens förslag ut på att den blindes hemortsrättskommun skall betala blindhetsersättningen, till dess ny hemortsrätt av den blinde vunnits, och som blindhetsersättningen anses icke hava fattigunderstöds natur, vinnes hemortsrätt inom ny vistelsekommun i

och med utgången av det år, för vilket den blinde blivit mantalsskriven i den nya kommunen.

Genom en sådan anordning blir det sålunda den blinde själv, som på förhand kan avgöra, vilken kommun inom riket för det ena eller andra året skall betala blindhetsersättning till honom, ty på den blindes inflyttning kunna de kommunala organen icke öva något inflytande, så framt de äro lojala.

Denna helt nya princip, som möjliggör en mången gång tung bördas överflyttande från en kommun till en annan, utan att den senare kommunen har någon möjlighet att skydda sig, har jag icke kunnat ansluta mig till, och jag är förvissad om att densamma, om den genomföres, kommer att väcka förvåning hos våra kommunala myndigheter, vilka vant sig vid och säkerligen anse förnuftigt, att kommunen icke bör vara förpliktad att mottaga en individ inom sin krets, som redan vid inflyttningen är genom lagstiftningen tillförsäkrad understöd av kommunen efter viss tids förlopp. Men jämväl för den blinde kan anordningen komma att medföra trakasserier och obehag och är i varje fall icke ägnad att bereda den blinde nyinflyttade den vänlighet, tillmötesgående och hjälp, varav denne i allmänhet är i verkligt behov.

Om jag sålunda finner den föreslagna lösningen av berörda spørsmål otillfredsställande, så möter det å andra sidan svårigheter att anvisa en annan och bättre lösning, i synnerhet med aktgivande på majoritetens uppfattning, att kommunernas bidragsskyldighet icke helt och hållet bör avkopplas. Eljest vore givetvis statens övertagande av kostnaden för blindvården det rationellaste, ty härigenom undveke man tvister mellan kommunerna samt vunne en verklig utjämning av kostnaden för blindvården i riket. Som emellertid under nu rådande förhållanden ett förslag om statens övertagande av blindvården icke lär ha stor utsikt att vinna anslutning från statsmakterna, har jag inom sakkunniga hemställt om ett övertagande av lämpligheten av att låta landstingsområdet samt stad, som ej deltagar i landsting, utgöra område för bekostande av den del av blindhetsersättningen, som eljest skulle åligga kommunen, vilken lösning visserligen icke heller helt undgår samma anmärkning, som gjorts beträffande förhållandet mellan kommunerna, men som dock vore ägnad dels att betydligt utjämna skattebördan för blindvården, dels ock att till ett minimum reducera verkningarna av den blindes fria val av vistelseort. Vid en lösning av frågan efter denna linje kunde måhända överlåtas åt landstinget eller dess förvaltningsutskott att indela länet i dyrortsgrupper samt åt kommun, inom vilken den blinde är bosatt vid nyår, att vidtaga av sakkunniga föreslagna åtgärder, som i övrigt äro erforderliga för den

därtill berättigade blindes förseende med blindhetsersättning, vilken torde böra förskottas av kommunen, men ersättas av landstinget, som även bör rekvirera statsbidraget.

Då sakkunnigemajoriteten emellertid funnit tillräckliga skäl för ett frångående av det tidigare uppgjorda förslaget på förevarande punkt icke förebragta, har jag häremot anmält min avvikande mening, för vilken jag i det anförda sökt giva uttryck.

Skulle emellertid frågan på berörda punkt lösas i överensstämmelse med majoritetens förslag, ifrågasättes, huruvida det icke måste anses mera praktiskt att ansökan om blindhetsersättning ingives till fattigvårdsstyrelsen i vistelsekommunen, som det även bör åligga att fullgöra allt, som erfordras för den blindes förseende med blindhetsersättning, men med rätt till ersättning för hela den förskjutna kostnaden av hemortsrättskommunen, som i sin tur får ansöka om statsbidraget. Det synes nämligen opraktiskt, i synnerhet då hemortsrättskommun och vistelsekommun äro långt åtskilda, att hemortsrättskommunen, såsom förslaget förutsätter bör ske, tid efter annan undersöker och bedömer, huruvida förutsättningen för att blindhetsersättning fortfarande bör utgå förefinnes, samt bestämmer värdet av arbetet. Då en skälighetsprövning i de flesta fall torde bliva nödvändig vid avgörande av berörda spørsmål, synes det vara lämpligast att lägga detta bestyr på fattigvårdsstyrelsen i vistelsekommunen, även om det ur principiell synpunkt sett icke är tilltalande, att den ena kommunens organ bestämmer, vad den andra kommunen skall betala, men faran för missbruk och oegentlighet härutinnan synes vara obetydlig med hänsyn å ena sidan till den blindes rätt att klaga över beslut, som han finner för sig oförmånligt, och å andra sidan till sannolikheten av att vistelsekommunen, som året efter i regel blir hemortsrättskommun, med hänsyn härtill behandlar saken objektivt, även då hemortsrättskommunen skall ersätta av beslut föranledd utgift.

Herr *af Jochnick* har anført:

Ehuru jag erkänner de praktiska svårigheterna att förpliktiga hemortsrättskommunen att fastställa blindhetsersättningen efter levnadskostnaderna inom annan kommun, där den blinde är bosatt, så har jag dock för min del ansett, att hemortsrättskommunen varken borde betagas rättighet att avpassa ersättningen efter levnadskostnaderna inom vederbörande bostadskommun, om dessa äro högre än inom hemortsrättskommunen, och ej heller åläggas skyldighet att beträffande blindhetsersättningen taga hänsyn till levnadskostnaderna i hemortsrättskommunen, om dessa skulle vara avsevärt högre än i bostadskommunen. Hemortsrättskommunen borde åt-

minstone äga frihet att i sådana fall avpassa tillägget efter bostadskommunens dyrortsgrupp. Måhända skulle den linje, som för liknande fall sedan länge tillämpats i Danmark, icke visa sig oframkomlig. Där fastställas vissa slag av understöd alltid av vederbörande bostadskommun, dock med rättighet för denna att, därest vederbörande understödstagare har hemortsrätt i annan kommun, av sistnämnda kommun erhålla refunderade $\frac{3}{4}$ av bostadskommunens kostnadsandel i understödet. Med en anordning i sådan riktning skulle man jämväl uppnå den fördelen, att den blinde alltid finge inlämna sin ansökan i bostadskommunen, där densamma behandlades och blindhetsersättningarna utbetalades.

BILAGOR

Statistiska uppgifter.

Tabell 1. De blindas fördelning på kön samt på landsbygd och städer.

Å r	Antalet blinda					Blinda på 10,000 inv. = blindkvoten				
	lands- bygd	städer	m.	kv.	Summa	lands- bygd	städer	m.	kv.	Summa
1840.....	—	—	—	—	2,729	8.8	6.4	—	—	8.69
1850.....	—	—	—	—	2,944	8.5	4.9	—	—	8.45
1860.....	—	—	—	—	3,160	8.2	7.0	—	—	8.19
1870.....	3,068	291	1,546	1,813	3,359	8.7	5.4	7.67	8.43	8.06
1880.....	3,316	407	1,727	1,996	3,723	8.6	5.9	7.80	8.49	8.15
1890.....	3,424	524	1,880	2,068	3,948	8.8	5.8	8.11	8.38	8.25
1900.....	2,950	463	1,671	1,743	3,413	7.3	4.2	6.67	6.62	6.64
1910.....	2,861	543	1,803	1,601	3,404	6.9	4.0	6.68	5.67	6.16

Tabell 2. De blindas fördelning på olika åldrar.

Antalet blinda i förhållande till befolkningen	1870			1880			1890			1900			1910		
	m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	Hela bef.
0—10			0.87	1.02	0.83	0.92	0.96	0.84	0.90	0.74	0.50	0.62	0.87	0.68	0.77
10—20			3.94	2.74	3.07	2.91	3.20	2.73	2.97	2.60	2.32	2.46	3.33	2.49	2.92
20—40			5.25	5.66	5.05	5.34	6.05	5.30	5.66	4.95	4.31	4.62	5.27	3.56	4.40
40—60			8.50	9.62	9.09	9.34	10.37	8.30	9.27	9.16	7.47	8.26	9.13	7.21	8.11
60—			46.95	42.02	43.17	42.67	35.06	37.31	36.31	26.93	26.65	26.78	24.45	20.48	22.25
På helabefolkn.	7.67	8.43	8.06	7.80	8.49	8.15	8.11	8.38	8.25	6.67	6.62	6.64	6.68	5.67	6.16

Tabell 3. De blindas fördelning på de högsta åldersklasserna.

	1890	1900	1910	1890			1900			1910		
				m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	hela bef.	m.	kv.	Hela bef.
60—65 år	315	223	198	18.2	16.8	17.4	15.62	9.39	12.23	12.01	8.67	10.20
65—70 »	393	259	268	23.8	25.3	24.5	16.69	15.25	15.91	18.24	13.98	15.91
70—75 »	371	341	254	35.7	34.6	35.1	30.62	24.93	27.47	22.83	17.16	19.68
75—80 »	395	386	276	63.5	63.2	63.3	39.26	47.34	43.79	31.90	27.30	29.32
80—85 »	274	267	253	108.9	96.5	101.4	63.30	70.30	67.95	60.29	43.40	50.57
85—90 »	181	119	169	180.4	186.0	184.0	81.30	102.18	94.25	79.97	86.21	83.70
90 år och däröver	63	44	51	320.9	292.2	300.3	224.57	154.37	175.57	130.85	115.77	120.97
60 år och däröver	1,992	1,639	1,469	35.06	37.31	36.31	26.93	26.65	26.78	24.45	20.48	22.25

Tabell 4. De blindas fördelning länsvis.

	1890			1900			1910			Blindkvoten							
	1-20	Sum-	över	1-20	Sum-	över	1-20	Sum-	över	1840	1850	1860	1870	1880	1890	1900	1910
	år	ma		år	ma		år	ma		år	ma						
Stockholms stad	26	178	204	25	166	191	13	166	179	—	3.1	14.1	6.9	8.0	8.3	6.4	5.2
Stockholms län	7	81	88	14	80	94	15	85	100	8.6	7.8	6.8	7.8	7.3	5.8	5.4	4.4
Uppsala	6	62	68	4	55	59	7	54	61	7.7	7.1	5.7	6.1	5.6	4.8	4.8	4.8
Södermanlands »	16	112	128	7	100	107	10	84	94	8.9	9.0	7.3	8.8	7.6	8.8	6.4	5.3
Östergötlands »	10	208	218	12	183	195	13	143	156	6.4	8.1	8.2	8.8	8.1	9.0	7.7	6.0
Norrköpings stad	2	20	22	1	19	20	1	20	21								
Jönköpings län	14	163	177	15	135	150	19	136	155	10.0	9.7	10.2	10.2	9.2	9.1	7.4	7.2
Kronobergs »	19	184	203	18	157	175	16	133	149	10.7	9.6	7.3	8.9	11.0	12.6	11.0	9.4
Kalmar »	19	267	286	19	247	266	26	185	211	8.5	7.6	7.3	8.4	10.1	12.3	11.7	9.2
Gottlands »	4	58	62	1	42	43	10	40	50	10.6	10.1	6.1	11.7	11.0	12.1	8.1	9.1
Blekinge »	20	120	140	5	102	107	5	77	82	6.7	6.9	5.9	6.8	8.4	9.8	7.3	5.5
Kristianstads »	11	132	143	14	108	122	17	127	144	6.3	6.0	7.3	6.9	6.6	6.5	5.6	6.3
Malmöhus »	22	150	172	17	140	157	20	116	136	4.3	5.8	6.2	6.1	5.8	4.9	4.0	3.6
Malmö stad	1	7	8	1	6	7	2	15	17								
Hälsingborgs »	—	—	—	—	—	—	6	7	13								
Hallands län	7	89	96	7	74	81	8	66	74	10.5	7.9	6.8	6.3	5.8	7.1	5.7	5.0
Göteborgs o. Bohus »	20	124	144	18	125	143	15	137	152	7.5	6.3	5.8	5.4	7.2	6.2	5.2	5.7
Göteborgs stad	3	37	40	3	28	31	16	48	64								
Älvsborgs län	15	213	228	15	199	214	26	164	190	6.8	7.0	7.4	7.8	8.0	8.3	7.7	6.6
Skaraborgs »	16	177	193	18	165	183	19	139	158	7.4	5.3	6.3	6.1	7.0	7.6	7.6	6.5
Värmlands »	20	236	256	10	190	200	11	177	188	10.6	10.6	9.8	11.0	8.8	10.1	7.9	7.2
Örebro »	19	138	157	13	103	116	13	115	128	8.5	8.5	9.2	7.9	7.7	8.6	6.0	6.2
Västmanlands »	11	86	97	10	58	68	11	65	76	10.4	8.7	8.7	8.2	7.5	7.1	4.6	4.9
Kopparbergs »	17	184	201	16	131	147	28	164	192	13.5	14.4	11.6	11.3	9.3	10.2	6.8	8.2
Gävleborgs »	15	137	152	8	121	129	10	137	147	12.0	10.2	8.2	7.5	7.5	8.2	6.0	6.3
Gävle stad	5	13	18	2	11	13	3	9	12								
Västernorrlands län	15	136	151	16	99	115	14	99	113	11.3	8.2	7.2	9.1	10.1	7.2	5.0	4.5
Jämtlands »	16	85	101	10	82	92	7	79	86	12.5	12.4	10.3	10.4	14.2	10.1	8.3	7.3
Västerbottens »	12	104	116	13	94	107	18	114	132	7.7	8.1	8.0	9.7	10.5	9.4	7.4	8.2
Norrbottnens »	5	74	79	9	72	81	24	100	124	14.1	12.1	13.7	8.3	9.0	7.5	6.0	7.7
Summa	373	3,575	3,948	321	3,092	3,413	403	3,001	3,404	8.7	8.5	8.2	8.1	8.2	8.3	6.6	6.2

Tabell 5. Blinda födda 1900—1919 enligt blindskolinspektörens journal den 31 december 1920.

Födelseår	m.	kv.	Summa	Födelseår	m.	kv.	Summa
1900	20	17	37	Överfört	182	134	316
1901	24	11	35	1910	16	13	29
1902	11	12	23	1911	16	12	28
1903	17	12	29	1912	11	6	17
1904	17	20	37	1913	8	8	16
1905	22	13	35	1914	5	2	7
1906	15	15	30	1915	5	—	5
1907	18	11	29	1916	1	1	2
1908	23	6	29	1917	1	1	2
1909	15	17	32	1918	—	1	1
Överföres	182	134	316	1919	1	—	1
				Summa	246	178	424

Tabell 6. Blinda barn i folkskolåldern 1915—1920 enligt skolrådsordförandenas uppgifter till blindskolinspektören.

Läsåret	De som under någon del av läsåret undervisats i blindskola	Enskilt undervisade	I Drottning Sofias stiftelse eller annan dylik vårdanstalt intagna	Ej undervisningspliktiga, som ej intagits i vårdanstalt	De som ehuru i undervisningsåldern och ej veterligen behäftade med annat lyte än blindhet ej ännu infunnit sig vid blindundervisningsanstalt	Summa
1915—1916	129	3	59	19	28 ¹⁾	239
1916—1917	139	3	56	19	15 ²⁾	232
1917—1918	135	2	48	33	28 ³⁾	246
1918—1919	136	1	51	20	28 ⁴⁾	236
1919—1920	130	—	42	18	29 ⁵⁾	219

1) Av dessa voro 13 anmälda, men ännu ej intagna i skola.

2) » » » 1 » » » » » » »

3) » » » 10 » » » » » » »

4) » » » 4 » » » » » » »

5) » » » 8 » » » » » » »

Tabell 7. Antalet lärjungar i statens blindskolor för barn vid höstterminens början.

Å r	Växjö förskola			Tomtebodas förskola			Institutet			Institutets lärjungar i Kristine- hamn	Summa
	m.	kv.	summa	m.	kv.	summa	m.	kv.	summa		
1904	22	12	34	17	17	34	61	51	112	*)6	186
1905	20	15	35	20	20	40	62	51	113	9	197
1906	20	17	37	19	19	38	64	48	112	5	192
1907	23	18	41	20	20	40	57	48	105	13	199
1908	23	18	41	25	18	43	57	43	100	18	202
1909	27	13	40	21	19	40	56	49	105	13	198
1910	24	17	41	21	20	41	48	55	103	13	198
1911	20	21	41	19	20	39	54	53	107	10	197
1912	25	17	42	20	20	40	60	54	114	12	208
1913	20	18	38	19	21	40	55	49	104	14	196
1914	23	15	38	20	18	38	54	48	102	12	190
1915	23	12	35	22	18	40	59	47	106	13	194
1916	24	12	36	23	17	40	56	54	110	18	204
1917	21	11	32	25	17	42	55	46	101	16	191
1918	21	15	36	25	17	42	56	44	100	13	191
1919	19	18	37	26	14	40	60	43	103	15	195
1920	16	20	36	24	14	38	58	39	97	17	188

*) Därav 2 kv.

Tabell 8. Blinda med komplicerat lyte enligt folkräkningarna.

Å r	0—20 år	20—60 år	60 år—	Summa
1890.....	31	62	18	111
1900.....	43	84	16	143
1910.....	57	111	38	206

Tabell 9. Av fattigvårdsordförändena

L ä n	Hela antalet kommuner	Uppgift			Antalet angivna			Alder	
		lämnad från	Därav		m.	kv.	summa	20—60 år	60 år eller där- över
			med blinda	utan blinda					
Stockholms stad	1	1	1	—	55	127	182	64	118
Stockholms län ...	120	120	58	62	56	68	124	58	64
Uppsala » ...	88	60	38	22	42	51	93	33	59
Södermanlands » ...	97	75	41	34	41	32	73	32	41
Östergötlands » ...	153	106	67	39	80	79	159	71	87
Jönköpings » ...	134	97	62	35	81	71	152	61	91
Kronobergs » ...	87	62	47	15	52	47	99	41	58
Kalmar » ...	110	79	57	22	66	56	122	55	67
Gottlands » ...	93	81	36	45	34	43	77	18	59
Blekinge » ...	39	27	24	3	30	31	61	41	20
Kristianstads » ...	148	114	73	41	67	66	133	68	65
Malmöhus » ...	246	190	89	101	135	118	253	101	152
Hallands » ...	91	77	37	40	46	38	84	33	51
Göteborgs o. Bohus » ...	93	85	59	26	78	62	140	71	69
Göteborgs stad	1	—	—	—	52	26	78	68	10
Älvsborgs län ...	225	179	111	68	115	104	219	91	128
Skaraborgs » ...	269	226	100	126	80	73	153	71	82
Värmlands » ...	93	76	62	14	83	80	163	60	103
Örebro » ...	64	41	32	9	61	49	110	64	46
Västmanlands » ...	70	39	26	13	45	27	72	37	35
Kopparbergs » ...	56	48	38	10	67	53	120	61	59
Gävleborgs » ...	52	36	28	8	63	58	121	50	71
Västernorrlands » ...	67	49	42	7	78	60	138	43	95
Jämtlands » ...	60	47	27	20	30	28	58	19	39
Västerbottens » ...	29	29	26	3	55	45	100	37	61
Norrbottnens » ...	28	16	12	4	32	14	46	25	21
Hela riket	2,514	1,960	1,193	767	1,624	1,506	3,130	1,373	*) 1,751

*) I 6 fall är åldern ej angiven.

angivna blinda över 20 år gamla 1920.

Vägled- ningssyn	Kompl. lyte	Familje- försör- jare	Självförsörjande			Stats- pension	Fattigvård			Annan hjälp	Lämplig för	
			genom arbete		på annat sätt		öppen	sluten	summa		arbets- hem	ålder- doms- hem
			helt	delvis								
77	35	13	5	54	—	92	74	82	156	87	17	60
33	26	27	13	47	16	53	33	27	60	68	16	24
38	19	1	10	32	3	68	30	19	49	57	4	19
27	16	19	10	27	2	48	20	12	32	44	11	12
81	17	16	22	59	7	88	65	29	94	71	13	42
54	33	5	18	50	11	87	44	28	72	66	12	25
28	15	2	10	25	3	60	42	11	53	52	10	42
36	22	13	15	48	1	76	46	19	65	58	12	35
23	6	10	15	16	4	36	15	3	18	50	4	14
33	13	8	4	24	3	35	24	12	36	29	11	14
49	23	17	11	48	7	75	39	31	70	63	12	35
120	40	15	21	76	13	172	103	48	151	126	32	81
32	7	1	7	24	3	41	23	19	42	43	7	10
57	29	15	11	35	2	83	54	21	75	75	15	47
10	10	9	11	47	1	12	13	13	26	45	—	—
64	42	14	21	64	15	42	68	41	109	111	13	62
47	29	13	25	48	8	99	50	13	63	80	11	44
47	22	13	18	58	7	78	39	35	74	78	14	41
36	12	11	13	43	4	70	42	18	60	59	12	24
20	9	10	9	32	4	41	22	10	32	31	12	17
44	17	18	11	42	9	77	44	17	61	68	14	33
45	22	9	10	24	6	60	43	29	72	68	12	27
43	4	10	13	31	23	60	38	25	63	67	10	29
13	6	3	9	18	6	26	15	7	22	35	4	13
35	21	24	8	24	15	44	39	9	48	56	6	27
10	2	6	2	14	1	29	13	15	28	21	8	11
1,102	497	301	322	1010	175	1,653	1,038	593	1,631	1,609	292	788

Tabell 10. Blindkvoter i en del europeiska och amerikanska stater.

Bulgarien (1888)	31,5	England (1911)	7,3
Portugal (1878)	20,0	Skottland (1911)	6,9
Ryssland (1886).....	19,9	Österrike (1910).....	6,9
Spanien (1877)	14,8	Brittiska Nord-Amerika (1871)	6,2
Finland (1900)	11,9	Sverige (1910).....	6,16
Serbien (1895)	10,22	Tyskland (1900).....	6,1
Ungern (1900)	10,0	Schweiz (1910)	5,31
Argentina (1895)	10,0	Danmark (1911).....	5,3
Amerikas förenta stater (1880)	9,7	Preussen (1910).....	5,2
Norge (1900)	8,9	Nederländerna (1909)	4,65
Italien (1881).....	7,6	Belgien (1913)	4,3
Frankrike (1911)	7,4		

Bilaga B.

P. M. angående grunderna för beräkning av blindhetsersättning samt angående kostnaderna för tillämpande av blindvårdssakkunnigas förslag.

På uppdrag av blindvårdssakkunniga får undertecknad avlämna följande P. M. rörande grunderna för beräkning av blindhetsersättning samt angående kostnaderna för det förslag, som av de sakkunniga framlagts.

För att på ett enkelt och praktiskt sätt kunna variera blindhetsersättningen efter prisförhållandena inom olika orter i riket, föreslå de sakkunniga, att kommunerna uppdelas i ett färre antal, förslagsvis 3 dyrtorsgrupper. Existensminimum för en fullsinnad person beräknas utgöra i avrundade tal i grupp 1: 400, i grupp 2: 500 och i grupp 3: 600 kronor, och existensminimum för en blind omkring $\frac{1}{3}$ mer än motsvarande försörjningstal för fullsinnad, sålunda i avrundade tal i grupp 1: 550, i grupp 2: 675 och i grupp 3: 800 kronor.

Då blindhetsersättningen är tänkt såsom ett inkomstillägg avsett endast för arbetande blinda i ändamål att giva dem i någon mån likartade ekonomiska förutsättningar med deras seende yrkeskamrater och sätta dem i stånd att bevara en viss ekonomisk självständighet, böra från rätt att erhålla blindhetsersättning uteslutas de blinda, vilkas inkomst av eget arbete icke uppgår till ett visst minimum. Detta minimum har förslagsvis fastställts till 25 % av existensminimum för blind person inom vederbörande ort eller i avrundade tal i grupp 1: 140, i grupp 2: 170 och i grupp 3: 200 kronor.

Blindhetsersättningen utgår enligt förslaget med det belopp, som motsvarar existensminimum för blind person inom vederbörande kommun, minskat med nälfthen av understödstagarens egen inkomst. I sistnämnda inkomst inräknas därvid naturligen all understödstagarens inkomst, icke blott av arbete utan även av kapital, livränta, pension o. s. v.

De sakkunniga förutsätta således, att man vid fixerandet av blindhetsersättningens belopp följer behovsprincipen. Med anlitande av denna princip erhåller man givetvis större möjligheter att med begränsade anslagsmedel lämna ett verksammare understöd på de håll, där sådant är mest av behovet påkallat. Skulle blindhetsersättningen utgå med samma belopp till samtliga understödstagare, så avvägt, att detsamma vore tillräckligt att tillförsäkra även de lägsta inkomsttagarna nödigt livsuppehälle, skulle därigenom kostnaderna givetvis ökas betydligt utöver de för de sakkunnigas förslag erforderliga, och det torde kunna ifrågasättas, huruvida, därest en sådan kostnadsökning kan påräknas, densamma ej hellre borde användas för andra syften, exempelvis för att medgiva att blindhetsersättningen å dyrare orter i riket beräknas efter högre existensminimum än de av de sakkunniga föreslagna.

De sakkunniga hava även haft under övervägande ett förslag, att man visserligen till en början låte blindhetsersättningen sjunka med växande inkomst men från en viss inkomst räknat hölle densamma konstant för att därigenom bereda varje blind arbetande person ett inkomstillägg. En sådan lösning av understödsproblemet vore dock föga systematisk. Den skulle i sak innebära, att man frånginge behovsprincipen för de högre inkomsttagarna och bibehölle även för de relativt välsituerade blinda det lägsta utgående understödet, vilket för dem i många fall skulle äga en jämförelsevis mycket ringa ekonomisk betydelse, medan å andra sidan understödskostnaderna skulle ökas med ett belopp, som torde kunna på annat sätt verksammare utnyttjas.

De sakkunnigas förslag medför automatiskt, att blindhetsersättning ej utgår till de blinda, vilkas egen inkomst uppgår till minst dubbla existensminimum. Naturligtvis kan man utsträcka hjälpen längre genom att låta vederbörande skala för blindhetsersättningen falla långsammare än de sakkunniga föreslagit. Även en sådan ändring skulle emellertid medföra en kostnadsökning, som företrädesvis komme de ekonomiskt bättre situerade blinda tillgodo.

Vid tillämpning av formlerna för blindhetsersättningens uträkning torde det vara av praktiska skäl — framför allt för att erhålla nödig förenkling — påkallat, att man avrundar de uträknade beloppen efter lämpliga regler. Inom exempelvis den allmänna pensionsförsäkringen med dess till flera 100,000-tal årligen uppgående pensioner och understöd sker avrundningen så, att varje beräknat terminsbelopp avrundas till närmast högre 10-tal öre; det årliga pensionsbeloppet avrundas med andra ord till högst närmast högre multipel av 1 kr. 20 öre (vid månadsutbetalning). Då det beträffande blindhetsersättningen är fråga om endast ett jämförelsevis ringa antal understödstagare samt om understödsbelopp, som i allmänhet avsevärt överstiga de belopp, vilka komma ifråga inom den allmänna pensionsförsäkringen, synes det vara naturligt, att man anlitar en något starkare avrundning. Enligt de sakkunnigas förslag avrundas det uträknade ersättningsbeloppet i förekommande fall till närmast högre 10-tal kronor. Vidare föreslås, att, när den blindes inkomst överstiger $\frac{3}{4}$ av försörjningsminimum, det uppskattade inkomstbeloppet avrundas nedåt till helt 100-tal kronor.

Detta innebär i sammanfattning, om man hellre vill se det så, att den uppskattade inkomsten alltid avrundas nedåt. För inkomster understigande $\frac{3}{4}$ av försörjningsminimum sker avrundningen med intervall av i allmänhet 20 kronor samt för högre

inkomster med 100-kronors intervall. Då givetvis i regel en viss osäkerhet vidlåder inkomstuppskattningen, torde en dylik avrundning få anses ganska naturlig. Den bör i allmänhet bidra till att förminska svårigheterna vid inkomstuppskattningen. Naturligtvis förenklas i allmänhet grunderna för ersättningsberäkning i den mån man gör inkomstintervallen till antalet färre — och därmed även till sin utsträckning vidare — men å andra sidan medför intervalluppdelningen alltid vissa diskontinuiteter, vilka kunna bli praktiskt olägliga, i den mån intervallen göras alltför vida, särskilt vid lägre inkomster. Det är väsentligen för att i görligaste mån undvika dessa olägenheter som det föreslagits, att uppskattningsintervallen göras mindre ifråga om lägre inkomster än beträffande högre sådana. Det kan visserligen anmärkas att, om exempelvis en understödstagare i grupp 1 äger en inkomst av 520 kronor, erhåller han i blindhetsersättning 300 kronor och hans totalintäkt kommer sålunda att utgöra 820 kronor. Minskas nu hans inkomst till 490 kronor, utgår blindhetsersättningen med 350 kronor och totalintäkten ökas till 840 kronor eller till 20 kronor mer än i det förstnämnda fallet. Teoretiskt föreligger sålunda den möjligheten att en understödstagare kan vinna ekonomisk fördel genom att avhända sig viss del av sin inkomst; men praktiskt sett äro dessa diskontinuiteter — vilka, såsom ovan anmärkts, aldrig kunna helt undvikas vid en intervalluppdelning — i förslaget så modifierade, att något nämnvärt missbruk ej torde behöva befaras, särskilt om hänsyn togs till det relativt obetydliga antalet understödstagare, vilket naturligtvis medger tillfälle till en vida starkare kontroll än exempelvis är möjligt inom den allmänna pensionsförsäkringen med dess oerhörda antal understödstagare. I allt fall torde intervalluppdelningen få anses så avvägd, att den förenkling, som vunnits, mer än väl uppväger den eventuella olägenheten av berörda diskontinuiteter.

Den ökning i anslagskostnaderna, som förorsakas genom avrundningarna, blir, såsom utan vidare torde inses, jämförelsevis obetydlig. Detta framgår så mycket tydligare vid jämförelse med de föreslagna bestämmelserna i övrigt. Det är t. ex. synbarligen för understödstagarna inom en kommun av ojämförligt större ekonomisk betydelse, om kommunen placeras i en högre eller lägre dyrortsgrupp, än om blindhetsersättningen beräknas med eller utan dessa avrundningar.

När understödet avtager med växande inkomst, blir i allmänhet en given följd därav, att man slutligen uppnår en gräns, där detsamma blir alldeles för obetydligt för att försvara administrationskostnaderna, samtidigt som det för de relativt välsituerade understödstagare, varom det i dessa gränssfall blir fråga, har ett jämförelsevis underordnat värde. Det gäller sålunda att fastställa en lämplig undre gräns, som understödet icke må understiga. I pensionsförsäkringslagen stadgas exempelvis i dylikt hänseende, att pension eller understöd icke utbetalas, när det uträknade beloppet understiger 6 kronor. Vid här ifrågasatta understödsverksamhet bör av välförstådda skäl gränsen sättas åtskilligt högre. Denna fråga står synbarligen i intim frändskap med den nyssberörda frågan om understödsbeloppens avrundning, och genom de avrundningsprinciper, som i förslaget tillämpas, löses densamma i det närmaste automatiskt. De lägsta understödsbelopp, som enligt förslaget kunna ifrågakomma, äro i grupperna 1 och 3: 50, 100 och 150 kronor o. s. v. samt i grupp 2: 30, 80 och 130 kronor o. s. v. Då de sakkunniga föreslå, att blindhetsersättning ej utgår, om det beräknade beloppet understiger 50 kronor, innebär detta sålunda i sak endast den inskränkning, att det belopp om 30 kronor, som eljest enligt uträkning skulle utgå till blinda personer i grupp 2 med en inkomst mellan 1,300 och 1,400 kronor, ej utbetalas.

Då de sakkunniga icke göra någon åtskillnad mellan män och kvinnor beträffande beräkningsgrunderna för blindhetsersättningen, har resultatet av förslaget kunnat sammanfattas i en enda kortfattad tabell, ur vilken vederbörande myndigheter i de olika kommunerna kunna omedelbart utläsa den blindhetsersättning, som tillkommer respektive inkomstagare.

Enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utbetalas som bekant till arbetsförmögna personer, vilkas inkomst understiger visst belopp, ett understöd, med eller utan kombination av avgiftspension. Det benämnes i förra fallet pensionstillägg, och det må tillåtas att här nedan för korthetens skull använda denna benämning såsom gemensam beteckning för dessa understöd från den allmänna pensionsförsäkringen utan hänsyn till om avgiftspension samtidigt utgår eller icke.

Enligt pensionsförsäkringslagens ursprungliga och i viss utsträckning ännu gällande bestämmelser utgår dylikt pensionstillägg över huvud taget ej till person, vars inkomst uppgår till eller överstiger 300 kronor för man och 283 kronor för kvinna. I de bestämmelser, vilka trätt i kraft från och med 1922 års ingång, hava dessa gränser höjts till resp. 425 och 400 kronor. I skrivelse till Konungen den 21 februari 1921 har pensionsstyrelsen bland annat uttalat som ett önskemål för pensionsförsäkringens närmaste utveckling, att dessa gränser höjas till åtminstone resp. 600 och 560 kronor.

Enligt de sakkunnigas ovan återgivna förslag skall den blinde understödstagarens sammanlagda intäkt av egen inkomst och blindhetsersättning under inga omständigheter understiga 620 kronor. En sådan blind understödstagare kan följaktligen icke ifrågakomma till pensionstillägg, och detta ej ens om här ovan anförda önskemål beträffande en utvidgning av nämnda lags bestämmelser blir inom en närmare framtid förverkligat.

Man erhåller sålunda genom förslaget en naturlig uppdelning mellan å ena sidan de relativt arbetsdugliga blinda, vilka bliva delaktiga av blindhetsersättning men ej av pensionstillägg, och å andra sidan de mera framträdande arbetsförmögna blinda, vilka icke bliva berättigade till blindhetsersättning men däremot i allmänhet till pensions-tillägg.

De sakkunniga hava emellertid ansett sig skyldiga att låta göra en ingående undersökning angående möjligheten att genom ändring eller komplettering av förslagens bestämmelser få till stånd ett kombinerat blindunderstöd av såväl blindhetsersättning som pensionstillägg. Det har därvid visat sig, att en tillfredsställande lösning av denna fråga icke låter sig erhållas, i varje händelse icke med pensionsförsäkringslagens nuvarande bestämmelser och ej ens utan mycket genomgripande och vittgående förändringar i dessa bestämmelser.

Utgår man från att normerna för blindunderstödens belopp en gång fixerats, är det naturligtvis i sak tämligen likgiltigt, huruvida kostnaderna för dessa understöd fördelas på ett eller flera anslag. Den enda omständighet, som därvid kan vara av nämnvärd betydelse, är att pensionstilläggen bestridas med tre fjärdedelar av staten och endast med en fjärdedel av kommuner och landsting, medan kostnaderna för blindhetsersättningen enligt de sakkunnigas förslag skulle fördelas lika på stat och kommuner. Det är av denna anledning till viss ekonomisk fördel för kommunerna att pensionstilläggen komma att bidra till blindunderstöden med största möjliga belopp. Då man emellertid utan mera ingående överläggning torde kunna inse, att pensions-tilläggens bidrag under alla omständigheter (utan väsentligt ändrade lagbestämmelser)

icke kunna uppgå till mer än en mycket obetydlig bråkdel av blindunderstöden, får även denna skiljaktighet i kostnadsfördelningen en tämligen ringa ekonomisk betydelse.

Ur administrations- och bokföringssynpunkter är det naturligtvis närmast en olägenhet, om kostnaderna fördelas på flera poster ur skilda anslag.

Men vida betänkligare är, att en dylik kombination av pensionstillägg och blindhetsersättning måste, för så vitt den erhåller någon nämnvärd ekonomisk betydelse, med nödvändighet avsevärt komplicera bestämmelserna rörande blindhetsersättningens beräkning. Formlerna för blindhetsersättningens och pensionstilläggs beräkning komma att så gripa in i varandra, att man väsentligen förlorar fördelen av den förenkling, som avsetts med de av sakkunniga föreslagna avrundningarna. Av samma anledning måste skilda beräkningar rörande blindhetsersättningens belopp göras för män och kvinnor, även om den av de sakkunniga föreslagna förutsättningen bibehålles, att de totala blindunderstöden skola beräknas efter samma norm för båda könen. Att erhålla förenklade tabeller till myndigheternas ledning torde möta betydande svårigheter på grund av komplikationen i beräkningsformlerna. Dessa formler torde ock för vederbörande myndigheter i många fall komma att te sig synnerligen svårbegripliga samt mindre lätthanterliga o. s. v.

Ur den utförliga undersökning i denna fråga, som föranstaltats av de sakkunniga, må här anföras följande.

Den enda utväg, som de sakkunniga kunnat finna, att göra de blindunderstödda i någon mån delaktiga även av pensionsförsäkringslagens understöd, är att den del av blindhetsersättningen, som bestrides av vederbörande kommun — med andra ord sålunda halva blindhetsersättningens belopp — likställes med de kommunala pensionstillskotten enligt lagen den 14 juni 1918 i sådant avseende, att den icke vid pensionstilläggs beräkning räknas såsom årsinkomst enligt 7 § pensionsförsäkringslagen. Där emot torde det ej finnas utsikt för att återstående andel av blindhetsersättningen, vilken bestrides av staten, må kunna undantagas från inkomstberäkning enligt nämnda lagrum. En bestämmelse i sådan riktning skulle nämligen innebära en rubbning i de principer, varpå den allmänna pensionsförsäkringen är byggd, och i övrigt för nämnda försäkring medföra vissa betänkliga konsekvenser.

Det förutsättes sålunda i det närmast följande, att såsom den blindes inkomst vid beräkningen av pensionstillägg endast räknas hans egen inkomst, ökad med halva beloppet av blindhetsersättningen. Det torde vara tillräckligt att här utföra utredningen för manliga understödstagare.

Det följer omedelbart av en enkel matematisk överläggning, att pensionstillägg över huvud taget endast kan utgå, när summan av understödstagarens egen inkomst och hälften av blindhetsersättningen, beräknad enligt ovan återgivna regler utan att hänsyn tagits till eventuellt förekommande pensionstillägg, uppgår till ett lägre belopp än det för pensionsförsäkringslagens bestämmelser gällande försörjningsminimum, d. v. s. 425 kronor enligt de bestämmelser, som trätt i kraft den 1 januari 1922, resp. 300 kronor enligt förut gällande bestämmelser. Eftersom enligt de sakkunnigas förslag lägsta förekommande inkomst för den blinde understödstagaren utgör 140 kronor, motsvarande blindhetsersättning 480 kronor samt summan av inkomst och halva blindhetsersättningen alltså minst 380 kronor, äro följaktligen under alla omständigheter från pensionstillägg undantagna samtliga de blinda understödstagare, på vilka pensionsförsäkringslagens förutvarande bestämmelser äro tillämpliga, eller med andra ord praktiskt taget varje person, som är född före 1907 och vars blindhet inträffat före

1922. Det är sålunda tydligt, att pensionstilläggen i varje händelse under en tämligen avsevärd följd av år framåt icke kunna få någon nämnvärd ekonomisk betydelse för blindunderstöden.

Gör man en motsvarande undersökning beträffande de blinda, på vilka de nya bestämmelserna i pensionsförsäkringslagen skola tillämpas, finner man till en början, att inom varje kommun, som tillhör dyrortsgrupp 2, utgör summan av understödstagarens egen inkomst och hälften av blindhetsersättningen minst $170 + \frac{1}{2} \cdot 590 = 465$ kronor, vilket överstiger de 425 kronor, som motsvara pensionsförsäkringslagens försörjningsminimum. Desto säkrare gäller då ett liknande förhållande för varje kommun inom den dyrare grupp 3. Till pensionstillägg kunna sålunda ifrågakomma endast understödstagare inom dyrortsgrupp 1.

Övergår man nu till formlerna för blindhetsersättningens och pensionstilläggets uträkning, så låta dessa sig svårigen demonstreras utan begagnande av bokstavsräkning. För att göra en minnesanknytning lättare användas här såsom bokstavsbeteckningar i allmänhet initialbokstäverna till vederbörande begrepp. Det allmännas understöd utgöres av dels blindhetsersättning (b) dels från pensionsförsäkringen utgående pensionstillägg (p). Vederbörande existensminimum betecknas med m (minimum), understödstagarens egen inkomst med i och hans sammanlagda intäkt av egen inkomst och understöd med stort I, således

$$(1) \quad I = b + p + i.$$

Understödet skall enligt de sakkunnigas förslag avvägas så, att

$$(2) \quad I = b + p + i = m + \frac{i}{2}$$

eller med andra ord

$$(3) \quad b + p = m - \frac{i}{2}$$

Såsom inkomst vid pensionstilläggets beräkning skall räknas $i + \frac{1}{2} b$, och pensionstillägget utgår sålunda enligt formeln

$$(4) \quad p = 255 - 0,6 \left(i + \frac{b}{2} \right).$$

Om man nu mellan formlerna (3) och (4) gör vederbörlig elimination, så erhåller man efter några räkningar, vilka här torde kunna saklöst utlämnas:

$$(5) \quad b = \frac{10(m - 255) + i}{7}$$

samt

$$(6) \quad p = \frac{3}{7} \left(850 - m - \frac{3}{2} i \right).$$

Dessa formler äro användbara endast så länge det enligt formel (6) uträknade pensionstilläggsbeloppet ej blir negativt.

Med nuvarande lagbestämmelser komma, enligt det ovanstående, formlerna att bliva tillämpliga endast för kommuner i dyrortsgrupp 1. Man erhåller då $m = 550$ och formlerna förenklas sålunda till

$$(7) \quad b_{\frac{x}{2}} = \frac{2950 + i}{7}$$

samt

$$(8) \quad p = \frac{9}{7} \left(100 - \frac{i}{2} \right).$$

Pensionstillägget upphör enligt formel (8), när inkomsten uppgår till 200 kronor. Pensionstillägget kommer sålunda enligt det anförda att utgå endast till understödstagare inom dyrtorsgrupp 1 med en inkomst — då det gäller manliga understödstagare — varierande mellan 140 och 200 kronor. Pensionstillägget självt växlar enligt formel (8) från högst 39 kronor nedåt. För kvinnliga understödstagare blir det högsta pensionstilläggsbeloppet endast 17 kronor. Det är sålunda tydligt att, jämväl sedan jämvikt en gång inträtt i understödsrörelsen, så att som regel pensionsförsäkringslagens nya bestämmelser bliva tillämpliga, kommer pensionstilläggens bidrag till blindunderstöden att uppgå till endast en obetydlighet av sammanlagt några få hundratal kronor om året, vilket gagn ej i ringaste mån torde uppväga de olägenheter, som av det redan anförda framgå.

Det torde emellertid kunna invändas, att det ändock kan finnas anledning att lämna utväg öppen för ett samarbete med pensionsförsäkringen, därest utsikt förefinnes, att densamma genom framtida lagändringar kan bliva i stånd att giva ett mera verksam bidrag till blindunderstöden. En undersökning har av denna grund gjorts även för det fall, att det enligt pensionsförsäkringslagen gällande försörjningsminimum eventuellt höjes till respektive 600 och 560 kronor. Densamma har givit vid handen, att pensionstilläggens bidrag till blindunderstöden i detta fall kommer att begränsas till ett eller annat tiotusental kronor årligen, och med all sannolikhet, även sedan jämviktsläge en gång i en avlägsen framtid uppnåtts, ej uppgå till sammanlagt 100,000 kronor årligen.

Det torde emellertid framgå av det ovanstående att, i den mån pensionstilläggens ekonomiska betydelse ökas, kompliceras även beräkningsformlerna avsevärt. För vardera könet av understödstagare komma i allmänhet inom samma kommun i bruk två eller flera olika beräkningsformler mer eller mindre komplicerade och från varandra skiljaktiga. Över huvud taget komma skilda formler till användning för de olika kommungrupperna; och även för män och kvinnor bliva formlerna mera skiljaktiga än man måhända på förhand skulle vänta sig. Avrundningar av blindhetsersättningen kunna ej göras utan att detta naturligen i sin tur återverkar på pensionstilläggens beräkning. En tabellering av blindhetsersättningsbeloppen möter av flera anledningar besvärliga svårigheter.

Vad formlerna angår, är det givet, att redan utseendet av exempelvis ovanstående formel (5) eller till och med en speciell formel sådan som (7) i många fall kommer att verka mindre tilltalande på de myndigheter, vilka närmast få med uträkningen av blindhetsersättningen att göra. Det må vidare uppmärksammas, att blindhetsersättningen enligt anförda formel (5) — respektive (7) — kommer att *växa* med inkomsten. I mera komplicerade fall kommer blindhetsersättnings belopp att variera växande, avtaga eller hållas konstant vid växande inkomst. Förklaringen till dessa egendomligheter är naturligtvis till väsentlig del den, att de önskemål, mot vilka blindunderstöden och pensionstilläggen syfta, äro i viss mån av olika natur. När nu pensionstilläggen bestämmas först och efter på förhand givna regler, gäller det sedermera att i efterhand avväga blindhetsersättningen så, att de avvikande önskemålen

rörande de totala blindunderstöden bliva tillgodosedda. För en skolad matematiker äro ovan anmärkta växlingar i ersättningsbeloppen därför lätt begripliga, men för de verkställande myndigheterna landet runt torde de mången gång komma att te sig synnerligen svårfattliga. Ofta förekommande felräkningar och missförstånd rörande formlernas användning torde ock bliva en naturlig följd härav.

Såsom sammanfattning torde kunna sägas, att det är tvivelaktigt, huruvida över huvud taget en sådan anordning kan genomföras, att pensionstilläggen inom en närmare framtid kunna få någon nämnvärd betydelse för blindunderstöden, och att å andra sidan, om så skulle kunna ske, det eventuella gagnet härav torde avsevärt motvägas av de olägenheter, som en dylik kombination måste medföra i form av betydligt ökade komplikationer i bestämmelserna, m. m.

Till ledning för en beräkning angående *kostnaden* för genomförandet av blindvårdssakkunnigas förslag må följande anföras.

De högsta förekommande understödsbeloppen utgöra i grupp 1: 480, i grupp 2: 590 och i grupp 3: 700 kronor. Förutsätter man en kontinuerligt jämn fördelning av understödstagarna inom varje grupp, efter inkomst räknat, skulle medelunderstödet utgå med något över hälften av anförda understödsbelopp. Med all sannolikhet torde emellertid antalet understödstagare komma att koncentreras kring de lägre inkomsterna. I vilken utsträckning detta kommer att ske är omöjligt att på förhand bedöma, då tillförlitligt statistiskt material härför saknas. För att man i kostnadsberäkningarna må befinna sig på den säkra sidan, har här nedan medeltalet beräknats till $\frac{5}{6}$ av vederbörande högsta understöd, sålunda i avrundade tal i grupp 1: 400, i grupp 2: 500 och i grupp 3: 600 kronor.

Huru de blinda understödstagarna komma att fördela sig på kommuner av olika dyrhetstyp, undandraget sig likaledes ett noggrannt avgörande på grund av saknad av tillförlitligt material. Förutsätter man, att understödstagarna bliva jämnt fördelade över de tre dyrortsgrupperna av kommuner, kommer medelunderstödet för samtliga blinda i riket att sammanfalla med det aritmetiska mediet mellan motsvarande för de olika grupperna beräknade medeltal — 400, 500 och 600 kronor — och kan sålunda beräknas till 500 kronor. Den officiella statistiken synes emellertid i viss mån peka därhän, att de blinda i något större utsträckning äro bosatta å relativt billigare orter. Sålunda framgår av de utdrag ur svensk befolkningsstatistik för åren 1840—1910, vilka återfinnas i de sakkunnigas tabell 1 (bil. A), att blindkvoten — d. v. s. relationen mellan antalet blinda och vederbörande invånareantal — städse varit avsevärt större på landsbygden än i städerna. Vid senast offentliggjorda allmänna folkräkning, för år 1910, utgjorde exempelvis antalet blinda per 100,000 invånare i städerna endast 40, på landsbygden däremot 69, d. v. s. närmare 75 % flera. I tabell 9 av bil. A lämnas vissa av de sakkunniga inhämtade uppgifter rörande av fattigvårdsordförandena angivna blinda över 20 år gamla år 1920. Av dessa blinda uppgivas 1,010 vara delvis självförsörjande genom arbete. Enligt verkställd undersökning utgjorde fördelningen av dessa 1,010 blinda: 643 å billigare, 173 å medeldyra och 194 å dyrare orter. I vad mån den gruppering, som därvid följts, kommer att överensstämma med den dyrortsfördelning, som kommunerna komma att välja, om de sakkunnigas förslag genomföres, är naturligtvis omöjligt att på förhand yttra sig om. Men det torde ej vara för mycket sagt, att undersökningen i alla händelser giver ett kraftigt stöd för den uppfatt-

ningen, att en relativt större del av de blinda understödstagarna komma att fördela sig på de billigare grupperna. Är denna uppfattning riktig, så bör det ovan uträknade medelunderstödet, 500 kronor, snarare få anses avsevärt för högt än för lågt beräknat.

Dessa visserligen mycket summariska beräkningar giva alltså till utslag, att *amslagskostnaderna böra kunna beräknas efter ett genomsnittsbelopp per understödd blind person ej överstigande 500 kronor, varav 250 kronor komma att belöpa sig på staten och 250 kronor på kommunerna.*

Av intresse är naturligtvis även att göra en beräkning angående de blivande *faktiska* kostnaderna för det allmänna genom blindhetsersättningens införande. För kommunerna äro dessa kostnader givetvis nästan omöjliga att beräkna eller att ens, sedan blindhetsersättningen väl genomförts, i efterhand något så när exakt fastställa. För en del av understödstagarna skulle kommunerna äga understödspflicht, även om blindhetsersättning ej genomfördes, och denna understödspflicht torde i många fall till och med överstiga kommunernas blivande andel i blindhetsersättningen. Antagligt synes i varje händelse vara att kommunernas faktiska kostnader för blindhetsersättningen komma att, kanske ej obetydligt, understiga de faktiska kostnaderna för staten.

Statens faktiska kostnader åter torde i stort sett sammanfalla med skillnadsbeloppet mellan statens andel i blindhetsersättningen och dess andel i de pensionstillägg eller understöd, som skulle utgå till de blinda, därest blindhetsersättning ej infördes. Dessa kostnader låta sig med något större tillförlitlighet uppskattas. Det torde vara naturligt, att beräkningarna över dessa kostnader här utföras så, att de avse ett framtida utslag eller med andra ord grundas på de bestämmelser i pensionsförsäkringslagen, vilka trätt i kraft den 1 januari 1922, och ej på de förutvarande bestämmelserna, vilka gälla endast tillfälligt och successivt skola sättas ur bruk.

Statens andel i blindhetsersättningen skall enligt blindvårdssakkunnigas förslag utgöra halva ersättningsbeloppet, medan dess andel i pensionstillägen utgör $\frac{3}{4}$. Skillnaden mellan dessa båda andelsbelopp utgör sålunda statens faktiska ökade kostnad per understödd blind person.

Utför man räkningarna till en början för manliga understödstagare, finner man att för varje understödstagare med lägsta inkomst, som berättigar till blindhetsersättning, utgör statens faktiska kostnader i grupp 1: 112, i grupp 2: 180 och i grupp 3: 249 kronor. Kostnaden växer till en början med understödstagarnas inkomst och uppnår maximum vid en inkomst av 430 kronor, nämligen i grupp 1: 175, i grupp 2: 230 och i grupp 3: 295 kronor. Därefter avtager ifrågavarande kostnad regelbundet med växande inkomst. Sannolikt torde — med hänsyn till vad ovan anförts angående de blindas sannolika fördelning efter inkomster och dyrortsförhållanden — medelkostnaden ej överstiga det aritmetiska mediet mellan de anförda kostnadsbeloppen, d. v. s. 207 kronor. För samtliga understödstagare, såväl män som kvinnor, bör medelbeloppet utgöra ungefär 3 kronor mer eller med andra ord högst 210 kronor.

Man torde sålunda med säkerhet kunna våga påstå att, sedan jämvikt inträtt, *den faktiska kostnaden för staten i genomsnitt per understödd individ ej kommer att överstiga 210 kronor.*

Vad antalet blinda beträffar, anges detta vid vardera av de båda senaste folkräkningarna, för åren 1900 och 1910, till omkring 3,400 (jämför tab. 1, bil. A), och man torde sannolikt kunna räkna med ungefär samma sifferuppgift för år 1920. Enligt uppgifterna för år 1910 voro av de blinda 3,150 i en ålder av 15 år och däröver och skulle sålunda kunna komma ifråga till blindhetsersättning. Närmare 1,300 av dem hade uppnått en ålder av 65 år eller däröver och torde i mycket stor utsträckning

på grund av ålderdom och lyte ej kunna betraktas såsom arbetsdugliga eller i varje händelse — under förutsättning av en tillräckligt sträng inkomststoppsskattning — ej finnas åtnjuta den minimiinkomst av arbete motsvarande 25 % av vederbörande existensminimum, vilken erfordras för erhållande av blindhetsersättning. Återstår frågan, hur stor del av övriga 1,850 blinda kan komma ifråga till sådan ersättning.

De sakkunniga hava inhämtat uppgifter för år 1920 — jämför tab. 9, bil. A — rörande 3,130 blinda i ålder över 20 år. En jämförelse med ovan utdragna siffror ur den officiella statistiken synes giva vid handen, att detta material med sannolikhet torde omfatta i det närmaste hela det nuvarande antalet blinda i ålder över 20 år.

Enligt lämnade uppgifter voro av dessa 3,130 omkring 500 fullt försörjda genom eget arbete eller annan inkomstkälla, utan hjälp från annat håll. Ett stort antal av dem torde icke kunna komma i åtnjutande av blindhetsersättning på grund av för hög inkomst, och beträffande de övriga torde av naturliga skäl blindhetsersättningen komma att utgå med jämförelsevis obetydligt belopp.

Omkring 1,000 personer voro endast delvis försörjda genom eget arbete. Fler-talet av dessa torde komma i delaktighet av blindhetsersättning, väsentligen blott med undantag av dem, vilkas inkomst av eget arbete eventuellt ej uppgår till 25 % av existensminimum.

Återstående omkring 1,600 blinda uppgivas vara helt försörjda av det allmänna eller av enskilda personer och skulle sålunda, i den mån detta förhållande fortfar, på grund av saknad av egen arbetsinkomst ej ifrågakomma till blindhetsersättning.

Tabellen innehåller ej direkta uppgifter angående de helt försörjdas fördelning på allmän och enskild försörjning. Däremot lämnas rörande samtliga de blinda, som åtnjuta fattigvård, uppgifter, som kunna lämna viss ledning för denna frågas besvarande. Antalet blinda, som åtnjuta fattigvård, uppgives till sammanlagt omkring 1,600 personer, därav omkring 1,000 med öppen och omkring 600 med sluten fattigvård. En stor del av de förra torde antagligen komma i åtnjutande av blindhetsersättning, men däremot förmodligen blott en obetydlig del av de senare. I den allmänna pensionsförsäkringen förekommer det ej sällan, att personer samtidigt uppbära pensionstillägg och åtnjuta fattigvård, vare sig öppen eller sluten, naturligt nog eftersom pensionstillägg i allmänhet tillkommer varje arbetsoförmögen person, som jämväl är ekonomiskt invalid. Hittills gällande bestämmelser i 9 § pensionsförsäkringslagen föreskriva till och med uttryckligen, att när en pensionstagare är intagen å allmän fattigvårdsanstalt, äger anstalten uppbära honom tillkommande pensionstillägg samt därav tillgodogöra sig kostnaderna för vården. Beträffande blindhetsersättningen åter torde man väl få utgå från att personer, vilka åtnjuta sluten fattigvård, i regel icke samtidigt lära få uppbära blindhetsersättning, då denna ju är avsedd endast för i viss mån arbetsdugliga personer i syfte att åt dem bevara en viss ekonomisk självständighet.

En annan sak är, att mången blind, som nu försörjes av fattigvården men dock innehar en viss arbetsduglighet, genom blindhetsersättningens genomförande torde komma i en friare ställning och kunna undvara fattigvård. Man torde sålunda icke äga rättighet att borträkna ett antal understödstagare fullt motsvarande det som under nuvarande förhållanden helt försörjes av fattigvården.

Bland de 1,600 blinda, som uppgivas vara helt försörjda av det allmänna eller av enskilda, torde finnas sig en övervägande del av åldringarna (i ålder av 65 år och däröver), och ytterst få av dem torde, under förutsättning av en riktig inkomststoppsskattning, ifrågakomma till blindhetsersättning. Beträffande de yngre åter torde försiktigheten bjuda, att man räknar med, att antalet helt försörjda, vare sig av fattigvård

eller enskilda, kommer att successivt avsevärt reduceras, sedan blindhetsersättning införts. Någon särskild åldersfördelning beträffande de helt försörjda föreligger emellertid icke i tab. 9. Däremot återfinnes där en dylik åldersfördelning av hela materialet.

Denna de blindas åldersfördelning enligt de av sakkunniga inhämtade uppgifterna för år 1920 är ej fullt den samma som i den officiella statistikens uppgifter för år 1910. Antalet blinda år 1920 i en ålder av 60 år eller däröver uppgives i tab. 9 till omkring 1,750 personer; återstående 1,380 personer förutsätts här nedan vara i en ålder av 20—60 år (med bortseende från, att för 6 personer åldern ej angivits i tab. 9). För åldersperioderna 15—20 och 60—65 år torde det vara tillåtligt att approximativt räkna med ungefär samma antal blinda, som i den officiella statistiken uppgivits för år 1910, eller med resp. 150 och 200 personer. Antalet blinda, som enligt åldersbestämmelserna kunna ifrågakomma till blindhetsersättning, skulle då utgöra i beräknat tal 3,280, därav 1,730 i en ålder av 15—65 år samt 1,550 i en ålder av 65 år eller däröver.

Vad det förväntade totalantalet blinda beträffar, må erinras, att de sakkunniga såsom definition på blind person vid blindhetsersättnings utdelande föreslå, att den skall räknas såsom blind, vilken lider av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförande av för honom lämpligt arbete därav uppstår. Med denna definition såsom utgångspunkt torde antalet blinda, som komma att göra anspråk på erhållande av blindhetsersättning, få beräknas efter ett något rymligare mått, än den hittillsvarande statistiken angiver.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde det vara av försiktighetsskäl påkallat att räkna med ett antal understödstagare av åtminstone 1,600 personer.

Med denna beräkningsgrund skulle det för genomförande av de sakkunnigas förslag erforderliga *årliga anslaget av statsmedel* kunna beräknas till omkring $1,600 \times 250 = 400,000$ kronor och *statens faktiska årliga kostnader* för förslaget tillämpande till omkring $1,600 \times 210 = 336,000$ kronor, eller i avrundat tal *340,000 kronor*. Det senare talet är därvid beräknat efter förhållandena vid jämviktsläge.

Det torde framgå att, om också — på grund av omständigheter som ovan antytts — antalet understödstagare eventuellt kommer att något överstiga det ovan summariskt beräknade antalet, 1,600, så föreligga å andra sidan sannolika skäl för att det faktiska medelunderstödet kommer att understiga det beräknade, 250 kronor. Såvitt med det föreliggande materialet kan bedömmas och under den i det ovanstående ständigt poängterade förutsättningen, att man får räkna med att en effektiv utgallring av de icke arbetsdugliga blinda verkligen äger rum, synes det antagligt, att anslagskostnaderna för staten ej komma att överstiga ovan beräknade 400,000 kronor årligen.

Stockholm i mars 1922.

Erik Stridsberg.

*Bilaga C.***Förslag till lag om blindhetsersättning.**

§ 1.

Envar svensk man eller kvinna, som lider av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförandet av för ifrågavarande person lämpligt arbete därav uppstår, är, där ej nedan annorlunda stadgas, berättigad att erhålla ett understöd, benämnt blindhetsersättning.

Sådant understöd är icke i något avseende att anse såsom fattigvård.

§ 2.

Blindhetsersättningen skall utgå i visst förhållande till vad som inom det fattigvårdssamhälle, där understödstagaren har hemortsrätt, anses vara existensminimum för blind person. Dyligt existensminimum skall, för år räknat, inom olika orter anses utgöra 550, 675 eller 800 kronor. Det ankommer på omförmälda fattigvårdssamhälle att bestämma, till vilken av dessa ortsgrupper den ort skall hänföras, där understödstagaren har hemortsrätt.

§ 3.

Rätt till blindhetsersättning enligt § 1 inträder tidigast vid fyllda 15 år.

Från sådan rätt äro undantagna:

- a) den, som icke är inom riket bosatt och mantalsskriven;
- b) den, vilkens årsinkomst av arbete icke uppgår till 140 kronor inom den billigaste, 170 kronor inom den medeldyra och 200 kronor inom den dyraste ortsgruppen;
- c) den, vilkens sammanlagda inkomst uppgår till sådant belopp, att det enligt denna lag uträknade årliga understödet icke skulle uppgå till 50 kronor;
- d) den, som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig;
- e) den, som avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom i uppsåt att erhålla blindhetsersättning eller högre sådan än honom eljest skolat tillkomma, samt
- f) den, som uppenbarligen icke efter förmåga söker årligen bidraga till sin försörjning eller är hemfallen åt dryckenskap.

§ 4.

Blindhetsersättningen utgör, för år räknat, det belopp, som motsvarar existensminimum för blind person, minskat med hälften av understödstagarens egen årsinkomst. Uppgår den sålunda uträknade blindhetsersättningen ej till helt tiotal kronor, skall densamma avrundas till närmast högre tiotal kronor.

§ 5.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, där sökanden har hemortsrätt, eller därest hans hemortsrätt ej kunnat utrönas eller är tvistig, till fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han är bosatt. Där fattigvårdsstyrelsen så fordrar, skall sökanden inkomma med prästbevis angående sin ålder samt läkarintyg om graden av synnedsättningen, dennas inverkan på arbetsförmågan och möjligheten att häva eller förminska lytet ävensom intyg om sökandens vandel och inkomster.

§ 6.

Är ansökan om blindhetsersättning gjord, skall fattigvårdsstyrelsen pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och återopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida sökanden äger rätt till blindhetsersättning samt, därest så befinnes vara fallet, med hänsyn till årsinkomstens storlek uträkna och fastställa blindhetsersättningens belopp.

Fattigvårdsstyrelsen har sedermera att minst en gång om året pröva, huruvida understödstagarens inkomster eller övriga förhållanden undergått sådan ändring, att jämkning eller indragning av blindhetsersättningen bör äga rum, samt, där så befinnes nödigt, fatta beslut om dylik åtgärd.

Har fattigvårdsstyrelse fattat beslut om blindhetsersättning, skall ordföranden ofördröjligen på lämpligt sätt låta den blinda eller hans målsman bevisligen erhålla del av beslutet. Angår detsamma blind person, vilkens hemortsrätt ej kunnat utrönas eller är tvistig, skall beslutet för att vinna gällande kraft därjämte underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande för prövning och fastställelse.

§ 7.

Inkomst, som i §§ 4 och 6 avses, utgör all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att under året åtnjuta.

Där inkomsten helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattningen av dessas värde iakttagas, att där naturaförmånerna räcka till full om än torftig försörjning för blind person, deras värde må uppskattas till det belopp, som fastställts såsom existensminimum för blind person i orten, och att där de ej räcka till full försörjning, deras värde skattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 60 kronor i den billigaste, 75 kronor i den medeldyra och 90 kronor i den dyraste ortgruppen. Där uppskattning ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställs densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas lämpliga.

I fråga om äkta makar skall, vid beräkning av årsinkomsten, densamma för vardera av dem anses utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst, där ej med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter blind makes årsinkomst finnes böra beräknas såsom för gift person.

Därest den av fattigvårdsstyrelsen uppskattade inkomsten överstiger tre fjärdedelar av det fastslagna existensminimum för blind person och ej uppgår till helt hundratal kronor, skall densamma avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

§ 8.

Därest för person, som åtnjuter blindhetsersättning, inkomsten av arbete nedgår under det i § 3 b) för dylik ersättnings utgående stadgade belopp, och anledningen därtill är, att han söker utbilda sig till bättre förvärvsmöjligheter, må fattigvårdsstyrelsen medgiva, att blindhetsersättningen tills vidare får utgå med oförändrat belopp. Likaså må fattigvårdsstyrelsen, efter prövning av omständigheterna, för fall, varom i § 3 e) förmåles, undantagsvis medgiva blindhetsersättning till nedsatt belopp.

§ 9.

Blindhetsersättningen utbetalas av kommunens medel genom fattigvårdsstyrelsen månatligen vid månadens slut med en tolfedel av årsbeloppet, fattigvårdsstyrelsen dock obetaget att i särskilda fall annorlunda förfara.

§ 10.

Blindhetsersättning utgår ej för tid, under vilken understödstagare undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt. Har understödstagaren anhöriga, vilka för sitt uppehälle äro beroende av honom, må dem av fattigvårdsstyrelsen medgivas rätt att under tiden uppbära blindhetsersättningen.

§ 11.

Den som är missnöjd med fattigvårdsstyrelsens beslut rörande blindhetsersättning, äger att däröver anföra besvär hos Kungl. Maj:ts befallningshavande inom trettio dagar efter av beslutet erhållen del, den dagen oräknad, då delgivandet skedde. Beslutet går dock i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande. I Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut kan hos Konungen ändring sökas genom besvär, vilka skola vara inkomna till socialdepartementet inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

§ 12.

Före utgången af februari månad skall kommun, som under året därförut genom fattigvårdsstyrelse utgivit blindhetsersättning, till socialdepartementets byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden för granskning insända av behöriga verifikationer åtföljd redovisningsräkning över under året utbetalad blindhetsersättning. Av det av byrån godkända beloppet äger kommunen av staten erhålla gottgörelse med hälften, dock att, där blindhetsersättning utgått till person, vilkens hemortsrätt ej kunnat utrönas, eller till person, som är under 60 år och av annan orsak än skolgång, deltagande i utbildningskurs eller dylikt oavbrutet under minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, varest han har hemortsrätt, utan att under denna tid hava av samhället åtnjutit fattigvård, hela det sålunda godkända beloppet skall till kommunen återgåldas.

§ 13.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 192 .

Utkast till instruktion av landstinget för dess blindvårdsnämnd.

Landstingets blindvårdsnämnd har till uppgift att skaffa nödig och lämplig hjälp och vård åt alla de blinda inom landstingsområdet, som därav äro i behov och ej på annat sätt erhålla tillräcklig sådan. Med blind avses i detta sammanhang den, vars synförmåga är så nedsatt, att därav avsevärd svårighet uppstår vid utförande av för honom lämpligt arbete.

Dess ordförande och ledamöter utses av landstinget. Den väljer själv inom sig en ledamot till ekonomiens handhavande och en till att bereda och föredraga alla blindvårdsfrågor. Den sistnämnde utövar tillika den närmaste uppsikten över de anstalter för blindvård, som nämnden upprättar. Sammanträden äga rum, så ofta ordföranden anser nödigt eller då två av nämndens medlemmar det begära.

Nämnden bör från alla landstingsområdets kommuner årligen införskaffa förteckning å samtliga blinda över 15 år, ävensom uppgifter å dessas närmare förhållanden. Uppgifterna införas i ett register, där även inträffande förändringar upptagas.

Åt sådana blinda, som äro oförmögna att bidraga till sitt uppehälle och ej heller anses kunna därtill utbildas, bör nämnden, där deras omhändertagande ej synes helt och hållet skola överlämnas åt kommunen, i förening med denna söka inom eller utom landstingsområdet bereda vård hos enskilda eller å någon anstalt såsom ålderdomshem, sjukhem eller, därest den blinde lider av andra lyten jämte blindheten, i statens asyl i Lund för blinda med komplicerat lyte.

För sådana unga eller medelålders blinda, som, ehuru de äro över den lagstadgade skolåldern, sakna speciell blindutbildning och på denna grund ej kunna avsevärt bidraga till sitt uppehälle, bör nämnden bereda tjänlig utbildning vid blindskola eller annorstädes, varvid den i de fall, där så kan ske, också bör söka utfå bidrag till kostnaden för utbildningen från pensionsstyrelsen samt från den blinde själv eller hans närmaste. Härvid bör särskilt tillses, att så kort tid som möjligt får förflyta mellan blindhetens inträffande och utbildningsarbetets början.

Åt sådana blinda, som äga tillräcklig utbildning för att kunna försörja sig eller att nämnvärt bidraga till sitt uppehälle och som även allvarligt försöka därmed, bör nämnden bereda möjlighet att utöva sitt yrke och försälja sitt arbetes produkter. Härvid bör särskilt tillses, att sådana blinda, som återvända från sin utbildningskurs, så snart som möjligt bli satta i tillfälle att tillgodogöra sig, vad de inhämtat.

Anses den blinde lämpligast böra stanna i sin hemtrakt, bör nämnden tillse, att han, för så vitt han är hantverkare, där får tjänlig verkstadsplats, underlätta för honom att få nödiga verktyg och arbetsmaterial samt söka bereda avsättning för de färdiga arbeten, som han ej själv kan med fördel försälja i hemtrakten. För att undvika överproduktion av vissa slags arbeten bör nämnden hos hemarbetaren göra beställningar på sådant, som den anser sig kunna avyttra. Det utförda arbetet bör betalas omedelbart efter leveransen. Skulle arbetena vara osäljbara på den grund att de äro illa gjorda eller förfärdigade efter obrukliga modeller, bör vägledning till lämpligare arbetsätt lämnas den blinde.

De tillfälliga eller fortgående understöd, som nämnden utöver vad hemarbetaren åtnjuter enligt pensionsförsäkringslagen, från sin kommun eller på grund av blindhetsersättning, kan komma att bevilja honom, sänder den, därest den så anser tjänligt,

till honom direkt och på tider, som den själv bestämmer, men hemortskommunens fattigvårdsnämnd bör alltid erhålla meddelande om sådant understöd.

För sådana blinda, vilka sakna närmare anförvanter, i vilkas närhet de vilja vistas, eller som bo för avlägset för att få nämnvärd avsättning för sina varor eller av andra grunder ej anses böra kvarstanna i sin hemtrakt, kan nämnden upprätta en verkstad å ort, som den av ekonomiska och andra skäl finner lämpligt. Denna bör anordnas som externat, men tillfälle till inackordering eller till hyrande av bostadslägenhet i närheten av densamma bör beredas samtliga verkstadsarbetare, såväl gifta som ogifta. Nämnden äger att mot de lönevillkor landstinget bestämmer förordna föreståndare, som tillika bör efter nämndens uppdrag besöka områdets hemarbetare, och nödiga biträden samt att efter föreståndarens hörande antaga arbetare och, där så visar sig nödvändigt, även skilja dem från verkstaden. Vid denna bör finnas en av nämnden utfärdad ordningsstadga. I övrigt bestämmer nämnden efter föreståndarens hörande rörande verkstadens angelägenheter.

Nämnden kan å plats, som den finner lämplig, öppna handelsbod för försäljning av de arbeten, som förfärdigas vid verkstaden eller av blinda inom landstingsområdet, varvid bör tillses, att ej andra än fullt godkännbara arbeten salubjudas. Butikföreståndare antages mot av landstinget fastställda löneförmåner av nämnden. Frågor om försäljning av blindas arbeten i andra bodar än de av nämnden själv upprättade äger denna att avgöra.

För arbetande blinda kvinnor kan nämnden upprätta ett hem, där de kunna erhålla bostad med värme, kost, arbetsplats, läkarvård m. m. mot en lindrig avgift, vars belopp efter direktiv av landstinget bestämmas av nämnden. Beträffande föreståndare, biträden, ordningsstadga o. d. böra där gälla samma bestämmelser, som ovan angivits för verkstaden.

För att befördra avsättningen av de arbeten, som förfärdigas av länets blinda, bör nämnden söka åvägbringa överenskommelse om leveranser med sjukhus och andra vårdanstalter, regementen, badanstalter och allehanda inrättningar och fabriker, som förbruka större mängder av de slags arbeten, som blinda kunna förfärdiga. Önskligt är, att för åstadkommande av snabbare och bättre arbete vissa standardtyper bestämmas för leveranserna.

Uppköp av arbetsmaterial såväl för verkstaden eller arbetshemmet som ock eventuellt för en del hemarbetare göras av nämnden genom verkstadens eller hemmets föreståndare. I allmänhet men ej nödvändigtvis böra dessa uppköp göras från någon av de depåer, som finnas upprättade för försäljning av arbetsmaterial åt blinda.

För sådana blinda, som på grund av ålder, sjuklighet eller andra orsaker ej kunna arbeta och ej anses böra vare sig kvarstanna i sina hem eller förflyttas till annan anstalt inom eller utom länet, kan nämnden inrätta ett ålderdomshem, vars föreståndare den äger att mot av landstinget bestämd avlöning antaga. Alumnerna antagas och utskrivs av nämnden efter föreståndarens hörande. De avgifter, som skola erläggas för dessa av kommuner eller enskilda, äger nämnden att efter direktiv från landstinget bestämma.

Om till nämndens kännedom kommer, att någon blind inom landstingsområdet sannolikt skulle genom behandling av ögonspecialist erhålla förbättrad syn eller förskonas från svårare smärtor i ögonen, bör den söka skaffa honom specialvård och har rätt att, därest omkostnaden ej på annat sätt kan bestridas, lämna nödigt pänningbidrag härtill.

Anser nämnden det i ekonomiskt eller annat avseende fördelaktigt att i stället

för att upprätta egen verkstad, arbetshem eller ålderdomshem söka plats för en del av länets blinda i ett annat läns motsvarande anstalter eller att gemensamt med ett annat län upprätta en sådan anstalt, bör den därom ävensom beträffande de närmare villkoren ingiva förslag till landstinget, som har att i frågan besluta.

Vid utövande av sin verksamhet bör nämnden söka förbindelse såväl med socialdepartementets fattigvårdsbyrå som med respektive kommunala myndigheter, blindskolor och sammanslutningar, som arbeta för de blindas bästa.

Nämnden äger att upptaga alla de avgifter, som skola erläggas vid dess anstalter, ävensom de inkomster, som kunna härflyta av dess verksamhet, eller bidrag till denna från pensionsstyrelsen, kommuner, föreningar eller enskilda liksom även att av dessa medel och av de anslag, landstinget beviljar den, göra nödiga utbetalningar. Därest statsbidrag till något, som ligger inom dess verksamhetsområde, är stadgat, skall den gå i författning om bidragens rekvirerande.

Nämndens räkenskap, åtföljd av eventuella verkstäders, handelsbodars, arbets- och ålderdomshems, böra årligen före den 1 mars vara inlämnade till landstinget. På samma gång bör nämnden avgiva berättelse om sin verksamhet under det förflutna året. Förslag till stat för länets blindvård bör årligen före den 1 juli upprättas av nämnden och inlämnas till landstinget.

